

**T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY' UN ŞİİRLERİ VE HİCİV GELENEĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Yusuf ÇETİNDAG**

**Hazırlayan
Nurhan TURAN**

İstanbul – 2011

ONAYLAMA SAYFASI

Öğrenci :Nurhan TURAN
Enstitüsü :Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı :Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Konusu :Abdülbâki Fevzi Uluboy' un Şiirleri ve Hiciv Geleneği
Tez Tarihi :Mayıs 2011

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ
Anabilim Dalı Başkanı

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 51070850 numaralı öğrencisi Nurhan TURAN tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe, kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Yusuf ÇETİNDAG
Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Yusuf ÇETİNDAG

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN

Yrd. Doç. Dr. Nodirxon KHASANOV

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Klavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet KARAKUYU
Müdür

ÖZET

Edebiyat, içerik ve araştırma sahası olarak çok geniş ve kapsamlı bir alanı içerir. Edebi eserler içinde olduğu devirlerin siyasi, sosyal, kültürel ve fikri özellikleri ve şartlarıyla yakından ilgilidir. Özellikle edebiyatın önemli konularından olan hiciv ve mizah, fert ve toplumun ahlaki, felsefi, dini değer yargıları, gelenek ve kültürleriyle yakından ilişkilidir.

Hiciv türü eserlerin amacı sadece toplum veya kurumlardaki aksaklıkları, haksızlıkları, çarpıklıkları ele almak değildir. Mesela savaşlarda düşmana karşı kullanılan en etkin moral silahı hicivdi. Hicvin dönemsel olarak nasıl ve hangi şekilde kullanıldığını araştırmak bu tür eserler açısından önemli bir yere sahiptir.

Biz bu çalışmamızda Abdülbâki Fevzi Uluboy'un 'Akbaba Dergisi, Aydede Dergisi, Papağan Dergisi, Zümrüt-ü Anka ve Musavver Erganun' dergilerindeki şiirlerini çalışmayı uygun bulduk. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde hiciv geleneği hakkında bilgi verilip Arap Edebiyatı, Fars Edebiyatı ve Türk Edebiyatlarında hiciv geleneğini incelemeye çalıştık. İkinci bölümde Abdülbâki Fevzi Uluboy'un hayatı, sanatı, eserleri; Abdülbâki Fevzi Uluboy için söylenenler ele alındı. Abdülbâki Fevzi Uluboy'un şiirlerinde adı geçen şair ve yazarların hangi yönden şiirine konu olduğu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Son bölümde ise şiirlerin günümüz harflerine aktarımı verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Abdülbâki Fevzi Uluboy, Hiciv, 20. Yüzyılda Hezl.

ABSTRACT

Literature, as the subject of research and content, contains a wide area. Literary works are related to political, social, cultural and intellectual values of the time in which they appear. Especially, satire and humor are closely related to individuals and society's moral, philosophical, religious values, culture and traditions.

Satire works are not only there to show injustice, malfunction and illegality of the society or government. For example, satire is used as a weapon against enemy in the wars. It is important to investigate how and where satire works are used.

In this study, we decided to search Abdalbaki Fevzi Uluboy's poems in the journals "Akbaba, Aydede, Papagan, Musavver Erganun and Zumurut-u Anka". Our study has four chapters. In the first chapter, we give information about satire tradition of Arabic, Persian and Turkish literature. In the second chapter, we study life, art and works of Abdalbaki Fevzi Uluboy.

In the third chapter, we study why and how the poems in Abdalbaki Fevzi Uluboy's poems are appered.

In the fourth chapter, we translated the poems into today's alphabet.

Key words: Abdalbaki Fevzi Uluboy, Satire, 20th century hezl.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
I.BÖLÜM.....	1
1. HİCİV GELENEĞİ.....	1
1.1 Arap Edebiyatında Hiciv.....	2
1.1.1 Cahiliye Döneminde Hiciv.....	2
1.1.2 Emevi ve Abbasi Dönemlerinde Hiciv.....	3
1.2 Fars Edebiyatında Hiciv.....	3
1.3 Türk Edebiyatında Hiciv.....	4
1.3.1 Divan Edebiyatı.....	4
1.3.2 Halk Edebiyatı.....	7
1.3.3 Yeni Türk Edebiyatı.....	8
II.BÖLÜM.....	12
2.1. ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY'UN HAYATI.....	12
2.2. ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY'UN SANATI.....	15
2.3. ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY'UN ESERLERİ.....	21
2.3.1. Köy Dirliği :	21
2.3.2. Yurdumuzda Gördüklerim :	22
2.3.3. Abdülbâki Fevzi Uluboy Söyleşisi:.....	23
2.3.4. Gazinin Öğüdü :	23
2.4 ŞİİRLERİN İNCELENMESİ.....	24
2.5 ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY İÇİN SÖYLENENLER.....	30
2.6 ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY'UN ŞİİRLERİNDE ADI GEÇEN ŞAİR VE YAZARLAR.....	34
III.BÖLÜM.....	71
3.1. ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY'UN ŞİİRLERİ.....	71
3.1.1 Gazeller.....	71
3.1.2 Kasideler.....	293
3.1.3 Musammatlar.....	331
3.1.3.1 Şarkılar.....	331
3.1.3.2 Murabba.....	344
3.1.3.3 Terkîb-i Bentler.....	345
3.1.4 Nazireler.....	361
3.1.5 Bahrı Tavîl.....	373
3.1.6 Mesnevi.....	376
3.1.7 Tarihler.....	378
3.1.8 Türk Yurdu Dergisinde Yazdığı Şiirler.....	379
3.1.9 Musavver Erganonun Dergisinde Yayınlanan Şiir.....	381
KAYNAKÇA.....	383

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
a.g.m.	:Adı geçen madde
Ans.	:Ansiklopedi
Bkz.	:Bakınız
c.	:Cilt
ev.	:eviri
DİA	:Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Edb.	:Edebiyat
Ens.	:Enstitü
Haz.	:Hazırlayan
İA	:İslam Ansiklopedisi
İst.	:İstanbul
Ktp.	:Kütüphanesi
Mad.	:Maddesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	:Sayfa
S.	:Sayı
K.	:Kaside
TKB.	:Terkîb-i Bend
G.	:Gazel
Z.A.	:Zümrüt-ü Anka
P.	:Papağan
M.E.	:Musavver Erganun

ÖNSÖZ

Hiciv, şüphesiz her toplumun kültür ve edebiyatının en eski türlerindedir. Edebiyatın diğer alanları kadar eski bir geçmişe sahip bulunduğu halde olumsuz yargılar nedeniyle hep çirkin, yanlış, gülünç adetlerin ve hadiselerin mahiyetini zarafet ve maharetle ortaya koymak olarak algılanmıştır.

Bu çalışmamızda Abdülbâki Fevzi Uluboy'un şiirlerinde dönemin hangi yönlerinin hicvedildiğini, hangi yazar ve şairin ne açıdan eleştirildiğini edebiyat öğretmeni olan bu şairden öğrenmiş olacağız.

Böylelikle yaşadığı dönemdeki siyasi ve sosyal durumu, hayatını, sanatını, eserlerini her yönüyle açığa çıkarmayı amaçlamış bulunacağız.

Çalışmanın giriş bölümünde hiciv geleneği hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Arap, Fars ve Türk edebiyatında hiciv geleneği nasıldı ve hangi açılardan edebiyata konu olduğu açıklanmıştır.

İkinci bölümde Abdülbâki Fevzi Uluboy'un hayatı, sanatı ve eserleri incelenmiştir. Dönemin gazetelerinde şiirleri olduğu gibi 'Türk Yurdu' dergisinde de şiirleri ve makaleleri mevcuttur. Şiirlerinin incelenmesi, Abdülbâki Fevzi Uluboy için söylenenler ve eserlerinde adı geçen şairlere yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise şiirlerinin olduğu kısım karşılar. Şiirlerini gazel, kaside, şarkı, terkeb-i bent, murabba, mesnevi gibi nazım biçimleriyle yazmıştır. Şiirdeki redifleri başlık olarak kullanmıştır.

Son bölümde ise Osmanlıca şiirlerin günümüz Türkçesine aktarılmış şekline yer verdik. Kaynakçanın ardından da metnin tıpkıbasımından aldığımız örnekleri çalışmamızın sonuna ilave ettik.

Son olarak, tezimi hazırlarken; sabırla bana yol gösteren, her konuda desteğini esirgemeyen, saygı değer hocam Doç. Dr. Yusuf ÇETİNDAG' a şükranlarımı sunuyorum.

Nurhan TURAN

İstanbul-2011

GİRİŞ

I. BÖLÜM

1. HİCİV GELENEĞİ

Hiciv kelimesinin kökü hecv veya hicâ sözlükte ise bir lafzı harflerini sayarak ve heceleyerek okumak, bir kişinin veya toplumun ayıp ve kusurlarını sayıp dökmek, yermek anlamına gelir.¹

Ayrıca Osmanlı Türkçesinde hecâ, hecv ve hicv kelimeleriyle ilgili olarak Arapça- Farsça birleşik sıfat ve isimler halinde; hiciv söyleyene 'hecâ-gû', çok hicvedene 'heccâv' çeşitli terimler türetilmiştir.²

Türk edebiyatında hiciv, halk edebiyatında taşlama, çağdaş Türk edebiyatında ise yergi kelimeleri kullanılır. Bu türde yazılmış eserlere de hicviyye adı verilir.

Hiciv en eski şiir türlerinden biridir. Batı edebiyatlarının kaynağı olan eski Yunan ve Latin şiirinde destanlardan başlayarak pek çok manzum metin içinde hiciv özelliği taşıyan parçalar bulunmaktadır.

Batı geleneğinde hiciv genellikle çirkin, yanlış ve gülünç adetlerin ve hadiselerin mahiyetini zarafet ve maharetle ortaya koymak olarak anlaşılmış ve böylece hiciv edebi bir tür olma yanında sosyal bir fonksiyon da yüklenmiştir. Doğu edebiyatlarında ise sosyal karakteri genellikle bulunmayan hiciv, daha ziyade gerçek kişilerin yerilmesine dayandığından şahsi kinlerin ortaya döküldüğü bir tür olarak görülür. Daha çok müstehcen ve küfürlü hicivler akla gelir.³ Klasik dönemde hicivler

¹ M. Orhan Okay "Hiciv", DİA: Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,17, s.447; Ayrıca bk. Mehmet Rifat, Mecâmiu'l-edep, İstanbul 1308, s. 221-222

² Metin akkuş, Nef'î ve Sihâm-ı Kaza, Ankara, Akçağ Yayınları, s.20

³ Okay "Hiciv", DİA, 17, s. 447; Ayrıca bk. Akkuş, Metin, Nef'î ve Sihâm-ı Kazâ, Akçağ yayınları, Ankara 1998, s. 49-53

manzum şekilde yazılmıştır. XIX. Yüzyıldan sonra roman, hikâye, tiyatro ve fıkra gibi nesir türleri arasında da hiciv yer almıştır.

Hicviyelerin bir gerçeğe dayanması, tenkit ve uyarı ihtiva etmesi sebebiyle didaktik tarza girdiği kabul edilmektedir. Bazı hicivler hiddetindeki coşkunluk ve şiddet dikkate alınarak ‘’ lirizm ırmağının coşkun bir kolu ‘’ şeklinde değerlendirilmiştir.⁴

1.1 ARAP EDEBİYATINDA HİCİV

1.1.1. Cahiliye Döneminde Hiciv

Araplar arasında hicvin geçmişi İslam öncesi dönemlere kadar uzanır. Arap şiirinin ortaya çıkışıyla birlikte medih gibi hicvin de tarih boyunca onun en esaslı konularından biri olarak günümüze kadar geldiği izlenir. Arap şiirinde hicvin nasıl ortaya çıktığı bilinmez. Ancak Şevki Dayf'ın da tahminde bulunduğu gibi hiciv, Araplar arasındaki dine dayalı lanetleme ve beddua formları, kâhinlerin büyü mâhiyetindeki vezinli sözlerine, bunlar da irticâlî şiirlere dönüşmüş bu süreçte edebi tür şeklinde ortaya çıkmıştır.⁵ İslam öncesi dönemde birini hicvetmek isteyen bir Arap şairinin kâhinler gibi özel bir kıyafete bürünmesi, başını traş ettirip koku sürünmesi ve özel pabuçlar giymesi hicvin ilâhlara yapılan sığınma ve kâhin secileriyle yakın ilgisi olduğunu göstermektedir.⁶

Genel olarak Arap şairleri hicviyelerinde, övgü şiirlerinde kullandıkları yiğitlik, cömertlik, yardım severlik gibi üstün niteliklerin zıddını kullanmışlardır. Irz, namus ve şerefe soy sopa ve kadınlara dil uzatan bayağı hicivlere de Rastlanmaktadır.⁷

⁴ Okay "Hiciv", DİA,17, s.447; Ayrıca bk. Cemil Meriç, Bu Ülke, İstanbul, 1974, s. 35-37

⁵ Hasan Çiftçi, Klâsik Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s.5;Ayrıca bk. Şevkî Dayf, Tâhîru'l-edebî'l- 'Arabî 1,el-'Asru'l-Câhilî, Mısır 1960, s. 195

⁶ Dayf, s. 196; Krş. Okay, a.g. mak. , DİA, 17, s. 447

⁷ Okay "Hiciv", DİA,17,447; Ayrıca bk. Hüseyin Atvan, Şu'arâ'ü'd-devleteyn, Beyrut 1981, s. 323-353

1.1.2. Emevi ve Abbasi Dönemlerinde Hiciv

Emeviler döneminde kabile taassubunun artmasına paralel olarak daha çok hiciv türü şiir yazılmaya ve muhtevaları da giderek sertleşmeye başladı. Şairin övdüğü kimseden beklediği ödülün gelmemesi, gecikmesi veya az bulunması, devlet adamlarının şairin işini görmemeleri, hasım tarafı tutmaları bu dönemde hicvin artmasının sebepleri arasında sayılmaktadır. Ayrıca şairin kendi kabilesini överken düşman kabileyi yermesi, rakip şairin de aynı vezin, kafiye ve revî ile ona cevap vermesi, bu yolla öne sürülen suçlamaları çürütmeye çalıştığı bu tür şiirler çoğunlukla pazar ve panayırlarda eğlenmek amacıyla söylenmiştir. Hiciv toplumun eğlence ihtiyacını gideren sosyal bir yapı olmuştur.⁸ Bundan dolayı Emeviler devrinde halife, vali, vezir, kâtip ve nakib gibi birçok devlet büyüğü öncekilere nisbetle daha ağır hicivlere hedef olmuştur.

Abbasiler devrinde hiciv, içtimai hayattaki gelişme ve farklılaşmaya paralel olarak ferdîleşmiş, kabile hicvinin yerini şahsî hicvetme almış, bu da hicvin biçim olarak değişmesine yol açmıştır. Bu türde kısa parçalara, bir beyitlik hicivlere bile yönelenler olmuş, şairler en yakın akraba ve dostlarını, hatta kendilerini bile hicvetmeye başlamışlardır. Bu devirde hicvin en belirgin özelliği alaycı ve güldürücü tavrın yaygın oluşudur.⁹

1.2 FARS EDEBİYATINDA HİCİV

Fars edebiyatında hiciv, Abbasi döneminden başlayarak şekil ve muhteva bakımından Arap edebiyatının etkisiyle gelişmiştir. Fars edebiyatının ilk hicviyesi, Firdevsî'nin Gazneli Sultan Mahmut hakkında yazdığı rivayet edilen hicviyedir. X.-XII. Yüzyıllardan itibaren İranlı şairler şiirlerinde hiciv türüne yer vermişlerdir, bu nitelikte uzun kasideler, kıtalar ve mesneviler yazmışlardır. Ancak bu türde ilk defa bir akım başlatan şair, Mâverâünnehir bölgesinde yaşayan Sûzenî-i Semerkandî'dir.

⁸ İsmail Durmuş, Hiciv- Arap Edebiyatı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi c. 17, İstanbul, s. 447-449

⁹ M. Orhan Okay "Hiciv" , DİA: Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 17, s. 447

XII ve XIII. yüzyıllarda Moğol istilası devrinde hiciv ve hezl hem nazımda hem nesirde daha ilgi çekici bir hale gelmiş, bu dönemde yetişen şair ve ediplerden Sadî-i Şîrâzî Gülistân'ından, Evhadüddîn-i Merâgi Câm-ı Cem'inde, Hâfız-ı Şîrâzî gazellerinde bu tür şiir örnekleri vermişlerdir.

Bu tarz şiirlere Safevîler dönemi şairlerinde de rastlanmaktadır. Dönemin en tanınmış hiciv şairi Vahşî-i Bâfki'dir. Meşrutiyet öncesi ve Meşrutiyet döneminde ise halkı uyarmak amacıyla siyasi ve sosyal içerikli hiciv ve hezeller yazılmıştır. Bu tarzın sözcülüğünü Nesîm-i Şimâl mahlasıyla tanınan Seyyid Eşrefüddîn-i Gîlânî yapmıştır. Fars edebiyatında da XIX. Yüzyılın sonlarından itibaren ise hiciv türü eserler, gazete ve dergilerde de yer almaya başlamıştır.¹⁰

Meşrutiyet öncesi ve Meşrutiyet döneminde hiciv ve hezl yerini taşlama türünden şiirlere bırakmıştır. Bu devirde haklı uyarmak amacıyla siyasi ve içtimai muhtevali manzum ve mensur eserler yazılmıştır.

XIX. yüzyılın sonlarından itibaren dergi ve gazetelerde hiciv türü şiirler görülmeye başlanmıştır. Bu tür şiirlere geniş ölçüde yer veren ilk gazete 1898-1899 yıllarında Tebriz'de yayımlanan İhtiyâc'dır. Hiciv türünün siyasî niteliğinin ve etkisini yitirmeye başladığı Rızâ şah döneminde Tevfîk adlı bir dergi (1921-1927) yayımlanmıştır. Rızâ Şah tahttan ayrılınca Baba Şâmâl dönemin en iyi hiciv örneklerini kaleme almıştır.¹¹

1.3 TÜRK EDEBİYATINDA HİCİV

1.3.1. Divan Edebiyatı

Divan edebiyatında hiciv mizahın sınırları içinde mütalaa edilmiştir. Başlangıçtan beri kesin sınırlarla belirlenememiş olan latife, mutâyebe, mülâtafe, hezl, ta'riz, zem, şetm, kadh gibi hepsi birer söz sanatı kabul edilen manzumeler de

¹⁰ A. Naci Tokmak, Hiciv Fars Edebiyatı, Türkiye Diyanet Vakıf İslam Ansiklopedisi, c.17, ist. S. 449-450

¹¹ M. Orhan Okay "Hiciv" , DİA: Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,17, s. 449

hicivle derece derece bağlantılıdır. Mizahla ilgili bu tür terim ve kavram kargaşasına açıklık getirmek üzere yapılan bir tasnife göre hiciv sadece yergi karşılığında kullanılıp bunun içinde yer alan ta'riz sataşma ve taşlamaya, tehzil alay ederek küçük düşürmeye, zem kınamaya, şetm ve kadh da sövmeye karşılık gösterilmiştir.¹²

Divan edebiyatında kişi, kurum ve olayların yerildiği hicivler kaside, gazel, kıta, murabba, muhammes gibi nazım şekilleriyle yazılmıştır. Bu tür manzumelere hicviyye, hiciv yazanlara heca-gu veya heccav denilmiştir.

Klasik Türk şiirinde hiciv mücerret ve müşahhas manada iki açıdan ele alınabilir. Mücerret manasıyla hiciv, klasik şiirin odağında yer alan aşk ile yakından alakalıdır. Âşık ile rakip arasında mücadele tam bir hiciv atmosferinde cereyan eder.

Müşahhas manasıyla hiciv gerçek kişilere yönelik olup söz konusu kişiyi kötüleme ve küçük düşürme amacıyla yazılır. Bu yönüyle sözlü saldırı demek olan müşahhas hicivde insan onurunu inciten mübalağalı ifadeler ve gerçeklerin ter yüz edilmesi söz konusudur. Klasik Türk şairleri hicviyelerinde genellikle mahlas kullanmamış ve hicivci kimliklerini ayrı tutmaya gayret ederek hicviyelerini divanlarına almamışlardır.

Divan şiirinde hicvin konusu, herkese ve her şeye uyarlanabilecek kalıplaşmış özellikler etrafında yoğunlaşır.

Hiciv daha çok methin karşılığı olarak görüldüğünden hicviyeler de methiyeler gibi genellikle kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Ancak diğer nazım şekilleriyle yazılan hicviyelere de rastlanır.¹³

XIII. ve XV. yüzyıllar, diğer türler için olduğu kadar hiciv için de kısır bir dönemdir. Anadolu'daki siyasi ortam, bir edebiyatın gelişimi için müsait değildir. XIII. ve XV. yüzyıllarda yazılmış olan eserlerin, daha çok dini, tasavvufi ve ahlaki

¹² Agâh Sırrı Levend, Türk Dili Araştırmalar Yıllığı Belleten, Ankara, 1970, s. 37-45

¹³ Hilmi Yücebaş, Hiciv Edebiyatı Antolojisi, İstanbul 1961, s.3-7

mahiyette olması da, bu dönemde hiciv türü diye vasıflandırılacak örneklerin yok denecek kadar az olmasının önemli bir sebebidir. En eski hiciv örneği Ahmedî ve Ahmed-i Dâî'ye ait olanlardır. XV. yüzyılda hicivleri bulunan şairler: Şeyhî, Hayatî, Mesîhi, Firdevsî, Ahmedî, Ahmed-i Dâî dir.¹⁴

Klasik Türk şiirinin bilinen ilk hiciv eseri olan Şeyhi' nin Harnâme' si mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Harname adını taşıyan diğer hiciv eserini de Molla Lütfi yazmıştır.

Fuzulî'nin Şikâyetnâme' si divan edebiyatında sosyal bir eleştiri eseri kabul edilir.

Divan edebiyatında hicvin en güzel örneklerinden birini Bağdatlı Rûhî vermiştir.

XVII. yüzyıl hiciv türünün geliştiği bir dönemdir. Nefî'nin yazdığı bir hiciv yüzünden öldürülmesi, kısa bir süre için bu türün hız kaybetmesine sebep olmuşsa da, yüzyılın ortalarında hemen hemen her sözü küfür olduğu için "Küfrî" lakabı verilen Bahayî ile tekrar hiciv örnekleri çoğalmıştır.¹⁵

Bunun bir sebebi toplum yapısında gittikçe artan yozlaşma, diğer sebebi de şiir zevkinin geniş kitleler arasında yaygınlaşmasıdır.

Divan şiirinde kişileri hedef alan, gerçek anlamda hiciv tanımına uyan manzumeler bu türün üstadı sayılan Nefî tarafından yazılmıştır. Hicviyelerini Sihâm-ı Kazâ adlı eserinde derlemiştir. Nefî çağının sanatçılarından başlayarak

¹⁴ Talat Sait Halman, Türk Edebiyat Tarihi, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2007, s.578

¹⁵ Halman, a.g.e. s.578

devlet büyükleri, âlimler, devrin ünlüleri ve ileri gelenlerinden oluşan pek çok insan hakkında hicviyeler söylemiş ve yazmıştır.¹⁶

XVIII. yüzyılın başlarında ise yazılan bazı eserlerde doğrudan doğruya hicviye olmamakla birlikte topluma ve kişilere yönelik yergilere rastlanmaktadır. Nabi'nin Hayriyye'si bu tür eserlerden biridir. Divanında değişik seviyelerde hezl ve hiciv manzumeleri bulunan bir diğer şair de Tokatlı Ebûbekir Kânî'dir. En önemli eseri Hirrenamesi'dir.

Divan edebiyatında hicve en yakın tür, mizahla beslenerek zaman zaman kişi ve kurumlara yönelik eleştiriler getiren, kaba şaka ve alayların yer aldığı hezldir. Bu tarzın önde gelen ismi Süruri'dir.¹⁷

XIX. yüzyıl sonlarında çıkarılmaya başlayan hiciv ve mizah mecmuaları, söz ile resim ve çizgiyi birleştiren hiciv ve mizah türü olarak karikatürün gelişmesini sağlamıştır.

XX. yüzyılda, divan şiirinin meşhur eserlerini tehzil ve tezyif yoluyla yazılmış hicivlerle karşılaşıyoruz. Neyzen Tefik, Fazıl Ahmet Aykaç, Halil Nihat Boztepe, İbrahim Alaaddin Gövsa, Yusuf Ziya Ortaç, Ercüment Ekrem Talu, Orhan Seyfi Orhon gibi şairlerin mizah ve hiciv türünde eserleri vardır.¹⁸

1.3.2 Halk Edebiyatı

Türk halk kültürü hiciv bakımından zengindir. Anonim halk edebiyatının türkü, masal, fıkra, atasözü vb. türlerinde hiciv ögesinin önemli bir yeri vardır. Halkın düşüncelerini dile getiren türkülerde, kimi zaman düşmanlıklar sert bir üslupla dile getirilmiştir.¹⁹

¹⁶ Sıtkı Bilmen, Nef'î ve Sihâm-ı Kazâ'sı, İstanbul 1943

¹⁷ M. Orhan Okay "Hiciv", DİA: Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,17, s. 451

¹⁸ Halman, a.g.e. s.578

¹⁹ Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, 5.b. , İstanbul Gerçek Yayınevi, s.152-153

Anonim halk edebiyatının yanı sıra tekke şiirinde de XIII. Yüzyıldan itibaren eleştiri yönü ağır basan örneklerle karşılaşırız. Tekke şiiri nazım türlerinden biri olup Tanrı ile senli, benli konuşur gibi yazılan alaylı bir dile sahip olan şathiyeler, içinde hiciv ve mizah unsuru bulunan ilk edebi ürünlerdir.²⁰

Türk halk edebiyatında hiciv örnekleri genellikle manzumdur. Taşlama adını alan bu manzumelerde nazım biçimi olarak daha çok koşma, bazen da semâi kullanılır. Şiirlerinde bu türe ağırlık olarak yer verenlerin başında Dertli, Seyrâni ve Ruhsâti gelmektedir.

Halk edebiyatında önemli bir yeri olan atışma geleneği çok defa taşlama türü üzerine kurulmuştur. Saz şairleri atışmalarda, başta birbirlerine beğenmedikleri davranışları olmak üzere toplumda gördükleri aksaklık ve yanlışlıkları hicvederler.

Cumhuriyet döneminde saz şairlerinin hemen tamamında taşlama örneklerine rastlanmakla beraber bu alanda ön plana çıkan isim Abdürrahim Karakoç'tur. Abdülvahap Kocaman ve Şemsi Belli de bu dönemde taşlama türünde örnekler verilmiş önemli isimlerdir.

1.3.3. Yeni Türk Edebiyatı

İlk örneklerine Yunan ve Latin edebiyatlarında rastlanan yerginin Batı'da ayrı bir şiir türü olarak geliştiği görülür. Türk edebiyatında da düzyazı biçiminde hicivler yazılmakla birlikte genellikle nazmı yeğlenmiştir.

Tanzimattan sonra yazılan hicivlerin konu bakımından sınırlı da olsa, toplumsal sorunları işledikleri görülür. Nitekim tanzimat, edebiyat-ı cedide, meşrutiyet dönemlerinde yazılmış toplumsal nitelikli sayabileceğimiz hicivlerde genellikle dönemin yöneticilerinin hedef alındığı görülmektedir.²¹

²⁰ Nilgün Çıplak, *Âşık Şiirinde Taşlamalar*, Ankara 2008 Ürün Yayınları, s. 17

²¹ Atilla Özkırmı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, c.3, s.634

Batılılaşma döneminde Türk edebiyatının gelenekten ayrılan ilk hiciv türü örneği Ziya Paşa'nın Zafernâme Şerhi'dir.

Geleneksel hicvin aksine galiz ve müstehcen sözler ihtiva etmeyen, şahsi kusurlardan çok devlet idaresiyle ilgili tenkitleri dile getiren, bununla beraber hasmını yıkıncaya kadar hırpalayan, 'kindar ve zalim bir fırça ile devrinin müşahhas bir tablosunu' çizen Zafernâme Şerhi, bu özellikleriyle Batılı satır türünün oldukça başarılı bir örneği talakki edilmiştir.

Türk edebiyatında Şeyhi'nin harnâme'sinden sonra hem mahareti hem de zarafeti muhafaza ederek yazılmış ilk edebi hiciv örneği Zafernâme Şerhi'dir.

Kitap basımıyla birlikte gazete ve dergi yayınının gittikçe çoğaldığı ve özellikle süreli yayınlarda halka hitap etmeye özen gösterildiği Tanzimat yıllarında hiciv edebiyatı da nisbi bir gelişme imkânı bulmuştur. Aynı dönemde ilk karikatür ve mizah dergilerinin yayın hayatına girmesi, hiciv yazılarının daha geniş bir okuyucu çevresi bulmasını sağlamıştır.²²

XIX. yüzyılın sonunda kadar Ziya Paşa'nınki dışında kitap çapında bir hiciv eseri yoktur. Bununla beraber dönemin bazı şairlerinin çeşitli hiciv manzumeleri bilinmektedir. Bunlar arasında Kanlıca Nihad Bey'in, Yusuf Kâmil Paşa'nın, Koniçeli Mûsâ Kâzım Paşa'nın, Manastırlı Naili'nin, Hersekli Ârif Hikmet'in, Nâmık Kemal'in Kemalpaşazâde Said Bey'in ve Adanalı Hayret'in, dönemin yazma şiir mecmualarında kalmış veya bazı dergilerde yayımlanmış hicviyeleri bulunmaktadır. Ancak bu hicivleri çoğu şairlerin şahsi kinlerini aksettiren, çok defa da kaba hatta müstehcen manzumelerdir.

İkinci meşrutiyetin getirdiği başıboş hürriyet havası içinde hiciv türü manzume ve yazılarda olağanüstü bir artma görülür. Mizah dergilerindeki yazı ve resimlerin çoğu siyasi hicve dayanır. Bu atmosfer içindeki meşrutiyetin ilk aylarında

²² Münir Süleyman Çapanoğlu, Basın Tarihimizde Mizah Dergileri, İstanbul 1970, s.7

geçmiş dönem hakkında; bir süre sonra da II. Abdülhamid ve çevresini hedef alan şiir, hikâye, roman ve tiyatro türünde çok sayıda hiciv örneği bulunmaktadır.

Bunların çoğunda edebi bir değer, hatta hiciv esprisi bile olmadığı sadece hakaret amacıyla kabalığa ve müstehcenliğe düştüğü görülmektedir. Dönemin en ünlü hicivcisi Şair Eşref'in İstimdâd Şah ve Padişah, Hasbihâl, İran'da Yangın Var adlarını taşıyan kitap ve risalelerinin hemen hepsi siyasi hicivlerden meydana gelmiştir. Aynı yıllarda Cenab Şehabettin' in Dahhak-i Mazlum takma adıyla yazdığı bazı mizahi yazılar arasında da hiciv türüne girecek örnekler vardır.

II. Meşrutiyet yıllarında eser vermeye başlayıp Cumhuriyet dönemine de yetişmiş olan Rıza Tevfik Bölükbaşı, İbnülemin Mahmud Kemal, Ahmet Kemal Akunal, Sami Mortan, Tahir Olgun, Tahir Nadi Divrikli, Hüseyin Rifat, Abdülbâki Baykara, Hamâmizade Mehmet İhsan, Namdar Rahmi Karatay, Ercümen Ekrem Talu ve Yusuf Ziya Ortaç'ın çok defa ağızlarda dolaşan veya dergilerde kalmış fakat hayatta iken kitap haline getirilmemiş hicivleri vardır. Bu dönemde şair olarak hemen hemen sadece hicivle meşgul olmuş ve bunları kitap halinde yayımlamış iki isim dikkati çeker: Halil Nihat Boztepe ve Fazıl Ahmet Aykaç. Her ikisi de hicvin kırıcı olmayan, nezih, zarif ve edebi örneklerini vermeleriyle şöhret yapmışlardır.

Halil Nihat ve Fazıl Ahmet hicivlerinde, daha çok eski veya çağdaşları olan şairlerin şiirlerini bir çeşit nazire yazarak okuyucunun hafızasında ciddiliğine alıştığı bir şiiri ironik duruma düşürme yoluna gitmişler, böylece hicivde gülünçlük unsurunu tehzil yoluyla elde etmişlerdir.

Aynı dönemde yaşayan Neyzen Tevfik ise Bektaşî nefeslerini andıran bazı şiirlerindeki lirizme ve samimiyete karşılık hicivlerinde belki aynı samimiyetle, fakat çok defa galiz ve müstehcen kelimelerle kişileri iğnelemeyi tercih etmiştir.

Cumhuriyet döneminde bu tarz hicivler yerini siyasi ve içtimai konulu örneklerine bırakmış, hiciv dilini de öncelikle kıyasla tahkir ve müstehcenlikten uzaklaşmıştır.

Cumhuriyet döneminde çok zengin hiciv örneklerine rastlanmamakla birlikte usta hicivcilerin yetiştiğini görmekteyiz. İlk dönemlerde küfürlü, saldırı hakaret niteliğinde örnekler verilmiş fakat daha sonraları daha seviyeli hicivler söz konusudur. Bu dönemde genel anlamda hicvin siyasi yönünün ön plana çıkartıldığı görülür.²³

Cumhuriyet döneminde hiciv kavramı küçük hikâye ve roman türleri hakkında kullanılmaya başlanmıştır. Böylece ya gerçek kişilerin alegorileri veya kurmaca tiplerle hikâye ve roman kahramanları toplum ve siyaset ortamının çarpık kişi ve meselelerini gülünçleştirerek sosyal bir hiciv tarzı geliştirmiştir.

XIX. yüzyılın sonlarından itibaren ise hicvin üslubunda bir yumuşama görülür. Aynı zamanda hiciv ve mizahın iç içe geçmesi de dönemin bir başka özelliğidir. Reşat Nuri Güntekin, Memduh Şevket Esendal gibi birçok roman ve hikâye yazarlarının eserlerinde eğlendirme ve yerme ikilisi birlikte kullanılır.

Bu isimlerin yanı sıra Cumhuriyet döneminden günümüze bilgisizliği, tutuculuğu, ekonomik dengesizlikleri, sosyal ve siyasal aksaklıkları eleştiren, bunu insanların onurunu lekelemeden zekice nüktelere dayanan bir mizah tarzında gerçekleştiren birçok yazar ve şair vardır. Sadri Ertem, Orhan Veli Kanık, Sabahattin Ali, Kemal Tahir, Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin, Muzaffer İzgü, Necati Cumalı, Ümit Yaşar Oğuzcan vb. bunlardan bazılarıdır.²⁴

²³ Ferit Öngören, Cumhuriyet Dönemi Türk Mizah ve Hicvi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1998, s.157

²⁴ Çıplak, a.g.e., s.20

II. BÖLÜM

2.1 ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY' UN HAYATI

Çorum'da 1885 yılında doğdu. Alaybeyi oğullarından Fazlı Efendi'nin oğludur. Ünlü Çorum müellimi Kurtoğlu Süleyman Ağa'nın kızıdan yürüyen soydandır.

Çorum İbtidâi, Rüşdî ve İdâdi mekteplerinde ikmâli tahsil ettikten sonra hususi surette Arabî, Farisî, Fransızca, tarih ve hukuk tahsil etti. 1909'da Çorum ilk mektepleri müfettişliğine, 1910'da Çorum Darülmuallimin Müdürlüğüne, Tarih-Coğrafya, Türkçe ve Fennî Terbiye-i Etfal muallimliklerine, 1911'de açılan müsabaka imtihanını kazanarak İzmit İdadîsi Tarih ve Coğrafya, 1913' te İnebolu Numune-i Ticaret İdadîsi Türkçe ve Edebiyat muallimliklerine, 1918 de Kastamonu Sultanîsi, 1919 da İstanbul'da Davut Paşa Sultanîsi ser muidliğine tayin olundu. Üç sene kadar orada kaldıktan sonra Üsküdar Sultanîsi Farisî muallimliğine tayini inha edildiyse de kabul etmedi.²⁵

Matbuata intisab ile 1921' den 1924 senesine kadar ticaretle iştiğal eyledi.

Şi'r hevesi olanlar, dildâdeleriyle ma'şukalarına en güzel edebi parçalar şiirler ile içlerini dökmek isteyenler ba'zı akşam Sirkecede, Reşâdiye oteli yanında şâir Abdalbâki Fevzi'nin bilhassa erbâb-ı zevk ü şi'r için Çorumdan getirttiği «Bağlarbaşı » rakısından içmelidirler. Çünkü bu rakı hakikaten zihne keşâyiş, kalbe yeni yeni ilhamlar veren Şâir içkisidir.²⁶

²⁵ Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, Milli Eğitim Basımevi, c.1-4, İst. 1969, s.423

²⁶ P., no:106, s.3 (17 Şubat 1926)

Bir ara bir müskirat deposu açıp işlettiyse de yürütemeyerek yeniden öğretmenliğe döndü. 1929 Şubatında eski mesleğine avdetle Üsküdar erkek orta mektebi Türkçe muallimi oldu.1954 yılında İstanbul'da öldü.²⁷

Abdülbâki Fevzi Uluboy genelde bir gülmece ve yergi şairidir. Şiirlerinde Fevzi ve Râsîd mahlasını kullandı. Hem divan hem halk şiiri tarzında gülmece ve yergi şiirleri yazdı. Tevfik Fikret, Yahya Kemal gibi ünlü şairlerin kimi şiirlerini gülmeceye dönüştürdü.

Ne zannettin, behey câhil behey gâfil bu (Râsîd) la,
Boy ölçer bir sühandân bulmanın imkânı yok şimdi
G.16/18

Divan tarzındaki şiirlerini “Be-tarz-ı Kudemâ, Be-tarz-ı Kadîm, Üslûb-u Kudemâ, Matbu‘ât ‘Âlemi, Gazetelere Dâir” başlıkları altında “Aydede, Akbaba, Zümrüt-ü Anka, Musavver Erganon ve Papağan” gibi mütareke döneminin ünlü siyasal mizah dergilerinde ve gazetelerde yayınladı. Bu şiirler ona yaygın bir ün kazandırdı. Bütün bu şiirlerde şaka ve ince bir gülmece örtüsü altında günlük olaylara, kimi siyaset ve yazın adamlarına yönelik hem güldüren hem düşündüren keskin bir yergi vardır.

Abdülbâki Fevzi Uluboy’un “Peyâm-ı Sabah, Kalem, Karikatür” dergilerinde yazmıştır denilmesine karşın yaptığımız araştırmada şiirlerinin o dergilerde olmadığı görülmüştür.²⁸

Şair, şiirlerinde maddi sıkıntılar çektiğini gösteren beyitler yazmıştır:

Börek ister canım pek çok zamandır evde hayfâ ki
Ne bir tek oklava vardır, ne bir merdâne kalmıştır
G.2/6

²⁷ Abdullah Ercan, 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler, Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı, İstanbul, 1998, s.336

²⁸ Ezel Erverdi, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, İst. 1998, s.456

Teneffür eylemiştir büsbütün artık kapuskadan
Pilav ü zerde ister, hindi ister, baklava ister
G.23/4

Emin ol her sabah akşam tenkıl ettiğim meyle
Ya üç beş küflü fıstık ya çürük kestanedir şimdi
G.43/5

Duydum İstanbul'a gelmiş (Tunalı)m gitsem de
Da'vet etsem mi bizim kupkuru kilere 'acep
G.16/10

Peynir ekmekle gelir sofrayı iftar ü sahur
Bulunur kah ma'iyette de bir taze soğan
G.106/10

Yok halâs olduğu ekmekçi elinden yakamın
Sakalım dest-i huşûnettir bakkaldadır
G.47/4

Şair, 'Gibi' ve 'Olmuşum' adlı gazellerinde memurluktan şikâyet eder:

Bir zamanlar ben inat ettim de bir eşek gibi
Tutmadım âlemde bir meslek gidip meslek gibi
G.6/1

Var iken bin türlü meslek âdetâ kûr olmuşum
Râhat eyler zannedip tutmuş da me'mûr olmuşum
G.15/1

Şu belâ hânede billâh sekiz on senedir
Kimseler cevri ü cefâ çekmedi me'mûr gibi
G.36/12

Şair, bir gazelinde kendisini eleştiriren beyitler yazmıştır:

Kendin ey (Râsıd) nedir bilmezsin ama kıl ü kâl
Neyleyim hâmen biraz çançan biraz zevzek gibi
G.6/10

Koymadık meydana ciddi bir eser korkmaktayız
Ömrümüz geçmektedir laklakla hep, leylek gibi
G.6/5

2.2 ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY' UN SANATI

Abdülbâki Fevzi Uluboy, klasik nazım biçimlerinden en çok gazel tarzında şiirler yazmıştır. Şiirlerini Arapça-Farsça kelime ve tamlamalarla zenginleştirmiştir.

Şiirlerini aruz kalıbıyla yazmış sadece 'Türk Yurdu' dergisinde yazmış olduğu şiirlerini hece ölçüsü ile yazmıştır.

Şiirlerinin altına 'Abdülbâki Fevzi' şeklinde yazmış, soyadı kullanmamıştır.

Abdülbâki Fevzi şiirde kullandığı redifleri şiirin başlığı olarak kullanır.

'Gözümde Değil' şiirinden bir örnek:

Ocak gözümde değil, kazan gözümde değil
Cihân gözümde değildir cihân gözümde değil
G.152

Şair, "Fahriye" adlı şiirinde kendini fazlasıyla methetmiştir:

(Feylesof) âsâ hezârân kuşuma destân düzmeden
Nâm vâlâ şânımı dillerde destân etmişim
K.26/9

Abdülbâki Fevzi Uluboy hezliyatları ile meşhurdur. Ahmet Haşim'in altı şiirine nazire yapar. Bu şiirler Mukaddime, Son Bahar, Yarı Yol, Bir Günün Sonunda Arzu, Ölmek, Piyâle şiirleridir.

'Piyâle' şiirine yazdığı nazire:

Zannetme soğuk nevale çıktı
Ateş gibi bir piyâle çıktı

Verdin mi dokuz kuruş alırsın
Hayrete garik olur kalırsın

Ben bilmez idim meğerki Haşim
Bir şâir imiş vücudu lazım

Eş'ârı latif ü nev-zemindir
Hakka ki seza-yi aferindir

Şayestedir ezber etse herkes
Baştanbaşa enfes oğlu enfes

Bir bir yazayım da gör neler var
Binlerce içindedir gûher var

‘MUKADDİME’ naziresi ise şöyledir:

Mey zann ederek dalma hayâle
Alkol doludur yutma bunarsın
Karşında şu mel‘ûn piyâle
Neyzen dahi içmişti bu şeyden
Olmuştu bu menhûs ile mecnûn
Giymişti şifâhânedede lâle
Yüz dirhem için kimse emin ol

Ahmet Haşim ‘İkdam’ gazetesinde yazarken Abdülbâki Fevzi ‘Papağan’ dergisinde yazar. Abdülbâki Fevzi “kurbağa şairi” dediği Ahmet Haşim’in şiirlerini, sanatını gülünç hale getirmek için nazireler yazmıştır.²⁹

Birkaç nazire örneği verecek olursak:

Ahmet Haşim: Kısık sesle uçurum yürü dedi.
Abdülbâki Fevzi: Garson sıkı sesle yürü dedi.
Ahmet Haşim: Yasın uçurumuna dalmak istiyorum
Abdülbâki Fevzi: Şarap dolu kuyunun içine düşmek istiyorum
Ahmet Haşim: Bir tarafta bahçe bir tarafta dere
Abdülbâki Fevzi: Bir tarafta yonca bir tarafta tere
Ahmet Haşim: Bu sonbahar bizi düşünceye daldırır
Abdülbâki Fevzi: Bak çekirge nasıl zıplıyor³⁰

Bazı şiirlerinde Beyazıt- Laleli Şehzadebaşı üçgenindeki kahveler, 1930’lu yıllarda en parlak dönemini yaşayan, ancak 1940’lı yılların sonlarına kadar varlığını devam ettiren ‘Esâfil-i Şark’ın mekânlarıdır. Şiirlerinde bunları kullandığını görmekteyiz.

‘Hüseyin Câhit Yalçın’ hıdrellezi anlattığı ‘Hemrâh’ şiirinde:

²⁹ Gisela Prochazka-Eisl, Die Lieder des Papageien, Lit Verlag Wien, 2005 Verlag, s.61

³⁰ Gisela Prochazka-Eisl, Die Lieder des Papageien,2005, s.61

Bakkal Emin Ali'ye attırdı çifte göbek
 Çorumlu Abdülbâki Fevzi okudu şarkı
 Sesinin bir kargadan katiyen yoktu farkı
 Doldur Nazmi Açar doldur
 Hamâmizâde İhsan aşkına, der

Bu şiirinde Abdülbâki Fevzi kendisinin Çorum'lu olduğunu sesininse kargadan farkı olmadığını vurgular.

Yine şiirlerinde Abdülbâki Fevzi, çevresindeki insanları şiirlerine alır. Birçok 'Aveng-i Meşâhir'i ünlü kişileri şiirlerinde bulmak mümkündür.

Örneğin: Neyzen Tevfik, Hamâmizâde İhsan, Ömer Hayyam, Yahya Kemal, Ali Kemal, Ahmet Haşim bunlardan sadece birkaçı...

Abdülbâki Fevzi Uluboy Yahya Kemal'in şiirine daha çok mizahi tarzda yaklaşan ve bir şiirine nazire yazan şairlerimizdendir.

NAZİRE

Bir zamanlar ben de âhûlar vururdum dûrdan
 Şimdi dört çeşmim var amma besbeterdir kûrdan

Yâd-ı mâzî havf-ı âtî anlatır her an beni
 Çeşmimin bir farkı yoktur "Çeşme-i Horhor"dan

Farz-ı ayn olmaz mı tebdîl-i diyâr etmek bana
 Anlayan yok zevk alan yok çaldığım tanbûrdan

Beynimiz üstünde herkes şimdi zurna çalmada
 Söyle ey "Dâniş" niçin bahseyledin "şeypûr"dan

Bir siyâsîyim ancak "Hâmid" etmiş hüsn-i zan
 Anlarım zanneylemiş manzûmdan mensûrdan

Eyle insâf ey "Nazîf" Allah için bir suç mudur
 Anlamazsam mâviden aldan yeşilden mordan

Tâ kıyâmet fâlih olmaz kat'ı ümmîd eylesin
 Dinleyen bir name "Falih Rıfkı-ı" marûrdan

Böyle milletten nasıl artık ben iz'an beklerim
Hayr umar hâlâ "Hüseyin Câhid-i" mehûrdan

Sayd-ı mâhî eylemektir ka'r-ı bahr-ı fîtnede
Gel de hizmet bekle "Yûnus Nâdi-i" meyhûrdan

Fikredin bir aç "İsmail Hakkı" devrini
Az mı zulm etmiştir ol hâin Topal Tîmûr'dan

Senin çeşminden imrâr eyler onlar mandayı
Şöyle dursun bulgur un geçmez bizim kalbûrdan

Tilâfiyyun ayıklarken pirincin taşını
Gör ne şeddâdî binalar yaptılar bulgûrdan

Hakkımız yok kimseden dâvâya hep suç bizdedir
Çünkü yoktur farkımız bal yapmayan zenbûrdan

Abdûlbâki Fevzi Uluboy bu şiirini, ironik bir üslupla Yahya Kemal'in 'Mâhurdan' gazeline nazire olarak yazmıştır. Şiir, nazire olmanın ötesinde koyu bir kara mizah ve hezliyat örneğidir.

Ali Emîrî'ye yazdığı naziresinde ise onu akıl ustası, fazilet ve dirayet sahibi Ali Emîrî'nin yirmi beş yaşında genç ve edep sahibi bir kimse iken yazmış olduğu bir gazeli 'Edebiyat ve Tarih' dergisinde neşr olunan eserini beğendiğini belirtir. Adı geçen kimsenin (Emîrî) nin Fatih'te (Millet Kütüphanesi) önünden geçerken bir müsveddeyi temize çekmekte olduğunu görür.

Başını alelacele pencereden uzatarak çoğaltmasına muvaffak olduğum bu yeni şaheserin yirmi beş yaşında yazılmış olan gazele yetmiş yaşında yapılmış renkli, süslü bir nazire olduğunu okuduktan sonra anlar.

Uluboy, şiirinde pek çok edip ve şairi iğnelemekten ve onlara sataşmaktan geri durmaz. Şiir, şairin kendisine de özeleştiriyi yöneltmesi cihetiyle otobiyografik bir şiir de sayılır.

Abdûlbâki Fevzi'nin 'Bahr-ı Tavîl'leri vardır. En dikkat çekici olanı Ali Kemal'e yazdığıdır. Bir gün Abdûlbâki Fevzi, Ali Kemal'in Mısır'a oradan

Londra'ya kaçacağını öğrenmiş ve bunun üzerine iki beyitlik bir 'bahr-ı tavi'l' yazmış.

Abdülbâki Fevzi, hemen hemen her şiirinde şiirlerini ve şairliğini öven beyitlerle karşılaşırız:

Sen nasıl şâ'ir-i sehhâr-ı zamansın (Fevzî)
Almadan deste kalem, tab'ına ilhâm gelir
G.3/13
Yazmak isterken mizâhı bir gazel bilemem niçin
Düştü ey (Fevzî) bugün her bir sözün hikmet gibi
G.4/13

Abdülbâki Fevzi 'Dükkânında' adlı şiirinde Sirkeci'deki kendisine ait müskirat deposundan bahseder:

Abdülbâki Fevzi'nin küçücük dükkânından
Evvence Sirkeci'de satardı çünkü şair
Bilcümle meşrubatı yalnız alkole dair!

Abdülbâki Fevzi Uluboy, Halil Nihat ile kafelerde, İstanbul Birahanesi'nde, Eminönü'ndeki İkbâl Kıraathanesi'nde hececilerle sürekli bir araya gelirlerdi.³¹

Abdülbâki Fevzi, şair Râsih'in gazeline terbî yaparak bu konudaki ustalığını sergilemiştir.

«Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne»
Binmesin artık yeter peykân peykân üstüne
Hey ne vicdândır ki hicrânınla her dâ'im bana
Ettirip durmaktasın efgân efgân üstüne
Ş.7/1

Şair, bu gazeline Hüseyin Dâniş Bey'e seslenir ve Şeyh Gâlib'in 'Hüsn ü Aşk' için yazdığı şu beyitini gazeline alır.

«Engüşt-i hatâ uzatma pîre,
«Beş beyitine söyle bir nazîre!
G.140/7

³¹ Gisela Prochazka-Eisl, a.g.e, s. 37

Âşık Necdet Rüştü'nün denize atlamasının sebebinin içki olduğunu zannetmeyin intihar etmiştir diyerek bunu Halk Gazetesinde belirtir ve ‘‘ Necdet Rüştü suya düştü ‘‘ diyerek dalga geçer.³²

İçkidir zannetme, ancak ‘aşkıdır, sevdâsıdır
Atlatan deryâyâ (Necdet Rüştü-i) dîvâneyi
G.150/6

‘‘Tahmis’’ adlı şiirinde Fuzûlî'nin gazeline tahmis yaptığını görüyoruz.

Bende (Yahyâ)dan füzûn şâ ‘irlik isti ‘dâdı var
Şâ‘ir-i mâhir ben idim (Yahyâ)nın ancak adı var

T.9/1

‘Esrar Dede’nin ‘Kâfir beni söyletme derûnumda neler var’ mısrasına vurgu yapmış.

Duydum ki demişin bana sen şâ‘ir sen-dost
«Sâhir beni söyletme derûnumda neler yok»
G.162/7

Daha çok mizahî manzumeleriyle tanınan Abdülbâki Fevzi'nin ‘‘Musavver Erganun’’ dergisindeki ‘‘Bir Âşık-ı Firkatzede Ay’a Diyordu ki’’ (sayı:6, s.90-91) başlıklı şiiri ise romantik bir tabiat tablosu ve bu manzaraya uygun bir aşkı dile getirir.

Kişileştirme ve benzetmeler yaparak başarılı bir şiir meydana getirmiştir.

Sana ey mâh! O mehr-i sâfiyet
Nur vechiyle bahş ederse ziyâ;
Eyle bûs gadârına gayret;
Ana benden selamlar et ihdâ!

Bursavî Tabib Muhammed Bey’in sözünü tırnak içinde belirtmiştir.

Anlayıp cihânı en sonra (Emîrî) sustu
«Kişi noksânını bilmek gibi ‘irfân olmaz »
G.25/7

Şair, bu beyitinde söz tekrarlarına başvurarak ahengi sağlıyor.

³² Gisela Prochazka-Eisl, Die Lieder des Papageien, Lit Verlag Wien, 2005 Verlag, s.158

Naz ü edâda yektâdır elhak
 Yektâdır elhak naz ü edâda
 G.93/3

Şair, gazelinde beğenmediği gazeteleri eleştirir:
 Yuf(Vakit) ne (Akşâm) ne (İkdâm) ü (Sabâh)a
 Yuf sâhib-i (Tevhid) yine efkârına hem yuf
 G.122/10

(Dergâh) a girdim ne güleryüz ne de söz var
 Şâ'irlerinin sâzına eş'ârına hem yuf
 G.122/11

Abdülbâki Fevzi Uluboy şiirlerinde mübalağa sanatına da yer vermiştir:
 'Aşkıyla cüdâ düştü gönül şevk ü târâbdan
 Yok farkı bugün gözyaşımın (Şat-ül A'rab) dan
 G.48/1

Dünyâyı yakar sıçrasa, bir katrecik olsun
 Kalbimde harûşân olan emvâc-ı lehîbden
 G.48/2

2.3 ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY'UN ESERLERİ

2.3.1. Köy Dirliği

Abdülbâki Fevzi Uluboy'un 'Türk Yurdu' dergisinde yazmış olduğu bir şiiridir. Çıktığı andan itibaren Türk Yurdu köye ve köycülüğe ehemmiyet vermişti.

Şiirinde, havanın aydınlanmasıyla köylülerin uyandığından ve hepsinin yüzünde sevincin olduğundan, bir çobanın yanık yanık kaval çaldığından, çayın sesi, kuşların cıvıltısı, çiçeklerin güzelliğinden bahseder:

Horozlar öttü, uyku bitti, köylüler uyandılar
 Biraz geçince doğdu gündüzün ışıklı yavrusu!
 Güler durur ... Kimin kalır gözünde artık uykusu
 Yüzünde belli işte hepsinin de bir sevinci var!
 (22 Teşrin-i Sâni 1327,c.1, s.59-60)

Abdülbâki Fevzi'nin biraz da 'Çoban kaval çalar, hayatı şairanedir' edası olan bir temadır.

'Tarhanadan, bulgurdan arttırdığı parayı
Bir köşeye atar, verir istendi mi salyâne'³³

2.3.2 Yurdumuzda Gördüklerim

'Türk Yurdu' dergisinde 2 Temmuz 328 Pazartesi (s. 779-780-781) yazmış olduğu bir makalesidir. Bu makalesinde bir sabah İstanbul'dan İzmit'e vapurla gider. İstanbul'un ve boğazın güzelliklerinden bahseder. Vapurdaki iki kişinin konuşmasına kulak misafiri olur. Bindikleri vapurun Yunan bandıralı olduğu, yetkililerden izin alınarak İzmit - İstanbul arasında işletildiğini öğrenir. Vapur yerli vapurlardan daha hızlı olduğu için herkes tarafından tercih edilmeye başlanmış. Bunun üzerine; daha düne kadar Osmanlı'nın küçücük bir parçası olan Yunanistan'ın bu vapurları yapabilmesine karşın bizim nasıl olupta yapamadığımıza hayıflanıyor.

İzmit ve dolaylarını anlattığı yazısında buradaki okulların ve öğretmenlerin durumlarına değinmiştir. Fevzi bu yazısında bölge halkının tembel olduğundan, birçoğunun bütün ömrünü kahvehanelerde geçirdiğinden şikâyet eder. Eğitim durumunun kötülüğünden, halkın eğitime ilgisizliğinden dem vurmıştır: 'Her yerde olduğu gibi burada da maârifeye karşı yabancı davranılmaktadır. Bunu beş senelik idadisinde bulunan talebenin azlığı ispat ediyor. Kasaba beş bin haneden aşağı olmadığı ve bütün mülhakattan gelenler de hesaba katıldığı halde iki yüzden ziyade talebe bulunmuyor.'³⁴

Bundan sonra Avrupa ve Osmanlı okullarını karşılaştırmıştır. Avrupalılar en iyi yerlerini eğitim için ayırırlarken Osmanlı'da bunun tam tersidir.

³³ Şerif Mardin, Siyasal ve Sosyal Bilimler: Makaleler, İletişim Yayınevi, İstanbul 1990, s. 82

³⁴ Mustafa Gündüz, İkinci Meşrutiyetin Klasik Paradigmaları, Lotus Yayınevi, Nisan 2007, Ankara, s.411

2.3.3 Abdülbâki Fevzi Uluboy Söyleşisi

‘Türk Yurdu’ dergisinde 1912 yılında, sayı 106’da yazmış olduğu bir makalesidir. Yaşadığı evrelerde yada sonraları Lokman Hekim olarak anılan ve M.S. 270 ile 305 yılları arasında İzmit’te (Nicomedia) yaşamış ve ölmüş bir Hristiyan Azizi olan ‘Saint Pandleon’ un hayatından bahseder.

Roma İmparatoru Diyokletianus’un (Diocletianus, M.S. 284-305) döneminde yaşamış, mesleğinde üne kavuşmuş ve Hristiyan inanırlara göre şehit (martyr) edilmiş bir fizikçi yani doktordur.

Aya Pandeymon’nun anısı ve saygısı günümüze dek süregelmiştir. 1858 yılında padişahın irade ve yardımları ile İzmit’te (Nicomedia) şehit (martyr) edildiği ve vücudunun gömüldüğü yere adına, Aya Pandeleymon Manastırı yaptırılır. Bu yer yıktırıldığı 1923 yılına dek, Müslüman, Hristiyan ve diğer başka inanırlardan hasta ve dertlilerin umut yeri olarak uzun yıllar ziyaret yeri olarak kullanılır. İzmit’te yer alan Aya Pandeleymon Manastırı, Müslüman inanırlarca da ziyaret yeri olarak kullanılmaktaymış.

2.3.4. Gazi’nin Öğüdü:

Türk Yurdu dergisinde yazmış olduğu bir şiiridir. Türk Yurdu dergisi köye ve köycülüğe önem vermiştir. Abdülbâki Fevzi Uluboy da ‘Gazi’nin Öğüdü’ başlıklı bu şiirinde on altı yaşındaki oğluna sesleniyordu:

Hadi yavrum azığını çarığını hazırla
İtalyanla kavga varmış (Trablus) ilinde
Gönüllüler yazılıyor bütün köyün içinde
Tüfeğini sıkı doldur, palanı da unutma!

(22 Teşrin-i Sâni, c.1,s.314-315)

Yine şiirin devamında Osmanlı’nın bıçağının nasıl kestiğini, Türk oğlunun cihanda adı ve şanı olduğunu, herkesin damarında Oğuzhan’ın kanı olduğunu, yiğitlerin bayramı ve düğünün cenk günü olduğunu belirtir.

Nasihatname şeklinde yazdığı bu yazısıyla bütün insanlara seslenmiştir.

2.4 ŞİİRLERİN İNCELENMESİ

GAZELLER

Bir gazel şairi olan Fevzî' nin iki yüz gazeli vardır. Şair gazellerinde gazelin ana teması olan aşk, sevgili, meyhâne, şarap ve tabiatı anlatırken aynı zamanda toplumsal yaşayıştan, çektiği maddi sıkıntılardan da bahseder.

İçmekle çıkar zevki bu 'âlemde hayatın,
Nûş et hemeh ân bâde ne derlerse desinler!

G.61/3

Şair, zamanın cefasının, derdinin irfan sahiplerine elem ve dert getireceğini belirtir.

Â gönül cevrine dehrin metelik verme sakın
Bil ki her derd ü elem sâhib-i irfâne gelir

G.1/12

Şair, yazdıklarının hakikat olduğunu, sanatını kimsenin anlamadığından ve onlara efsane gelmesinden şikayet eder.

Kimse derk etmedi hiç san'atımın serlerini
Ben hakikât yazarım 'âleme efsâne gelir

G.1/13

Şair, maddi sıkıntı çektiğini ve borcunun olduğunu beyitlerine yansıtmıştır.

Ne zaman bâbımı dakk eyleyecek olsa biri
Sanırım mahkemededen borcuma i'lâm gelir

G.3/3

Dâ'inler elinden âh bilsen
Ekl etmediğim kötek mi kaldı

G.20/12

İsterim tebriğe gitmek nâzır-ı mâliyyeye
Hayfâ kim açlıktan ikdâmımda yok dermân henüz

G.23/6

Şair, 'deliye her gün bayram' sözünü beyitinde Cezrî için söylemiştir.

Bakma sen kahkaha dembedem (Cezrî)ye
Tanrının her günü dîvâneye bayram gelir

G.3/11

Şair, dördüncü gazelde ‘gibi’ redifli gazelinde Muhibbi’nin “Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi” beyitine vurgu yapar.

Sânemâ servettir medâr her sa‘âdet ey hâris
«Devlet olmaz ‘âlem-i fânîde ‘âfiyet gibi»

G.4/3

Şair, gazellerinde aşk ve aşkın getirdiği ızdırap ve ayrılık yoğunluktadır.

Yok mu hâin yok mu asla rahm ü insâfin diye
Âteş-i hicrânınla kavruldum kebab oldum yine

G.9/4

Çoktan beridir ki firkatınle
Hasret çekerim mesâre kâfir

G.10/4

Ol melekrûdan bugün (Fevzî) nasıl vaz geçsin âh
Sanki halk etmiş hüdâ ser tâbepâ elmastan

G.11/14

Çok mu dâ'im hâne-i dildârı eylesem tavâf
Beyt-i cânân ‘âşkının ka‘be-i ‘âliyâsıdır

G.37/14

Şair, ‘İster’ adlı gazelini vatanın kurtulmasına binâen yazmıştır.

Bihamdillah vatan kurtuldu dil artık safâ ister
Mey ister, dilber ister, cünbüş ister, hevâ ü hâ ister

G.22/1

Şair, Hallac-ı Mansur’un ‘enel hak’ diyerek idam edilmesine vurgu yapmıştır.

Her kim ki bu ‘âlemde eğer derse enel hak
Teskîm edilir kellesi cellâda demişler

G.32/10

Şair, gazellerinde telmihe yer vermiştir.

Beni inletme de bin dert ile Eyüp gibi
Bî vefâ görmedim ol şûh-ı dil aşûp gibi

G.44/1

Yusufumdan beni dûr eyledi en sonra eflek
Ağlarım âh ederek Hazret-i Ya‘kûp gibi

G.44/2

Her ismi Haydar olan sanma misli haydar olur
Efendi, tahta kılıç zülfikâra benzer mi

G.57/6

Kırdı (Mecnûn) rasn ‘aklını (Leylâ) diyerek
Terk-i cân eyledi (Vâmık) dahi (‘azrâ) diyerek

G.92/1

Şair, ‘Gelir’ redifli gazelinde atasözü kullanarak şiire renk katmıştır.

Anlamaz âdeme âvaz dehl az gelir
Anlayan şahsa dahi sivrisinek saz gelir

G.54/1

Şair, kavga ve hicv etmediği zaman rahat edemediğini açıkça gazeline belirtir.

Ârâm edemem ceng ü cidâl eylemeyince
Her subh ü mesâ hecv ricâl eylemeyince

G.65/1

Bir kıl kadar olsun birinin ayıbını görsem
Asla duramam kîl ü kâl eylemeyince

G.65/2

KASİDELER

Abdülbâki Fevzi Uluboy'un otuz bir kasidesi vardır. Şair şiirinin başlığını kaside olarak belirlemiş fakat içerik olarak incelendiğinde kasideden farklı olduğu görülür. Kasidelerde de konu bütünlüğü yoktur. Şiirlerine eş, dost ve o dönemdeki şair ve yazarları konu etmiştir.

Ayrıca kaside-i ramazaniye başlıklı şiirlerinde ise ramazan ayından ve yine yazar ve şairlerin isimlerini yazarak onlardan da bahseder.

Şair, oruç ayının soğuklarda geldiğini cemaat ve imamın camide titrediğini belirtir.

Pek soğuklarda hulûl etti bu yıl mâh-ı siyâm
Titreyip durmada câmi' de cemâ' atle imam

K.18/1

Şair, ramazanın geldiğini sevgilisinin gelmediğini belirterek meyhanede her akşam beklediğini söyler.

Ramazan geldi fakat gelmedi hala cânân
Beklerim ye's ile meyhânede ben her akşam

K.18/6

Şair, içki içip keyif ederken elinde kederle ramazanın geldiğini belirtir.

Bint engûr ile keyf eyler iken bâde-keşân
Geldi destinde gussa dün gece şîh ramazân

K.22/1

Şair, 'Fahriye' başlıklı şiirinde kendisini övdüğünü, methettiğini görüyoruz.

(Feylesuf) âsâ hezârân kuşuma destân düzmeden
Nâm vâlâ şânımı dillerde destân etmişim

K.26/9

Aldığı aylığı borçluların aldığı ramazanın baklava ve helva yemeden
gececeğini belirtir.

Aldığım aylığı dâyinler elimden aldı
Gececektir yemeden baklava, helva ramazan

K.27/3

MUSAMMATLAR

Abdülbâki Fevzi Uluboy'un on altı şarkı, on altı terkîb-i bend, bir terbî, bir murabba, bir muhammes vardır.

Birinci şarkısı 'Yakup Kadri lisanından' şeklinde alt başlığı olarak yazmıştır. Vasıta beyiti 'Câhit! Beni söyletme derûnumda neler var' şeklindedir. Dede Efendi'nin 'Zalim beni söyletme derûnumda neler var' dizesine atıfta bulunmuştur.

İkinci şarkısında 'Sulh Şarkısı' başlığını atmıştır. Vasıta beyiti olarak 'İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır' şeklindedir. Vaktin şevk ve neşe vakti olduğunu, herkesin bağ ve bahçelerde koşup oynadığını, serseri ve divane olarak gezdiğini ve eve bir türlü giremediğinden bahseder.

Üçüncü şarkısının vasıta beyiti 'Âdeta döndüm bugün aptala ben' şeklindedir. 'Ankara: Yahya Kemal aslına mutabıktır' şiirin bitimine yazmıştır. Şarkıda rahat yüzü görmediğini ah ü vah ettiğini belirtir.

Dördüncü şarkısında vasıta beyiti 'Allah için Allah için Allah için olsun' şeklindedir. Sevgiliye yazılan bir şarkıdır. Naz etmeyip gelmesini ve rakibin yüzünün solmasını diler.

Beşinci şarkısında vasıta beyiti 'Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin' şeklindedir. Sevgiliye meyhane meyhane dolaştığını belirterek aklını, fikrini aldığını söyler.

Altıncı şarkısında sevgiliyle kavuşmayı arzuladığını belirterek 'Gel de ey mâh bu yıl keyf ile bir 'ıyd edelim' diyerek vasıta beyitinde belirtir.

Yedinci şarkısında Abdülbaki Fevzi, şair Râsih'in gazeline terbî yaparak bu konudaki ustalığını sergilemiştir.

«Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne»
Binmesin ârtık yeter peykân peykân üstüne
Hey ne vicdândır ki hicranınla her dâim bana
Ettirip durmaktasın efgân efgân üstüne

Ş.7/1

Sekizinci şarkısını ' Ferit Beyin Bayram Şarkısı' başlığı ile yazmıştır. Vasıta beyiti 'El 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim' şeklindedir. Herkes gülerken kendisinin ızdırıp dolu olduğunu belirtir.

Dokuzuncu şarkısı 'Ah aman ah şarkısı' adındadır. Bülbül gibi inleyip durmada olduğunu, uzun zamandır rahat ve huzurunun olmadığından bahseder. Vasıta beyiti 'Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah' şeklindedir.

Onuncu şarkısı ' Kömürcülerin Şarkısı' başlıklı yazılmış bir şiirdir. Vasıta beyiti 'Buz, ayaz hengâmı, yâğmur faslı, kar eyyâmıdır' şeklindedir.

On birinci şarkı 'Lütfü Fikri Beye Şarkı' başlığı altındadır. Vasıta beyiti 'Meserret vaktidir gel, oyna, dans et, gül, açıl şâd ol' şeklindedir.

On ikinci şarkısında bir mebusa seslenir:
Söyle ey meb'ûs âdın (Yahyâ) mıdır (Gâlib) midir
Hangi semtin merdisin sen, hangi meydanın eri
Pirin, üstâdın 'aceb mir ('Ali Sâib) midir
Bir gazâ ettin ki hayrân eyledin (İskender)i

On üçüncü şarkıda ise sevgiliye sesleniş vardır:
'Âşığın hiç sormuyorsun aç mıdır ya tok mudur
Sende asla söyle insâf u mürüvvet yok mudur
Gerdeninden rahatul-hulkûm alırsam çok mudur
Ey hilâl ebrû gelin zira şeker bayramıdır

On dördüncü şarkı ' Tasvir-i Canan' başlıklı şiiridir. Şiir boyunca sevgilisinin tanımını yapar son dörtlükte ise sevgilisinin para olduğunu açıklar:

Onu «ismi söyle nedir » diye,
Ne sorup durursun â mankafa!
Biliyor bütün deliler bile:
«Para» dır para, paradır para

On beşinci şarkısı ‘ Gayr-ı Fe‘allerin Şarkısı’ başlığı ile yazmıştır. Şair her gününün dert ve gamla geçtiğini, sevgilisinin ondan yüz çevirdiğinden dert yanar. Vasıta beyiti ‘Kimseler ‘âlemde yâ Râb gayrı fa‘al olmasın’ şeklindedir.

On altıncı şarkısı ‘15 . Y ıl İçin Cumhuriyet Şarkısı ‘ başlığı ile yazdığı şarkıdır. Cumhuriyetin gelmesiyle her günün bayram gibi geçtiğinden, milletin saadeti onunla bulduğunu belirtir.

Abdülbâki Fevzi Uluboy’un ‘İkrar’ adlı şiirini ‘Yahya Kemal Beyatlı aslına mutabıktır’ şeklinde şiirde belirtmiştir. Şiirde ‘Dolaştım hû deyû dergâh dergâh’ mısrası Yahya Kemal’in ‘Dergah’ dergisine işaret eder.

Abdülbâki Fevzi Uluboy’un ‘ Tahmis’ adlı şiiri ise bize Fuzuli’yi hatırlatır:

Bende (Yahyâ)dan füzûn şâ‘irlik isti‘dâdı vâr
Şâ‘ir-i mâhir ben idim (Yahyâ)nın ancak adı var

Terkîb-i bendler de hayattan, memurluktan, maddi sıkıntılardan şikayet eder.

Abdülbâki Fevzi Uluboy’un nazireleri ‘Ahmet Haşim Beye Nazireler’ başlığı altında ‘Mukaddime, Yarı Yol, Bir Günün Sonunda Arzu, Ölmek, Piyale, Sonbahar’ şiirlerine nazire yapmıştır.

Yahya Kemal Beyatlı’nın ise ‘ Mahurdan’ gazeline ve ‘Sis’ e nazireler yazmıştır. Ayrıca Ali Emiri’ nin şiirine nazire yapmıştır. ‘Mahurdan Gazel’ ine ‘Aslına mutabıktır Ali Kemal’ şeklinde şiirin bitimine eklemiştir.

BAHR-I TAVİL

Bahr-ı tavillerini ise Ali Kemal, Ali Emîrî’ye yazmıştır.

Bir gün Abdülbâki Fevzi, Ali Kemal’in Mısır’a oradan Londra’ya kaçacağını öğrenmiş ve bunun üzerine iki beyitlik bir ‘bahr-ı tavi’ yazmış.

Ali Emîrî’ye yazdığı bahr-ı tavi:

Mısra-ı evvelde: Yazısına Emiri’ye iltifatlarla başlar sonra kendisinin aleyhinde kötü kelam etmekten vazgeçeceğini ve her sabah akşam sedir kurarak kendisiyle bade içmeyi ister. Dün arkadaşından Millet Kütüphanesi’nde Emîrî’nin hakkında kınama ve ayıplamaya cüret ettiğini işitir. Kendisinin sonsuz ilmini ve fazlını bilcümle

meziyetini inkâra cesaret ettiğini bu sebeble herkes tarafından korkunç sayılan bir yolda olduğunu söyler. Bunun sebebinin bugünlerde aklının karışık mı yoksa hasta mı ya da Tahir gibi kırgın olup olmadığını sorar ve ona şu şekilde seslenir: gel sözümü dinle istiğfar getir elimi kabul eyle aleyhimde olmaktan vazgeç, der. Hem efendim reva mıdır sen gibi irfan sahibi ve ben gibi dâhî birbirinin canına kast etsin. Bugüne dek savaştığımız yeter her ikimiz sulhun kızının şirin dudaklarından öpelim. **Mısra-1 Sâni:** Sen demişsin ki« Fevzi denilen dünyaca ünlü heccavı tam iki yıldan beri ilmimi irfanımı inkâr ederek boşa zaman geçirmektedir. Her hiciv okunu attı mı canıma dek yetmededir» Yuf senin boyuna ki dilin nasıl böyle kelam etmededir ben senin fazl u kemalatını nasıl inkâr ederim akşam sabah yüksek vasıflarını bülbül gibi şakımdayım. Sonra bunları hemen yayımlayarak keyf ile bıyık burmadayım, der. Onun için yazmış olduğu şiirlerden bir parça örnek göstererek Emirî'nin görmesini ister.

Dört numaralı bahr-ı tavilde ise:

Mısra-1 evvel: Şair, muharrirlerin başı dediği kişiye iltifatlarla başlar ve ona iki günden beri sinisinin neşe sefa ve zevkle dolu olduğunu yazar. Övünen gururlu kimselerin kendi eteğini öptüklerini bu hale sebep senin yüksek mahkemeden beraat kararı alman çeşitli övgülere ve mazhar olarak bütün tenkit sahasını dolaşmasını ve sağa sola yönelmeden zatın gibi çatman ve sataşmandır. Efendim seni canı gönülden tebrik ederim.

Mısra-1 sani: Şair şimdi kimse inkâr edemez hece ülkesinin ortak hâkimiyiz durmayalım güçlerimizi birleştirip nerden zulmün kalesi varsa ordusunu perişan edelim. Yalnız şunu senden dilerim ki binlerce fedakârlıkla elimize geçen sevgili cumhurumuzu çehre-i gül rengine yan bakmayasın bir de çürük tahtaya basmayasın ve her an uyanık olasın.

TARİHLER

Abdülbâki Fevzi Uluboy, iki tane tarih düşürme yapmıştır. Biri Çorum'un Ulu Camii'ine yaptırılan yeni minare hakkında tarihtir.

Diğeri ise 'Kat' a-i Târihaye' başlığıyla yazmış olduğu tarihtir.

2.4 ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY İÇİN SÖYLENENLER

Yahya Kemal, kendisini en çok hicveden ve eserlerini tehzil eden Abdülbâki Fevzi Uluboy ve İsmail Yaşar Şadi hakkında yazdığı hiciv kıtası kayde değerlidir.

Bir zamanlar meyyal idim hezl ü hicâ vâdîsine
Döndü ol vâdî bu gün, vâdîlerin âdîsine

Hezl'i Abdülbâki-i Fevzî'ye terk ettim KEMAL
Hicvi de hâyîde-gûyânın Yaşar Şâdi'sine³⁵

Hüseyin Şehsuvar ise bir hatırasında şunlardan bahseder:

“Şiirleri sureta şaka tarzında, bazı tezyif ve tehzil kılıklı olur, ekseriya da bu şaka kıyafeti altında şiddetli tenkidleri ihtiva ederdi. İnsan bunlara bir taraftan gülüp geçerken, bir taraftan da düşünmekten kendini alamazdı. Hoş, zarif, görünüşte yumuşak ve latife yoluydu ama hakikatte günün mevzu ve icaplarına göre oldukça şiddetli hatta bazı da maruf tabiriyle yenip yutulamayacak şeylerdi.

Onun tarizerine, tenkidlerine hedef olanlar kızarlar fakat kızarken gülmekten de kendilerini alamazlardı. Onun şiirleri, kadife eldiven içindeki demir yumruk gibiydi. Görünüşü hoş, zarif, tüylü, süslü fakat hedef olmak korkunçtu.

Abdülbâki Fevzi merhumun başından bin bir türlü macera geçmişti. Fakat her zaman aynı sakin aynı efendi adamdı. Kimseye ne halinden şikâyet eder, ne gık derdi.

Son zamanlarında, son günleri sayılması lazım gelen günlerde, Cağaloğlunda eski Eminönü Halkevi' nin önünde rastladım.

---Nasılsın üstad? Dedim
---Çok şükür, iyiyim! Dedi

Fakat ben bir görüşte hissettim ki, pek de iyi değildi. Elinde baston ağır ağır yürüyordu. Etrafına bakıyor Halkevi önündeki ilanları okur gibi yapıyor, karşı tarafa, merhum tütüncü ve bayi Niyazi'nin dükkânına doğru bakıyor, karşıdan bakanlara, yürüyüşünü mecalsizlikten değil de, hani etrafa bakma merakından gelme gibi göstermeğe uğraşıyordu; fakat belliydi ki bakışını yürüyüşüne göre ayarlıyordu.”

Yine Hüseyin Şehsuvar onun için şunları söyler:

“Edebiyat muallimi idi. Hem de edebiyat muallimlerinin en kudretli ve ehliyetlilerindendi. Maarifteki dosyasında şerh

³⁵ İsmail Parlatır, Gönülden Gönüle: Fuat Bayramoğlu ile Anılarda, İstanbul 1994, s.159;Ayrıca bk. Beşir Ayvazoğlu, Yahya Kemal: Ansiklopedik Biyografi, Kapı Yayınları, İst. 2008, s.189

neydi, ne kadar taltif, ne kadar takdir kazanmıştı, onu bilmem ama ben sözü geçen alakalı bir adam olsaydım ona taltifnameler, takdirnameler vermek değil, dosyasını Güzel Sanatlar Akademisi altın varak hocası Hüseyin Efendiye varaklattırıp yine aynı akademinin teclit ve tezhip hocası İsmail Hakkı Bey' e ciltlettirir. Vekâlet zat işleri dairesinin en mutena bir yerinde bir köşe ayırtır, merasimle oraya koydururdum.

Mütevâzi, efendi bir adamdı. Sözüde sohbetinde gayet nazik, gayet efendi, gayet nüktedan fakat bazı da alaycı ve târizciydi.

Sirkeci'de bir müskirat deposu açmıştı. O zaman şimdiki gibi tek el mekel yoktu. Rakılar gerçi daha evvelden olduğu gibi Sakız Adası'ndan filan gelmezdi ama âmiller tarafından yapılan yerli rakılar da epey iyi rakılardı. Abdülbâki Fevzi merhum deposunda, gelen eşine dostuna doldurup doldurup ikram ederdi.”³⁶

Abdülbâki Fevzi ‘Mizah Şairleri’ adlı bir şiirde ise şöyle geçer:

Her beyitinde ‘mey’ ile ‘sâki’ var
Bu bir çeşmedir ki boş yere akar
Ya ağzına güzel bir tıkaç lazım
Ya kaarie geniş bir bakraç lazım³⁷

Yine Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri’nde Abdülbâki Fevzi için:

“ Mizah ve latife vadisinde en güzel yazı yazan şairlerdendir. Ciddî eserleri de güzeldir. Gazeteler ve mecmualarda intişar eden eş’arı bir araya getirilse ciddi ve mizahi büyük bir divan vücuda gelir. Bir gün terceme ve şiirlerini istemiştım. Gönderdiği tezkirede diyor ki:

“ ... Evrakı perişan arasında bulabildiğim eski yazılarımdan birkaç parça takdim ediyorum. Esasen birkaç seneden beri şiir ile matbuat ile alakamı kat etmiş olduğumdan yeni eserlerim yoktur. Toplayabilsem hemen Fuzuli divanı kadar olacak olan yazılarım, iki üç senede meydana gelmiştir. Alelacele yazıp gazetelere yetiştirdiğim

³⁶ M. Sunullah Arısoy, Türk Hiciv ve Mizah Antolojisi, Varlık Yayınevi, İstanbul 1967, s. 200

³⁷ Hilmi Yücebaş, Hiciv ve Mizah Edebiyatı Ansiklopedisi, Milliyet Dağıtım, İst. 1976, s.23

bu yazılar hep ya tramvayda başlanmış, vapurda bitirilmiş yahut mektepte ders aralarındaki teneffüs zamanlarında karalanmış, yani üzerlerinde düşünülmemiş şeyler olduğundan maalhıcab takdim ediyorum”.³⁸

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün ise Kabataş Lisesinde öğrenim görmüş ve onun için şunları söylemişti:

“Lisede verildiğim sınıfın edebiyat hocası Abdülbâki Feyzi Uluboy idi. Vaktiyle mizahî şiirleri filan vardı. Tanınmış bir insandı, ama yaşlanmış hani kaba tabirle içi geçmiş birisiydi. Dersleri mızımızca olurdu”.³⁹

Faruk Kadri Timurtaş ise:

“Kabataş Erkek Lisesi'ne 1939-1940 ders yılında girdim. Edebiyat hocalarımızın tanınmış şair, edip oluşları, bizdeki edebiyat sevgi ve merakını büsbütün arttırdı. Dil ve edebiyat sahasını meslek olarak seçişimde bunun büyük payı olduğunu sanıyorum. İlk sınıfta edebiyat hocamız olan rahmetli Abdülbâki Fevzi Ulubay mütareke sırasında "Be-tarz-ı Kudemâ' başlığıyla eski vadide hiciv ve mizah şiirleri yazmakla şöhret kazanmış bir zattı. Divan şiiri zevkini ondan aldık. Bize ezberlettiği eski bir-iki bin kelime de sonradan işimize çok yaradı.”⁴⁰

³⁸İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara,1969, s.423

³⁹Erol Ülgen, Türk Bilimi ve Türk Edebiyatı Tarihine Adanan Ömür: Prof. Dr. Ömer Faruk Akün, s.22

⁴⁰Saadet İrmak, Yüz Yıllık Eğitim Çınarı: Kabataş Erkek Lisesi 1908/2008, Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı, İstanbul 2009. S.652

2.6. ABDÜLBÂKİ FEVZÎ' NİN ŞİİRLERİNDE ADI GEÇEN ŞAİRLER VE YAZARLAR

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN

(5 Şubat 1852, İstanbul - 12 Nisan 1937, İstanbul) Türk şair, oyun yazarı, diplomat.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında eserler vermiş, modern edebiyatın doğuşunda etkin bir isimdir. Köklü ve eski bir ulema ailesinin ferdi olarak dünyaya gelmiş, hayatının her döneminde yüksek mevkilerde bulunmuş, dünyanın birçok yerini görme fırsatı yakalamış, çağının büyük ve güçlü bir sanatçısı sayılmıştır. Tanzimatı, Birinci ve İkinci Meşrutiyetleri ve Cumhuriyeti gören; bu devirlerdeki Tanzimat, Edebiyat-ı Cedide, Milli Edebiyat ve Cumhuriyet devri edebiyatlarını yakından tanıyan sanatçı Türk Edebiyatı'nda Şair-i Azam sıfatı ile anılır. Uzun seneler diplomat olarak hem doğu hem de batı ülkelerinde bulunması nedeniyle iki edebiyatı da tanımış; Türk şiirine batıdan yeni konular, serbest düşünce ve şekiller getirirken; batı yazarlarından etkilenerek yazdığı oyunlarla Türk tiyatrosuna felsefi düşüncüyü sokmuştur. Türk edebiyatının en büyük eserlerinden birisi kabul edilen Makber'in şairidir.

(Hâmid) gibi cânânı alıp karşına her gün
Yan gel, leb-i deryâda ne derlerse desinler!

G.61/7

Hâmid gibi sevgiliyi her gün yanına alıp deniz kenarında birlikte ol ne derlerse desinler, der.

(Hâmid) aç iken her ay alır bin lira (Câvîd)
Elmasa bakan yok hacerin kıymeti vardır

G.117/19

Şair, Câvid'in her ay bin lira aldığını Hâmid'in ise aç olduğunu vurgular.

'Asr içre ne (Hâmid) gibi bir şâ'ir-i yektâ
Mânende-i (Yahyâ) ne de bir yâve-serâ var

N.4/12

Bu asır içinde Hâmid gibi büyük bir şair yoktur Yahya' ya benzer saçmalayan da yoktur, der.

Bekleriz (Hâmid)i şeb tâ-be seher meykedede
Âh bir kere o meş'al-keş-i rindân gelmez

G.148/3

Şair, Hamid' in geceden sabaha kadar meyhanede olduğunu ah bir kez o kalender gelmez.

AHMET CEVDET

(d.1862 – ö. 1935) Türk yayıncı, yazar ve gazeteci.

Osmanlı Devleti'nin ilk yayıncılarından birisi olarak 1894'ten itibaren İkdâm Gazetesi'ni yayınladığından "İkdâmcı" diye anılır. Gazetenin kurucusu ve başyazarı idi. Türkçülük akımının basın alanındaki ilk temsilcilerinden birisidir. 1862'de İstanbul'da doğdu. Kaptanpaşa Rüştüyesi'nin ardından Mekteb-i Hukuk ve Mekteb-i Mülkiye'yi tamamladı. Özel öğretmenlerden Arapça, Fransızca, Almanca, Rumca öğrendi.

Gazetecilik hayatına 1883'te Tercüman-ı Hakikat'te başladı; resmi gazete niteliğindeki Takvim-i Vakayi'de devam etti. Bir süre Reji ve Osmanlı Bankası'nda ve Hariciye Nezaretinde çalıştıktan sonra gazeteciliğe döndü. Sabah, Tarik, Saadet gazetelerinde başyazarlık yaptı.

Aldı Ahmet Cevdet

Dâima ben de yumurtlar dururum cevherler
'Akl ü hikmette Felâtun ile hempâ gibiyim

G.83/6

Bu beyitinde ise, Ahmet Cevdet: "Akıl ve hikmette Felâtun ile arkadaş gibiyim; çünkü ben de daima cevherler meydana getiririm." der.

Çok zaman geçmez sabah akşam olur, akşam sabah
Yazsa (Mihrân) sâhib-i ikdâm olan (Cevdet)gibi

G.4/11

Eğer Mihran Efendi, İkdâm gazetesinin sahibi olan Ahmet Cevdet gibi yazsa zamanın değişeceğini söyler.

Şimdi yok hikmette (Ahmet Cevdet)in mânendi hiç
Kim demiş 'asrın (Emîri) bu 'ali sînâsıdır

G.37/17

Hikmette Ahmet Cevdet'in benzeri yoktur. Kim demiş asrın ali sinasının Emîrî olduğunu kim demiş.

İnkâr edemem bir de bu gülizar cemâlin
(Cevdet) [1] denilen mert kamer tal'atı vâdır

G.117/14

Şair, Abdullah'ın oğlu Cevdet'in gül yüzünde ayın güzelliğinin olduğunu inkâr etmeyeceğini belirtir.

AHMET RASİM

1864 yılında İstanbul'da doğmuş. 1932'de İstanbul'da ölmüştür. Şiir, hikâye, tarih alanlarında yazmış çeviriler yapmıştır. Asıl özelliği çocukluk, okul, basın anılarıyla İstanbul'un gündelik yaşantısını yazsıtan yazıları belirler. Eserleri: Gecelerim, Şehir Mektupları, ...

Ne (Râsim)güldürür artık, ne (Fâzıl)güft u gû eyler
 Âlâyı meydânı ancak (Kirpi)devrâne kâlmışdır
 G.2/9

Bu beyitte Ahmet Rasim' in artık güldürmediğinden, Fazıl Ahmet Aykaç' ın ise dedikodu etmediğinden bahseder. Meydan artık Kirpi mahlaslı Refik Halit Karay'a kaldığını söyler.

Nûş eder kâseyle mey, bilmez nedir bardak kadeh
 Farkı yoktur (Râsim)in aslâ 'Ömer Hayyâmdan
 G.5/12

Bu beyitte, Ahmet Rasim'in kâseyle şarap içtiğinden bardakla kadehle içmenin ne demek olduğunu bilmediğinden bahseder. Bu yönüyle Ömer Hayyam'dan farkı olmadığını söyler.

Parasız kaldım mı evden çıkamam bir yere hiç
 Oturur, dem çekerim (Râsim) menkûp gibi
 G.44/3

Bu beyitte, parasız kaldığı zaman evden çıkmadığını talihsiz Râsim gibi oturup dem çektiğini söyler.

Her şâm ü sahr (Râsim) ü (Hâşim)le beraber
 «Kıl meclis-i âmâde ne derlerse desinler!»
 G.61/2

Her akşam ve sabah Râsim ve Hâşim ile meclisi hazır et ne derlerse desinler, umrumda değil, diyor.

(Râsim) denilen pîr mi vakt-i zamâna
 Peymânekeş bâde-i nâb eylemez oldu
 G.70/9

Şair, bu beyitinde Rasim'in içki içmeyişini şaşkınlıkla karşılar.

Daha didârını 'arz eylemeden dünyâya
 Etti (Râsim) Beyi tûti gibi güyâ ramazan
 T.6/8

Bak (Râsim) nâçâre akıp mâziye hâlâ
 Bin hâtıra serd etmede zîbâ sokağından
 T.7/5

Râsim' in geçmişe çaresizce akıp gitmesi ve bin hatıra ile yaşadıkları o sokaktan akıp gidiyor.

(Râsim) mey-hûrla tevhîd mesâ'î eyle de
 Dalma artık ey (Velîd) efkâra Allah 'aşkına
 G.18/7

Ayyaş olan Rasim'le birlikte mesai eyleme ey Velid efkâra dalma Allah aşkına.

Görünmez oldu şu (Râsim) bugün ‘acep bilmem
Kiminle nûş-u mey nâp gamze-dâya bakar

G.30/14

Rasim bugün hiç görünmez acaba bilmem ki kiminle şarap içer.

Gelir erbab-ı safa cümleten amma (Râsim)
Gibi bir nuktever-i bâde-şinâsan gelmez

G.148/11

Şair, meclise safa erbablarının geldiğini yalnız nuktever Râsim’in bir türlü gelmediğini söyler.

(Râsim) gibi koynunda gezen şişesi, hatta
Görmez kederin rûyını rü’yâda demişler

G.32/8

Şair, Rasim’in koynunda şişeyle gezdiğini belirterek kederin yüzünü rüyada görmez demişler.

Dâhîl-i bezm kadeh-i nûşân ‘irfân olmağa
(Râsim) âsâ bir zarâfetgâr-ı devrân yok mudur

G.119/11

Beyitte:” İçki meclisine dahil irfan olmaya Râsim gibi zarif biri yok mudur.”
der

AHMET RIZA

(d.1858 İstanbul- ö. 26 Şubat 1930)

Çeşitli gazete ve dergilerde Osmanlı yönetimini eleştiren yazılar yayımladı. İstanbul’da kurulmuş olan İttihad-ı Osmaniye Cemiyeti üyeleriyle yazıştı. 1895’te İttihat ve Terakki Cemiyeti adını alan örgütün Paris şubesi başkanlığını üstlendi. Cemiyetin ilk resmi yayın organı olan Meşveret gazetesini ve Fransızca ekini çıkarmaya başladı.

II. Meşrutiyet ilan edilince İstanbul’a döndü ve ‘hürriyetçilerin babası’ sıfatı ile törenle karşılandı. Meclis-i Mebusan İstanbul üyesi seçildi. Daha sonra da Oybirliğiyle Meclis-i Mebusan Başkanlığına seçildiyse de İttihatçılarla arası açıldığından 1920’de merkez komitesinden çıkarıldı. 1912’de Ayan Meclisi üyesi, mütarekeden sonra Ayan Meclisi başkanı oldu; ancak Damat Ferit Paşa’yla anlaşmazlığa düştü ve yönetime sert eleştiriler yöneltti. 1919’da Mustafa Kemal’in isteğiyle yeni kurulacak devleti tanıtmak amacıyla Fransa’ya gitti.

Görünce halini (Ahmet Rızâ) Beyin acıdım
Neden neden ‘acep ol bî mecâle bakmazlar

G.71/5

Ahmet Rıza’yı halini görünce ona acıdım neden acaba o kuvvetsiz ona bakmazlar.

AKA GÜNDÜZ

1886 yılında Selanik’ te doğdu. 1958’ de Ankara’ da öldü. Genç Kalemler dergisiyle başlayan edebiyat akımı içinde kendisini tanıtmıştır. Süsten uzak, halk çevrelerine yakın hikâye ve romanlar yazdı. Otuzu aşkın çeşitli dergilerde ve gazetede fıkra, hikâye ve romanları yayımlandı. Eserlerinin sayısı yetmişe yakındır.

Doktor Sami Mortan için:

Ab u güftârın kesilmez çeşme-i horhor musun
Vaz u refâtârın tükenmez sahnede aktor musun
Bu kurumla Türk ocağından alınmış kor musun
Şehri İstanbulda Sami garpte ya viktor musun
Söyle ruhum söyle sen şair misin doktor musun?

(Aka Gündüz) nasıl imrâr ediyor vakti dediler
Gece gündüz ediyor neşr-i bürûdet dediler

G.115/12

Aka Gündüz nasıl vakit geçirir diye sorduklarında gece- gündüz soğukluk yayarak diye cevap verirler.

ALİ CANİP YÖNTEM

(d. 1887 İstanbul - ö. 1967), Türk şair, yazar ve edebiyat tarihi araştırmacısı. Selanik Hukuk Mektebi’ndeki eğitimini son sınıfta yarım bıraktı. Gençlik yıllarında Selanik’te yayımlanan Genç Kalemler (1910-12) dergisinin başyazılarını yazdı.

Edebiyata şiirle başlayan Ali Canip Bey, hece ölçüsüyle ve yalın bir dille yazdığı şiirlerini 1917-1918’de Yeni Mecmua’da yayımladı. Ömer Seyfettin ile birlikte Genç Kalemler dergisini çıkardı, bu derginin başyazarlığını yaparak Milli Edebiyat akımına öncülük etti. Tek şiir kitabı Geçtiğim Yol adını taşır. Çoğu Türk Yurdu’nda yayımlanmış olan makalelerini Milli Edebiyat Meselesi ve Cenap Beyle Münakaşalarım (1918) adlı kitapta toplamıştır. Epope (1927, 1963) ile Ömer Seyfettin; Hayatı ve Eserleri (1935), diğer önemli iki kitabıdır.

İki defaâ günde kıra‘at etse eğer şu şi‘ir-i latîfemî
(‘Alî Cânîp) oğlumuzun hemân o soluk likâsına kan gelîr

G.123/14

Şair Fevzi, Ali Canip’in kendi şiirlerini günde iki kez okursa o soluk yüzüne hemen kan geleceğini belirtir.

ALİ EKREM BOLAYIR

(d. 2 Ağustos 1867 İstanbul, ö. 27 Ağustos 1937), Türk yazar, devlet adamı, öğretmen.

Vatan şairi Namık Kemal’in oğlu olan Ali Ekrem Bolayır, Edebiyat-ı Cedide Topluluğu içinde yer almış bir şairdir.

Fatih Askeri Rüştüyesi'ne bir yıl devam ettikten sonra öğrenimine babasının mutasarrıf olarak görev yaptığı Rodos ve Sakız Adası'nda özel dersler yoluyla devam etti. Arapça, Farsça, Fransızca öğrendi. Sanat ve edebiyatla küçük yaşlarda ilgilenmeye başladı. 20 yaşında İstanbul'a döndü ve padişah II. Abdülhamit tarafından sarayda görevlendirildi. 1888 yılında atandığı Mabeyn-i Humayun Katipliği görevini 18 yıl sürdürdü. 1894'te Kavalalı Ahmet Celal Paşa'nın kızı Zeynep Celile Hanım ile evlendi

ZAMANE GENÇLERİNE

Ey benim şiveli, postal yavrum
Benden en doğru sözü al yavrum
Şimdi dünya «pozitif» dünyadır
Kendine yapmalıdır mal yavrum

El'ân bu mahlûk kalem erbâbı içinde
Yok kimse oburlukta ('Ali Ekrem)e benzer
G.67/11

Şair, yazarlar içinde Ali Ekrem Bolayır'ın oburlukta benzerinin olmadığını söyler.

ALİ EMİRÎ

Diyarbakır Kudemai Şuarasından Seyid Mehmet Emîrî Çelebi'nin ahfadından Mehmet Şerif Efendi'nin oğludur. Sibyan mektebinde okudu. Büyük amcası Şaban Kamil Efendi' den ve diğer zatlardan taallüm etti.

Çalışma hayatı memuriyette geçti. Kâtip, Maliye Müfettişi ve defterdar olarak Diyarbakır, Selanik, Adana, Leskovik, Kırşehir, Trablusşam, Elazığ, Erzurum, Yanya, İşkodra, Halep ve Yemen'de otuz yıl kadar memuriyet görevinde bulundu. Çok sevdiği kitaplarla daha çok meşgul olabilmek için 1908'de kendi arzusuyla emekli oldu.

Anlayıp cihanı en sonra (Emîrî) sustu
«Kişi noksânını bilmek gibi 'irfân olmaz »
G.25/7

Artık sataşıp durma (Emîrî) yerde zîrâ
Bir kızdı mı, neşr eyler aleyhinde (Ceride)
T.1/3

Bu beyitinde, Emîrî 'Ceride' gazetesine sataşıp durma kızarsa aleyhinde gazeteye neşr eder.

Dermiş çakarım 'âlem-i kıyâfetten (Emîri)
Heyhât ki şahsında kıyâfetten eser yok
T.2/8

Zındıklar için ('Alî Emîrî)
Saykal-keş zülfikâr olur mu?

T.5/13

Dinsizler için Ali Emîrî kılıcına cila çeken biri olur mu diye sorarak bunu merak eder.

Rü'yâma girip dün gece korkuttu (Emîri)
Artık ben o fertûde lisân etmem imale

T.8/6

Ne zaman yolda (Emîrî)yi görürsem kaçarım
Sanırım çünkü hemen çâk-ı girîbân gelir

G.1/11

Şair, ne zaman Emîrî'yi yakası yırtık bir şekilde görsem hemen oradan kaçarım, diyor.

Hakkı inkâr eylemem aslâ (Emîrî) ustanın
Vardır az çok ama kıl kadar irfânı yok

G.21/6

Emîrî ustanın az çok kalemi vardır bunu asla inkâr etmem ama kıl kadar irfanı yoktur.

O kadar sa'î eylerim ama (Emîrî) Türkçe'de
Hiç terk eylemez (âyrân) a dir (âryân) henüz

G.23/9

Bu beyitte ise, Emîrî'yi Türkçe'de o kadar çalıştırırım yine de ayrana aryan demeyi bırakmaz.

Nedir o yazdığım ah ey (Emîrî) fertût
Hayfâ ki sıkamak için soğan arar gezerim

G.29/11

Ey ihtiyar Emîrî o yazdığın da nedir bense yazık ki sıkamak için soğan arar gezerim.

Bak (Emîrî) bile gittikçe temâyüz ediyor
Kara câhil sayılan bu 'âlî sînâ çıkıyor

G.52/8

Şair, bu beyitinde kara cahil dediği Emîrî'nin bile kendini gösterip ulaşamayacağı bir yere ulaştığını söylüyor.

(Emîrî) dermiş on beş cilde bâliğ oldu divânım
Emin ol aslı yoktur, söylemez ammâ yalan şimdi

G.19/3

Şair, Emîrî'nin divanının on beş cilde ulaştığını söyler bu kesinlikle yalandır bunun aslı yoktur diyerek onu yalanlar.

Ey kalem, denğin değil, vazgeç (Emîrî)den bugün
Hicv ü istihzâya lâyük başka insân yok mudur
G.119/12

Şair, kaleme seslenerek Emîrî' yi hicv etmekten vazgeç istihza edecek başka insan yok mu diye sorar.

Gitsem tutup elinden öpsem acep (Emîrî)
'Aff eyleyip benimle bir laf eder mi dersin
G.136/12

Şair, Emîrî' nin kendisiyle konuşmadığını acaba elinden öpsem beni affedip benimle konuşur mu, der.

ALİ SAİP

1887'de Kerkük'te doğdu. Harbiye'yi bitirdi. Mondros Mütarekesi'nin ardından Anadolu'nun işgali başlayınca Güneydoğu Anadolu'da "Namık" takma adıyla Kuvayı Milliye katıldı.

23 Nisan 1920'de açılan TBMM'ye Urfa milletvekili olarak girdi. Aralık 1920'de Urfa Kuvayı Milliye Komutanı olarak bölgedeki aşiret reislerini Fransız işgaline karşı topladı. Aktif olarak savaştı. Konya İstiklal Mahkemesi reisliği yaptı. 1923'te Urfa milletvekili seçildi. 1926'da Doğu İstiklal Mahkemesi başkanı oldu. 1931'de ve 1935'te yeniden Urfa milletvekili seçildi.

Yazardım ben de çok şeyler bugün zaman 'aleyhinden
'Ali Sâib Beyin havf etmeseydim infi'âlinden
G.39/10

Şair Ali Sâib ' den korkusundan zaman aleyhinde yazacağı şeyleri yazamaz.

('Ali Sâ'ip) değil a şimdi benim karşımda
(Ânibâl) olsa, (Sezâr) olsa umrumda değil
G.51/14

Bu beyitte, karşısında değil Ali Saib; Anibal, Sezar olsa umrumda değil, der.

ARİF NİHAT ASYA

(7 Şubat 1904, Çatalca, İstanbul - 5 Ocak 1975, Ankara), milliyetçi şiirleriyle tanınan ve Adana'nın kurtuluş günü olan 5 Ocak günü yazdığı ünlü "Bayrak" şiirinden dolayı "Bayrak şairi" olarak da anılan Türk şairdir.

Yeni İstanbul ve Babıâli'de Sabah gazetelerinde yazılar yazdı. Aruzla başladığı şiirde rubailer, gazeller yazdı. Özellikle rubailere büyük önem verdi. Rubailerden oluşan 5 ayrı kitap yazdı. Daha sonra heceli ve serbest vezinli şiirler yazdı.

Milliyetçi şiirleriyle dikkat çeken Arif Nihat Asya, yurdun güzelliklerini, doğasını anlatan, kimi zaman yergici ama Türklüğü yücelten şiirleriyle de bilinir.

Eylerse de avcılık (Nihât) im
Destinde keman ü tîri yoktur
G.68/12

Şair:” Nihat avcılık eylerse de elinde kemanı ve oku yoktur.” der.

Yazmaz var iken cihânda (Fevzî)
Bâri okusun (Nihât) sâki
G.6/29

Dünyada ‘Fevzi’ varken Nihât yazmaz bari onları okusun der.

Durmayıp fahr ü mübâhât et ki artık ey (Nihât)
Şimdi hayran olmayan yok sazının mızrâbına
G.16/12

Ey Nihat durma kendinle övün sazının mızrabına hayran olmayan yok.

Çıkamaz gayri cidâl etmeğe sandımdı (Nihât)
Ne cesâret ne şecâ’ât bu ki hâlâ çıkıyor
G.52/10

Şair, bu beyitinde Nihat’ın artık münakaşaya girişemeyeceğini zannetmiş fakat hala karşısına çıkmasının cesaretini şaşkınlıkla karşılıyor.

Atmasın kendini bir kere şu meydana (Nihât)
O zaman ‘akla ne (Köroğlu) ne (Ayvâz) gelir
G.54/5

Şair, Nihat kendini şu meydana atsa akla Köroğlu ve Ayvaz’ın gelmeyeceğini söyler.

Hemîşe hamsiye talip olup (Nihât) âsâ
Yazık ki levreğe hatta kefale bakmazlar
G.71/7

Her zaman Nihât gibi hamsiye talip olup levrek ve kefale bakmazlar.

(Fevzi) yoruldu âhir mir (Nihât) şâ’ir
Ehl-i hecâ-yi ‘asra serdâr olur sanırdım
G.111/21

Şair kendisinin artık yorulduğunu mir Nihad’ın asrın hececilerinin başı olacağını sanır.

BESİM ATALAY

Özellikle dilbilimi alanındaki çalışmaları ile tanınmış olan Besim Atalay, Uşak Rüştüyesi’ni bitirdikten sonra Uşak’ta medrese eğitimi gördü. 1905’te İstanbul’a giderek Şehzadebaşı Camii’nin ünlü hocası Hacı Ahmet Efendi’nin derslerini izledi,

1909'da medrese diploması aldı. 1912'de Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Konya Öğretmen Okulu'nda öğretmenlik; Trabzon, Ankara Öğretmen okullarında müdürlük; İstanbul Darüşşafaka Lisesi'nde öğretmenlik yaptıktan sonra Konya Öğretmen Okulu Müdürü oldu. Maraş, İçel ve Niğde'de milli eğitim müdürlüğü yaptı.

Milli Eğitim Bakanlığı'nda Kültür Müdürlüğü görevi yaptı ve bu görev sırasında halk ağzından söz derleme çalışmaları yürüttü.

Türk Dil Kurumu'nda 19 yıl yönetici olarak çalıştı (1932-1951). Aynı zamanda Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde ve Polis Enstitüsü'nde Farsça dersleri verdi.

İbrahim Alaattin'e

‘‘Sana son bir teklifim var, beri gel, dinle
Binbir çeşit yanlışlı bütün eserlerinle
Bir bilgi mahkemesi önüne biz gidelim
Her ikimiz davayı orada serdedelim
Haksız çıkan kalemi kırsın; buna ne dersin?
Namusuna bıraktım elbet kabul edersin’’

Gittim ama parka dün rağmen ben ol (Atalay)Beye

Bir tek olsun sayd için hayfâ ki âhu kalmamış

G.78/10

Burada ise, Atalay Bey'le parka gittiğini ancak hiç avlayacak ahunun kalmadığından yakınıyor.

Gelmiş İstanbul'a duydum yine (Atalay) Bey

Galiba maksûdu binmektir safâ dolabına

G.16/7

Şair, Atalay Bey'in İstanbula gelmesini sefa çarkının içinde olmak isteyişinden dolayı olduğunu düşünüyor.

Duymasın (Atalay) Beyim ama şu şehre bî misâl

‘İyş u ‘işret bağdır, zevk safâ tarlasıdır

G.37/11

Şair, söylediklerini Alalay Bey'in duymasını istemiyor onun zevk ve safa süren biri olduğunu belirtir.

(Atalay) gelmiş ‘acep nerde oturmakta dedim

Barda hubân ile meşgul sefâhet dediler

G.115/7

Atalay Bey nerde acep diye sorduğumda barda sefahat ile meşgul dediler.

CELAL NURİ İLERİ

(d. 15 Ağustos 1882, Gelibolu – ö. 2 Kasım 1938, İstanbul, Türk gazeteci, yazar, siyasetçi, fikir adamı.

Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet'e geçişin önemli simalarından birisidir. Gelibolu mebusu olarak Son Osmanlı Meclisi Mebusanı'nda (1920) yer almıştır. Ardından TBMM'nin ilk 4 döneminde milletvekilliği yapmış bir siyasetçidir. 50 civarında kitap ve 2200'den fazla makale yayınlarak Türk düşünce tarihinde önemli bir yer edinmiş bir gazeteci ve fikir adamıdır. İstanbul Radyosu'nun kurucusu ve karikatürist Sedat Nuri ile gazeteci ve hukuk profesörü Suphi Nuri Beylerin ağabeyidir.

Afyonu terk ederde mesel (Celal Nûri)
(Sâki)de mübtelâ-yı esrâr olur sanırdım
G.111/18

Şair, Celal Nuri afyonu terk ederse Sâki'nin de esrara mübtelâ olacağını söyler.

Muharirler birbirleriyle hep kavgaya girmiştir
(Celâl Nûri) de guya sulh için araya girmiştir
G.59/1

Beyitte, yazarların birbirleriyle kavgaya girdiklerinden Celâl Nûri' de güya barış için araya girmiştir.

Zaman bilcümle medâhîni susturmuş bugün yalnız
(Celâl Nûri)denen bir tahtasız dîvâne kalmıştır
G.2/7

Şair, bu beyitinde zamanın geldiği noktada herkesi susturduğunu yalnızca Celal Nuri'nin susmadığını söyler.

CENAP ŞEHABETTİN

1870'te Manastır'da doğdu. Babasının Plevne'de şehit düşmesinden sonra ailesiyle İstanbul'a geldi. İlk öğrenimini Tophane'deki Fevziye Mektebi'nde yaptı. Gülhane Askeri Rüşdiyesi'ni bitirdi. Tıbbiye İdadisi'nden sonra Askeri Tıbbiye'den mezun oldu. Hekim yüzbaşı oldu.

İlk şiiri 1885'te daha öğrencilik yıllarında Saadet gazetesinde yayınlandı. Önceleri Muallim Naci'nin etkisiyle divan türü şiirle uğraştı. Daha sonra Rezaizade Mahmut Ekrem ve Abdülhak Hamit Tarhan'dan etkilenerek Batı tarzı şiire yöneldi. Servet-i Fünun dergisinde şiirleri yayımlandı.

Tevfik Fikret ve Halit Ziya Uşaklıgil'le birlikte Servet-i Fünun edebiyatının üç önemli isminden biri oldu. Gelenekçi şairlerin en çok saldırdığı yenilikçi şairdi. Diğer Servet-i Fünun'cuların tersine bireysel şiiri tercih etti. Edebiyat-ı Cedide'nin en aşırı örneklerini verdi. Şiire "nesir-musikisi" dedi. Şiirlerinde kullandığı "Sâât-i semenfâm", "çeng-i müzehhep", "nay-i zümürüt" gibi deyimler, imgeler döneminin sanat dünyasında önemli tartışmalar yarattı. Heceleri müzik düzeyinde uyumlu kullanmayı savundu. Bu tarzda yazdığı en iyi iki örnek: "Yakazat-ı Leyliye" ve "Elhan-ı Şita" şiirleridir.

Bizim cerîdeye yazmazsa ol edip Ferîd
(Cenâp) şâ'ir-i zî iktâra dek gideriz
G.77/12

Burada ise, şair Ferid eğer bizim gazeteye yazmazsa şair Cenap'la gazeteyi kuvvetlendiririz.

Okşayıp her lahza giysû-yı harîr esâsını
Gıpta bahşâ-yı dil-i mîr (Cenâp) oldum yine
G.9/8

Gider civân ('Ali Cânib) diyâr-ı gurbete âh
(Cenâp) pîr arayıp dağdâr olur mu 'acep
G.26/11

Ali Cânib gurbete gider acaba Cenâb onu arayıp hüzünlenir mi diye merak ediyor.

Gidip (Cenâp) ile mîr (Nazîf)e eyle suâl
Işık karanlığa, genç ihtiyara benzer mi
G.57/9

Bu beyitte, mîr Nazîf'e ve Cenâp'a git de bir sor ışık karanlığa, genç ihtiyara benzer mi?

Gelip görsün ('Ali Cenab) denen pir civân üslûb
Yâzâr pirâne şeyler hep (Cenâp) nevcivân şimdi
G.19/2

Bu beyitte, yaşlı Ali Cenap yeni üslubu gelip görsün Cenap ise hep yeni şeyler yazar.

Hicv eylesem (Cenâp)ı mîr (Nazîf) kavvâl
Hakkımda şurda burda cof caf eder mi dersin
G.136/10

Şair, Cenap'ı hicv etsem acaba çok konuşan Nazif hakkımda şurda burada atar mı dersin, diyerek sorar.

DOKTOR RIZA NUR

(d. 30 Ağustos 1879, Sinop - ö. 8 Eylül 1942, İstanbul), Türk siyasetçi, devlet adamı, yazar, Türkolog-tarihçi ve hekim.

TBMM 1. Dönem ve 2. Dönemde, ve öncesinde II. Meşrutiyet'in ilanı ile açılan Osmanlı Meclisi Mebusan'ının ilk döneminde Sinop milletvekilliği yapmış, TBMM tarafından seçilen I. İcra Vekilleri Heyeti içinde genç Türkiye'nin ilk Maarif Vekili (Eğitim Bakanı) olmuş, Moskova Antlaşması ve Lozan Antlaşması müzakerelerine katılmış bir siyaset adamı, yazar, Türkolog-tarihçi ve hekimdir. Dönemin en renkli simalarından biridir.

Söyle ey doktor (Rıza Nur) hazakat perverim
Yok mu derd-i 'aşka asla çâre Allah 'aşkına
G.18/3

Ey üstad perverim doktor Rıza Nur Allah aşkına söyle aşkın derdine asla çare yok mudur?

Bir hamlede vurdum yere tuttum da (Rızâ) yı
Hikmette meğer mesel-i (Felâtûn) imişim ben
G.33/10

Şair bir hamlede Rıza'yı yere vurduğunu hikmette ise Felâtun'a benzediğini söyler.

Zâhid ü câhide rağmen heme an yan gelerek
Bâde nûş eyleyelim mîr-i Rızâ Nur gibi
G.151/7

Şair, zâhid ve câhide rağmen mir Rıza Nur gibi içki içmek istediğini belirtir.

ENİS BEHİÇ KORYÜREK

11 Mart 1891 yılında İstanbul'da doğdu. Selanik ve Üsküp idadilerinde, İstanbul Lisesi'nde okudu, Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Hariciye Nezareti'nde görev aldı. Daha Mülkiye'de öğrenciyken aruzla şiirler yazan, Servet-i Fünun etkisi taşıyan bu şiirlerini Şehbal'de yayımlayan Enis Behiç, Balkan Savaşı yıllarında Ziya Gökalp'in tavsiyesiyle heceyi benimser ve Milli Edebiyat akımına bağlanır. Bu yıllarda onu üne kavuşturan ulusal duygularla yüklü kahramanlık şiirleri yazdı. Bir yandan da hece vezni üzerinde çalışarak kimi durak değişikliklerini, bir şiirde çeşitli hece kalıplarını kullanmayı denedi.

İlk kitabını yayınladıktan sonra bir suskunluk dönemine giren şair, 1946'dan sonra bir çeşit mistisizmle Çedikçi Süleyman Çelebi adlı bir mevlevinin ruhuyla temas sonucu doğduğunu söylediği dini ve tasavvufi şiirler yazdı. 18 Ekim 1949 da Ankara'da öldü.

Neye bilmem ki (Enis)oğlu (Sâlâhaddin)î
Düşman-ı ekber nisvân-ı zaman etti felek
G.116/19

Şair, feleğin Enis oğlu Salahaddin'i zamani kadınlarının büyük düşmanı ettiğini bilmediğini söyler.

ERCÜMENT EKREM TALU

1888 yılında İstanbul'da doğmuş. Fıkra, makale, hikâye, roman türlerinde yazdı. Asıl ününü mizahi hikâye ve romanlarıyla yaptı. Meşhedi tipi ve dizisi yazıldığı yıllarda büyük ilgi gördü. Hüseyin Rahmi okulunu sürdürenlerdendir.

Birçok gazete ve dergide fıkra, sohbet, makale, hikâye, roman, hâtıra ve şiirler yayınlamıştır. Alay gazetesini de çıkaranlardan biridir. Babası, Recaizâde

Mahmut Ekrem Efendi'dir. Evliya-yı Cedid adıyla ve Evliya Çelebi üslubunda iki kitabı vardır.

Kendisine yazdığı hicviyeden bir dörtlük:

O kadar kupkuru bir kalbim var ki
Meşe odununda budak gibidir
Gözümün elifi öyle murdar ki
Aynası çatlamış (Kodak) gibidir

Öyle mağlup eyledim kim (Ercüment Ekrem) beyi
Hanesinden taşra çıkmaz şimdi havf ü bîmden

G.35/8

Şair, bu beyitinde Ercüment Ekrem'i mağlup ettiğinden, artık korkusundan evinden sokağa çıkamaz olduğundan bahseder.

Nihayet (Farga)lıktan balrızâ etmişte isti'fa
Benim ol (Ercüment)im (Zümrüd-ü 'anka)ya girmiştir

G.59/2

Beyitte, sonunda balrızâ boş kalmaktan istifa etmiştir. Ercüment Ekrem'in ise Zümrüd-ü Anka dergisine girdiğini söyler.

Ey hâme git (Ercüment) e bir bâk
Meyhânedede neşvedâr olur mu?

T.5/17

(Ercüment)im dahi teşrîf ile bir şeb bezmi
Yine ser halka-i erbâb cemâl olsaydı

G.75/6

Ercüment Ekrem'e seslenir: "Bir gece dahi meclislerine teşrif etmesini yine yüce halkanın başında doğru sözlü olmasını söyler.

Çok mu ah etsem demâdem (Ercüment Ekrem) Beyi
Gönlüm el'ân hasret zülfüyle pîç ü tâbda

G.14/14

Ercüment Ekrem'e her an ah etsem çok mu gönlüm saçının hasretiyle sıkıntıda.

(Ercüment)im de görünmez nice demden beridir
'Âkıbet ah o dahi uydu mu ağyâra 'acep

G.15/7

Nice demden beridir Ercüment'in görünmez olduğunu onun da aceba o da yabancılara mı uydu diyor.

(Ercüment)im ne yaman yazmadadır şimdi bakın
(Karga) zannettiğim bülbül gûyâ çıkıyor

G.52/7

Şair, bu beyitinde Ercüment Ekrem'in yazılarını alaylı bir üslûp ile övüyor kendisinin yanıldığını kinayeli bir şekilde söylüyor.

Kendi el hakka pek güzel, pek dilber ammâ neyleyim
(Ercüment Ekrem)Beyin üslûbu hantal olmasa
G.132/8

Ercüment Ekrem için kendi pek güzeldir bunu inkâr etmem fakat üslubu hantaldır diyerek eleştirir.

EŞREF

1846 yılında Gelenbe bucağında doğdu. 1912 'de Kırkağaç'ta ölmüştür. İkinci Abdülhamid' e karşı mücadeleleriyle ün yapmıştır. Yalnız yergi ve taşlama şiirleri yazmış, haksızlıklara yolsuzluklara karşı amansız bir savaş açmıştır. Yergi şiirimizin en güçlü örneklerini vermiştir. Eserleri: Şah ve Padişah, Deccal, İstimdat...

Şair Eşref'e sordular:

-Niçin o zehir gibi hicviyelerinde çok defa isim tayin etmiyorsun? Kimin için yazıldıkları belli olmuyor?

Meşhur heccav güldü:

-Niçin olacak, bütün alçaklara tatbik edilsin de numarasız gözlük gibi kullanılsın diye!

Devr eylediğim Çini, Buhârâyı, Hacendi
Ol Eşrefin evladı olan (Rûşen) içindir
G.64/11

Şâir; Çini, Buharayı, Hacendi dönüp durduğum Eşref'in oğlu Rûşen içindir, der.

FAZIL AHMET AYKAÇ

1884 yılında İstanbul'da doğdu. Fecr-i Ati topluluğu airlerindedir. Çeşitli dergi, gazetelerde; düşün, eğitim, ruhbilim, felsefe konularında yazılar yazdı. Şiirlerinde divan tekniğiyle yergici tutumu başarıyla yürüttü. Eserleri: Divançe-i Fazıl, Harman Sonu, Kırpıntı, Şeytan Diyor ki...

KITA

Niceler mesti vahdetle «enelhak» dediler
Niceler varlığımız bûdceye mülhak dediler
Tilkiler kaptı bütün peyniri âlemde oğul
Kargalar çünkü tutup sadece bir «Gak» dediler

Aldırış etme a (Fâzıl) buna dünya derler
Nice fâzıl nice câhil nice yobaz gelir

G.54/3

Şair, Fâzıl Ahmet Aykaç'a seslenir. Bu dünyaya aldırış etme ne faziletli, ne cahiller, ne yobazlar gelir diyerek aldırış etmemesini söyler.

(Fâzıl Ahmet) gibi deyiniz kalem erbâbına
Mîr (Câvid) ile câr etse kıyamet mi kopar
G.101/15

Bu beyitte ise, Fâzıl Ahmet gibi bir kalem ustası mîr Câvid'e yardım etse kıyamet mi kopar diyerek ona seslenir.

Hem olmuştur bugün (Câvid)e kâtip, hem kitâbette
O (Fâzıl Ahmet) oğlum (mahfil) vâlâya girmiştir
G.59/4

İkbâline bel bâglâmâ (Sâhir!) bu cihânın
(Fâzıl) bile devr oldu bâlinden ü yâğından
T.7/3

Ey Sâhir, bu dünyanın geleceğine bel bağlama Fâzıl bile dünyanın nimetlerinden uzaklaştı.

Hala (Diyojen) vâri bu yerlerde şu (Fâzıl)
Destinde fener âdem arar âdeme benzer
G.67/14

Fâzıl bu yerlerde hala Diyojen gibi elinde fenerle insan gibi insan arar.

(Fâzıl) kalarak vadî-i sa'natta piyâde
Gerdûne-i ilhâma sıvâr olmadı gitti
G.60/13

Şair bu beyitinde Fazıl'ın sanat vadisinde yaya kaldığını söyler.

Bir yâr ararım ki kâmil olsun
Hem kendi, hem ismi (Fâzıl) olsun
G.73/1

Bir sevgili ararım ki hem kendi faziletli olsun hem de ismi fazıl olsun.

Doğru bir söz söyleyeyim, (Fâzıl)de olsun şâhidem
Yok bugün erbâb-ı ihsân Enver ü Tal'at gibi
G.4/10

Doğru bir söz söz söyleyeyim Fâzıl benim şahidim olsun ki Enver ve Talat gibi ihsan erbabı bir kimse yoktur.

O (Fâzıl)mda yemîn ü yesâre başvurarak
(Ebu-z Zeheb) gibi sâhib-i yesâr olur mu 'acep
G.26/8

Şair, Fazıl'ın yemin ve kolaylığa başvurarak Ebu-z Zeheb gibi bir kolaylığa sahip olur mu diye sorar.

Söyle Allah için ey (Fâzıl) dâna feleğin
Var mı bir şâ'iri (Fevzî) nev-i üslûp gibi
G.44/10

Ey bilgili Fâzıl Allah için söyle benim gibi yeni üslûba sahip biri var mı?

(Fâzıl Ahmet) bile dâhil olarak rezm-gehe
Handerîz leb nisvân ü ricâl oldu yine

G.46/5

Şair bu beyitinde Fazıl Ahmet'in bile üstü kapalı söz söylediğini bu duruma kadın ve erkeklerin gülüp durduğunu söylüyor.

Eylerde(Fâzıl Ahmed) tebdîl-i meslek artık
(Câvid) makbul âsâ simsâr olur sanırdım

G.111/12

Fâzıl Ahmed eğer meslek değiştirecek olsa Cavid gibi simsar olur sanırdım,
der.

(Fâzıl) ihvânâ ziyâfet verecekmiş, bize de
Belki bir nâme-i da'vet gelir inşâllah

G.124/14

Fâzıl Ahmet dostlarına ziyafet verecekmiş, bize de inşallah bir davet mektubu gelir.

Edilsin kâh kâh, inşâd eş'âr-ı surûr-efzâ
Nedeyim (Fâzıl) âsâ, bir edîb-i hoş-mâkal olsun

G.153/5

Sevinçler veren şiirler inşa edilmesini ve Fâzıl gibi hoş söz söyleyen bir şair olsun.

Bir kere düşün a(Fazıl Ahmet)
(Fevzî)ye nasıl nazîr olursun

G.118/14

Şair, Fazıl Ahmet'in kendisine nasıl eş olacağını sorarak bunu düşünmesini söyler.

HÜSEYİN SUAT YALÇIN

(İstanbul, 1867 - İstanbul, 1942) Türk yazarıdır. Tıbbiye'yi bitirdikten (1886) sonra öğrenimini Paris'te sürdüren (1893-1895) Hüseyin Suat Yalçın İstanbul 10. Belediye Dairesi hekimliği, Suriye vilayeti sıhhiye müfettişliği (1898-1908), Meclis-i Kebir-i Sıhhiye üyeliği gibi görevlerde bulundu (1908-1918). Ulusal kurtuluş hareketine katıldı. Cumhuriyet'in ilanından sonra Deniz Yolları hekimliğine getirildi. Ölümüne kadar bu görevde kaldı. Kalem dergisinde "Gâve-i Zalim" adıyla mizahi yazıları yayımlandı. Darülbedayi' nin kuruluşunda büyük katkısı oldu. "yüzlerdeki sahte gülüşü, maskeyi kaldır; gözyaşlarının bak ne acı izleri vardır! "

Gâve Destanı'ndan:

‘‘Vatanın boş yeri yok kabr-i kazadan gayri
Kazma bir şey bulamazsın şühedadan gayri’’

Hicv etmiş iken (Gâve)yi ey (Aydede) söyle

Attın yine (Rıfkı)yi geçen saff-ı ni'âle
T.8/10

Bu beyitte ise, Aydede dergisinin Gave müstear isimli Hüseyin Cahit Yalçın'ı hicvettiğinden, Rıfkı isimli kişiyi yine en aşağılarda bahsettiğini söyler.

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL

(d. 1866 - ö. 27 Mart 1945), Servet-i Fünun ve Cumhuriyet Dönemi yazarlarından ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Sultan Reşat devri Mabeyn Başkatibi (1909-1912), bunun yanı sıra Ayan Meclisi üyesi. Ayrıca bazı edebi yazılarını Hazine-i Evrak adlı dergide Mehmet Halit Ziyaeddin adıyla yayımlamıştır. Servet-i Fünun edebiyatının en büyük nesir ustası kabul edilir. İlk büyük Türk romanı olarak kabul görmüş Aşk-ı Memnu'nun yazarıdır.

Bugün (Hâlid Ziyâ) havfından etmez bir eser-i tahrir
Menkıdlikte zirâ (Lütfü Fevzî) pek yaman şimdi
K.19/1

Hâlid Ziyâ korkusundan bir eser yazamaz. Lütfü Fevzi ise pek yamandır şimdi.

HAMÂMİZÂDE İHSAN

1885 yılında Trabzon'da doğdu. Trabzon Rüştüyesini bitirdi. Özel Fransızca ve Mesnevî dersleri aldı. Trabzon'daki okullarda öğretmenlik yaptı. Resmî Trabzon gazetesinde yazarlık yaptı. İstanbul'a geldi. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Soyadı Kanunundan sonra Hamamoğlu soyadını aldı. 1948 yılında İstanbul'da öldü.

Hamsinâme'den
Dinle ey birader bu destanı
Anla nedir hamsi olan mübarek
On dört türlü taamını yaparlar
Şimdi olur sana ayan mübarek

Eserleri: 43 eser yazdı. Hamsinâme, şairin en ünlü eseridir. Şiirlerinin toplandığı Dîvân-ı ihsân, ilk kez 1928'de yayımlanmıştır.

'Aşkıyla varsın ol nevcivânın
Yansın tutuşsun (Hamâmizâde)
G.93/11

Burada ise, Hamamizâde İhsan için varsın aşkın ateşiyle o gencin aşkıyla yansın tutuşsun, der.

Bezme teşrif eylemez bir kere ol külhan beyi
Yalvaran hatta Hamâmizâde (İhsân) olsa da
G.8/7

Yalvaran İhsan dahi olsa o külhan beyi bir kere bile meclise teşrif etmez.

Yok bugün bir sâhib-i divan olan dermiş (Nihad)
 Hey ne gaflettir Hamâmizâde (İhsan) yok mudur
 G.119/6

Şair, Halil Nihad'ın divan sahibi kimse yoktur demesine karşılık
 Hamâmizâde İhsan yok mudur diye karşılık verir.

Bûse ihsân edecek sâkî nev-reste, fakat
 Bezme hâlâ o (Hamâmi)-i gazel-hân gelmez
 G.148/6

Şair, gazel okuyan Hamamizade'nin meclise gelmediğini geldiği vakit ise
 genç sakinin ona buse vereceğini söyler.

Halvet ki devranda (Yaşar Şâdi) zârin
 (Hamâm) meşhur ile kerem ülfeti vârdır
 G.117/12

Şair, Yaşar Şadi'nin Hamamizâde ile dostluğu olduğunu söyler.

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN

(d. 7 Aralık 1875, Balıkesir - ö.18 Ekim 1957, İstanbul), Türk gazeteci, yazar,
 çevirmen, siyaset adamı.

Yazı hayatına Servet-i Fünun döneminde edebiyatçı olarak başlamış, II. Meşrutiyet, Atatürk, İsmet İnönü dönemlerinde her daim sert kalemiyle yazdığı polemik ve eleştirilerle ve aynı zamanda da kültürün yaygınlaşmasına destekleriyle akıllarda kalmış, gazeteci, yazar, siyaset adamıdır. 1925 yılında Çorum'a sürülmüş, orada yazdığı bir taşlama "Hemrah" takma adıyla yayınlanmıştı.

Rahat kalçama battı, sanki ne idi zorum,
 Neme lazımdı benim Ankara, Yozgat, Çorum?
 Ötmez artık Çorum'da benim o eski borum.
 Görmez gözü (Câhid)in cihânı
 Sermest şarap gaflet olmuş
 G.69/14

Şair, Hüseyin Cahit' ten bahseder ve şarap içerek sarhoş olduğundan dolayı
 dünyayı gözü görmez olmuş diyor.

Aldı Hüseyin Câhid
 (Donkişot) vâri cidâl etmede emsâlim yok
 Her sıkıştıkça sıvışmakta da yektâ gibiyim
 G.83/1

Şair, bu beyitinde Hüseyin Câhit'in ağzından yazar: " Donkişot gibi karşılıklı
 savaşıma da misâlim yoktur. Herhangi bir konu da sıkıştığım zaman o işten
 sıyrılmada ise tekimdir." der.

Halâs ederdi şu (müşâtâk)ı dest (Fâlih)den
(Hüseyîn Câhit) dehşet-i şî'âr gelseydi

G.56/10

Burada ise, Hüseyîn Câhit ancak Fâlih'in elinden ölüm gelirse kurtulabileceğini söyler.

İSMAİL SAFA

(d. 21 Mart 1867 Mekke - ö. 24 Mart 1901 Sivas) şair, yazar, eleştirmen. Ünlü yazar Peyami Safa'nın babasıdır. Zaman zaman "Kâmil" takma adıyla da şiir ve yazılar yazmıştır. 19. yüzyıl şairlerinden olan İsmail Safa, Türk edebiyat tarihindeki "Tanzimat" ile "Servet-i Fünûn" dönemleri arasındaki kuşaktadır.

İsmail Safa, II. Abdülhamid baskısına cephe alan o dönemin aydınlarından. Kendi görüşünde olan Ubeydullah Bey, Hüseyin Siret, Tevfik Fikret, Abdullah Cevdet gibi arkadaşlarıyla sık sık toplantılar yapıyordu. O günlerde yazdığı "Ey Halk Uyan" ve "Sultan Hamid'e" adlı şiirleri büyük ilgi, bir o kadar da tepki uyandırdı. Diğer arkadaşları gibi o da, devlet yönetimi tarafından devamlı gözaltında tutuldu.

Kütükçü Hayri Beye:
Mesneviyi çalışıp tercemeye Hayri Bey
Dinle neyden dedi, çok geçmedi çaldı düdüğü
Seçeri ömr-ü hazan berzede-i merk oldu
Yadığarı olarak âlemde kaldı kütüğü

Her ne dem yâd eylemiş olsam (Safâ)nın nâmını
Ceyş-i gam karşımda saflar bağlayıp tabur olur
G.130/5

Şair : "Safa'nın ismini hatırladığı her an gam ordusu karşımda saflar bağlayıp tabur olur." der.

İZZET MELİH DEVRİM

(d. 1887 - 1966 İstanbul) Türk şair, romancı ve oyun yazarı. Galatasaray Lisesi'nden 1906 yılında mezun oldu. Paris'te hukuk eğitimini tamamladı. Yurda dönüşünde 1906 - 1925 yılları arasında Reji İdaresi'nde çalıştı. Çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazarak, birçok çeviriye imzasını attı. Yazı hayatına küçük yaşta girdi. 1902 yılında "Çocuklara Mahsus Gazete" ve "Mecmua-i Edebiye'de şiirleri yayımlandı.

1909'da Edebiyat alanında Fecr-i Ati topluluğu içinde yer aldı. 1918 yılında Sermet adlı romanını Fransızcaya çevirdi. Romanın önsözünü Pierre Loti kaleme aldı.

Tasvir-i Efkâr, Vakıf, Tan, Vatan gazetelerinde fıkralar yazan Devrim, Fransız diline yaptığı hizmetler ve Henri Bataille üzerine yaptığı incelemesi nedeniyle 1938'de Paris Edebiyat Doktorluğu unvanını aldı. Yazarın Türk

edebiyatının Batılılaşmasında büyük gayretleri olması edebiyatımızda Batılı türlerin önemsenmesi ve benimsenmesine önyak oldu.
İzzet Melih Devrim, 15 Haziran 1966 yılında İstanbul'da Alzheimer hastalığından öldü.

MİTHAT CEMAL KUNTAY

(1885, İstanbul-30 Mart 1956, İstanbul) Türk yazar, şair ve hukukçu. Yazdığı vatanseverlik şiirleri onu Türk edebiyatının en tanınmış hamaset şairlerinden birisi yaptı. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış dönemini konu edinen, Üç İstanbul (1938) adlı ilk ve tek romanı ile ünlendi. Biyografi yazarlığı yönüyle de tanındı.

Arsen Lüpen okuyan gence:
Yurdun o kadar çok bereketsiz mi adamca?
Lazım mıdır oğlum sana Arsen Lüpen amca?
İrfanına bir türlü Naimâ çıkamaz mı?
Bir milletle Kâtip Çelebi'nin başı az mı?

(‘İzzet Melih)in var esbî ama
(Midhat Cemâl) Bey kalmış piyâde
G.93/15

Burada ise, ‘İzzet Melih’in bir atının olduğunu fakat Mithat beyin yaya kaldığını söyler.

Mülkün mahcuz eylemiş (Mithat Cemâl) ; derdenâk
Arz ü takdim eylesem bir mumla şamdan olsa da
G.8/5

Mithat Cemal’e haciz geldiğini, bundan dolayı dertli olduğunu bir mum ve şamdan olsa da bunu göstersem diyor.

Gün gelip inse atından da şu izzetli (Melih)
Rakip zâhir humâr olsa umrumda değil
G.51/9

Şair, bu beyitinde rakibinin zafer sarhoşu olmasının umrunda olmayacağını yeter ki izzetli Melih’ in atından inmesinin yeterli olacağını söylüyor.

Artık şu yakınlarda Melih (‘İzzet) mizde
Efsane yazıp neşr-i kitap eylemez oldu
G.70/10

İzzet Melih’in şu günlerde kitap neşretmediğini söyler.

(‘İzzet Melih), yektâ teşrif-i bezm eder de
Çeşmim gârik bahr-ı envâr olur sanırdım
G.111/8

Bu beyitte ise, eşsiz İzzet Melih meclise bir gün teşrif ederse gözyaşlarım denizlere karıştırdı, der.

Çok ziyân eylerdi ôannetmekteyim ('İzzet Melih)
Ol kadar âsârımı 'ilâne meyyâl olmâsa
G.132/11

İzzet Melih eserlerini ilan etmeye meyilli olmasa idi o kadar eserini çok ziyan ederdi.

Çağırılrsa meclise her ne dem (reji) nin (Melih)olan ('İzzet)i
Gelemez piyade nedense esbâ biner de elde 'inan gelîr
G.123/11

Şair:” Her ne zaman İzzet Melih’i meclise çağırırsalar yürüyerek gelmediğini, atına biner ve dizginleri elinde olarak gelir.” der.

MEHMET NAZİM ÖZGÜNAY(FLORİNALI NAZİM)

(1883 - 6 Haziran 1939) Florina'da doğdu. Tam adı Mehmet Nâzım Özgünay'dır. İstanbul Hukuk Mektebini bitirdi. Dahiliye Nezaretinde çalıştı. Polis mecmuasının ve Emniyet-i Umumiye Neşriyat Şubesinin müdürlüğünü yaptı. Gümüşhane mektupçuluğundan emekliye ayrıldı.

Dikkate değer şiirleri vardır. Kendi kendisine 'Şiir kralı' unvanı vermesi, kendisini aşırı beğenmesi ve şöhret tutkusu alay konusu olmuştur. Gazetelerin reklam sayfalarında parayla şiirlerini ve kendisini öven yazılarını yayınlatmıştır.

Kurtuldu bugünlerde kulaklar ötüşünden
(Nâzım) denilen şâ'ir-i ümmül-hezeyânın
G.149/11

Şair, bu beyitinde Nâzım’ı hezeyanların anası olarak tanımladığı bu kişiyi, onun şiirlerinden bugünlerde kurtulduğunu belirtir.

MEHMET ZİYA GÖKALP

(d. 23 Mart 1875,Çermik – ö. 25 Ekim 1924,İstanbul), yapıtları ve görüşleriyle Türkçülüğü ve Türk milliyetçiliğini önemli ölçüde etkileyen Türk toplumbilimci, yazar, şair ve siyasetçidir. Meclis-i Mebusan'da ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekilliği yapmıştır. "Türk milliyetçiliğinin babası" olarak da anılır

ALİ KEMAL'E
‘Ben Türk’üm diyorsun, sen Türk değilsin!
İslam’ım diyorsun, değilsin İslam!
Ben ne ırkım için senden vesika,
Ne de dinim için istedim ilan’

Mey içerken öyle sarh olmaktadır kim rahları
Zannedersin (Gök Ziya Alp)in kızıl elmasıdır
G.37/6

Sevgili, şarap içtiği zaman yollarına büyük köşkler çıkmaktadır. Bunu Ziya Gökalp'in kızıl elmasına benzetiyor.

NECDET RÜŞTÜ EFE

(1900 - 24 Eylül 1969) İstanbul'da doğdu. Vefa Lisesini bitirdi. İstanbul Tıp Fakültesinde üç yıl okudu. Bankalarda ve sigorta şirketlerinde çalıştı.

Basın Yayın Genel Müdürlüğünde şube müdürlüğü (1953-1960) ve serbest gazetecilik yaptı. Mizah dergilerinde hece ve aruzla şiirleri ve yazıları çıktı. Cımbız ve Yalçın Tevfik imzalarını da kullanmıştır.

Söz açsınlar faziletten, konuşsunlar hamiyetten;
Köpürsünler demâdem kürsüler üstünde hiddetten...

Ey "Rüştü" yeter sapladığın nîze-i semdâr,
Hicvin ile şâ'irlere reşk-âver olursun

G.127/11

Ey Rüştü, zehirli mızrağımı sapladığın yeter bu hicivlerinle şairleri hasede düşürürsün.

İçkidir zannetme, ancak 'aşkıdır, sevdâsıdır
Atlatan deryâya (Necdet Rüştü-i) dîvâneyi

G.150/6

Âşık Necdet Rüştü'nün denize atlamasının sebebinin içki olduğunu zannetmeyin aşktan atlamıştır.

NEF'Î

Asıl adı Muhammed olan Nef'î 1572 yılında İzmir'de doğdu. Bundan dolayı devrin kaynakları Nef'î'den Erzenü'r-Rumî diye söz ederler. Babası ülkesinin etrafından Sipahi Mehmed Bey diye anılan bir kişidir.

İlk mahlası Zarrî "zararlı"dır. 1585 Erzurum defterdarı olan Gelibolulu Müverrih Ali, şiirlerini görmüş, beğenmiş ve bu genç şaire Nef'î "nafi, yararlı" mahlasını vermiştir.

Hicviyeleri ile bilinen Nef'î yazdığı hicivlerle dönemin birçok isminin nefretini ve öfkesini üstüne çekti. Dönemin müftüsü Nef'î yi öven ancak içeriğinde Nef'î ye kâfir diyen bir beyit söylemiştir. Nef'î de buna karşılık olarak;

"Müftü efendi bize kâfir demiş. Turalım ben O'na diyem müselman. Lâkin varıldıktan ruz-ı mahşere, İkimiz de çıkarız orda yalan."diyerek cevap vermiştir.

Şeyhülislam Yahya için:

Kısmet diye ekmekçi gibi zalim-i dūnun
 Çalmakla nice altını oldun mu sen ihyâ?
 Bir müfti-i islama bu zillet yaraşır mı?
 Olsun sana lanet ulemâ kırması (Yahya)...

Gösterin hiç dūrmâyîp (Fevzî)yî o meh-i tal'ate
 Derse (Nef'î)den de baskın bir sühandân yok mudur?

G.119/21

O gülyüzlüye Nefi'den daha baskın bir söz söyleyen yok mu dediğinde
 kendisinin gösterilmesini söyler.

NEYZEN TEVFİK KOLAYLI

(d. 14 Haziran 1879, Bodrum - ö. 28 Ocak 1953, İstanbul), neyzen, şair.
 Babası Hasan Fehmi Bey, Bafra'nın Kolay nahiyesinden ve "Kolaylı" ailesinden
 olduğu için soyadı "Kolaylı"dır. Taşlama türünün en önemli temsilcilerinden biri.
 Taşlama kitaplarının yanı sıra çeşitli taksimler ve nihavent saz semaisi ile
 şehnazbuselik saz semailerinin de bestecisidir.

Kime sordumsa seni doğru cevap vermediler;
 Kimi alçak, kimi hırsız, kimi deyyus! Dediler ...
 Künyeni almak için, partiye ettim telefon
 Bizdeki kayda göre, şimdi o mebus dediler !..

Düştü gönlüm bir vefâ düşmen büt-i bigâneye
 'Âdeta hicviyle döndüm (Neyzen)i divâneye

G.154/1

Şair, gönlünün aldırışsız bir güzele düştüğünü ve divâne Neyzen'in hicvine
 döndüğünü söyler.

ORHAN SEYFİ ORHON

(d. 23 Ekim 1890 İstanbul Türkiye) - (ö. 22 Ağustos 1972 İstanbul Türkiye),
 Hecenin Beş Şairi'nden Türk şair.

İlk şiirleri arkadaşlarıyla birlikte çıkardıkları "Hıyaban" isimli dergide
 yayınlandı. 1917'de Yeni Mecmua'da çıkan şiirleriyle adını duyurdu. Türk şiirinde
 "Hecenin Beş Şairi" grubundan biri olarak ün kazandı. Yusuf Ziya Ortaç 'la birlikte
 Papağan, Güneş, Ayda Bir, Çınaraltı dergilerini çıkardı. Şiire Aruzla başladı. "Fırtına
 ve Kar" isimli uzun şiirinde bunun başarılı bir örneğini verdi. Daha sonra Milli
 Edebiyat ve Genç Kalemler akımlarının etkisinde kalarak hece veznine döndü. Hece
 ile yazdığı şiirlerinde yalın bir dil kullandı. Divan şiiri kalıplarını hece veznine
 uyarlayarak yazdığı gazel benzeri şiirleri de var. Yirmiden fazla şiiri bestelendi.

Günden güne güftârı letâfetlenir elbet
 (Orhan) gibi bir sâhibi varken (Papağan)ın

G.149/16

Papağan dergisinin Orhan Seyfi gibi bir sahibi varken elbette hoşluk kazanır.

OSMAN CEMAL KAYGILI

Osman Cemal Kaygılı 1890 yılında İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Eğrikapı Merkez Rüştiyesi'nde tamamladı. Menşei Kuttab-ı Askeriye'yi bitirerek Erkan-ı Harbiye-i Umumiye dairesinde(1906), Kıtaat-ı Fenniye Müfettişliği kalemünde çalıştı(1909).

Mahmut Şevket Paşa suikastıyla ilgili görülen muhaliflerle birlikte Sinop'a sürgün edildi. Seferberlikte, bir süre kâtiplik göreviyle gezici tümenlerde bulundu. Hastalığı nedeniyle emekliye ayrıldı(1918). Cumhuriyetten sonra İmam Hatip Okulu'nda, Çemberlitaş Ortaokulu'nda, Fener Kız Lisesi'nde öğretmenlik yaptı.

İlk yazısı Baha Tevfik'in Eşek adlı güldürü dergisinde yayımlandı. Bazı yazılarında "Anber" takma ismini kullandı. "Argo Lügatı" adlı eseri tefrika olarak yayımlandı, ama basılmadı. 1945'te İstanbul'da yaşamını yitirdi. gaziantep'te de bulunan cemal kaygılı'nın orda 5 torunu vardır.

Billâh ki afyon - keşânın
(‘Anber) gibi şanlı pîri yoktur
G.68/13

Şair, ‘Anber’ takma isimli Osman Cemal Kaygılı’dan bahseder ve afyon çekenlerin pîri olduğunu söyler.

Koştukça (‘Anber) Yusuf pîşende
(Seyfi)nin oğlu (Orhan) ‘asra
G.81/4

Bu beyitte, müstear ismi ‘anber’ olan Yusuf Ziya Ortaç’ın en önde koştuğundan bunu ise Seyfi’nin oğlu Orhan düşünsün der.

Gitmek revâ mı parka (Handan) için (Cemal)im
Kandilli sırtlarında sayd ü şekâr varken
G.84/12

Bu beyitte ise, ey cemal Kandilli sırtlarında avlanmak varken Handan için parka gitmek reva mı, der.

Yaralanmış diyorlar sînesinden (‘Anber)i
Çatma ey gelen artık ol bîmâr Allah ‘aşkına
G.18/11

Anber’in gönlünden yaralı olduğunu artık ona karışılmaması gerektiğini söyler.

Gelip ('Anber) bizi şad etse de her şâm ü seher
(Tahir Nadi) meşhûr-ı civânân gelmez
G.148/10

Osman Cemal Kaygılı'nın her gün meclise gelerek onları sevindirdiğinden yalnız Tahir Nadi'nin gelmediğini vurgular.

Gittikçe kesb-i nedret etmektedir bu yerde
(Osman Cemâl)e benzer mestânelerde şimdi
G.38/11

Bu beyitinde sarhoşluk veren bu yerlerde Osman Cemal'e benzeyen kimselerin az bulunduğunu söyler.

Şimdi elhak hazırın bizim sur 'âlemi
Güldüren ('Anber) dir ancak (Kanber) olmuş olmamış
G.158/8

Şair, şen âlemlerini güldürenin ancak Anber olduğunu Kanber'in olup olmamasının bir ehemmiyetinin olmadığını söyler.

ÖMER FERİT KAM

(10 Ocak 1864 - 21 Mayıs 1944) İstanbul'da doğdu. Beylerbeyi Rüşdiyesinde okudu. Tıbbiye ve Hukuk mekteplerine bir süre devam etti. Özel dersler aldı. 1887'de Bâbîâli Tercüme Odasına girdi.

Beylerbeyi Rüşdiyesinde Fransızca öğretmenliği (1888) ve Darulfünûn Edebiyat Fakültesinde metinler şerhi müderrisliği (1914) yaptı. Millî Mücadeleden sonra açıkta kaldı. 1929'da Darulfünûn İran Edebiyatı müderrisliğine tayin edildi. 1933 Üniversite Reformu'nda yine açıkta kaldı.

Eski darülfünun müderrislerinde Ferit Kam'a sormuşlar: Dünya öküzün boynuzunda mı durur? Üstad şu cevabı verir:

'Ne taaccüp ediyorsun buna dünya derler
Duyulan herzelere onda nihayet yoktur
Yerin altında öküz var mı dedi bir meczup
Onu bilmem dedim, fakat üstünde pek çoktur'

Çok mu ey mir (Ferid) ağlar isem sönmesine
Şem'a-i bahtını pür tâbiş ü fer sandımdı
G.120/12

Ey mir Ferid bahtının mumunun sönmesine ağlasam çok mudur ben her zaman parlayacağını sanıyordum.

PEYAMİ SAFA

(d. 1899, İstanbul - ö. 15 Haziran 1961) Türk hikâye ve romancısı.

Server Bedi takma ismini de kullanan yazar romanlarının yanı sıra, düşünsel yapıtları, polemikleri, köşe yazarlığı ve gazeteciliği ile de tanınır.

Nakil için kû-yı latîf yâre ben biçâreyi
Ey (Peyâmi) sen de çâbü-k-pâ (küheylân) yok mudur?
G.119/10

Şair, yarının latif köyüne gitmek için Peyâmi'den küheylan ister.

RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI

1869 yılında Edirne' de doğdu. Filozof sanıyla anılır. Sevr anlaşmasını imzalayanlardan biridir. Bu yüzden yüzellilikler arasına girmiş, yirmi yıl yurtdışında sürgünde kalmıştır. Servet-i Fünuncularla çağdaştır ama o topluluğa girmemiştir. Âşık tarzında şiirler yazmıştır. Sade bir dili vardır.

'Babam Arnavuttu, anam Çerkes,
Bilmeyen varsa, öğrensin herkes'

Bir hamlede vurdum yere tuttum da (Rızâ) yı
Hikmette meğer mesel (Felâtûn) imişim ben
G.33/10

Bu beyitte, şair Fevzi'nin kendini övdüğü beyittir. Rıza Tevfik'i bir hamlede yere düşürdüğünden bahsederek, hikmette ise Felâtûn' a benzediğini söyler.

CELÂL SAHİR EROZAN

(29 Eylül 1883, İstanbul - 16 Kasım 1935). Türk şair, yazar, yayıncı ve politikacı. "Aşk ve kadın şairi" olarak tanınan sanatçı, dilin sadeleşmesi gerektiğini savunmuş, Türk Dil Kurumu'nun kurucu dört üyesi arasında yer almıştır.

Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati dönemlerinde tipik bir 'Servet-i Fünun şairi', Milli Edebiyat döneminde 'Türkçü', Cumhuriyet yıllarında ise 'Kemalist' bir kimlik kazanmış, Atatürk'ün yakın çevresinde yer almış, milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bulunmuştur.

Öncü Türk kadın şairlerden Fehime Nüzhet Hanım'ın oğlu, Cumhuriyet Gazetesi sahiplerinden Berin Nadi'nin babasıdır.

(Baba Tâhir)de gelip şevke nihâyet bir gün
Mîr (Sâhir) gibi sayâd gazal olsaydı
G.75/10

Mir Sahir gibi ahu avlayan biri olsaydı Baba Tahir'de sonunda bir gün şevke gelirdi.

Zümre-i 'aşâka âhir bir imam ettin beni
Git haber ver (Sâhir) muhtâre Allah 'aşkına
G.18/2

Âşıklar zümresine sonunda imam oldum git de Sahir muhtara haber ver.

Seni aşmış kırkı ama her kadın gördükçe bâk
Mesel yengeç (Sâhir tâcir)yürür yan yana henüz
G.23/11

Şair, Sahir tüccarın yaşının kırkı aşmasına rağmen kadın gördüğünde yürüyüşünün yengeç gibi olduğunu söyler.

Beyaz zülfüne bakmaksızın (Celâl Sâhir)
Bugün de mâil-i zevk-i kenâr olur mu ‘acep
G.26/12

Şair, Celal Sahir’in yaşının ilerlemesine bakmaksızın yine zevklere meyilli olup olmayacağını merak ediyor.

Yâri neveste olan girse de kırk beş yaşına
İhtiyarım diyemez (Sâhir) meclûb gibi
G.44/6

Sevgilisi yeni yetişmiş olan kırk beş yaşına da girse aşık Sâhir gibi ihtiyarım demez.

Mânende-i (Sâhir) binerek merkep zevke
Gez vâdi-i sevdâda ne derlerse desinler
G.61/9

Sâhir gibi binip merkebe sevda vadilerinde gez ne derlerse desinler.

Size (Sâhir) Beyi tasvir edeyim bari dedim
Biliriz biz, gülü ta‘rife ne hacet dediler
G.115/5

Burada şair, Sâhir beyi tasvir etmek ister fakat onlar biz onu biliriz gülü tarife hacet yoktur dediler.

İrkilen hablerînin sâye-i te'sirinden
Kalem (Sâhir)e kuvvet gelir inşâllah
G.124/17

Şair, uykularının tesirinden irkilen Sâhir’in kalemine kuvvet gelmesini diler.

Gördük de ol periyi (Sahir)Beyim be-tekrar
(Hubyâr)mahallesinde muhtar olur sanırdım
G.111/14

Şair, Sahir beyi o perinin etrafında tekrar tekrar gördüğünde sevgilinin mahallesine muhtar oldu sanırdım, der.

Bir türlü şu (Sâhir) denilen pir-i zamanda
Dâmen-keş sevda-yı zenan olmadı gitti
G.114/19

Şair, Sâhir’in bir türlü kadınların sevdasından elini eteğini çekmediğini söyler.

(Sâhir) ez'afe bahş eyleyerek tab ü mecal
Günde bir mehveşin ardında divân etti felek
G.116/14

Sâhir'in zayıflara güç ve mecal bahş eyleyerek günde bir güzelin ardında durdu.

SÜLEYMAN NAZİF

(1870 Diyarbakır- 4 Ocak 1927 İstanbul) Servet-i Fünun dönemi Türk şairi, yazarı ve devlet adamıdır. Eğinli Said Paşa'nın oğlu... Babası şair ve tarihçi Said Paşa, dedesi Süleyman Nazif Efendi, büyük dedesi İbrahim Cehdi Efendi, devirlerinin değerli ilim ve edebiyat mensuplarından idiler. Farsça'yı babasından, Arapça'yı Muş müftüsü Emin Efendi'den Fransızca'yı da Aleksandır Gregoryan'dan öğrenmiştir.

II. Meşrutiyet'ten sonra Basra (1909), Kastamonu (1910), Trabzon (1911) valiliklerinde bulundu. 1912'de Hak Gazetesi'ni çıkardı. 1913'de Musul ve 1914'de Bağdat valilikleri yaptı.

1915'te devlet memurluğundan ayrılıp tüm zamanını yazarlığa ayırdı. 1918'de Cenap Şahabettin ile birlikte Hadisat Gazetesi'ni çıkardı.

1927'de soğuk ve puslu bir kış gününde toprağa verilmiş, cebinde bir kuruş para ile yeğenine yazdığı şu kıta bulunmuştur:

‘Ben ölmeden deyin Girizan’a
Seni amcan ölürken anmıştı,
Derbeder bir hayatı mihnetten
İhtiyar olmadan usanmıştı’

Sen bâkmâ nazif olsa da hakkıyla (Nazif)e
Tâhir denilenlere tâhâretten eser yok
T.2/7

Bu beyitte, Nazif hakkıyla temiz olsa da Tahir denilenler temizlikten eser yok.

(Fâlih)le bir tutulmaz elbet (Nazif) bedrû
Eyler mi leyle rağbet insan nehâr varken
G.84/6

Burada şair, nasıl ki insan aydınlık varken geceye rağbet etmezse Falihle de Nazif bir tutulmaz.

Git inanmazsan (Nazif) pîre sor bir kere de
(Cevdet) âsâ hüsn ü ân sahr esenin ceylânı yok
G.21/3

Cevdet gibi güzel birinin sevgilisinin olmayışına inanmayanların gidip Nazife sormalarını ister.

Pek merak etmekteyim gel ey (Nazif) nüktedân
Nerde pinhân söyle (Fâik ‘Âlî) fettân henüz
G.23/12

Şair güzel söz söyleyen Nazif ‘ten kurnaz Faik Ali’nin nerede saklandığını merak ettiğini söylüyor.

Çok gelir (Mîr-i Nazîf)i suhan-ârâ amma
‘Papağan’ hoş sohbeti (Orhan) gelmez
G.148/4

Şair, Papağan dergisine hoş sohbetli Orhan Seyfi’nin gelmediğini ama mir Nazif’in çok geldiğini söyler.

Celîs olsun (Nazîf)i rinde (‘Abdullah Cevdet) bey
(Nihâd)ı asra lakin hemkadeh (Mithat Cemâl) olsun
G.153/6

Şair, rind Nazif’le Abdullah Cevdet’in arkadaşı olmasını, Nihad ve Mithat Cemal’in de kadeh arkadaşı olmasını istiyor.

Bak hala bugünlerde (Nazif)in yed-i pîri
Peyveste gîsû-yı cevân olmadı gitti
G.114/16

Şair, Nazif’in yaşlı elinin hala genç bir saça ulaşamadığını belirtir.

Lâyık mı demek (Nâzif)e ‘ayyaş
Meyhânedede bir hasırı yoktur
G.68/6

Şair, Süleyman Nazif’e ayyaş demenin ona haksızlık olduğunu belirterek meyhaneyle işinin olmadığını söyler.

Gidip (Cenâp) ile mîr (Nazîf)e eyle su‘âl
Işık karanlığa, genç ihtiyara benzer mi?
G.57/9

Şair, bu beyitinde nasıl ki ışık karanlığa genç ihtiyara benzemiyorsa; Cenap Şahabettin ile büyük vatansever Süleyman Nazif’in birbirine benzemediğine işaret eder.

Bir kere tûtân mîr (Nihât)ın kulâğından
Bâş kurtârâmâz gayrı (Nazif)in dâyâğından
T.7/1

Burada, Üstad Halil Nihat’ a bir kere bile sataşan biri olursa Süleyman Nazif’in elinden kurtulamayacağını söyler.

TAHİR NADİ

Asıl adı Mehmet Tahir, Türk gazeteci ve yayımcı (? 1864 -istanbul 1909). Malumat ve Servet dergilerini yayımladı, yönetti (1894-1895). Yenilikçi edebiyata karşı, geleneksel edebiyatı savunan yazılar yayımladı. Kendi basıme-vinde yasak yayınlar basarak, Mısır'dan gönderiliyor diye Saray'a ihbarda bulundu, jurnalcilikten çıkar sağladı. Sahte nişan ve beratlar basıp Avrupalılar'a sattı. Dolandırıcılığı anlaşılınca istanbul dışına sürüldü. II. Meşrutiyet'ten sonra affedildi (1902).

Her biri yekdiğere etmekte bîperva hecûm
Sahn-ı matbuat şimdi macera sahrasıdır
Hatt-ı butlana sezadır eldeki ruznameler
Her muharrir ihtirasın hâmi-i yektasıdır.

Eski sohbetleri ihyâ ideriz elbette
Yine İstânbula (Nadi‘) mey- âşâm gelir
G.3/6

Bu beyitinde şair, eski sohbetleri ihya ettiklerinden ve yeniden İstanbul'a şarap içen Tahir Nadi'nin geldiğinden bahseder.

Câm-ı cem nûş eyleyip herkes olurken na‘re-zen
Bir sadâ çıkmaz ne de (Nâdiyi) mey-âşâmdan
G.5/14

Bu beyitinde şair, herkes şarap içtiği zaman nâra atar fakat Nâdi şarap içtiği zaman sesinin çıkmadığını söyler.

Az çok öğrettim sanırdım fen şâ‘iri (Tahir)e
Eyledim dün imtihan gördüm ki pek nâdân henüz
G.23/8

Bu beyitinde ise, şair Tahir Nâdi'ye az çok fen öğrettiğimi sanırdım fakat dün onu imtihan ettiğimde pek eksik, cahil gördüğünü söyler.

Aradım (Tâhir)i meyhâne-i edbârda dün
Dediler şimdi o çayhâne-i ikbâldedir
G.47/8

Bu beyitinde, Tâhir'i meyhanede ararken onun çayhanede olduğunu söylerler.

Mey yoksa yutup afyonu (Tahir)gibi bol bol
Uç, ‘âlim hülyâda ne derlerse desinler!
G.61/4

Şarap yoksa afyonu Tahir gibi bol bol yutup uç, ‘âlim hülyâda mı yoksa başka bir şey mi ne derlerse desinler, der.

(Divrik) ilinin bugün, emîn ol
(Nâdi) gibi bir gedâsı yoktur

Burada ise, Nâdî'nin Divrikli olduğunu belirterek o ilin Nâdî gibi bir gedâsının olmadığını belirtir.

Gör (Tâhiri)yi kim bende sühandân olayım der
Bir katre iken koskoca 'ummân olayım der
T.4/1

Görme hîç (Tâhir)i nârgilesi koynunda yatar
Vâr ise etmededir 'aklını yağmâ ramazan
T.6/7

Bu beyitte, Tâhir Nâdî'yi hiç görme nargilesiyle birlikte yatar aklı varsa ramazan aklını da yağma eder.

Bekâyâ kalmamış zannetmeyen sözdür (Eşref)den
Mıklad, yâve-gû Divrikli bir çenkâne kalmıştır
G.2/8

Şair, Eşref'in sözlerinin kalıcı olduğunu fakat Tahir Nadi'yi saçmalayan çingeneye benzetmiştir.

Beslenir fındıkla haşhaş başlı (Ya'kup) el zaman
(Tâhir) bîçare ekl eyler eşek kestânesi
G.12/11

Yakup fındıkla beslenir zavallı Tahir ise eşek kestanesi yer, diyor.

Görmüyor bir türlü (Tâhir)nükte-i iş'ârımı
Vâr mekhul çeşmi ama nazire-i im'ânı yok
G.21/4

Şair, bu beyitinde Tahir'in kendi şiirlerindeki nükteyi göremeyişini onun dikkatsiz oluşuna bağlıyor.

İşittim görmüyormuş nükte-i iş'ârımı el'ân
Birâz çeşmân-ı kehl âlud (Tâhir) tûtiyâ ister
G.22/16

Tahir, Fevzi'nin şiirlerindeki nükteyi göremeyişinden şikâyet ediyor. Gözlerindeki bulanıklığı gidermek için sürme ister.

(Tâhir)de geçer gider o yoldan
(Nâdi) gibi güfte huvâr kalmaz
G.24/13

Şair, Tahir'in geçip gideceğini Nadi gibi söz söyleyen kalmayacağını söyler.

Duydum ki bugün (Tâhir-i) pîr-i ebul-evlât
Dildâdesi olmuş yine bir taze civânın
G.149/12

Şair, Tahir Nadi'nin yine bir gence gönül verdiğini duyduğunu söyler.

Ekl elden darbe-i kakhârımı bir kere benim
 Apışıp kalmadadır (Tâhir) ma'lûp gibi
 G.44/9

Şair bu beyitinde bir kere bile kahreden darbesine maruz kalanların Tahir gibi donup kalacağını söylemektedir.

(Tâhir) denilen sırmalı kâfir [2]de nedense
 Dil-dâde-i tersâ beçe-gân olmadı gitti
 G.114/17

Şair, pek zeki olan Tâhir nedense hristiyan çocuklarına gönül vermedi gitti.

Geçti Nâdi-i meşhûri Osmân zâdemiz
 Bâde nûş etmezse bir dem mutlaka rencûr olur
 G.130/9

Bu beyitte Osman zademiz meşhur Nadi'yi geçmiştir. Bir an şarap içmezse mutlaka sıkıntılı olur.

Beş on gün (Tâhir)in hakkında bir şey yazmamak fikrim
 Biraz bîcâre varsın hakkıdır âsûde-bâl olsun
 G.153/7

Şair, Tahir hakkında beş on gün bir şey yazmama fikrinde varsın rahat etsin, diyor.

Neye ol rütbe açılmıştır o muğbeçe dedim
 Baba (Tâhir) le biraz eylemiş ülfet dediler
 G.115/14

Meyhâneci çırağının neden rütbesinin yükseldiğini sorduklarında buna sebep Baba Tahir'le biraz dostluğunun olduğunu söylemişler.

'Aşk-ı (nârgül) verip kalbine Tâhir Babanın
 Beni dilbeste-i sahbâ-yı ü duhân etti felek
 G.116/18

Şair, feleğin Tahir Babanın kalbine aşk-ı nargülü verip kendisini içki ve tütüne mahkûm ettiğini belirtir.

(Tâhirâ) teshîr için ol nevcivân mülkünî
 Benden istimdâd edersin sen de derman yok mudur?
 G.119/17

Ey Tahir, o gence tesir etmek için benden yardım istiyorsun sende derman yok mudur?

ÜSKÜDARLI TALAT

Divan edebiyatının son temsilcilerindendir. Güzel gazel yazardı. Eski edebiyatı bütün incelikleriyle bilirdi. Nükteli konuşur bulunduğu ortamları tatlı sohbetleriyle şenlendirirdi. Üsküdar' da otururdu tabii bir kira evinde...

Mâhı ramazan geldi sebû yok, mey yok
Sarf eyleyecek nukudu peyderpey yok
Ey ruze cehennem ola yoksa yerim seni
Evde yiyecek hudâ, bilir bir şey yok

Likâ-yı (Tal'at) ı görmek için binip vapura
Neşîde söyleyerek (Üsküdar) a dek gideriz
G.77/5

Burada ise, Talat'ı görmek için vapura binip şiirler söyleyerek Üsküdar'a kadar gideceklerini söyler.

YAHYA KEMAL BEYATLI

(gerçek adı: Ahmed Agâh) (d. 2 Aralık 1884 - ö. 1 Kasım 1958), Türk şair ve yazardır.

1884 yılında Yenimahalle Üsküp'te dünyaya gelmiştir. Annesinin ismi Nakiye, babasının ise İbrahim Naci'dir. Asıl adı Ahmed Agâh'tır. İlköğrenimini Üsküp'te gördü. İstanbul Vefa Lisesi mezunudur. Başlangıçta Sultan II. Abdülhamit yönetimine karşı muhaliflerin safında yer alarak 1903'de Paris'e gitti. Fransa'da siyasal bilgiler okurken hocası Albert Sorrel'in etkisinde kaldı ve düşüncelerinde değişmeler oldu.

Fransa'da 9 yıl kaldı. Fransız Edebiyatı'nı ve edebiyatçılarını yakından tanıma imkânı buldu. Onlardan etkilendi. Doğu Dilleri Okulu'na devam ederek Arapça ve Farsça'sını geliştirdi. Divan şiiri üzerinde yoğunlaştı.

1913 yılında İstanbul'a döndü. Darülfünûn'da tarih ve edebiyat dersleri okuttu. Gazete ve dergilerde yazılar yazdı. Lozan Konferansı'na katıldı. 1923'te Urfa Milletvekili seçildi. Çeşitli ülkelerde diplomatik görevler alarak Türkiye'yi temsil etti. Yozgat, Tekirdağ ve İstanbul Milletvekiliği yaptı. Pakistan Büyükelçiliği görevindeyken 1949 'da emekli oldu ve yurda döndü.

Edebiyat tarihi ve edebiyat tarihçileri "Dört Aruzcular" olarak adlandırılanlar içinde Tevfik Fikret, Mehmet Âkif Ersoy ve Ahmet Haşim'in bulunduğu kavram ayrımı içine koymuştur. Şiirlerinde aruz ölçüsünü kullanmış olmasına rağmen tek bir şiiri bu konu da istisna olmuştur: O da, 11'lik hece vezniyle yazdığı Ok şiiridir. Klasik şiirimizin temel özelliklerine bağlı kalarak, kendine özgü bir şair olmuştur.

Bâki Efendi, Rıfkı Melûl, bir de bendeniz,
Bizler, ikinci devre melâmilerdeniz.

Duydum ki (Yahya) dargınmış el'ân
Gelen devât ü levh ü medâda
G.93/12

Bu beyitin de ise, Yahya Kemal'in şimdi divit, levha ve mürekkebe dargın olduğunu duyduğunu söyler.

Geçen gün attığım oklar aşip dağlar denizlerden
 Tamamen sîne-i yah-beste (Yahyâ)ya girmiştir
 G.59/13

Şair Fevzi, geçen gün attığım oklar aşip dağlar denizlerden tamamı buz
 tutmuş gönüle Yahya' ya ulaşmıştır.

Mîr (Yahya) bugün elbette sükût etmezdi
 Gel ki, hâmek gibi halâk makâl olsaydı
 G.75/17

Şair, bu beyitinde mir Yahya'nın küçük bir sözü dahi olsaydı sükût etmezdi.

Yâd eyleyen olur mu (Yahya)yı yâve kûyı
 Fevzî şâ'ir âsâ hikmet nesâr varken
 G.84/15

Bu beyitte, Yahya Kemal için şunları söyler: “ Fevzi şair gibi hikmet kuşu
 varken acaba saçmasapan sözler sarfeden Yahya Kemal'i hatırlayan olur mu” der.

Dârülfünûn (Yahya) kırk yıl çömezlik etse
 (Fevzî) şâ'ir âsâ üstâd olur mu dersin
 G.86/14

Yahya kemal kırk yıl yüksek eğitim görse bile şair Fevzi gibi üstad olur mu
 desin

Dalma pek (Dergâh)a (Yahya) «hu» deyip bir gün o da
 Şüphesiz elden gider hâydan gelen servet gibi
 G.4/5

Bu beyitte ise, Yahya Kemal'in öncülüğünde çıkan Dergâh dergisini konu
 eder ve Yahya Kemal'e şöyle seslenir: “ Dergâh'a pek fazla dalma çünkü bir gün
 elinden şüphesiz ki gidecektir.

Ehl-i dergâhın medâr-ı fahrıdır (Yahya Kemâl)
 Şi'ri pek parlak yazar mahrûm-u irfân olsa da
 G.8/2

Yahya Kemal'in Dergâh gazetesindeki pek parlak olan şiirleri irfandan
 mahrum olsa da övülmeye değerdir.

Var iken (Fevzî) tutup (Yahya Kemal) 'akma
 Şâ'ir-i a'zâm demek halt etmek şâhânesi
 G.12/13

Şair kendisi varken Yahya Kemal'e büyük şair demenin çok yanlış olduğunu
 söyler.

Sen de ey (Yahya) gelip bir gün İstanbul şehrine
 Hâkipâyı pîre yüz sür, der ki âdâpta
 G.14/10

Yahya Kemal'in bir gün İstanbul şehrine gelip temiz toprağına yüz sürmesini ister.

Çıkıp kürsüye bülbül veş öterken cümle meb'ûsan
Neden ses çıkmaz asla Urfanın Yahya Kemâl'inden
G.39/8

Bütün milletvekilleri bülbül gibi kürsüye çıkıp öterken Yahya Kemal'den ses çıkmaz.

Ba'demâ kimlerle bilmem ben âlây etsem 'acep
Gitti (Rûşen Eşref)im (Yahya Kemal)im kalmadı
G.42/10

Bundan sonra ben kimlerle alay etsem acaba Rûşen Eşref ve Yahya Kemal de kalmadı.

Mebhas zemî tavîl eyledi herkes ama
Kasr eden lâfennî (Yahyalı Kemâl) oldu yine
G.46/6

Şair, bu beyitinde eleştirilen mevzuyu herkesin değıştirdiğini ama kısa kesenin yine Yahya Kemal olduğunu söylüyor.

Saymış olsam ne zaman ben şi'râ-yı 'asrı
Hatırımdan niye bilmem ki o (Yahya) çıkıyor
G.52/11

Şair, bu beyitinde asrın şiirlerini hatırladığında Yahya Kemal'in neden hep aklına geldiğini bilemediğini söyler.

Dem çekse ne dem yâr eyle bülbül gibi şakrar
Halt etmiş o (Yahya) ya diyen ebkeme benzer
G.67/8

Olduk da mir (Yahya) meb'ûs-u şeh-i (Urfa)
(Nâbi) şâ'ir âsâ hüşyâr olur sanırdım
G.111/19

Şâir, mir Yahya'nın Urfa şehrine mebus olduğunda şair Nabi gibi akıllı olacağını sanıyor.

(Yahya) dahi ta'yin olunup (Mardin) e meb'ûs
Sermest-i mey (Ratl-ı Giran) [1] olmadı gitti
G.114/15

Bu beyitte, Yahya Kemal'in Mardin'ne milletvekili olarak tayin edildiğini ve adını "Ratl-ı Giran" koyacağı gazetesini bir türlü çıkaramadığından bahseder.

Mir (Yahya) gibi mecliste o gül lebleriyle
Kimi manzûmeler inşad edecektir bilmem
G.125/6

Bu beyitte: ‘‘Sevgili o gül dudağıyla mir Yahya gibi mecliste kimi manzumeler okuyacaktır bilmem ‘‘ der.

YUNUS NADİ ABALIOĞLU

(d. Fethiye, 1880 - ö. İsviçre, 1945) Cumhuriyet Gazetesi'ni kuran Türk gazeteci.

İkdam ve Tasviri Efkâr gazetelerinde çalıştı. Tasviri Efkâr'in başyazarı Yunus Nadi Bey ve yazı işleri müdürü de Abidin Daver bu haksızlığa karşı, ne pahasına olursa olsun, Mustafa Kemal'in resmini yayımlamaya karar verir(Resmi görmebilmek için verilen kaynağa bakınız). İttihat ve Terakki Cemiyetiyle yakın ilişkisinden ötürü, 1910'da bu cemiyetin Selanik'de yayımlanan organı Rumeli Gazetesi'ne başyazar oldu. 1912 Nisan-Ağustos tarihlerinde Osmanlı Meclis-i Mebusanı'na Aydın Mebusu olarak girdi.

İstanbul'da 1918'de Yeni Gün gazetesini kurdu ve Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda İzmir Mebusu seçildi. Mütareke sırasında Anadolu'ya geçerek gazetenin yayımına Ankara'da devam etti. 1920'de Büyük Millet Meclisi'nde İzmir mebusu oldu. Cumhuriyetin ilanından sonra 1924'te İstanbul'da Cumhuriyet gazetesini yayımlamaya başladı. Altıncı döneme kadar TBMM'de Muğla mebusu idi.

Resm ederdim bir kabak şeklinde (Yunus Nâdi)yi
(Râmiz) âsâ anlasaydım san'at tersîmden
G.35/9

Şair, Râmiz gibi resim çizmekten anlasaydım Yunus Nâdi'yi kabak şeklinde çizmek istediğini söyler.

Sahbâ eyle (Yûnus) denilen mest-i harâbın
Ekl ettiği her şâm u sahr lehm semektir
G.41/11

Sarhoşlukla harap olmuş Yunus'un her sabah ve akşam balık yediğini söyler.

İsterim (Yunus Nâdi)yle mey içmek ama
Neyleyim piş-geh râhıma deryâ çıkıyor
G.52/12

Şair, Yunus Nadi ile mey içmek ister ama karşısına deniz çıktığını söyler.

Meyhavârelerin bu 'asr içinde
(Yunus) gibi pişvâsı yoktur
G.66/20

Bu asırda Yunus gibi içenlerin başı yoktur.

Gün gelir bade-i gülgûn ile (Yunus)âsâ
Subh u şam ekl ederiz biz de lüfer sandımdı
G.120/7

Yunus gibi gül renkli şarapla sabah ve akşam lüfer yiyeceğini sanır.

YUSUF ZIYA ORTAÇ

1896 yılında İstanbul'da doğmuş, 1967'de İstanbul'da ölmüştür. "Beş Hececiler" dendir. Şiirleri kadar mizah yazılarıyla da tanınmıştır. Dile eğemendir. En uzun ömürlü mizah dergisi Akbaba'yı çıkarıyordu ölümünden sonra gene çıkmaya devam etmektedir. Eserleri: Cenk Ufukları, Portreler, Binnaz, ...

"OLUR" ADLI ŞİİRİNDEN:

Sen iskarpin giyersin; ayağında nal olur,
Ben paçavra giyerim: Hint kumaşı şal olur
Günde yirmi dört saat talih yüzüne gülse
Bizim Mahmut Yesari bile Mahmut Bal olur

Hemân (Yûsuf Ziyâ) bilemem neden geçmekte hatırdan
Kalem kandil ihtihzâyı her ikâde geldikçe
G.31/6

Sanmayın noksanı çok (Yûsuf Ziyâ)yı şa'irin
Fen ilâsında yalnız bir aded dendânı yok
G.21/7

III. BÖLÜM

3.1. ABDÜLBÂKİ FEVZİ ULUBOY'UN ŞİİRLERİ

3.1.1 GAZELLER

1- (DÎVÂN-I FEVZÎ) DEN GAZEL

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yine ol şûh bugün meclis, mestâne gelir
«Gelir ammâ ne gelir 'arbede cûyâne gelir »
- 2 Şimdilik cevriini teşmîl-i cihân eylese de
Şüphesiz bir gün o fettân dahi imâna gelir

- 3 Def ‘olup bir iki günden gidecekmiş düşman
(Bursa)dan (Fâzıl)a bol bol yine kestâne gelir
- 4 (Hârâşu) larla bugün (bâr)a gidip zevk ârâyân
Onca dîvâne gider, sonrada dîvâne gelir
- 5 Çalışır (Kirpi devrân) eyle (Fevzi-i fakır)
Paralar râhını tebdîl eyle (mehrân)a gelir
- 6 Ezkaza tâ (Kızıl Elma)da bir ateş çıksa
Bir kıvılcımda bizim yastığa, yorgana gelir
- 7 Marta, nisana gelir zannediyorduk salahı
Kim bilir belki de kalkar da hazirana gelir
- 8 Lahana yaprakları yaz geldi de serpildi mi bir,
O hazân bülbülü bilemem niçin efgâne gelir
- 9 Âtsa şayed biri nâciye söz (ibn-il muhtâr)
Kocaman bir yatağan kaptı mı meydana gelir
- 10 Bilmez ol büt keder ü gussa yâşâr şâd ile
Dâimâ (Ravza-i gülhâne) ye seyrâne gelir
- 11 Ne zaman yolda (Emîrî)yi görürsem kaçarım
Sanırım çünkü hemen çâk-ı girîbân gelir
- 12 Â gönül cevrine dehrin metelik verme sakın
Bil ki her derd ü elem sâhib-i irfâne gelir
- 13 Kimse derk etmedi hiç san‘atımın serlerini
Ben hakikat yazarım ‘âleme efsâne gelir⁴¹

2- GAZEL

Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün

- 1 Yıkılmış kasr-ı cânân elde bir virâne kalmıştır
Sa‘âdet murgu uçmuş ağlayan bir lâne kalmıştır
- 2 Uyup iğyâre sâkîler, dağılmış meclis-i rindân
Dönülmüş bâdeler birkaç kırık peymâne kalmıştır
- 3 Sekiz yıldır yanıp hep dilber sulhun firâkıyla

⁴¹ Aydede, no:29, s.2, (10 Nisan 1338-1922)

- Çerâg-ı sîne sönmüş merde bir pervâne kalmıştır
- 4 Görüp ebnâ-yı devri galiba nâlâyık ülfet
Hakikat gâ'ib olmuş ortadan efsane kalmıştır
- 5 Senin ol âşinâ zannettiğin mülkün nevâlınden
Yemiş şişmiştir ama mülke pek bînâne kalmıştır
- 6 Börek ister canım pek çok zamandır evde hayfâ ki
Ne bir tek oklava vardır, ne bir merdâne kalmıştır
- 7 Zaman bilcümle medâhîni susturmuş bugün yalnız
(Celâl Nuri) denen bir tahtasız dîvâne kalmıştır
- 8 Bekâyâ kalmamış zannetmeyen sözdür (Eşref)den
Mıklad, yâve-gû Divrikli bir çenkâne kalmıştır
- 9 Ne (Râsim)güldürür artık, ne (Fâzıl) güft u gû eyler
Âlâyı meydânı ancak (Kirpi) devrâne kalmıştır
- 10 Ta'accüb etme hiç gerdüneden inmezse câhiller
Bugün ezvâk-ı 'âlem çünkü hep nâdâne kalmıştır
- 11 Belâ pervâ ricâl-i 'asrı hicv et, her gören (Fevzî)
Desin dünyada üstâd-ı hecâ bir tane kalmıştır⁴²

3- GAZEL

- Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün
- 1 Her ne dem bezme o sâki gül endâm gelir
Tab'ah bin nükte-i serbeste-i ilhâm gelir
- 2 Birgün olmazsam eğer duhter-i engûr ile mest
Dil-i bîçâreye pâyânı yok âlâm gelir
- 3 Ne zaman bâbımı dak eyleyecek olsa biri
Sanırım mahkemededen borcuma i'lâm gelir
- 4 Ey gönül, çekme elem, serdeyi devrâne bakıp
Açılır bahtımızın goncası eyyâm gelir
- 5 Hangi şâm etmedi bir sabaha tahvil-i âhir
Bûseye günlerde -bir gün gelir - incâm gelir

⁴² Aydede, no:43, s.1,(29 Mayıs 1338-1922)

- 6 Eski sohbetleri ihyâ ederiz elbette
Yine İstanbul'a (Nadi') mey- âşâm gelir
- 7 Şimdi çizmektedir âsârımı bol bol ama
Gör nasıl hicvi ederim sânsûrı hengâm gelir
- 8 Bu tevekkül eyle açlıktan olursun sûfi
Sanma günden sana bir sofrayı en'am gelir
- 9 Buna dünya denilir, kuyruğu titretmez ise
Adamın nezdine zannetme ki ârâm gelir
- 10 Ele aldıkça kalem ol müteşâ'ir yamağı
Mîr-i külhan gibi hep fikrine düşmân gelir
- 11 Bakma sen kahkaha dembedem (Cezrî)ye
Tanrının her günü dîvâneye bayram gelir
- 12 Nerede haşhaş göreceksin olsa gözüm hatırıma
Kelle-i sâhib-i meşhûr (serencam) gelir
- 13 Sen nasıl şâ'ir sehhâr-ı zamansın (Fevzî)
Almadan deste kalem, tab'ına ilhâm gelir⁴³

4- GAZEL

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Görmedim bir şuh hercâi ben ol âfet gibi
Deste girmez birgün olsun tâir-i şöhret gibi
- 2 Hak nasıl 'arz eylesin dîdâr-ı behçetdârını
Şimdi hakgûyân millet sahib-i töhmet gibi
- 3 Sânemâ servettir medâr her sa'âdet ey hâris
«Devlet olmaz 'âlem-i fânîde 'âfiyet gibi»
- 4 Ey kalem, efsane yaz, ciddi eserlerden bugün
Eyliyor herkes tehâşî defter-i zimmet gibi
- 5 Dalma pek (Dergâh)a (Yahya) «hu» deyip bir gün o da
Şüphesiz elden gider hâydan gelen servet gibi
- 6 Çâr-ı aktâr cihânı serteser devreyledim

⁴³ Aydede, no:52, s.1,(29 Haziran 1338-1922)

- Bulmadım bir cây-ı rahat gûşe-i gaflet gibi
- 7 Öyle bir (mechûl)de biz kim kâbiliyet ehlini
Muttasıl çekinir geçerler hâk bî kıymet gibi
- 8 Nâzır-ı mâliye hâlâ kasr-ı himmet etme de
İsterim bir şeyler ama pantolon ceket gibi
- 9 Gasl ederdim âb hâr medh eyle her dem onu
Olmamış olsaydı giysem bir soğuk halvet gibi
- 10 Doğru bir söz söyleyeyim, (Fâzıl) da olsun şâhidem
Yok bugün erbâb-ı ihsân en-nûr ü tal‘at gibi
- 11 Çok zaman geçmez sabah akşam olur, akşam sabah
Yâzsa (Mihrân) sâhib-i ikdâm olân (Cevdet)gibi
- 12 Öyle pek yüksekte pervâz etme ey şahbâz cehl
Bir fazilet var mıdır dünyâda mahviyet gibi
- 13 Yazmak isterken mizâhı bir gazel bilemem niçin
Düştü ey (Fevzî) bugün her bir sözün hikmet gibi⁴⁴

5- GAZEL

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ahz-i ruhsat eyleyip akşam, velî câmiden
Âteşin bir bûse âldım duhter-i ilhâmından
- 2 Kalmayıp dîdemde asla zahm-ı hicrândan eser
Serteser kurtuldu sîneme leşker âlâmından
- 3 Kimse bilmez, bir zamanlar, inleyip bülbül gibi
Ben neler çektim neler ol şuh gül endâmdan
- 4 Her taraf yer yer müzeyyen, çehreler pür abetsâm
Şimdi her gün hoş geçer, billâh, bir bayramdan
- 5 Zor pazumuzla her an iftihâr etmez miyiz?
İntikâm aldık bi hakkın düşman bed nâmeden
- 6 Şimdiden sapmaktadır mâdemki râh bâtıla
Haklı işler beklemem cem‘iyyet ikvâmdan

⁴⁴ Aydede, no:27, s.2,(3 Nisan 1338-1922)

- 7 Ey hucam, fendir bugün dünyayı tedvîr eyleyen
Fâriğ ol artık o bûs i‘lâlden, idgâmdan
- 8 Gerçi var fikrinde az çok Cevdet ama neyleyim
Zevk alan yok ser makâl sâhib-i (İkdâm) dan
- 9 Nâzır-ı mâliye artık terk-i haset eyleyip
Nisfi olsun verse, vaz geçtik ma‘âş tâmden
- 10 Her ne dem sulh istesem i‘lân-ı harb eyler bana
Gayrı ben ümidi kestim baht-ı nâfir câmeden
- 11 Korkarım baktıkça pek bed çehre resmetmiş beni
Çok mu müthiş bir öç alsam (Rıfkı) ressâmdan
- 12 Nûş eder kâseyle mey, bilmez nedir bardak kadeh
Farkı yoktur (Râsim)in asla ‘Ömer Hayyâmdan
- 13 Gör nasıl şişmektedirler tıbl ‘ıyd âsâ bugün
Batnı imlâ eyleyenler sefer-i eytâmdan
- 14 Câm-ı cem nûş eyleyip herkes olurken na‘rezen
Bir sadâ çıkmaz ne de (Nâdi) mey-âşâmdan
- 15 Rûy-ı râhat görmeden öldüyse (Enver) var yeri
Râm olan dünyaya elbet dûr olur ârâmdan
- 16 Gelmemiş dünyaya ey (Fevzî) işittim sen gibi
Bir hecâ gûy-ı ferîd etrâkeden, i‘câmdan⁴⁵

6- SÂKİNÂME

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Artık yetişir ‘inâd sâki
Gel, meclisi et küşâd sâki
- 2 Bin derde mekân olan şu kalbi
Bir câm eyle, eyle şâd sâki
- 3 Günden güne çünkü kahr-ı dehrin
Bulmaktadır izdiyâde sâki

⁴⁵ Aydede, no:80, s.3, (5 Teşrin-i Evvel 1338-1922)

- 4 Her medeni âhımın görenler
Zannetmektedir ‘imâd sâki
- 5 Söndür, verip âb-ı âteşini
Zîrâ yanıyor fevâd sâki
- 6 Ver, durma ki kalmamıştır asla
Fikrimde de ittîrâd sâki
- 7 Vermezsek eğer hemîşe, hâmam
Etmez bana inkıyâd sâki
- 8 Mehcûr diyâr ü dâr ü yârem
Ağyâr ise bî’idâd sâki
- 9 Yalnız sana dehr içinde işte
Etmekteyim istinâd sâki
- 10 Ver, böyle cihânı durma nâre
Ger sende de yoksa dâd sâki
- 11 Güldürmeyecek baht-ı kindâr
Ettim buna ‘itikâd sâki
- 12 Hep derd eyleder ki eyledim ben
Sarhoşluğu ‘itîyâd sâki
- 13 «Mey mey!» diye can verirsem âhir
Rahmet eyle, eyle yâd sâki
- 14 Tâ ki bu tehî, uğursuz, alçak
Giysimdeki insidâd sâki
- 15 Olmaz mı meyser âh asla
Âylakları intikâd sâki
- 16 Evlerde ne varsa kâmilten hep
Ettik götürüp mezâd sâki
- 17 Esnâf ise etmez oldu şimdi
Aslâ bize ‘itimâd sâki
- 18 Çekmez bu kadar cefâyı asla
İnsan değil â, cemâd sâki
- 19 Olmaz mı ‘acep gönül şu yerde
Sâmi[*] gibi bir merâd sâki

- 20 Etmez metelik bugün ma‘ârif
Pâzâr hüner kesâd sâki
- 21 Eksilmiyor artıyor demâdem
Dünyada olan fesâd sâki
- 22 Evlâd-ı vatan meyânesinde
Yok zerre kadar vedâd sâki
- 23 Tasvîr edemem bu hâli hakkâ
Bahr olsa eğer medâd sâki
- 24 Ma‘rûz-u hüçûm olur hemîşe
Her sâhib-i içtihad, sâki
- 25 Kâbil mi olur necâtımız hiç
Etmezsek ittihad sâki
- 26 Bilmem ne zamandan bu hâlât
Eyler durur imtidâd sâki
- 27 Yazdım bunu irticâlen işte
Verdik de sürûr-u hâd sâki
- 28 Artık susayım, yoruldu hâmam
Kâfi bu kadar sevâd sâki
- 29 Yazmaz var iken cihânda (Fevzî)
Bâri okusun (Nihâd) sâki⁴⁶
*Gaz depoları sahibi

7- GAZEL

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dil, düşüp bir ankebût genç ü nâzik ağına
Serteser müsteğrak olmuştur melâmet dağına
- 2 Öyle bir bağ melâhattir ki billâh lâzım
Mest olur tevcîh inzar eyleyen zanbağına
- 3 Ol harâm dilber, ol endâm canperverle ah
Benziyor (‘İzzet Melih) n nazenin kırsağına

⁴⁶ Aydede, no:64, s.3, (10 Ağustos 1338-1922)

- 4 Rûz u şeb ‘aşâkının mahsûl gamdır biçtiği
Hayli nahm atmış bu yıl kâfir cefa toprağına
- 5 Can ü ten her an huzur u rahatın mahrumudur
El âmân, ey dîni yok döndüm belâ tutsağına
- 6 Gül ki bağ-ı dâde artık terk edip bîdâdını
Eşk-i çeşmim benziyor âynıyla (Şat) ırmağına
- 7 Serdin ama postu çoktan gûşe-i meyhâneye
Sanmadık -hamd olsun- el asla riyâ konyağına
- 8 Gam yemem, mehcûr rif‘at olmasından bahtımın
Yar olur zira felek insanların alçağına
- 9 Zulm edip hala zaman sâkisi cehd erbabının
Sem katil dolurup durmaktadır bardağına
- 10 Bî te'mil iştirâk-ı harb-i dünya eyleyip
Zırtabozlardır viran ateş sefa bayrağına
- 11 Bülbül ağlar, yok tarâvetten eser gülizarda
Mesken olmuş her taraf hayfa felaket zağına
- 12 Meyveden varestedir ser-tâ-be-ser şah-ı hüner
Tırtıl üşümüş hep Nihal-i gayretin yaprağına
- 13 Etmedim asla tesâdüf ben şu (Yunus) bey gibi
Hâme-i cenbânân ‘asr-ı hâzırın yaltağına
- 14 Etme biraz tehver kim a (Fazıl) bezleme
Hiddet etmez pehnegân ehl-i mezâhın lâğına
- 15 Var iken didar pürtevbar cânân ‘âkilân
İ‘tibar eyler mi hiç halid berinin bağına
- 16 O kadar kızdım ki (‘Abdulhâlık) bi rahme ben
Hiddetim geçmez yatarsam nefte heccâv edip
- 17 Bî mehâbâ sel tîg hâme-i heccâv edip
Çıktın ey (Fevzî) nihayet şân ü şöhret tağına⁴⁷

⁴⁷ Z.A. , no: 175, s.1 (11 Eylül 1340)

8- OLSADA

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Zâhidâ içmem hoşaf bin derde derman olsa da
Bâdesiz ekl eylemem sîb-i zenahdan olsa da
- 2 Ehl-i dergâhın medâr-ı fahrıdır (Yahya Kemâl)
Şi‘ri pek parlak yazar mahrûm-u irfân olsa da
- 3 (Fevzî Lütfî) der bugün üstâd-ı ‘ilm-i intikad
Ma‘rifet muhtâcı bir tıfl-ı debistân olsada
- 4 Hayli demdir nağme-i tanbûrinin müştâkıyız
Dinleseک ezcân u dil, (nâşir) gazel hevân olsa da
- 5 Mülkün mahcuz eylemiş (Mithat Cemâl); derdenâk
Arz ü takdim eylesem bir mumla şamdan olsa da
- 6 Havfi olmaz tıg-ı ebrûsundan asla gönlümün
Leşker-i hubâne ol mühr-ü kumandan olsa da
- 7 Bezme teşrif eylemez bir kere ol külhanbeyi
Yalvaran hatta Hamamizâde (İhsân) olsa da
- 8 Sevdiğim, aslâ tam‘ erbâbının duymaz gözü
Mâlik-i gencine-i îrân ü tûrân olsa da
- 9 Çektiğin âlâm ü derdin haddi yok, pâyânı yok
Gülse çeşmin, rûyı sulh artık nemâyân olsa da
- 10 Pertev hurşide niksân ‘ârz olmaz zerrece
Kâh kâh ebr-u siyâh âltında pinhân olsa da
- 11 Mülkü kurtarmaksızın bilsin cihân Türk ‘askeri
Terk-i ‘azim etmez güzergâhında ‘ummân olsa da
- 12 Bîmehâbâ gel ki teselli eyleyip (Fevzî) gibi
Dehrî tehzîl etse bir hecâ ü devrân olsa da⁴⁸

⁴⁸ Aydede, no:79, s.2,(2 Teşrin-i Evvel 1338-1922)

9- GAZEL

Fâ 'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir peri sevdim harap ender harap oldum yine
Garka-i 'ummân ye's ü ızdırâp oldum yine
- 2 Cevr ü zulm her deminde âh o tersâbeçenin
Hem dem her lahzâ-i câm-ı şarâb oldum yine
- 3 Yâd edip hasretle akşam kâkül şeb fâmeni
Hâsr-ı gülçehre-i ârâm ü havâb oldum yine
- 4 Yok mu hâin yok mu asla rahm ü insâfin diye
Âteş-i hicrânınla kavruldum kebab oldum yine
- 5 Tuttum on beş günde iflâsın tarîk şu mani
'Âkibet muhtâç pâpuş ü cevrâp oldum yine
- 6 Baktım ol kâfırde yoktur dîn ü îmânından eser
Vazgeçip sâkîyi sevdim kâmeyâb oldum yine
- 7 Çeşm-i mestinden sorup şeb tâ seher yüz bin suâl
Buse-çîn gamze-i hazır cevap oldum yine
- 8 Okşayıp her lahza giysû-yı harîr esâsını
Gıpta bahşâ-yı dil-i mîr (Cenâp) oldum yine
- 9 Şîh (Mardini)le dîn birlikte mi nûş eyleyip
Hayret endâz derûz şîh ü şâb oldum yine
- 10 Lütfedip matrebde âhir bezmi teşrif etti de
Neşveyâb na'me-i 'avd ü rebâb oldum yine
- 11 Eyleyip ta'lîm i'mâl şarap ihvâne hep
Na'il-i ecr ü sevâp bî hesap oldum yine
- 12 Şetm edip hiç durmadan devrân bâtilgârede
Reh-neverd vâdi-yi hak ü savap oldum yine
- 13 Eşbû rengin şi'ri hak safha-i hurşîd edip
'Âdetâ gerdünle (Fevzî) hem rekâb oldum yine⁴⁹

⁴⁹ Z.A., no:92, s.1,(26 Teşrîn-i Sâni 1339)

10- GAZEL

Mef'ûlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Gel bari bu şeb de «bâr» a kâfir
Bul derd-i derûne çâre kâfir
- 2 Aşkınla yanıp hemîşe, her bâr
Döndüm içi boş çınara kâfir
- 3 Ettin siteminle kalbi hemdem
Endîşe-i bî şumâra kâfir
- 4 Çoktan beridir ki firkatınle
Hasret çekerim mesâre kâfir
- 5 Andırmada ebr nev-i bahârı
Bak dîde-i eşkbâre kâfir
- 6 Dil vermemek âh olur mu kâbil
Ol kâkül târumâre kâfir
- 7 Bîdâd edilir mi böyle her ân
Bir 'âşık-ı dilfigâre kâfir
- 8 Âhir beni gonca-i leblerin âh
Benzetti hezâr-ı zâre kâfir
- 9 Endâm belinde bî behâki
Dersem yaraşır minâre kâfir
- 10 Lûtf et, kerem, inâyet eyle
Üftâdeni yakma nâre kâfir
- 11 Ta'kîb ederim belâ-i tereddüd
Gitsek dahi (zengbâre) kâfir
- 12 Artık uyarak rakib lâle
'Azm eyleme lâle zâre kâfir
- 13 Mevcut iken eşhep sebûkbâ
Binmek ne revâ humâre kâfir
- 14 Bir kere düşün 'âdil olur mu
Şalgam, havuç, enginar kâfir

- 15 Siyân mı olur hazân-ı bahâra
Benzer mi güneş fenere kâfir
- 16 Cevr etme revâ mı mesel (Fevzî)
Bir şâ'ir-i nâmdâre kâfir⁵⁰

11- GAZEL

Fâ 'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şimdi müstesna güzel yok ol bet kfkastan
Sanki halk etmiş hüdâ ser tâbepâ elmastan
- 2 Vazgeçer seyreyleyen bir kere âhu çeşmini
Hint'ten, Çin'den, Buhara'dan, Mısır'dan, Fas'tan
- 3 Bakmış olsan her ne dem levh-i râh tâbânına
Serteser âzat olur âyine-i dil pastan
- 4 Bî terehhüm ahz-ı cân 'âşık-ı zâr etmede
Farkı yok müjgânının hiç nâven kavvastan
- 5 Simsiyah ama medâd âsâ kalem ebrûları
Reng-i ebyâzdır likâ-yı pâkinin kırtastan
- 6 Enfî düşmüş olsa şayet kâfirin almaz yere
Gûyâ nahvet ta'lim eylemiş hanâsetten
- 7 Olmadım hayfâ ki nâ'il-i vuslat can bahşine
Sîm ü zer bezl ettim ama muhtelif ecnâstan
- 8 Eyleyip uğruna sarf mâmülk, encâmkâr
Geçmeyen bir kimse yoktur çenber-i eflâstan
- 9 Var yed-i tavlâsı ama fenn-i naz ü 'işvede
Bî haberdir neyleyim kanıp istinâstan
- 10 Durmayıp meylim akar her gördüğüm meh sûrete
Eksik olmaz bir zaman sevda dil hassâstan
- 11 Eylemiş, seyret, teşkil bizim 'iz ü mes'idet
Merd-i sâhib-i had'aden mekârdan desâstan

⁵⁰ Z.A., no:152, s.1,(23 Haziran 1340);Akbaba, no:478, s.1(11 Temmuz 1927)

- 12 Târik hayr ol da men ba'd eyle kim tahsîl şer
Şimdi şerelnâs olan makbul hayrelnastan
- 13 Kâse-lîs matbah duyan 'asrı evvel, maksadın
Nûş sahbâ-yı refah etmekse altın tastan
- 14 Ol melekrûdan bugün (Fevzî) nasıl var geçsin âh
Sanki halk etmiş hüdâ ser tâbepâ elmastan⁵¹

12- GAZEL

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sevdiğim dilber bugün İstanbul'un bir tanesi
Olmayan bir kimse yok sevdasının divânesi
- 2 Bilmiyor lâkin cefâdan başka bir şey gelmiyor
Pek vefâsızdır (Vefâ) semtinde ama hânesi
- 3 Kâbil olmaz rü'yet dîdârı hatta, olmasa
Ol (Cemil) paşayı 'asrın ravza-i (gûlhâne)si
- 4 Aşına çıkmam tesâdüf eylesem hayfâ bugün
O kadar oldum ki şevk ü neş'enin bigânesi
- 5 Dâima bûs eyleyip durmaktadır giysisini
Kâfirin çok bahtiyâr 'âşıklarından şânesi
- 6 Şarap leyl ü nehâr oldum da derdinden onun
Olmadım bir gün şarap 'aşkının mestânesi
- 7 Öyle yüz­süz kim rakip şeytanet pürur dahi
Dense pek şâyân olur çengâneler çengânesi
- 8 Sen de mey nûş et gel, ey gel gûşe-i meyhânede
Dolmadan toprakla 'ömr ü zendeki peymânesi
- 9 (Rıf'at) (1) in seda ettik ama bir küçük dekanını
İşte bak hala açıktır (Yorki)nin meyhânesi
- 10 Sohbet (Cezrî) devrân hoştur, inkâr eylemem
Yoktur ama aklının, ez'ânının zîvânesi
- 11 Beslenir fındıkla haşhaş başlı (Ya'kup) el zaman

⁵¹ Z.A. , no:176, s.1,(15 Eylül 1340)

(Tâhir) bîçare ekl eyler eşek kestânesi

- 12 İftihâr et, dembedem ey gelen müstesna rakım
Çünkü sensin şimdi dehrin en büyük ferzânesi
- 13 Var iken (Fevzî) tutup (Yahya Kemal) ‘akma
Şâ‘ir-i a‘zâm demek halt etmek şâhânesi⁵²

(1) Hasinlidir.

13- GAZEL

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Sâkîyâ öptürmedin bir gün o sak sâftan
Gerdun, billurdan ruhsâre-i şeffâftan
- 2 El‘amân bittim, harap oldum, yetiş imdâdîma
Yok mudur yâhu eser-i kalbinde hiç insâftan
- 3 Kaçma gel kesp-i sevâp etmekten Allah ‘aşkına
Bir kadeh imlâ edip sun şîşe-i eltâftan
- 4 Bâdesiz emrâr ‘ömr etmek bugün mümkün değil
Çünkü i‘zamdır derûnun derdi guh kâftan
- 5 Keyfe bak, yan gel de varsın bahsedip dursun velîd
Zevk-i cennetten, meşâk dûzah ü i‘râftan
- 6 Çünkü (İbrahim Ethem) veş kaçık sûfilerin
Va‘zı sertâser ‘ibârettir kezâf ü laftan
- 7 Verde yârab rahm ü şefkat-i kalb (‘Abdulhâlık)a
Gayr-ı fa‘âlini kurtarsın yed-i sarrâftan
- 8 İnliyor şâm ü seher hala ma‘âş erbâbı âh
Günde lâ yahsâ hakaretler görüp esnâftan
- 9 Bir papele bulmak için bin bâbe bâş vurmaktadır
Gör neler çekmekte hala ehl-i hâl iclâftan
- 10 Âh eğer zamanından renc ü derd-i zimmet olmasa
Tatlı bir şey yoktur ama sevgilim isrâftan

⁵² Z.A., no:104, s.1,(7 Kânûn-u Sâni 1340)

- 11 Fahr et, ey (Fevzî) ne dem binsek semend hâmeye
Muttasıl alkış yağar etraftan eknâftan⁵³

14- GAZEL

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Mey içip birlikte dün akşam kenâr-ı âbde
Bûseler aldım leb-i cânândan mehtâpta
- 2 Sabaha dek ağyâr rağıma ol nihâl hüsn eyle
Gâm alıp verdik huzur gonca-i seyrâbede
- 3 Kad müstesnâsını dâim der aguş eyleyip
Muttasıl sordum safalar sîne-i pürtâbda
- 4 Bir gören mecnûn olur dîdar nûrannûrını
Yoktur ol revnak emîn ol mühr ‘âlem tâbda
- 5 Varsa aklın sen de ey zâhid gidip dildâr ile
Bâde nûş et bir gülistan pür âb ü tâbda
- 6 Ebrevân yâre tâp men ba‘de gül bir parçada
El verir artık niyâzın kûşe-i mehrâpta
- 7 Biz evrend âsumân tab‘ız ki her dâim kuzum
Seyr halâk eyleriz câm şarap nâbdan
- 8 Gördüğüm cevr ü cefâdır her zaman her an benim
Yok eser asla vefâdan sîne-i ahbâbda
- 9 Bizim nûş-a-nûşu gel terk et de artık sâkîyâ
İstirahat eylesin çeşmân mestin havâbda
- 10 Sen de ey (Yahya) gelip birgün İstanbul şehrine
Hâkipâyı pîre yüz sür, der ki âdâpta
- 11 Şimdi asla i‘tilâ ü irtikâ vâretkâ imkanı yok
Parmağın olmazsa ey oğlum dönen dolapta
- 12 Ey perî kan dökmeden vazgeç ki artık dilleri
Garka-i hûn eyleyenler gark olur hûnâbdan

⁵³ Z.A., no:106, s.1,(14 Kânûn-u Sâni 1340)

- 13 Bak da ey alçak felek rahm et ki asla kalmadı
Bir eyler yâhut tutar yer giydiğim esvâpta
- 14 Çok mu ah etsem demâdem (Ercümend Ekrem) Beyi
Gönlüm el'ân hasret zülfüyle pîç ü tâbda
- 15 Der görenler (içtihâd)ın sâhap mehrûsünü
Böyle müstesna güzel yok şimdi şîh ü şâbda
- 16 Ceş-ü istihzâyı sür meydana dâ'im ey kalem
Emr ü ferman hem sengdir hem benim ol bâbda
- 17 Haklısın (Fevzî) nasıl fahr ü mebâhat eylesek
Çünkü herkes yazdığım âsâra istigrâbda⁵⁴

15- GAZEL

Fe 'ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Yine gelmez mi o meh çehre bu şeb (bâr) a 'acep
Yine bulmaz mı gelip derdime bir çâre 'acep
- 2 Yine iğyâra uyup girdi mi bilmem kafese
Yine gâfil bulunup bastı mı mantara 'acep
- 3 Kapıdan hâneme uğrarda yarın söyle yezîd
Yine başlar mı hemen cürmünü inkâra 'acep
- 4 Kim bilir şimdi kimin kalbine el atmıştır
O gönül hırsız çapkın, o sitemkâre 'acep
- 5 Kim bilir şimdi kimin etmede inzârı temâs
O leb-i ala, o kıyıp kırmızı ruhsâra 'acep
- 6 Hangi gözler bakar ol gerdan sîmîne bu dem
Hangi eller erer ol kâkül zer-târa 'acep
- 7 (Ercümend) im de görünmez nice demden beridir
'Âkıbet ah o dahi uydu mu ağyâra 'acep
- 8 Gülerek meclise (sâkî gerîdî) meyle
Himmet etmez mi şu vîrân dili i' mâra 'acep

⁵⁴ Z.A., no:82, s.1,(22 Teşrîn-i Evvel 1339)

- 9 Paramız yok alacak, pîr-i mugân merhemtâ
Bâde vermez mi bizim cübbeye, destâre ‘acep
- 10 Duydum İstanbul’a gelmiş (Tunalı)m gitsem de
Da‘vet etsem mi bizim kupkuru kilere ‘acep
- 11 (Hakkı Târık) «Giresun» bin dahi teşrîf etmiş
Kastı vurmak mı girân meştini kantara ‘acep
- 12 Ne zaman ah açılır gülşen lütfün kapısı
(Lütfü Fikrî) denilen murg-ı giriftâra ‘acep
- 13 Şimdi (Fevzî) hecâ kûy-ı zamandan başka
Çatacak kim var meb‘ûs teberdâre ‘acep⁵⁵

16- GAZEL

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Âşık oldum bir perinin kâkül pürtâbına
Kurtarın Allah için düştüm bela girdâbına
- 2 «Leylî tetvîc eylemiş zanneyledim ben mâhitâp
«Baktığım dem zülf müşgîninde gevher tâbına
- 3 Sahr u efsûnundan mı halk etmiş hüdâ bilmem onu
Bir bakan meshûr olur meh tal‘ât cezâbına
- 4 Görse zâhid ah eğer bir kerecik ol kâfiri
Secde eyler mutlaka ebrûsunun mehrâbına
- 5 Havâb u rahat gördüğüm yok hecr cansızıyla hiç
Bin hased, yüz bin hased hem meclis ü hem havâbına
- 6 Etmedim bir gün temâşâ kad sırrû âsâsını
Rûz u şeb çok balta ta‘lik ettim ama bâbına
- 7 Gelmiş İstanbul’a duydum yine (Atalay) Bey
Galiba maksûdu binmektir safâ dolabına
- 8 Neş'e-i tahsîl eylemek mümkün değil mîrim bugün
Kattınız zira ki sem pir mugânın âbına

⁵⁵ Z.A., no:113, s.1,(7 Şubat 1340)

- 9 Oldu (Püskülsüz) emîn hey'et (dârulfünûn)
Çok değil sığmazsa keyfinden bugünler kabına
- 10 Âh ü feryât eylemek beyhûdedir ey (Göksu)lu
Rağbet etmez şimdi (Hâşim) herkülün mergâbına
- 11 (Râh-ı dîvân) üzere dün gördüm uzaktan (Tâhir)i
Benzemiş hakka dedim dâr-üş şifâ bu ebneh
- 12 Durmayıp fahr ü mübâhât et ki artık ey (Nihât)
Şimdi hayran olmayan yok sazının mızrâbına
- 13 Dûr eder bilmem nasıl âsiyâb-ı memleket
Ah hiçbir kârı tefvîz etmedik erbâbına
- 14 Sen nasıl şâ'irsin ey (Fevzî) ki her an her zaman
Âb-ı hikmet doldurursun hâmenin mîzâbına⁵⁶

17- DESİNLER...

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 İç bâdeyi varsın sana mestâne desinler
Uslanmadı bir türlü şu dîvâne desinler
- 2 Yer hakkını halkın demesinler de 'azîzim
Her lahza çekiştirmede peymâne desinler
- 3 Bir dilbere dil ver ki olanlar nazar endâz
'Aklım melâhatte bu bir tane desinler
- 4 Teşbihe ederek vechini hurşîd münîre
Benzer lebi yâkût ile mercâne desinler
- 5 Bak keyfe ki cânân ile her ân ki görenler
Vermez metelîk mihnet devrâne desinler
- 6 Bir bûse verip gel dil-i şâd eyle ki sâki
Î'mâr ediyor bak yine vîrâne desinler
- 7 Vur şâneyi kâküllere kıl darmadağın da
Kâfir, ne yıkıp durmadasın lâne desinler

⁵⁶ Z.A., no:95, s.1,(6 Kânun-u Evvel 1339)

- 8 Yaz durma kalem böyle gazeller ki güzeller
Bin bûseye fedâ öyle sühândâne desinler
- 9 Yaz durma ki (Fevzî) gibi gelmez bu cihâne
Bir şâ'ir-i şanperver ferzâne desinler⁵⁷

18- GAZEL

Fâ 'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nahl-i nâzem, gel bu akşam (bâr)da Allah 'aşkına
Açma artık yâre kalb-i zâre Allah 'aşkına
- 2 Zümre-i 'aşâka âhir bir imam ettin beni
Git haber ver (Sâhir) muhtâre Allah 'aşkına
- 3 Söyle ey doktor (Rıza Nur) hazakat perverim
Yok mu derd-i 'aşka asla çâre Allah 'aşkına
- 4 Dembudem, sa'at bu sa'at, gün bugün sâkî hemen
Bâde sun hem yâre, hem ağyâre Allah 'aşkına
- 5 Rahm ü insâfin tutup şâyet ararsan bendeki
Uğra bir gün hâne-i humâra Allah 'aşkına
- 6 Mey yesa' oldukta bir an durmayıp gelesin bize
Söyleyen benden selam esrâra Allah 'aşkına
- 7 (Râsim) mey-hûrla tevhîd mesâ'i eyledi
Dalma artık ey (Velîd) efkâra Allah 'aşkına
- 8 Ben (Yaşar Şâdi)yi üçyüz kıyye tahmin eyledim
Belki efzûndur vurun kantara Allah 'aşkına
- 9 Bir ziyafet istiyorsan benden ama sevgilim
Bak da rahmet şu boş kilâra Allah 'aşkına
- 10 (Kıblesiz zâde) ile dün takbîl cânân eyledin
Duymayasın ol şâ'ir (tayyâre) Allah 'aşkına
- 11 Yaralanmış diyorlar sînesinden ('Anber)i
Çatma ey gelen artık ol bîmâr Allah 'aşkına

⁵⁷ Akbaba, no:496, s. 1,(12 Eylül 1927)

- 12 Gayr fe‘âlin ölüp durmakta açlıktan (paşa)m
Lütf edip sen bâri bak ikdâra Allah ‘aşkına
- 13 Eski aylıklardan olsun az çok i‘tâ eylesin
‘Âcilen emr et de defterdâra Allah ‘aşkına
- 14 ‘Âcilen emr et de, her dâim hicâp vâm eyle
Reng-i rûyım dönmesin pancara Allah ‘aşkına
- 15 Âh, ey(Sâlih) hûcem kaldım züğürtlükten bekâr
Sen meded kıl (Fevzî) nâçâr Allah ‘aşkına⁵⁸

19- GAZEL

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Fârîg olmaz bir zaman bîdâd ü istibdâddan
Farkı yoktur kâfirin fir‘avundan, şeddâddan
- 2 Dest gadârından üç yıldır neler çektim neler
Halk edilmiş kalbi güyâ âhen ü pûlâddan
- 3 Düşüğüm günden beri mahbûb-u esferden cüdâ
Kalmadım bir lahza hâli nâle ü feryâddan
- 4 Günde yüz bin kahra amaç eyleyip durmaktadır
Dehr dûn bilmem ne ister ehl isti‘dâddan
- 5 İstemiş bir vasl için benden o, bittam yüz lira
Bîhaberdîr galiba terkimden, ta‘dâddan
- 6 Âb ü tâb kâmetinden katra nûş ettirmedi
Bir kaşık yaptırdım ammâ tahta-i şimşâddan
- 7 Merhametten anlamaz, vâkîf değil insâfa hiç
Beş beterdîr, dînî yok vahşette (yanhevenyâd) dan
- 8 Görmeyen yokken ‘arûs mülke zulm ü kahrını
Var mıdır bilmem ki hâlâ hayr umân dâmâddan
- 9 Dâimâ i‘dâmı ben yârâne tercih eylerim
Âşinânın şimdi zîrâ cevri çoktur yâddan

⁵⁸ Z.A. , no: 23, s.3, (29 Mart 1339)

- 10 Bir musavvir görmedim dünyada (Rıfkı) dan yaman
Galiba hain tedris eylemiş (Behzâd) dan
- 11 Sustu havfindan bugün bilcümle erbâb-ı kalem
Yılmayan bir kimse yoktur hâme-i nekâddan
- 12 Yay atanlar mekteb-i ‘irfâna izin almaksızın
Sille-i te‘dibi yerler (Fevzî) üstaddan⁵⁹

20- KALDI

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Yârim gibi bir mülk mü kaldı
Sevdâ çekecek yürek mi kaldı
- 2 Âh ey (Atalay) nedir o yâr-ı tâl
Zevk etmeğe mâ mülk mü kaldı
- 3 Gel gör ki şu halk-ı bîvefânın
Üstünde ceket yelek mi kaldı
- 4 Gel gör ki ne hâle geldi bostân
Bir tane kavun kelek mi kaldı
- 5 Gel gör ki şu gülşenin içinde
Bir koklayacak çiçek mi kaldı
- 6 Gel gör ki ferund meşviyle dursun
Kilârda mercimek mi kaldı
- 7 Gel gör ki âhurda şimdi bir tek
At, manda, inek, eşek mi kaldı
- 8 Gel gör ki odun kömür değil ya
Evlerde bugün tezek mi kaldı
- 9 Gel gör ki sefâletin yüzünden
Bir pâk ü nazif etek mi kaldı
- 10 Mebnâsı yıkıldı şimdi zevkin
Gel gör ki temel, direk mi kaldı

⁵⁹ Aydede, no:90, s.4,(9 Teşrin-i Sani 1338-1922);Akbaba, no:487, s.1(11 Ağustos 1927)

- 11 Ekmek bulamaz bugün ahâli
Evvelki bÖrek çÖrek mi kaldı
- 12 Dâ'inler elinden âh bilsen
Ekl etmediğim kötek mi kaldı
- 13 Hicv etmek için cihânı Fevzî
Sarf etmediğim emek mi kaldı⁶⁰

21- GAZEL

Fâ 'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âh o şuh bîvefânın zaliminin pâyânı yok
Dînî yok, îmânı yok, insâfı yok, cidânı yok
- 2 İsterim çoktan halâs etmek elinden cânımı
Kalbe vâ hayfâ ki söz anlatmanın imkânı yok
- 3 Git inanmazsan (Nazif) pîre sor bir kere de
(Cevdet) âsâ hüsn ü ân sahr esenin ceylânı yok
- 4 Görmüyor bir türlü (Tâhir) nükte-i iş'ârımı
Var mekhul çeşmi ama nazire-i im'ânı yok
- 5 Toptaşından topluyor hep galiba ilhâmını
'Alem-i cennette (Ahmed Hâşim)in ikrânı yok
- 6 Hakkı inkâr eylemem aslâ (Emîrî) ustanın
Kalemi vardır az çok ama kıl kadar irfânı yok
- 7 Sanmayın noksanı çok (Yûsuf Ziyâ)yı şâ'irin
Fen ilâsında yâlnız bir aded dendânı yok
- 8 İhtiyar zahmet ettin, geldin ama (Câhidâ)
Şimdi İstanbul'da artık eski yağma havanı yok
- 9 Varsa da bir hayli dervişani bir (dergâh)ile
Nişlî (âgah)ın neden âyini yok, erkânı yok
- 10 Gûş kıl ey nâzir-ı mâliye artık âh mı
Yirmi bindir bu recmin miktarı hiç noksânı yok

⁶⁰ Z.A. , no:15, s.3(29 Şubat 1339)

- 11 Şimdi her subh ü mesâ verdim şu mısradır benim
Var olan ey eyleyenler leşker-i Yunânı yok
- 12 Varsa şa‘ir saymayan ‘asr-ı gedâyı (Fevzî) seni
Dîni yok, îmâmı yok, insâfı yok, vicdânı yok⁶¹

22- İSTER ...

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Bihamdillah vatan kurtuldu dil artık safâ ister
Mey ister, dilber ister, cümbüş ister, hevâ ü hâ ister
- 2 Garâb ü hârı virânhâne-i ağıyâre terk etti
Gül ister, bülbül ister, gülistân dilkeşâ ister
- 3 Bugün mehcuru olmuştur tamâmen sor feryâdın
Kemân ister, ‘ud ister, matrab-ı şirin edâ ister
- 4 Teneffür eylemiştir büsbütün artık kapuskadan
Pilav ü zerde ister, hindi ister, baklava ister
- 5 Fakat ol nâzır-ı mâliye hâlâ âldırış etmez
Bu masraflar için zirâ en az beş yüz lira ister
- 6 Hususâ fasl-ı sermâ ‘arz-ı dîdâr eyleyiver iste
Odun ister, kömür ister, libâs ister, gadâ ister
- 7 Tehîdir giyse sertâser, dizilmiş dâinân yer yer
Hüsn ister, hasin ister, Muhammed Mustafâ ister
- 8 Şu hâlimden ilahî anlayan bir ferd-i mansıf yok
Fakır ister, emir ister, zemîn ister, semâ ister
- 9 Belâ pervâ, yâzın ey şa‘îrân memleket artık
Beyân hak için hâlâ mı havf ister, recâ ister
- 10 Leb-i bimâr o benden çok mudur bir bûse isterse
Esir-i derd olan elbet tabîbinden devâ ister
- 11 Şu mısra‘ dır cenâb (Rıf‘at)in bâk zâde-i tab‘:
Bu millet gayrı mektep ister, ‘ilm ister, ziyâ ister
- 12 Te‘âli mümkün olmaz lâkin İstanbul’da ‘irfânla
Yâ hâmi, mültemes lâzım, yâ bûs dest ü pâ ister

⁶¹ Aydede, no:74, s.3,(14 Eylül 1338-1922)

- 13 Yaşar mecnûn olan dünyâda râhat her zaman zîrâ
Ne mâl ister, ne mülk ister, ne câh ü i'tilâ ister
- 14 Mizâhı yâzmaq ey ahmak kolây bir iş değil öyle
Meziyet ister, 'irfân ister, 'akl ister, zekâ ister
- 15 Demek için gelen ruh ifzâme mahrûm belâgattır
Utanmak ister, 'âr ister, hicâb ister, hayâ ister
- 16 İşittim görmüyormuş nükte-i iş'arımı el'ân
Birâz çeşmân-ı kehl âlûd (Tâhir) tûtiyâ ister
- 17 Hecâ şâ'irlerinden intikâm almak için şimdi
Bu (Fevzî) şehir âsâ bir üstâd-ı hecâ ister⁶²

23- 'İYDİYE

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 'İyd-ı kurbân geldi ama bizde yok kurbân henüz
Yevm şâdıdır fakat kan ağlıyor çeşmân henüz
- 2 Dün çıkıp gitmişti evden pek büyük bir hışm eyle
Şimdi sordum etmemiş 'avdet bizim (Sârmân) henüz
- 3 Gelmiyor bayramda olsun der eylerdim figân
Can verirmiş bî nevâlıktan meğer cânân henüz
- 4 Baş manavdan sordum akşam on kuruşmuş tanesi
Hiç tenzil etmemiş fiyat patlıcan henüz
- 5 Olma me'yûs ey gönül, giysem boşalmıştır diye
Dün satılmıştır yatak ama durur yorgan henüz
- 6 İsterim tebriğe gitmek nâzır-ı mâliyeye
Hayf kim açlıktan ikdâmımda yok dermân henüz
- 7 Verdiler ama tutup bir hayli me'mûruna yol
Bütçeyi düzine hâsıl olmamış imkân henüz
- 8 Az çok öğrettim sanırdım fen şâ'iri (Tâhir) e
Eyledim dün imtihan gördüm ki pek nâdân henüz

⁶² Aydede, no:88, s.1, (2 Teşrîn-i Sâni 1338-1922)

- 9 O kadar sa'î eylerim ama (Emîrî) Türkçe'de
Hiç terk eylemez (âyrân)a dir (âryân) henüz
- 10 Ehl matbu'âta olmuştur gelir gelmez re'yis
Var mıdır sen söyle (Câhid)den yaman şeytan henüz
- 11 Seni aşmış kırkı ama her kadın gördükçe bâk
Mesel yengeç (Sâhir tâcir)yürür yan yana henüz
- 12 Pek merak etmekteyim gel ey (Nazif) nüktedân
Nerde pinhân söyle (Fâik 'Âli) fettân henüz
- 13 Galiba deryayı medhuşeya dolmuş büsbütün
Eylemez şihim sahn bâğında bir seyrân henüz
- 14 Yoldurur ey (Lütfi Fikrî) saç sakalı insana çarh
Lahyâsız gezmekte bak biçare hâlâciyân henüz
- 15 Vâkıfız garbın bütün efkâr ü hissiyâtına
Etmeden ama firenkistânda bir cevân henüz
- 16 Harman güftârımı sansür perişân eyledi
Atmadım ağyara «delhu ehmece» bir tırpan henüz
- 17 Öyle me'yûsâne durmaktan garâz bilmem nedir
İşte (Fevzî) sevdiğim lâzımsa kurbân henüz⁶³

24- KALMAZ

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'lün

- 1 Ey gonca bu nevbahâr kalmaz
Akşam erişir nehâr kalmaz
- 2 Âhir kırılır salâh-ı hüsnün
Sayd eyleyecek şikâr kalmaz
- 3 Elden giderek bu hây u hûlar
Sahbâyı safâ nisâr kalmaz
- 4 Cevr eyleme gayrı, belki bir gün
Sabrım tükenir, karar kalmaz

⁶³ Aydede, no:62, s. 2, (3 Ağustos 1338-1922)

- 5 Mumlarda ararsın en nihâyet
Devr etmediğin diyâr kalmaz
- 6 (Gazipaşa)mız ederse teşrif
Gönlümde bu inkisâr kalmaz
- 7 Güller açılır öter hezârân
Gelişinde garâb ü hâr kalmaz
- 8 Aydan aya tam çıkar ma‘aşlar
Câh ehli zelîl ü havâr kalmaz
- 9 Gaybûbet eder bütün esâfel
Bir tek bile hayle kâr kalmaz
- 10 Gadr ehli olub nihân cihândan
Elbette bu ihtikâr kalmaz
- 11 (Balmumcu) gider bu ba‘çelerde
Şalgam, havuç, enginar kalmaz
- 12 (Fâzıl) yine bağlanır (Renîn)e
Âlâm ile dem-güzâr kalmaz
- 13 (Tâhir)de geçer gider o yoldan
(Nâdi) gibi güfte huvâr kalmaz
- 14 (Fevzî) se ‘anb kızıyla âhir
Baş göz olarak bekâr kalmaz⁶⁴

25- OLMAZ...

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Olma ‘işve gelip bir gece mihmân olmaz
Mühr-ü ‘âlem gibi külbemde direhşan olmaz
- 2 Eyledim defter-i sevdâyı tamamen ezber
Bana nisbetle (Kerem) tıfl debestân olmaz
- 3 Bakıp ahvâl perişanıma dâhil etme sakın
Hangi sevda çekenin hali perîşân olmaz
- 4 Öküzün boynuna tak git de hucüm nüsha ki sen
Vasl-ı cânân gibi derd-i dile dermân olmaz

⁶⁴ Aydede, no:84, s.2, (19 Teşrin-i Evvel 1338-1922)

- 5 Yetişir ta‘nelerin gör bizi ma‘zûr ey şih
Zemre-i bâde keşân taleb âyrân olmaz
- 6 Daima mu‘tekif genç harâbât olanın
Evi vîrân olur ama dil-i viran olmaz
- 7 Anlayıp cihânı en sonra (Emîrî) sustu
«Kişi noksânını bilmek gibi ‘irfân olmaz »
- 8 Tutmasın kendini zâtıyla müsâvî o hödük
Bakır altınla, şeker şap ile siyân olmaz
- 9 «Eylesek tutiye ta‘lim-i edâ-yı kelimât
Sözü insan olur ama özü insan olmaz
- 10 O kadar (Enver)ji medh etti de evvelce (Kemâl)
şimdi bir mersiye tahrire şitâbân olmaz
- 11 Savlet cu‘ eyle cân verse de âzâdeserân
Dîde dûz der ihsân leimaan olmaz
- 12 Cezve-i himmetim ol rütbe-i büyüktür ki benim
Tâsi gerdûn felek kahveme filcân olmaz
- 13 Yeridir bahr-ı mebâhâte dalarsan (Fevzî)
Ma‘rifet feleğine zâtın gibi kaptan olmaz⁶⁵

26- OLUR MU ‘ACEP

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Geçer bu leyle-i mazlum nehâr olur mu ‘acep
Hazân mebdel fasl-ı nehâr olur mu ‘acep
- 2 Erip nihâyete hecr ü elem dakikaları
Lebim resîde-i ruhsâr yâr olur mu ‘acep
- 3 Nesim-i subh-u sa‘âdet zuhur edip bir gün
Gubâr-ı mihnet dil-i târumâr olur mu ‘acep
- 4 Bulup sefine-i bahtım kenâr ‘azze vusul
Hâlâs dağdağa-i rüzgâr olur mu ‘acep

⁶⁵ Aydede, no:68, s. 2,(24 Ağustos 1338-1922)

- 5 Piyâde kalmayarak şâhrâh râhat da
Meziyet ehli de merkeb süvâr olur mu ‘acep
- 6 «Yazık yazık telef ettim meta‘ cân u dili
Bu çaar suu-yı felakette kâr olur mu ‘acep
- 7 Tevân bırakmadı mahbûb esfarın hecrî
Zaman gelir o perîr ü şekâr olur mu ‘acep
- 8 O (Fâzıl)mda yemîn ü yesâre başvurarak
(Ebu-z zeheb) gibi sâhib-i yesâr olur mu ‘acep
- 9 Bulup zemîn ü zemânı müsâid ol (finev)ler
Buyur buyur da nihâyet çûmâr olur mu ‘acep
- 10 (Kemâl) o hab (kelam)den rehâ bulup âhir
Biraz da dilşede-i enginâr olur mu ‘acep
- 11 Gider civân (‘Ali Cânib) diyâr-ı gurbete âh
(Cenâb) pîr arayıp dağdâr olur mu ‘acep
- 12 Beyaz zülfüne bakmaksızın (Celâl Sâhir)
Bugün de mâil-i zevk-i kenâr olur mu ‘acep
- 13 Tulu‘ edip yine (püskülsüz)ün emel güneşi
Derhat kâmeti mesel çınar olur mu ‘acep
- 14 Cihânda sen gibi ey (Fevzî) nekt peymâ
Yegâne şa‘ir zîiktidâr olur mu ‘acep⁶⁶

27- SÂKİNÂME

Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Fa‘lün

- 1 Gel, eyleme ihticâb sâki
Mey ver bana bîhesâb sâki
- 2 Mey ver ki tutuştu hâne-i dil
Söndürme ki ister âb sâki
- 3 Ver, ver ki esirdir de şimdi
Mey verme olur sevâb sâki

⁶⁶ Aydede, no:70, s.2,(31 Ağustos 1338-1922)

- 4 ‘Aşkıyla bir âfetin demâdem
Olmak ta gönül harâp sâki
- 5 Dîdâr münîrînin yânında
Halt eylemiş âfitâb sâki
- 6 Meysiz yaşanır mı böyle yerde
Her köşesi pür ‘azâb sâki
- 7 Dün matbahı eyledim temâşâ
Kalmış ne kaşık ne kap sâki
- 8 Ma‘dem bu rengin esir sâki
Burnumda tüter kebab sâki
- 9 Tecdîdine âh yoktur imkân
Yırtıldı fotin çorap sâki
- 10 Rahat yaşamaksa kastın asla
‘İlm eyleme iktisâb sâki
- 11 Zîrâ ki çeker bu ‘âlem içre
Ehl-i hüner ızdırıp sâki
- 12 Kalmak ta yazık ki müşterisiz
Kağıtla kalem, kitap sâki
- 13 Beyhûde, çalışma, yorma cismi
Bir bâbe et intisap sâki
- 14 Kıl ebr sükût içinde ârâm
Kâfiyse bu mâhitâp sâki
- 15 Billah, bu şi‘r-i nev-i zemini
Tenzîr edemez Cenap sâki⁶⁷

28- TENBİH

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Nûş eylediğim bâde-i peymâne değildir
Dil bağladığım kâkûl cânâne değildir
- 2 Şeb tâbeseher sen gibi ey pîr ‘âtehdâr
Âh eylediğim câh eyle sâ mânâne değildir

⁶⁷ Akbaba, no:476, s.2,(4 Temmuz 1927)

- 3 Vîrânsa da hânem dediğin vech ile gerçi
Gönlüm evi beynin gibi vîrâne değildir
- 4 Pîgule ‘irfân ü fazilet arar ancak
Erbâb delik matlabı kâşâne değildir
- 5 Her ağza gelen küfrü savurmak ne demektir
Meydân-ı edip kûşe-i meyhâne değildir
- 6 Na‘rayla, pâtırıyla dahil eylemek olmaz
Gülzâr sühan har ki çengâne değildir
- 7 Tahsil-i kemâl eyle biraz sitemi bırakta
Mebnâ-yı kütüphâne şifâhâne değildir
- 8 Bak dide em‘ân eyle bir kere â şaşkın
Esmâr hüner şâlgam ve kestane değildir
- 9 Sinek doludur levs riyâ, levs hased
«‘Âlem senin değildir ahvâline bigâne değildir»
- 10 «Vallâhi yalandır sözü billâhi yalandır »
Kim derse eğer zâtına divane değildir
- 11 Bülbül yeridir ey avanak hak İstanbul
Baykuşlara ma‘vî olacak lâne değildir
- 12 Artık yeter, ey hâme biraz dinlene gör kim
Hicv eyleyecek meshâre bir dâne değildir
- 13 Şahinler uçar sünbüle-i şöhreti üzere
Çaylaklara (Fevzî) yem olur dâne değildir⁶⁸

29- ARAR GEZERİM

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fa‘lün

- 1 Ne gül, ne gonca ne bir gülistan arar gezerim
Ne mey, ne ney ne de ‘ûd ü kemân arar gezerim
- 2 Vefa dedikleri şey kalmamıştır insanda
Ne merd üzen, ne de pîr ü civân arar gezerim

⁶⁸ Aydede, no:83, s.1,(16 Teşrîn-i evvel 1338-1922)

- 3 Ne gayrı karpuz ekip, zırtaboz biçer dururum
Ne ispanak, ne kelem, patlıcan arar gezerim
- 4 Ne tarla semtine uğrar, ne hâki tohum atarım
Ne bağa gars edecek bir fidan arar gezerim
- 5 Elinden âh o (hîn oğlu hîn)ların şimdi
Kaçıp halâs olacak bir mekân arar gezerim
- 6 Çıkardı aklımı şîrâze-i nizâmından
Ne (tamis) ister artık ne tân arar gezerim
- 7 Dilinden anlarım ama (Sabâh) fettânın
Lisân (Akşam)a bir tercüman arar gezerim
- 8 Emin olun ki şu fânî cihanda men ba'd
Ne câh ü mertebe bekler, ne şan arar gezerim
- 9 Lüzumu yok bana artık huzur ü ârâmın
Safâya, handeye küstüm figân arar gezerim
- 10 Yegâne maksadım öc almadır şu (Mihrân)dan
(Peyâm)ı neşteri müsa'it zaman arar gezerim
- 11 Nedir o yazdığın ah ey (Emîrî) fertût
Hayfâ ki sıkıkmak için soğan arar gezerim
- 12 Nedir sebep beni dûn medh edip bugün zemm
O sert yüzün gibi bir sahtiyân arar gezerim
- 13 Ezip vücûdu ki bir gün Çorumlu (Fevzî) veş
Bâlâ ki vermeye bir pehlivan arar gezerim
- 14 Benâyım o (Mumcu) devran ki elimde mum her gün
Sokak sokak dolaşır şamdan arar gezerim⁶⁹

30- BAKAR

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Bugün gözüm kadayıf, ne baklavaya bakar
Ne meyl sîm ü zer eyler, ne kehribâyâ bakar

⁶⁹ Aydede, no:81, s.2,(9 Teşrin-i Evvel 1338-1922)

- 2 Ne lahn-ı bülbüle, ezhâr bağ ü bostana
Ne gülistan matrâ-yı dilkeşâyâ bakar
- 3 Ne mâh ‘âlemde ednânegâh eder ebzâl
Ne âfitâp der haşinde-i fezâyâ bakar
- 4 Ne şark ü garb ü şimâl ü cenûp dünyaya
Ne ‘ûd ü sâza, ne kanun ü çeng ü nâyâ bakar
- 5 Vuruldu bir bet ezcân ü dil geçenlerde
Giderdi her gece gündüz o mehlîkâyâ bakar
- 6 Takrip etmenin imkânı yok fakat yanına
Bir iltifâtı onun çünkü bin belaya bakar
- 7 Şu boş cebimle nasıl tâlip visâl olurum
Ki sâde öpebilmek otuz liraya bakar
- 8 Şehit tîg-ı muhabbet o merde derler ki
Hayati bir güzel uğrunda hep hebâyâ bakar
- 9 Cihanda gâfil olan terk-i mâsivâ ederek
Hemîşe bâde içer yan gelir safâyâ bakar
- 10 Takar da sevdiği mehrûyı dembedem koluna
Çemen de mıtrab ü sâkiyle hûyü ü hâyâ bakar
- 11 Taburla etse de gam salvet aldırış etmez
Bütün cihân ile şam ü seher âlâyâ bakar
- 12 Cihanda kimseye – ölsem de – serfûrû edemem
‘Aynum arza değil dâima semâyâ bakar
- 13 Neden ey İngiliz’in eski başvekîli senin
Derîçe-i kalemin her zaman hâlâyâ bakar
- 14 Görünmez oldu şu (Râsim) bugün ‘acep bilmem
Kiminle nûş-u mey nâp gamze-dâyâ bakar
- 15 Çoluk çocuk bugün âh ey vekîl-i mâliye
Açar da ağzını sabh ü mesâ hevâyâ bakar
- 16 Arar durursam eğer çok mu dembedem bâde
Dûçâr-u derd olan elbet kuzum devâyâ bakar
- 17 Nedem ki bezme o katmerli kâfir etse dehûl
Garîk hayret olup çeşm (evliyâ)ya bakar

18 (Nihâd)a bak bakacak yerde neşri âsâra
Gider de kahvede her lahza (pâsadra)ya bakar

19 Bugün o naz mecsem cihâna bakmasa da
Nikât hâme-i Fevzî hoşnevâyâ bakar⁷⁰

31- GELDİKÇE!...

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bu da Yahya Kemâl'e

1 Bugün kân ağlarım evvel ki demler yâde geldikçe
O (İhsân)larla (Şâdiye)ler dil nâşâde geldikçe

2 Serâpâ şimdi vîrândır, serâser yâr ü ağyârın
Gurâb-ül beyn olur manzari (sa'dâbâd)a geldikçe

3 Demâdem âh ü feryâd etmemek kâbil midir bilemem
O mührü böyle her gün keseden feryâda geldikçe

4 Nasıl mümkün olur ta'mîr kalb gayre sa'î etmem
Serâbım her sabâh, akşam kırık mînâde geldikçe

5 Yaşar elbet cahiller sa'âdet üzere, her dâ'im
Sihâm kahr dehrin ehl isti'dâde geldikçe

6 Hecvim (Yusuf Ziyâ) bilemem neden geçmekte hâtırdan
Kalem kandil istihzâyı her îkâde geldikçe

7 Hecûm handeden derhâl olur bizim ricâl âlet üste
Kadınlar meclisinde (Sâhir) üftâde geldikçe

8 'Aras iltifât eyler (Rıza Tevfik) ye istikbâl
Açıp el balta limanındaki dâmâde geldikçe

9 Salât ü rûzaden bahseyler ama şeyhimiz bol bol
Olur gözden nihân meydâne her seccâde geldikçe

10 Neden bilmem ki süzler ateşine bir renk eder peydâ
Zebân târ (Kirpî) hecâ ma'tâde geldikçe

11 Çıkıp (fevk-al-beşer) likden olur (taht-ül-beşer) derler
(Celâl Nuri) (Nazif) ismindeki üstâde geldikçe

⁷⁰ Zümrüd-ü Anka, no:61, s.2, (9 Ağustos 1339) ;Akbaba, no:497, s.1(15 Eylül 1927)

- 12 Kâlîr şâ'irler elbet beyûh mazmunlarla, bak böyle
Bütün ebkâr ma'ni (Fevzî) nekâde geldikçe⁷¹

32- DEMİŞLER

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Erbâb-ı safâ, sev güzel, iç bâde demişler
Her subh ü mesâ koşturup âbâde demişler
- 2 Âlâm-ı zaman, her ne zaman savlet ederse
Ser mey güpeng altına seccâde demişler
- 3 Dâ'im sorarak zevk ü safâ mugbeçelerle
Her lahza bıyık burmalı zehâde demişler
- 4 Gülşende gidip gülmeli, eğlenmeli her an
Dünyaya beşer gelmedi feryâda demişler
- 5 İbretle nazar eyleyip ahvâl-i cihâna
Bak kahkaha kandilini îkâde demişler
- 6 Kim destini bûs etse gidip pîr-i mugânın
Akdâr-ı cihândan olur âzâde demişler
- 7 'Âlemde hemen herkese bir derd makarrer
Rahat yaşayan var mı bu dünyâda demişler
- 8 (Râsim) gibi koynunda gezen şişesi, hatta
Görmez kederin rûyını rû'yâda demişler
- 9 Dünyâyı da, ukbâyı da teshîr eder elhâk
Benzerse kimin pençesi pûlada demişler
- 10 Her kim ki bu 'âlemde eğer derse enel hak
Teslîm edilir kellesi cellâda demişler
- 11 (Ya'kup) ile (Fâlih) dayı mebûs olur olmaz
Benzer bu yıllık her günü i'yâde demişler
- 12 Parmakçıların serveri (Gökâlp Ziyâ) nın
Hâlâ gözü vardır kızıl elmada demişler

⁷¹ Aydede, no:37, s. 4(8 Mayıs 1338-1922)

- 13 İsrâfi bırak sevgilim, artık yeter artık
Uydurmalıdır masrafı îrâda demişler
- 14 ‘Âşıkları asrın bakarak zulmüne böyle
Cevr etmedi Şirin’i bile Ferhat demişler
- 15 Fahr eyle gel ey hâme ki Rüstev ü Felâtun
Şâkirt olamaz (Fevzî) üstâda demişler⁷²

33- GAZEL

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

- 1 Bilmezdim özüm herkese medyûn imişim ben
Âlâm eyle, ikdâr eyle meşhûn imişim ben
- 2 Âzâde sırrım zannediyordum, meğer eyvâh
Bir yüz liralık kâğıda meftûn imişim ben
- 3 Bî fâsıla öttürme de devrân beni şimdi
Bir zurnâ, yâ tanbûrâ, yâ kânun imişim ben
- 4 Farkında değilim, biri îkâz ediyordu
Her subh ü mesâ âkil zeytin imişim ben
- 5 Birkaç senedir hem bu züğürtlük sebebiyle
Hasretiz de sîne-i gülgûn imişim ben
- 6 Sanmakta idim gülme de, güldürmedeyim âh
Melâ-yı zamandan bile mahzûn imişim ben
- 7 Câh ehli Yâşâr ‘azz eyle sandımdı mukaddem
Yârâb ne seresîm, ne mecnûn imişim ben
- 8 Bildim dercem (Gâve) çıkıp yâve yazınca
Aklım mezâh içre (Ferîdûn) imişim ben
- 9 Câhillerin attıkları ok etmedi te'sir
Güyâ ki bir ‘allâme-i efsûn imişim ben
- 10 Bir hamlede vurdum yere tuttum da (Rızâ) yı
Hikmette meğer mesel-i (Felâtun) imişim ben

⁷² Zümrüd-ü Anka, no:68, s.1,(3 Eylül 1339)

- 11 Sordum «Ne haber var?» diyerek mîr (Kemâle)
Bir hafta kadarlık, dedi me'zûn imişim ben
- 12 Te'sir ediyormuş nefsim herkese şimdi
Pâpuşu büyükten bile efzûn imişim ben
- 13 Dünya bugün âsârıma etmekte pürseteş
(Fevzî) ne yaman hâlık-ı mazmûn imişim ben⁷³

34- GAZEL

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Aktâr-ı cihân içre o mehrûya bedel yok
Râm etmeğe hayfâ ki bugün elde papel yok
- 2 Kim görse olup vâlâ ü hayran cemâli
Der: Yerde değil gökte de bir öyle güzel yok
- 3 Lakin o kadar aldatır 'ışâkı ki kâfir
Dersem yaraşır öyle bir enbân-i hayl yok
- 4 Ey neş'e-i hecr tezde git, benden îrâğ yok
Zîra seni iskâna bugün dilde mehl yok
- 5 Hep sunduğu hala feleğin sâgır gamdır
Yoktur bizi şâd etmeğe hiç anda emel yok
- 6 Zehir olsa da mey, vazgeçemem meyl dilim var
Sûfî gibi gönlümde benim 'aşk-ı 'asl yok
- 7 Gezdim aradım her yeri gördüm ki bugün hiç
Cûyende-i dâmân hakikat olan el yok!
- 8 Kâbil mi olur kasr-ı ma'ârifte temkin
Hala direv dîvârının altında temel yok
- 9 Gördüm giderek (Ankara) hoş beldedir ama
Zâ'irlere ârâm edecek han yok, otel yok
- 10 Çarpışmadır ama emelim şimdi cihânla
Adâp ile ceng eyleyecek ehl-i cedl yok

⁷³ Aydede, no:31, s.1,(17 Nisan 1338-1922)

- 11 ‘Âlemdeki şâ‘irlerin âsârı içinde
Bir böyle terâşîde hoş âyende gazel yok
- 12 Fahr eyle ki ey (Fevzî) hecâ ü yegâne
Hâmen gibi dünyada bugün tîğ-ı ecel yok!⁷⁴

35- GAZEL

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ah dün akşam mürûr eylerken (Taksîm)den
Bir güzel gördüm ki Allah’ım yaratmış sîmden
- 2 Görse ahularda reşk eylerdi sehlâ çeşmine
Zülfü hem parlaktı, hem yumuşaktı ibrişimden
- 3 Görmedim ben burda bir gün bile müstesnâ güzel
Kim bilir gelmişti kâfir hangi bir iklimden
- 4 Hak bilir, bir kerecik şirin lebinden bûs eden
Haşre dek bahsetmez artık gûser ü tesnîmden
- 5 Kandırıp aldım götürdüm bir mahbethâneye
Sorduğum ezvâki ‘âcizdir kalem terkimden
- 6 ‘Âşk ü sevdâ sazı çaldık tâshir birlikte biz
Tutturup bir şarkı hoş güfte lâm ü cimden
- 7 Sızdı ama kırk papel ceb-i fakirimden benim
Oldu dil-i mes‘ûd bir şâh-ı felek dihimden
- 8 Öyle mağlup eyledim kim (Ercümend Ekrem) Beyi
Hânesinden taşra çıkmaz şimdi havf ü bîmden
- 9 Resm ederdim bir kabak şeklinde (Yunus Nâdi)yi
(Râmiz) âsâ anlasaydım san‘at-ı tersîmden
- 10 Anlamam bir türlü (‘Abdullah Zühdi) Bey niçin
Şimdi bir tek yaprak olsun yazmıyor (Takvîm)den
- 11 Duhterizden izin alıp ben halka üç yıldan beri
Mazhakât dehri fâriğ olmadım tefhîmden

⁷⁴ Z.A., no:98, s.1,(17 Kânun-u Evvel 1339)

- 12 Câme-i mâzîyi elbâs eyleyip efkârımı
Hâli istikbâle hâli kalmadım takdimden
- 13 Şâ'irân memleket karşında ey (Fevzî) bugün
Yer öpüp divan dururlar şiddet-i ta'zimden⁷⁵

36- GAZEL

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fa'lün

-Nedim gibi-

- 1 Teni pâlûdeye benzer saçı semûr gibi
Kâfirin kalbi fakat taş gibi, timur gibi
- 2 Hasret çeşmi semâviyi pür efsûnuyla
Dîdeden yaş dökülüp durmada yağmur gibi
- 3 Leb-i şîrînine emdirmedi bir kere bana
İnlerim sabaha kadar her gece zenbûr gibi
- 4 Yalnız ben değilim, şimdi bütün halk-ı cihân
Derd-i 'aşkıyla enîn etmede rencûr gibi
- 5 Tîr-i müjgânına bir kere negâh eyleyenin
Delinir göz göz olur sînesi kalbur gibi
- 6 Yetiş imdadıma ey sâkî-i bâlâ kâmet
Sen de zulm etme felek âdili o kanbur gibi
- 7 Zâhid ü câhide rağmen hemeh an yan gelerek
Bâde nûş eyleyelim mîr (Rızâ Nûr) gibi
- 8 Çünkü nasfet denilen cevher-i 'âli kıymet
Şimdi hâkister nisyan eyle mestûr gibi
- 9 Meyl ü râğbet ederim sanma İstânbül kızına
Yar cânım var iken duhter engûr gibi
- 10 Çıkamam bir yere dâinlerimin şerrinden
Oturup durmadayım hânede mahsûr gibi
- 11 Ayın on dördü bugün on para yok elde fakat
Durmayıp âh ederim 'âşık-ı mehcûr gibi

⁷⁵ Z.A., no:6, s.1, (29 Kânun-u Sâni 1339)

- 12 Şu belâ hânede billâh sekiz on senedir
Kimseler cevri ü cefâ çekmedi me'mûr gibi
- 13 Ey safâ gâsıbı gel terk-i cefâ et yoksa
Başlarım hicve hemen Eşref-i meşhûr gibi⁷⁶

37- GAZEL

Fâ 'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sevdiğim İstanbul'un bir şûh-ı müstesnâsıdır
Hüsn ü ân deryâsıdır naz ü edâ sahrâsıdır
- 2 Câm ilhâmıyla her dem mest olup durmaktayım
Sînem on yıldır şarap 'aşkının me'vâsıdır
- 3 Öyle bir cadı nazar kim « heft ahter, ne felek
Gûşe-i ebrûsunun âvare-i îmâsıdır »
- 4 Serûlar hasret çeker kademnâr âsâsına
Cûylar meftûn refâtâr hayat efzâsıdır
- 5 Bostan 'işvenin nevbâde-i şirinidir
Gülistan şivenin tûtî-i şeker hâsıdır
- 6 Mey içerken öyle sarh olmaktadır kim râhları
Zannedersin (Gök Ziya Alp)in kızıl elmasıdır
- 7 Senin 'udvanıyla kesr eyler durur câm dili
Dense layık cevri ü zulmün sâni' yektâsıdır
- 8 Yok desem câ'iz bugün 'aşkıyla mecnûn olmayan
Şâ'ir tâcirde hatta 'aşkının rüsvâsıdır
- 9 «Vuslatın isterse kâni' olmayıp dil bûse ki
Dilberâ ma'zûr tut dünya tama' dünyâsıdır»
- 10 Her demim geçmekte takbîliyle bir mugbeçenin
Hemdemem pîr-i mugânın duhter hasnâsıdır
- 11 Duymasın (Altay) Beyim ama şu şehre bî misâl
'İş u 'işret bağıdır, zevk ü safâ tarlasıdır

⁷⁶ Z.A., no:22, s. 2,(30 Nisan 1339)

- 12 Her ne dem ben görmüş olsam bir davul zanneylerim
Aksaray meb'ûsunun işkembe-i kübrâsıdır
- 13 Mey içer, her şûha meyl eyler demekteymiş râkib
Sanki kâfirzâde kâfir keyfimin kahyâsıdır
- 14 Çok mu dâ'im hâne-i dildârı eylesem tavâf
Beyt-i cânân 'âşkının ka'be-i 'âliyâsıdır
- 15 Ötmez olmuştur rebâb ehl-i 'ilm ü ma'rifet
Şimdi en çok ses veren câhillerin zurnasıdır
- 16 Mesel (Yahyâ) derd-i bıçak manzumenin kâ'illeri
Meclis-i millî 'âliyenin bugün i'zâsıdır
- 17 Şimdi yok hikmette (Ahmet Cevdet)in mânendi hiç
Kim demiş 'asrın (Emîrî) bu 'ali sînâsıdır
- 18 Levme her kim ictisâr eylerse (Tâhir) ü sen beni
Müştemin amacı her an binenin bâlâsıdır
- 19 Buldu ama intihâ harb-i 'umûmi 'âkıbet
Bitmeyen bir türlü hala postunu kavgasıdır
- 20 Şimdi alt üst eyleyen sertâbeser dünyayı bak
(Fevzî) heccâv-ı dehrin gelen bî pervâsıdır⁷⁷

38- GAZEL

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Yok eski şevk ü şâdi meyhânelerde şimdi
Zehrâb-ı dîde vardır peymânelerde şimdi
- 2 Hemvâra nakl-i rindân yumruk olursa çok mu?
«Hem kurtlu, hem çürüktür kestanelerde şimdi»
- 3 Yok bir eser-i huzûru zevk ü safâdan asla
Bol bol elem, keder, gam var hânelerde şimdi
- 4 Yangın silip süpürmüş milyonca eşyanı
Feryât eder ahâli vîrânelerde şimdi

⁷⁷ Z.A., no:86, s.1,(5 Teşrin-i Sâni 1339)

- 5 Yeller eser şimdi o şakrak bülbüllerin yerinde
Âlâma mesken olmuş boş lânelerde şimdi
- 6 Her şey peşine bindi bilmem ne yapsam Allah
Vaktinde çıkmaz asla mâhânelerde şimdi
- 7 Keşkülü al azizim ebvâbı devre başla
Gülsün bu hale artık çengânelerde şimdi
- 8 Sen bari merhamet kıl ey âşinâyı ehvâl
Cânânı hırpalarlar bîgânelerde şimdi
- 9 Bilmem ki hangi rüzgar geçmiş o saçlarından
Evvel ki bûy 'ismet yok şânelerde şimdi
- 10 Asla beyân hakka kalkışma ey kalem gel
Zîra ki gûşî halkın efsanelerde şimdi
- 11 Gittikçe kesb-i nedret etmektedir bu yerde
(‘Osman Cemâl)e benzer mestânelerde şimdi
- 12 Çâh-ı belâda inler erbâb-ı fazl ü dâniş
Nâdân temkin etmiş kâşânelerde şimdi
- 13 Bir (banknot)a yüz bin kurşun atıp dururlar
(Fevzî) şâ‘ir âsâ ferzânelerde şimdi⁷⁸

39- GAZEL

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Bilip erbâb-ı istihzâ-yı dehrin feyl ü kâlınden
Nihâyet sâkî-i devrânda vazgeçmiş sakalından
- 2 Ba‘id oldukta mevler çehresinden dönmüş âhûya
Görenler bahsedip durmaktadır hüsn ü cemâlinden
- 3 «Güzelmış şimdi mihr -ü âsmânından mâh-ı tâbândan
Güzelmış cennetin dünyâya inmek ihtimâlinden»
- 4 Rivâyetler eğer doğruysa ol şûh-ı cefâkarın
Geçilmez gayrı nazından, edâsından, delâlinden
- 5 Kolay bir iş değildir tâ göğünden kat‘-i rîş etmek
‘Acep kuvvet mi almıştır nazîfin zevâcelâlinden

⁷⁸ Z.A., no:24, s.4,(2 Nisan 1339)

- 6 Bırakmazlar kadınlar Lütfi Fikrî Bey dahi şimdi
Halâs olmak diler ama o kırk yıllık vebâlerinden
- 7 Biraz gel sen de ey Ya‘kub-u devran güft u gû eyle
Usandık çünkü Nâdî-i zamanın martavalinden
- 8 Çıkıp kürsüye bülbül veş öterken cümle meb‘ûsan
Neden ses çıkmaz asla Urfa'nın Yahya Kemâl'inden
- 9 Gezermiş şimdi Püskülsüz, bizim Kırşehir meb‘ûsu
Ferâgat etmemiş ama bugün serpûş alenden
- 10 Yazardım ben de çok şeyler bugün zaman ‘aleyhinden
‘Ali Sâib beyin havf etmeseydim infî‘âlinden
- 11 Nasıl bûyı vefâ var der derim şehr-i İstânbula
Cefâdır gördüğüm her an nesâsından, ricâlinden
- 12 Olur peydâ hezârân nûr-u ‘ilm ü ma‘rifet şimdi
Cenâp (Fevzî) ma‘ciz-i beyânın her makâlinden⁷⁹

40- GAZEL

Fâ ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Leylî hicrânınla vâ hayfâ nehâr ettim yine
Sarf nakd âh ü zâr bî şamâr ettim yine
- 2 Yâd edip hengâm-ı vaslın zevk germâ germenî
Dîde-i gamına ki dâ'im eşk-bâr ettim yine
- 3 Eski demler gün gelir ‘avdet eder elbet deyip
‘Âlem-i hülyâda çok keşt ü güzâr ettim yine
- 4 Birgün olsun gülmedin kâfir terham eyleyip
Ben de kahren işte bak terk-i diyâr ettim yine
- 5 Fart-ı ye'simden vurup âhir harâbatıyla
Bed nûş bâde-i ateş nesâr ettim yine
- 6 Sel sâgar eyleyip âlâm ü gam erdûseni
Kâmilen kırdım geçirdim, târûmar ettim yine

⁷⁹ Z.A., no:117, s.1,(12 Şubat 1340)

- 7 Sorma kardeş, sorma asla na‘remin esbâbına
Bâl-i tahassür yâd şûh eskedar ettim yine
- 8 Gittiğim yerlerde rahat durmayıp asla hâme
Âhvan-i sayd eyledim, ceylân şekâr ettim yine
- 9 En mükemmel keyfî sordum belde-i (Samsun)dan ben
Çarh-ı süflîden bîhakkı ahz u sâr ettim yine
- 10 Cû-yı (merd)in yan gelip bir şeb kenar ettim yine
Sâkî-i mahmûrî pek çok derkenar ettim yine
- 11 Mıtrap gülçehreni la‘l lebinden bûs edip
Dâğdâr-ı sîne-i ağıâr havâr ettim yine
- 12 Dinleyip (havânendeler âyîne-i efkâr mı)
Serteser vâreste-i jeng ü gubâr ettim yine
- 13 Tevessün ‘irfân eyle kat‘ eyleyip ben her yolu
Şâ‘irâne dehri hep merkepsevâr ettim yine
- 14 Gûş edip (Fevzî) bu şi‘ir-i bî behâ-yı tab‘ımı
İftihâr ettim efendim iftihâr ettim yine⁸⁰

41- GAZEL

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Zannetme dönen sade hemen çarh-ı felektir
Mânend-i felek (CeZRî) devrânda dönektir
- 2 «Nâdânlar eder sohbet nâdânla telezzüz
Dîvânelerin hem-demi dîvâne gerektir
- 3 Bil haddini, etrafa çatıp durma ki ey mest
Birgün dağıtır beynini el yumruğu pektir
- 4 Karpuzla kavun bulmanın imkânı yok asla
Bol bol yetişen şimdi bu yerlerde kelektir
- 5 İstersen eğer doğru kelâm ‘asrımızın hep
Kâmillerinin seferesi bî nân ü nemektir

⁸⁰ Z.A., no:75, s.1,(27 Eylül 1339)

- 6 Gam çekme gel ey sîne ki her şâm ü seyyâhın
Bir subh-u resîd olması vâreste-i şektir
- 7 Pend ister isen benden, ey oğlum bu mahlede
Tahsîl-i kemâl etmeğe beyhûde emektir
- 8 Çoktan beridir dîde-i pür ye's ü melâlim
Hasretkeş dîdâr-ı safâdar börektir
- 9 Rû'yâma giren bister fakirimda her akşam
Helva, kadayıf, zerde, pilav, pasta, çörektir
- 10 Yaz geldi, sıcak bastı uyutmaz pireler hiç
Şeb tâbeseher avladığım sivrisinektir
- 11 Sahbâ eyle (Yûnus) denilen mest-i harâbın
Ekl ettiği her şâm u sahr lehm semektir
- 12 «Meb'ûsum efendim» diye (Fâlih) binmekte
Keyfinden atıp durduğu her lahza göbektir
- 13 (Nâzım) denilen safsata gûyâ zamane
Şâ'ir demek elbette bugün herze yemindir
- 14 (Fevzî) sana şâ'ir demeyen şahs-ı 'anevde
Pek doğru olur dersem eşekzâde eşektir⁸¹

42- GAZEL

Fâ 'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çıktım ama asumân 'aşka-i bâlım kalmadı
Ba'dâzını ey sevgilim pervâza halim kalmadı
- 2 Öyle bîtap etti kim tâb-ı cemâlin cismimi
Ref'-i gevher tâb için hatta mecâlim kalmadı
- 3 'Âkıbet soydun soğandan besbeter kıldın beni
Çıktı elden kâmilin mal ü menâlim kalmadı
- 4 Sâkî nevhat dahi söz tutmaz olmuştur bugün
Yoldun ey insâfî yok zîra sakalım kalmadı

⁸¹ Z.A., no:147, s.3,(5 Haziran 1340)

- 5 Şimdi hep destimle def' âb-ı çeşm etmekteyim
Bir tek isti'mâle sâlih dest-i mâlim kalmadı
- 6 Duhter-i sevdâ-yı tatlık ettiğim günden beri
Duht rezden ihtimal infisâlim kalmadı
- 7 Her sözüm telh olsa bundan böyle artık çok mudur
Ah kim çömlekte pekmez, küpte balım kalmadı
- 8 Dembedem âh eyleyip dersek becâdır (Fâzıla)
Eski hısm, eski müstesnâ hayâlîm kalmadı
- 9 Tevbe-i vezn efâ'il ü tefâ'il etti de
(Sâhir) tüccâra kat'â infî'âlîm kalmadı
- 10 Ba'demâ kimlerle bilmem ben âlâyı etsem 'acep
Gitti (Rûşen Eşref)im (Yahya Kemal)im kalmadı
- 11 Tâ temelden çöktü vâ hayfâ bugün (Dergah)ta
Mürşid yekdâne-i sâhip dalâlîm kalmadı
- 12 Elsalâ ey şâ'irân hezl-i gûyân elsalâ
Gayrı ceditle asla iştigâlîm kalmadı
- 13 Saplarım her şahsa artık durmayıp mızrağımı
Hıfz için zîrâ bugün heybem, çuvalım kalmadı
- 14 Başlarım ben ba'd icdâdından ey nâ mihrîbân
Çünkü hiçbir kimseden pervâ-yı bâlîm kalmadı
- 15 Yazdı hâmin bî tevkîf bak bu ra'nâ şî'iri de
(Fevziyâ) zannetme artık irticâlîm kalmadı⁸²

43- GAZEL

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 'İbâdethâneler boş, her taraf meyhânedir şimdi
«Fürûzân gördüğün kandiller peymânedir şimdi»
- 2 Bakıp aldanma artık cübbe ü destâre ey gâfil
Zehâdet ehli hep benden beter mestânedir şimdi
- 3 Ya insanlar değişmiş, yâhut 'âlem başkalaşmıştır
Benim ol âşinâ sandıklarım bîgânedir şimdi

⁸² Z.A., no:20, s.4(19 Mart 1339)

- 4 Fakirân ölmüş açlıktan gâniler fakire düşmüştür
O âbâdan olan kâşânedir vîrânedir şimdi
- 5 Emin ol her sabah akşam tenkıl ettiğim meyle
Ya üç beş küflü fıstık ya çürük kestanedir şimdi
- 6 Emîr ‘âkılan zannettiğin ol şahsı bir görsek
Sanırsın toptaşından uğramış dîvânedir şimdi
- 7 Hakikat bir pul etmez oldu bendir kâh ‘âlemde
Demâdem mazhar-ı rağbet olan efsânedir şimdi
- 8 Sanem peykerlerin şimdi mecmâ‘ timsâli olmuştur
Serâser ka‘be-i dil sanki bir büthânedir şimdi
- 9 Değil şehr-i İstânbül, çâr aktâr-ı cihân içre
Benim yâr melâhat perûrum bir dânedir şimdi
- 10 Bütün gün devr-i esvâk eyleyen ‘asrı kadınlarda
Hemen meşhûd olan etvâr gestahânedir şimdi
- 11 Ferâgat eyle dem artık ricâlin hecr ü recminden
Benim her attığım taş zümre-i nesvânedir şimdi
- 12 Gidip hak eyle nâmın safha-i hûrşîde ey (Fevzî)
Bütün yazdıkların zîrâ pek üstâdânedir şimdi
- 13 Uçarsam çok değil fevkal semâ her lahza ben böyle
‘Azizim (Zümrüd-ü Anka) ya fikrim lânedir şimdi⁸³

44- GAZEL

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Beni inletme de bin dert ile Eyüp gibi
Bî vefâ görmedim ol şûh-ı dil aşûp gibi
- 2 Yusufumdan beni dîr eyledi en sonra eflek
Ağlarım âh ederek Hazret-i Ya‘kûp gibi
- 3 Parasız kaldım mı evden çıkamam bir yere hiç
Oturur, dem çekerim (Râsim) menkûp gibi

⁸³ Z.A., no:5, s.2(25 Kanun-u Sâni 1339)

- 4 Aylık aldıkça fakat faytona rakip olarak
Gezerim keyf ile nazar-ı mensup gibi (*)
- 5 Veremem kimseye destimde kalan son lirayı
Saklarım sevgilimin yazdığı mektup gibi
- 6 Yâri nevrete olan girse de kırk beş yaşına
İhtiyarım diyemez (Sâhir) meclûb gibi
- 7 Kapılıp câzibe-i şöhrete ey ebre-i nâz
Katbe dek gitme (Celâl Nûri) meczûp gibi
- 8 Tutta ey mugbeçe meyhânedeyi isti'mâl et
Zâhidin lahye-i menhûsını çârûb gibi
- 9 Ekl elden darbe-i kâhârımı bir kere benim
Aşıp kalmadadır (Tâhir) ma'lûp gibi
- 10 Söyle Allah için ey (Fâzıl) dâna feleğin
Var mı bir şâ'iri (Fevzî) nev-i üslûp gibi⁸⁴

45- GAZEL

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Zemistân gitse 'âlem gark-ı nur nevbahar olsa
Ufuklar, dağlar, ormanlar serâser tâbdâr olsa
- 2 Matrâ bir çemenzâr cihân ârânın üstünde
Ufak bir karye peşinde büyük bir gevhîsâr olsa
- 3 O gühsâr-ı latîfenin dâmen behçet mâ'linden
Kemâl nâz ü safvetle akar bir cûy-bâr olsa
- 4 O dîlcû cûyî safında yemininde gülistanlar
Yesârında nazar pîrâ güzel bir lâlezâr olsa
- 5 Zeminden âsumâna neş'eler uçtukça lâyehsâ
Setûh arza her dem mâh 'âlem şu'lebâr olsa
- 6 Bütün âfâkı envâr mesret etse istilâ
Cibâh âsumân gark necûm bî şemâr olsa
- 7 Sabâyı cân fezâ bûs etse ruhsâr çemenzârı
Ağaçlıklarda hep kuşlar hem avaz hezâr olsa

⁸⁴ Z.A., no:13, s.4,(22 Şubat 1339)

- 8 Bu câyı dilkeşâyâ olsa bir yandan karîb orman
O bir yandan da bir ‘umman bîpâyân-ı civâr olsa
- 9 Bulunsam bir nihâlin zirbâl sâyedârında
Zemin dilde şâdı, elde sagır, kolda yara olsa
- 10 O ‘ulviyât ile memlü muhâl dide pirâyeye
Cemâl enveriyle sevdiğim nüzhet nesâr olsa
- 11 Tebessümlerle tertîl etse eş‘âr muhabbetgah
Bakıp bülbüllere ‘avdiyle gâhî nagmekâr olsa
- 12 Şu âmâlin tahakkuk etse birgün âh ey (Fevzî)
Teessüf eylemem dünya serâser târumâr olsa⁸⁵

46- GAZEL

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Şu muharrirlere bilmem ki ne hâl oldu yine
Rûz u şeb cümlesinin kârı cidâl oldu yine
- 2 Girdi (İkdâm) u (Tanîn) ehli bütün birbirine
Lâyüad güft ile gû kîl ü kâl oldu yine
- 3 Hele (müştâk) eyle (Yâ‘kûp) zaman bininde
Tığ-ı iklâm eyle nâdide kıtal oldu yine
- 4 Feth-i iklîm şütûm eyleyerek her birisi
Gülhan erbâbına bir şanlı kral oldu yine
- 5 (Fâzıl Ahmet) bile dâhil olarak rezm-gehe
Handerîz leb nesvân ü ricâl oldu yine
- 6 Mebhas zemî tavîl eyledi herkes ama
Kasr eden lâfennî (Yahyalı Kemâl) oldu yine
- 7 Ötüyorken o (cebâli) de yetişmiş bülbül
Neye bilmem ki hemen ebkem ü lâl oldu yine
- 8 Güzelim verme kulak onlara koş gel ki hemen
Cân ü ten hecr ile bitâb ü mecâl oldu yine

⁸⁵ Z.A., no:121, s.1,(6 Mart 1340)

- 9 Geldi ('ıyd) işte bak eşvâk eyle dünya dolarak
Her taraf ravza-i rıdvâne mesel oldu yine
- 10 Bu nevin şi'r ile (Fevzî) kalem hoş rakamın
Sa'd berc ma'lâyı kemâl oldu yine⁸⁶

47- GAZEL

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ne menâsabda, ne merâtabda, ne emvaldedir
Gözüm ancak o güneş çehreli postaldadır
- 2 Beni Ferhat ile Mecnûn ile hemhal etti
Ol seyyâh hâl muanber ki ruh aldadır
- 3 Yatamaz ehl-i hüner kasr-ı sa'âdette bugün
Çünkü miftâhı onun eydî cehâldedir
- 4 Yok halâs olduğu ekmekçi elinden yakamın
Sakalım dest-i huşûnettir bakkaldadır
- 5 Hakkı var yüzse eğer cildimi dâ'im kasap
Sekiz aydır ki zimem defteri çangaldadır
- 6 Bu züğürtlükte gidip yâri de sık sık göremem
Kâfirin çünkü ikâmetgâhı kartaldadır
- 7 Yüz verirken bana evvelce bugün vazgeçti
Galiba şimdi de doymaz gözü fa'aldedir
- 8 Aradım (Tâhir)i meyhâne-i edbârda dün
Dediler şimdi o çayhâne-i ikbâldedir
- 9 Güç değil keştî sevdâyı yürütmek ama
Hüner âhir onu bir sahile îsâldedir
- 10 Benden altın taleb etmektesin ama güzelim
Bugün ol mihr-i safâ gîse-i hamaldadır
- 11 Müs'adet servet ve samanda değildir asla
Sıhhat-ı cisim ile âsûdeni baldadır
- 12 Hay ü huy eyler isen çok mu gidip meykedeye
Şeyhimiz şimdi bizim der ki idlâdedir

⁸⁶ Z.A., no:37, s.3(17 Mayıs 1339)

- 13 Çok mu fahr eyler isem şimdi cihânın kuşu
Nîmet-i kalem (Fevzî) hezâldedir⁸⁷

48- GAZEL

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 'Aşkıyla cüdâ düştü gönül şevk ü tarabdan
Yok farkı bugün gözyaşımın (Şat-ül A'rab)dan
- 2 Dünyayı yakar sıçrasa, bir katrecik olsun
Kalbimde harûşan olan emvâc-ı lehibden
- 3 Kâfir kızını ol mertebe kast etti ki câna
Hemvâra meded cû-yı olurum bintil 'anbeden
- 4 Bir hasta-i can bir lebe döndüm de gamıyla
Bahş etmedi bir bûsecik olsun bana lebden
- 5 Ettim yine dün ben ona gelişinde tesâdüf
Gül rengi bir entari giymişti kirebden
- 6 Bülbül gibi feryad ederek nezdine gittim
Bahs eyledim ahvâl-i dil pürtef ü tebden
- 7 Rahm etmedi lâkin yine rahm etmedi zâlim
Kaş çattı «haberver» diyerek sim ü zehabden
- 8 Boş kesemi gördükte uzaklaştı yanımdan
Ruhsârı gül âsâ kızarıp fart gazabtan
- 9 Bir dilbere dil verme bu şehir içre sakın sen
Âzâb olayım dersin eğer renc ü ta'ibden
- 10 İnsan değildim cû' ile olsam dahi bir gün
Vâleylin edersem taleb, ol mîr (Recep)den
- 11 Yok bir metelik verdiğimiz şimdi cihâna
Çoktan beridir çıktık ayak rah talebden
- 12 Namusu olan alçalarak git gide şimdi
Yükselme de bî behre olan 'âr-ı edebden

⁸⁷ Z.A., no:12, s.3, (19 Şubat 1339); Akbaba, no:516, s.3(21 Teşrin-i Sani 1927)

- 13 Havf eylese vardır yeri hatta feleğin
(Fevzî) denilen sâ'ika-i a'kıl ü ârebden⁸⁸

49- SÂKİNÂME

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'lün

- 1 Gel eyleme ihticâp sâki
Mey ver bana bî hesap sâki
- 2 Mey ver ki tutuştu hâne-i dil
Söndürme ki ister âb sâki
- 3 Ver, ver ki esîr-i derde şimdi
Mey vermek olur sevâb sâki
- 4 'Aşkıyla bir âfetin demâdem
Olmakta gönül harâb sâki
- 5 Dîdar münîrinin yanında
Halt eylemiş âfitâp sâki
- 6 Meysiz yaşanır mı böyle yerde
Her köşesi pür 'azab sâki
- 7 Dün matbahı eyledim temâşa
Kalmış ne kaşık ne kab sâki
- 8 Ma'dem yüreğin esîr-i 'aşkı
Bürünmede tüter kebâb sâki
- 9 Tecdîdine âh yoktur imkân
Yırtıldı fotin, çorâp sâki
- 10 Rahat yaşamaksa kastın asla
'İlm eyleme iktisâb sâki
- 11 Zira ki çeker bu memlekette
Ehl-i hüner ızdırâb sâki
- 12 Kalmakta yazık ki müşterisiz
Kağıdıyla kalem kitap sâki

⁸⁸ Z.A., no:153, s.1,(26 Haziran 1340)

- 13 Hayfâ ki hecr, kehrle yeksân
Bir şimdi şekerle şâb sâki
- 14 Çıkmakta behâya zift ü katran
Etmez para hiç gülâb sâki
- 15 Susmakta fesâhat ehli dâim
'ıv 'ıv ediyor gelip sâki
- 16 Olmuş nice şarlattanlar işte
Gerdûn eyle hem nisâb sâki
- 17 Beyhûde çalışma yorma cismi
Bir bâbe kıl intisâb sâki
- 18 Ya ölmeli aç, susuz şerefle
Ya etmeli irtikâb sâki
- 19 Kıl ebr sükût içinde ârâm
Kâfiyse bu mâhitâp sâki
- 20 Billâh bu şi'r-i nev zemini
Tanzîr edemez cenâp sâki⁸⁹

50- ÇAPKIN

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fa'lün

- 1 'Aşkın beni yaktı âh çapkın
Et hâlîme bir negâh çapkın
- 2 Mecnûn gibi vâdiyi cenûnde
'Ömrüm oluyor tebâh çapkın
- 3 Bilmem ki ne der unuttum artık
Ârâm ü sükûn, refâh çapkın
- 4 Seylâb belâyâ oldu mecrâ
Çeşmân-ı elem penâh çapkın
- 5 Kurmakta bugün sipâh ekdâr
Dil-i mülküne ordugâh çapkın

⁸⁹ Z.A., no:38, s.2(21 Mayıs 1339);Akbaba, no:476, s.2(4 Temmuz 1927)

- 6 Her şâm ü sahrda oldu kârım
Feryâd ile âh ü vâh çapkın
- 7 Görmekte gözüm cihânı şimdi
Zindan gibi simsiyah çapkın
- 8 Sinemdeki ateş garâme
Eşkâb-ı term güvâh çapkın
- 9 ‘Umman felaket oldu cânım
Eyler dururum şenâh çapkın
- 10 Sensin bu yerin âla hüsnü
Yoktur eden iştibâh çapkın
- 11 Eylersem haset revâdır elhâk
Dîdârına mehr ü mâh çapkın
- 12 Sahrâyı setimde lütf edip gel
Kat‘ eyleme gayri râh çapkın
- 13 Bir ‘âşık böyle gâh ü bîgâh
İnletmek olur günâh çapkın
- 14 Her lahza-belâ terhim- öyle
Etmek ne revâ külâh çapkın
- 15 Aklım kelâma çünkü gelmez
(Fevzî) gibi pâdişâh çapkın⁹⁰

51- O UMRUMDA DEĞİLDİR BU UMRUMDA DEĞİLDİR

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Gayri kış geçse, bahar olsa umrumda değil
Geceler mesel nehâr olsa umrumda değil
- 2 Arz-ı dîdâr eyle fânûs me‘lâyı felek
Muttasıl sa‘sa‘abâr olsa umrumda değil
- 3 Mevkı‘im sahn-ı çemen, kokladığım vird ü semen
Mitrabım bülbül zâr olsa umrumda değil

⁹⁰ Z.A., no:157, s.1,(10 Temmuz 1340)

- 4 İçtiğim âb-ı musaffâ yediğim subh ü mesâ
Kereviz, karnabahar olsa umrumda değil
- 5 Zehr ü deşt cenûn eyledi âhir beni ‘aşkı
Hamr hem sevgili yâr olsa umrumda değil
- 6 Tarafeyninde bütün, yollarımın şimdi benim
Nakd bî had ü şamâr olsa umrumda değil
- 7 O kadar çevre alıştım ki şu dünyada yârın
Meskenim dar-ı bevâr olsa umrumda değil
- 8 Uzayıp kâmeti (Püskülsüz) ümün gittikçe
‘Âdeta mesel-i çenâr olsa umrumda değil
- 9 Gün gelip inse atından da şu izzetli (Melih)
Râkip zâhir humâr olsa umrumda değil
- 10 Öyle kızdım ki o (Ya‘kup)a da bundan sonra
Garka-i kulzüm hâr olsa umrumda değil
- 11 Yürürdüm şem‘ hakîkatle yolum sertâser
Sahn-ı zindân gibi târ olsa umrumda değil
- 12 İttifâk eyleyerek ehl-i hased hakkımda
Dembedem herze nesâr olsa umrumda değil
- 13 Ben o ‘ankâyı zamanım ki güzergâhımda
Nice bin avcı katar olsa umrumda değil
- 14 (‘Ali Sâ‘ip) değil a şimdi benim karşımda
(Ânibâl) olsa, (Sezâr) olsa umrumda değil⁹¹

52- ÇIKIYOR

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Her ne dem karşıma kim ol gül-i ra‘nâ çıkıyor
Yüreğimden bütün endîşe-i dünya çıkıyor
- 2 ‘Akd-ı sulhun fakat imkânı yok asla arada
Bir küçük bûse için koskoca kavga çıkıyor

⁹¹ Z.A., no:112, s.1,(4 Şubat 1340)

- 3 Azacak hadi tecâvüz ediyorsam şâyet
Hat destiyle hemen katlime fetvâ çıkıyor
- 4 Şimdi ahvâl-i cihân öyle değişmiştir ki
Melek ‘ad ettiğin iblis ile hempâ çıkıyor
- 5 Huzur zanneyleyerek destini bûs eylediğin
İki gün geçti mi hınzır dü-bâlâ çıkıyor
- 6 Galiba ben de biraz görmedeyim eğri bugün
Çünkü şehlâ dediğim dîdeler a‘mâ çıkıyor
- 7 (Ercümend)im ne yaman yazmadadır şimdi bakın
(Karga) zannettiğim bülbül güya çıkıyor
- 8 Bak (Emîrî) bile gittikçe temâyüz ediyor
Kara câhil sayılan bu ‘âli sînâ çıkıyor
- 9 Ya ne dersek o ‘aleyhimdeki mecmu‘asına
Eskisinden daha i‘lâ daha garrâ çıkıyor
- 10 Çıkamaz gayri cidal etmeğe sandımdı (Nihat)
Ne cesaret ne şecâ‘ât bu ki hâlâ çıkıyor
- 11 Saymış olsam ne zaman ben şî‘râ-yı ‘asrı
Hatırımdan niye bilmem ki o (Yahya) çıkıyor
- 12 İsterim (Yunus Nadi)yle mey içmek ama
Neyleyim piş-geh râhıma deryâ çıkıyor
- 13 Çatma gel kimseye ey (Ahmet Emîn) tut sözümü
Çünkü çattıkça hemen ortaya (mânidâ) çıkıyor
- 14 Âh kimse ‘iz ü şeref merdiveninden hala
Düşüş erbâbı inip ehl-i dubârâ çıkıyor
- 15 Nâvdân kalmamdan sahnım gittikçe
Âb-ı zezem gibi şirin ü musaffâ çıkıyor
- 16 Ne meziyet bu ki her söz dehn (Fevzî)den
Konuşurken bile mevzûn ü mukaffâ çıkıyor⁹²

⁹² Z.A., no:16, s.3(5 Mart 1339)

53- İSTEMEZ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Mübtelâ-yı ‘aşk ü sevdâ havâb ü rahat istemez
Tâleb-i dîdar olan gülzâr-ı cennet istemez
- 2 «La‘l veya kuvvetin yanında kehribâya kim bakar»
Âşinâ-yı nûr olan elbette zulmet istemez
- 3 Çeşmi kâfîdir o şûhun mahu ‘ışâk etmeğe
Zulm ü istibdâd için bir başka âlet istemez
- 4 Zâhidâ bir kere nûş-ı bâde gelerek eden
Müddet ‘ömründe asla kand ü şerbet istemez
- 5 Rekiz mînâ eylesinler öldüğüm gün üstüme
Makberim zîra benim diğerk ‘alâmet istemez
- 6 Şimdi İstanbul’da meşhûr illâ olmak için
Şarlatanlık elverir ‘ilm ü fazîlet istemez
- 7 Ernakâ etmek dilersen kâse-lîs ol sadece
Kimse senden sa‘î ü gayret istikâmet istemez
- 8 Dâima hâin felek amaç ‘idvân etmeğe
Ehl-i isti‘dât arar, ehl-i cehâlet istemez
- 9 Bir müdîriyette hakkımdır benim ama bugün
Hem gidip ben istemem, hem mîr (Safvet) istemez
- 10 Korkarım gitsem hemen mîr (Sa‘îd) âsâ o da
Bir cehâletnâme ister, kâbiliyet istemez
- 11 Tek gezer muhtar esbak şâ‘ir-i tâcir bugün
Karye-i sevdâda olsun bir imâmet istemez
- 12 Bir gören göz (İctihât)ın sâhip pür âneni
Tâ kıyâmet başka bir dîdârı rü‘yet istemez
- 13 «Hâşimâ» çekmekse kastın bir ziyâfet ger bana
Elverir bir kazla ördek fazla külfet istemez
- 14 Sevk eder ‘isyâna bedsöz hüsn halk-ü erbâbın
Sâhib-i tab‘ mülâyim cebr ü şiddet istemez

- 15 Âb-ı hayvan içme (Fevzî) hazr elinden olsa da
Mert olan hiç kimseden zîrâ i' nâyet istemez⁹³

54- GELİR

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Anlamaz âdeme âvaz dehl az gelir
Anlayan şahsa dahi sivrisinek saz gelir
- 2 İnmemiş binene il yumruğu zanneylersem
(Martîn)im (Yunus)a hala (çalar almaz)gelir
- 3 Aldırış etme a (Fâzıl) buna dünya derler
Nice Fâzıl nice câhil nice yobaz gelir
- 4 Nevhâ-i bûm ü garâb ehl-i sakâmet olana
'Âdeta nagme-i tûtîyi hoş âvâz gelir
- 5 Atmasın kendini bir kere şu meydana (Nihat)
O zaman 'akla ne (Köroğlu) ne (Ayvâz) gelir
- 6 Gel a (Gül) şâ'iri lütfen bana anlat ki şunu
Sana ekl ettiğim ordan ne için kaz gelir
- 7 Söyle (Suriye)ye sâ'ir giden, ey mîr (Cenâp)
Ne ye bâlâ hâre İstanbul'a kazaz gelir
- 8 Ya kocar, yâ ki biraz serveti artarsa hemen
Tab' insana 'azizim tama' ü az gelir
- 9 Zâhid âsâne şu dünyaya hamâr ebn hamâr
Ne de vâ'z gibi bir 'av'ave perdâz gelir
- 10 Ne eder va'd visâl ol şu me'mûre-i nâz
Ne de âh 'aklına mev'ûdîni incâz gelir
- 11 Ey gönül, sanma bu gam-ı şevkâ tahvîl etmez
Dûr olur fasl-ı şitâ- bir gün olur- yaz gelir
- 12 Güzelim kadrini bil, sanma ki men ba'd artık
Dehre (Fevzî) gibi bir şanlı suhansâz gelir⁹⁴

⁹³ Z.A., no:3, s.3(18 Kanun-u Sâni 1339)

⁹⁴ Z.A., no:99, s.1,(20 Kânun-u Evvel 1339)

55-- OLDU

Mef'ûlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Eshâb-ı vefâ muhakkar oldu
Erbâb-ı cefâ muvakkar oldu
- 2 Seccâde seren serîr-i sıddîka
Muhtac-ı hasîr ü mundar oldu
- 3 Nâdânlara açtı devlet âgûş
Dâniş, hüner ehli efkâr oldu
- 4 Terdâmen ü kâselîs olanlar
Satan safâya dâver oldu
- 5 Şehrâh halûsa pây atanlar
Kemcâh ü zelîl ü ehkâr oldu
- 6 Pertâb ü tevân olan e 'âli
Bîmâr ü za'îf ü lagar oldu
- 7 Bedâsıl ü nehâd olan esâfel
Her türlü na'ime mazhar oldu
- 8 Binlerce gedâ oldu sâ'îl
Binlerce gedâ tevân-ger oldu
- 9 Nâmesi olan bahar gamda
Her şâm ü sahr şînâver oldu
- 10 Evkatına hasr eden fenûne
Erbâb-ı cenune server oldu
- 11 Kul ü kesi karîn olanlar
Fe'âl ü vazîfe perver oldu
- 12 Mehbâ-yı hayâ döküldü hâke
Minâ-yı edep meksûr oldu
- 13 Bîvâye kalıp sahn şînâsân
Dilhaste ü zâr ü maztar oldu
- 14 Beyhûde kelâm yâve gûyân
Pür nükte zarîf ü dilber oldu

- 15 Kehvâre nuşîn olan çocuklar
‘Âlim, feylezof, suhanvar oldu
- 16 Sökmekte bugün (ağa)nın oğlu
(Yunus) diyenden de bed ter oldu
- 17 Ol (Topçular)ın perî nâzı
Ateşzen kalp (‘Anber)oldu
- 18 Fahr eyle mesven mi şimdi (Fevzî)
İklim hecâyâ kayser oldu⁹⁵

56- GELSEYDİ

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Şu kıştan artık usandık bahar gelseydi
Zaman-ı cûş u hurûş-ı hezâr gelseydi
- 2 Dehâni goncaların hande-i rîz-ı şevk olarak
‘Îzâr-ı laleye reng-i mesâr gelseydi
- 3 Sarardı soldu benizler güneşsiz Allah’ım
Bitip bu leyle-i mazlum-u bahar gelseydi
- 4 Karardı gözlerimiz beklemekten âh artık
Bizi sulh-u sa‘âdet nesâr gelseydi
- 5 Kudûretin kesilip gayrı bâd-ı semennâki
Gam-ı âsiyâbına meks ü karar gelseydi
- 6 Gubâr-ı târ-ı sefâlet nihân olup gözden
Likâ-yı hakka biraz ihmirâr gelseydi
- 7 (Sular)da âb-ı hayat şarap içerken biz
Şeksuvâr olarak bezme yâr gelseydi
- 8 Soğuk görünmezdi zâhidin vücûdu kadar
Simât-ı meclise bir tepsi kâr gelseydi
- 9 Yarardı belki biraz ehl-i dânişin işine
Cihâna câhil olanlar humâr gelseydi

⁹⁵ Z.A., no:160, s.1,(21 Temmuz 1340)

- 10 Halâs ederdi şu (müştâk)ı dest (Fâlih)den
(Hüseyîn Câhit) dehşet-i şî‘âr gelseydi
- 11 Firâr ederdi bu yerden de ceyš-i gam derhal
Cenâp (Gâzi‘) ‘arş-ı iktidâr gelseydi
- 12 Şu eski darma (Fevzî) nolurdu âh artık
O şûh taze rah-ı (Üsküdâr) gelseydi⁹⁶

57- BENZER Mİ?

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Firâk, âbını çürük, vasl-ı yâre benzer mi?
Dem harîf ü şitâ nevbahâra benzer mi?
- 2 Sadâ-yı girye resâ-yı girye bûm ü garâb
Nevâ-yı neş'e-i kurrâ-yı hezâra benzer mi?
- 3 Olur mu sâhib-i ‘irfân müşaabe-i nâdân
Semâ zemîne, gülistân mezara benzer mi?
- 4 Benimle tutma beraber zavallı kendini sen
Semend sâ‘ikâ pâ hiç humâra benzer mi
- 5 Tutar mı mevrî Süleymanla ‘âkilen yeksân
Sönük fener kamer tâbdâra benzer mi?
- 6 Her ismi Haydar olan sanma misli haydar olur
Efendi, tahta kılıç zülfikara benzer mi?
- 7 Seher, mesâya, hicr, derh olmaz elbet ‘âdil
Ganâ, sefâlet, mihnet, mesârra benzer mi?
- 8 Nasıl beraber olur hâk ü bâtıl ey ahmak
Nehâr-ı şû‘le nümâ leyl-i nâra benzer mi?
- 9 Gidip (Cenâp) ile mîr (Nazîf)e eyle suâl
Işık karanlığa, genç ihtiyara benzer mi?
- 10 Bekar olanla müsâvî olur mu evli olan
Pebâde –bir düşün- eşheb süvâra benzer mi?

⁹⁶ Z.A., no:33, s.3(3 Mayıs 1339)

- 11 Cihanda bîveye meyl etme bâkir al bâkir
Hoşaf, piyâle şâdî nesâra benzer mi?
- 12 (Nihat) ü (Fâzıl)ü (Tâhir) olur mu (Fevzî) ü sen
Kabak, fasülye, havuç, enginara benzer mi?⁹⁷

58- ETMEDİ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ol gül-i ra'na hüsn-ü 'azm-i gülistân etmedi
'Andelip kalbi hayfâ şâd ü handân etmedi
- 2 Ağlayıp köyünde dün pek çok niyâz ettimse de
Bağ-ı rûyında biraz şeftali ihsân etmedi
- 3 Eyledim uğruna sarf mâ mülk ama beni
Bir şeb olsun- memleket vaslında mihmân etmedi
- 4 Leblerinden şerbet-i sevda için insan onun
Tâ kıyamet cestu cûyî âb-ı hayevân etmedi
- 5 Sîne-i sad çâki terk-i i'tisaf ü zulm eyle
Bir zaman vâreste-i âlâm hicrân etmedi
- 6 (Sâkî) bî lehye-i devrân dahi el'ân gelip
Bir kadeh bâdeyle def '-i ye's ü ihzân etmedi
- 7 Çarh-ı dîn himmet temerrüd eyleyip hala bugün
Tâli' havvâbeyde-i menhûsı yekzân etmedi
- 8 Menfa'at ardında eşheb rân olup hiçbir zaman
Gelen hürriyet ü ram medh leimân etmedi
- 9 Kaç zamandır beklerim dört gözle aman neyleyim
Bir gün ol hâin felek keyfimce devrân etmedi
- 10 Dâm mihnetten rehâyâp eyleyip feyz ehlini
Bostan rif'at ü 'izzette iskân etmedi
- 11 Bir te'mil kıl da ey dil çekme gam ol mertebe
Hangi 'âkıl 'âlem fânîde efgân etmedi

⁹⁷ Z.A., no:107, s.1,(17 Kanun-u Sâni 1340)

- 12 Çok mu ağlarsam hemen, hâlâ vatan bağında bak
Cûy-ı bâr mes'adete bir kere ceryân etmedi
- 13 Muttasıl fahr ü mebâhât et ki (Fevzî) sen gibi
Kimse cür'et gösterip tehzîl devrân etmedi⁹⁸

59- GİRMİŞTİR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
-Nedim ile-

- 1 Muharrirler birbirleriyle hep kavgaya girmiştir
(Celâl Nûri) de gûyâ sulh için araya girmiştir
- 2 Nihayet (karga)lıktan balrızâ etmişte isti'fa
Benim ol (Ercüment)im (Zümrüd-ü 'anka)ya girmiştir
- 3 Diyorlar şimdi (Yunus Nâdi) derya dil-i yektâ
Çıkıp perhiz bahrından ham sahbâya girmiştir
- 4 Hem olmuştur bugün (Câvid)e kâtip, hem kitâbette
O (Fâzıl Ahmet) oğlum (Mahfil) vâlâya girmiştir
- 5 Ne hoş telvîn ü câ etmekte bak nesvân rûs âsâ
Sanırsın şik beyim vaktiyle (Elhamra)ya girmiştir
- 6 Bugün benden sakınsınlar riyâkarâne devrânın
Sakınsınlar ki tîr-i zehr nâkimyaya girmiştir
- 7 Hemen i'lân-i sevdâ ettiğim gün ol gül-i ra'nâ
Gidip dârülfünûn naz ü isti'nâyâ girmiştir
- 8 Bu şeb ibkâr servet ben uyurken toplanıp gelmiş
Sefâhathâne-i rü'yâma hep sermâye girmiştir
- 9 Hurûc etmiş kilisadan o sâhip ictihât ama
Tevkîf etmeyip gitmiş hemen (Havrâ)ya girmiştir
- 10 İşittim hâ'in i'zamda olmuş vâsıl meğer
Dedim: İblîs mel'ûn cennet-i â'lâyâ girmiştir
- 11 Neden bilmem bugünler mîr (Fâlih Rıfkı) devrân
Çıkıp şehrah cedden vâdiyi âlâyâ girmiştir

⁹⁸ Z.A., no:155, s.1,(3 Temmuz 1340)

- 12 İşitsin duymayanlar varsa şayet şimdi Hâşim Bey
Nihâyet vazgeçip gülden susuz bir çaya girmiştir
- 13 Geçen gün attığım oklar aşır dağlar denizlerden
Tamamen sîne-i yah-beste (Yahyâ)ya girmiştir
- 14 Nasıl fahr eylemem Fevzî ki âsârın bütün gitmiş
Huzur hazret paşayı mülk-ü ârâya girmiřtir⁹⁹

60- OLMADI GİTTİ...

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Kış geçmedi, hengâm-ı bahâr olmadı gitti
Gün doğmadı bir türlü nehâr olmadı gitti
- 2 Ağyâr ile hem sohbet olup dembedem ol gel
Vâreste-i ünsiyette hâr olmadı gitti
- 3 Rahm etmedi, rahm etmedi, bir kere şu destim
Peyveste-i zülf ter ü taze olmadı gitti
- 4 Hâlâ açiver subh ü mesâ sîneme yâre
Yârim bana yâr olmadı, yâr olmadı gitti
- 5 Hâlâ doludur zulmet mihnetle derûnum
Hürşîd-i safâ şu'le nesâr olmadı gitti
- 6 Hâlâ uluyor gülşen-i bahtımda köpekler
Keyfimce bir âhının hezâr olmadı gitti
- 7 Hâlâ açılıp bâb-ı kamer tâb harâbât
Sâkî ile bir zevk-i kenar olmadı gitti
- 8 Âzâde-i dert ü gam olup (Bekrî) devrân
Peymânekeş bizim mesâr olmadı gitti
- 9 Hayfâ ki o gülhânı fettân dahi el'ân
(Gülhâna) da meşgûl-ü şekâr olmadı gitti
- 10 Sattıksa da çok kâle-i 'îrfân bu mahlede
Bir zerrece kâr olmadı, kâr olmadı gitti

⁹⁹ Z.A., no:10, s.1,(12 şubat 1339)

- 11 Gamhâne mi teşrîf ederek leşker erzâk
Şâdî feken kalb keylâr olmadı gitti
- 12 Dil verdi de dildârına her semtim o (Sâhir)
Dildâde-i âhû (Hasâr) olmadı gitti
- 13 (Fâzıl) kalarak vadî-i san‘atta piyâde
Gerdûne-i ilhâma sıvâr olmadı gitti
- 14 Elden gidecek âh bu hicrân ile (Fevzî)
Gün doğmadı bir türlü nehâr olmadı gitti¹⁰⁰

61- NE DERLERSE DESİNLER!

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Bul, bir büt tersâde ne derlerse desinler!
Öp, sev de kilisede ne derlerse desinler!
- 2 Her şâm ü sahr (Râsim) ü (Hâşim)le beraber
«Kıl meclisi amade ne derlerse desinler!»
- 3 İçmekle çıkar zevki bu ‘âlemde hayatın,
Nûş et hemeh ân bâde ne derlerse desinler!
- 4 Mey yoksa yutup afyonu (Tahir) gibi bol bol
Uç, ‘âlem-i hülyâda ne derlerse desinler!
- 5 Her lahza der agûş ederek mıtrab mesti
O gussadan azade ne derlerse desinler!
- 6 Bilmezsen eğer ‘ûd ü keman, çeng ü çigâne
Çal tabl ile sernâde ne derlerse desinler!
- 7 (Hâmid) gibi cânân alıp karşına her gün
Yan gel, leb-i deryâda ne derlerse desinler!
- 8 Aldırma sakın, zerre kadar ta‘neye, levme
Bak keyfine dünyada, ne derlerse desinler!
- 9 Mânende-i (Sâhir) binerek merkep zevke
Gez vâdî-i sevdâda ne derlerse desinler

¹⁰⁰ Z.A., no:103, s.1,(3 Kanun-u Sâni 1340)

- 10 Fâzıl göreyim (Yunus)u bir eski maşayla
Deryâya et elkâde ne derlerse desinler!
- 11 Boş durma gel ey (Nâzım) ma‘rûfî zamanın
Yaz dur yine zîrvâde ne derlerse desinler!
- 12 Her dem alıp agûşuna ki ol (Ahmet Emîn)i
Yat kûşe-i havrâda ne derlerse desinler!
- 13 Ölse de zaruretle, şu devrânâ a (Fevzî)
Sen etme medârâ da ne derlerse desinler!¹⁰¹

62- BULUNMAZ

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Zülfün gibi meşk-i ter bulunmaz
La‘lin gibi gülşeker bulunmaz
- 2 Mânend ‘azâr ateşinin
Bir şu‘le feşân fener bulunmaz
- 3 Ol gamzeye, ol negâh meste
Dünyada bugün değer bulunmaz
- 4 İstanbul içinde köyün âsâ
‘Âşıklara bir memr bulunmaz
- 5 Hicranınla gam ü melâle şimdi
Kalem gibi bir mukarrer bulunmaz
- 6 Erzâ için âh o pür behâyı
Giysimde de sim ü zer bulunmaz
- 7 Bir beldeye düştü kim yolum âh
Afyon, kokain, eter bulunmaz
- 8 Def‘ etmek için gamım dehri
Konyak, rakı, ponc, âmer bulunmaz
- 9 Hatta, mezelik – değil ya badem-
Birkaç domates, biber bulunmaz

¹⁰¹ Z.A., no:100, s.1,(24 Kanun-u Evvel 1339)

- 10 Meclisten uzak bulun ki zâhid
Rindân arasında har bulunmaz
- 11 Bâzâr şegafde mesel (Tâhir)
Bir tâcir mu‘teber bulunmaz
- 12 Hala şî‘râyı ‘asr içinde
(Yahya) gibi gürk ser bulunmaz
- 13 Kâşâne-i mes‘adette el‘ân
Erbâb-ı kemâle yer bulunmaz
- 14 Nûş eyleyenin mi cünûnı
Kalbinde elem, keder bulunmaz
- 15 ‘Âlemde bugün (Kanarya)vâri
Bir ‘âşık nevager bulunmaz
- 16 Aktâr-ı cihânda (Tâhir) âsâ
Ser halka-i ehl-i cer bulunmaz
- 17 Kahr etmeğe ehl-i i‘tisâfi
Hamam gibi bir teber bulunmaz
- 18 Titretmektedir cihânı (Fevzî)
Bir öyle er oğlu er bulunmaz¹⁰²

63- DEĞİL DE NEDİR

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ilün

- 1 Bir yerde ehl-i hüner bî nevâ değil de nedir
Esîr-i pençe-i cevr ü cefâ değil de nedir
- 2 Görünmez oldu me‘âşak likâ-yı şûhı yine
Bu rütbe-i nâz ü edâ nâ-becâ değil de nedir
- 3 « Esîr-i keşmekeş ızdırâp iken ehli
Bekâyı câha du‘â bed du‘â değil de nedir»
- 4 Beş on kuruş diye her suya başvuran me‘mûr
Elinde torbası eskiyen gedâ değil de nedir

¹⁰² Z.A., no:172, s.1,(1 Eylül 1340)

- 5 Zavallı ma‘de-i hüsrân karının on senedir
Hemîşe-i verdi börek, baklava değil de nedir
- 6 İşittim ol gül-i yektâ rakîbe yol vermiş
Benim bugün yine keyfim gûyâ değil de nedir
- 7 Te‘hil etse de, hâlâ (Enîs)in oğlu (Salâh)
‘Advî cân girve nisâ değil de nedir
- 8 Reh-i dalâlete sevk etmek isteyen halkı
O i‘tikâdı çürük evliyâ değil de nedir
- 9 Bütün cihânı bugün susta durduran kuvvet
Efendi, söyle ki milli kuvâ değil de nedir
- 10 Cihânda ismî var ama vücûdu nâmevcût
Bugünkü «zümrüd-ü ‘anka» vefâ değil de nedir
- 11 Görüp bu şi‘rini enfes değil demek (Fevzî)
Hata içinde mu‘azzam hata değil de nedir¹⁰³

64- İÇİNDİR

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Ah eylediğim bir büt câdû fen içindir
«Kan ağladığım bir gül ter-i dâmen içindir»
- 2 Neyzen gibi bir derbeder nevhazen olmam
Bîgâne-i kânun vefâ birzen içindir
- 3 Mestâneliğim bir leb şirin ü ma‘şî
Divâneliğim bir reh-i pertevzen içindir
- 4 Harsım, tam‘am sûd gibi, kaymak gibi bir ten
Yutkunmalarım bal gibi bir gerdan içindir
- 5 Kıvranmalarım saç yolarak her gece gündüz
Bir perçem ham derham sûz-ı efgân içindir
- 6 Feryâd ederek dağlara, sahrâlara düşmem
(Hubyâr) lı bir âhuyı saffâ düşmen içindir

¹⁰³ Z.A., no:4, s.3(22 Kanun-u Sâni 1339)

- 7 Bin bâr gam altında benim böyle apışmam
Pistânenin üstünde olan bir ben içindir
- 8 «Meyl etmediğim sûr safâ bahşına dehrin
Mâtemgede-i dilde olan şîven içindir
- 9 Çıgıllıklarım ey zâlim gülten bugün ancak
Ağyâra uyup oynadığın ten ten içindir
- 10 Cam kırmalarım balta asıp bâbına her gün
Düşmanlara feth eylediğin rûzen içindir
- 11 Devr eylediğim Çini, Buhârâyı, Hacendi
Ol Eşrefin evladı olan (Rûşen) içindir
- 12 Virâne-i ‘âlemde demâdem tek ü püyem
Cânân ile bir zevk edecek mesken içindir
- 13 Fahr etmesi her lahza bu (Fevzî) şehrin
Destinde olan kelek felek tûsen içindir¹⁰⁴

65- EYLEMEYİNCE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Ârâm edemem ceng ü cidâl eylemeyince
Her subh ü mesâ hecv ricâl eylemeyince
- 2 Bir kıl kadar olsun birinin ayıbını görsem
Asla duramam kîl ü kâl eylemeyince
- 3 Tab‘mındaki şiddet edemez kesb tahfif
(Nef‘î) gibi tahkîr sekâl eylemeyince
- 4 Şimşir şerernâk term düşmez elimden
Tedmîr sanâdîd dalâl eylemeyince
- 5 Rahat bulamaz kimse bu meydan riyâda
Mızrâğımı ben vaz‘ çuvâl eylemeyince
- 6 Kader olamam hâme-i kahârımı zabıta
Zulm ehlini dûçar hezâr eylemeyince

¹⁰⁴ Z.A., no:118, s.2(25 Şubat 1340)

- 7 Mes'ûd u müreffa yaşar insan bu mahlede
Tahsil-i edep, kesb-i kemâl eylemeyince
- 8 Mu'tâdı budur, zevk alamaz kahbe-i devrân
Her alçağa teklif-i visâl eylemeyince
- 9 Bir şey yazamam sâkî gülçehre elinden
Bir bâde çakıp def'-i melâl eylemeyince
- 10 Elbette dil-i şâ'ir olamaz menba' ilhâm
Bânû-yı sâfâ 'arz-ı cemâl eylemeyince
- 11 Olamaz bu yakınlarda gönül gussadan âzâd
(Eyüp) e gidip sayd gazâl eylemeyince
- 12 'Işâkına etmez o perî nâ'il âmâl
'İdvân ile mânende-i nâl eylemeyince
- 13 Sîr eyleyemez dâire-i vaslını kimse
Râhında onun bezl-i menâl eylemeyince
- 14 Yaz durma ki (Fevzî) kişinin rütbe-i fevzi
Ma'lûm olamaz bedi'-i makâl eylemeyince¹⁰⁵

66- YOKTUR

Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 Dilberlerinin vefâsı yoktur
'Âşıklarının safâsı yoktur
- 2 Bilmem ki bu şehre ne oldu yârâb
Ol ki o hoş hevâsı yoktur
- 3 Gülşenleri bu ya hâsır olmuş
Bülbüllerinin nevâsı yoktur
- 4 Her köşesi mesken-i kederdir
Sâkinlerinin gadâsı yoktur
- 5 Sûfileri garga-i riyâdır
'Asrılarının hayâsı yoktur

¹⁰⁵ Z.A., no:108, s.1,(21 Kanunu Sani 1340)

- 6 Mürşitlerinin sadâsı çıkmaz
Hâtfelerinin nidâsı yoktur
- 7 ‘Îsâları bî dem ü nefsidir
Musalarının ‘asâsı yoktur
- 8 Nâdânlarının seyâbı kemhâ
Dânâlarının ‘abası yoktur
- 9 Nâkîsları sîm ü zerle oynar
Kâmillerinin libâsı yoktur
- 10 Eclâfî yaşar huzur içinde
Bir tane berehne pası yoktur
- 11 Erbâb-ı gınâsında asla
Cûd ü kerem ü ‘atası yoktur
- 12 Erkekleri hep kumarla meşgul
Cevr eylemeyen nesâisi yoktur
- 13 Bağ-ı edebinde kalmamış reng
Murgân nagmeserâsı yoktur
- 14 Hâlâ duranın bu yerde birgün
Ya ‘aklı veya parası yoktur
- 15 Boş kesesi varsa ey hâme ervâh
Mestânelerin riyâsı yoktur
- 16 Çoktan beridir ol gelen de eyvâh
Bir nazire-i dilkeşâsı yoktur
- 17 Ruhumda yanan lehîb-i ‘aşkın
Bir lahzacık intifâsı yoktur
- 18 Kânun-u safâ-yı sîne söndü
Lambası delik ziyâsı yoktur
- 19 Bilmem ki ne oldu şimdi (Ya‘kup)
Asla ses yok, sadâsı yoktur
- 20 Meyhavârelerin bu ‘asr içinde
(Yunus) gibi pişvâsı yoktur
- 21 (Divrik) ilinin bugün, emîn ol
(Nâdî) gibi bir gedâsı yoktur

22 Bahr-ı hünerinde mesel (Fevzî)
Birdir ger enbehâsı yoktur¹⁰⁶

67- BENZER...

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Yârin lebi bir gonca-i ateşfeme benzer
Çeşmân-ı dilârâsı dahi bâdeme benzer
- 2 Ruhsârına damlarsa ne dem katre-i eşkim
Gül yaprağı üstünde olan şebneme benzer
- 3 «Zincîr-i muhabbet çekerek geldi cihâna
Mecnûn ile dîvâne gönül tev'eme benzer
- 4 Öptümse- belâ ruhsat o pestânı terkeden
'Affeyle cicim, 'âşık olan serseme benzer
- 5 'Affeyle ki alsam seni âgûşa ne dem ben
Kalmaz dil-i bîçârede bir şey gama benzer
- 6 Bilmem sana ey hâme bugün böyle ne oldu
Tab'ın yine bir cûşe gelen kalizeme benzer
- 7 Tahrîbi kolay sanma kuzum, şimdi zamanın
(Şehbendir)i bir kal'a-i müstahkeme benzer
- 8 Dem çekse ne dem yâr eyle bülbül gibi şakrar
Halt etmiş o (Yahya)ya diyen ebkeme benzer
- 9 Dersem yaraşır şimdi harâbât-ı cihânın
Bir meykeş şehir turu yoktur (Cem)e benzer
- 10 Bak, halt kelâm etme de (Fâlih) beyimizde
(Cezrî) denilen yâveger e'zama benzer
- 11 El'ân bu mahlûk kalem erbâbı içinde
Yok kimse oburlukta ('Ali Ekrem)e benzer
- 12 Bilmem ki tehî ma'deliğinden nedendir
Ehl-i vatanın sûrı bugün mâteme benzer

¹⁰⁶ Z.A., no:69, s.1,(6 Eylül 1339)

- 13 Efhâm-ı merâm etmenin imkânı yok asla
‘Asrılarını devrin har lâyefhime benzer
- 14 Hala (Diyojen) vâri bu yerlerde şu (Fâzıl)
Destinde fener âdem arar âdeme benzer
- 15 Yoktur gül ü sünbülde eser şimdi serâpâ
Gülzâr-ı edep müzre‘a-i şalgama benzer
- 16 Fahr etse hemen çok mu bugün mülk-ü hecânın
Bir şâ‘iri yok (Fevzî) ma‘cez deme benzer¹⁰⁷

68- YOKTUR

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Yârinki bugün nazîri yoktur
Gönlüm gibi bir esîri yoktur
- 2 Lâyık dersem cihânın öyle
Bir dilber dilpezîri yoktur
- 3 Hurşîd-i rah münîrinin de
Çeşmem gibi müstenîri yoktur
- 4 Verdim dili başka şûha şimdi
Cevr ü sitem ü fikri yoktur
- 5 Ol şah şehir (Üsküdar)ın
Kalbimde bugün serîri yoktur
- 6 Lâyık mı demek (Nâzif)e ‘ayyâş
Meyhânedede bir hasırı yoktur
- 7 Divrikli tes‘il eyler ama
Keşkülü kırık, nefîri yoktur
- 8 Şâyeste denilse şimdi dehrin
(Câhit) gibi zemheriri yoktur
- 9 Gülzâr-ı hünerde kalmamış bu
Bülbüllerinin safîri yoktur

¹⁰⁷ Z.A., no:143, s.1,(22 mayıs 1340),Akbaba, no:511, s.1(3 Teşrin-i Sani 1927)

- 10 Ehl-i kalemin içinde hayfâ
Bir tane de şimdi seyri yoktur
- 11 (Nâzım) gibi hayli ehl-i şi‘irin
Ekl eyleyecek şi‘iri yoktur
- 12 Eylerse de avcılık (Nihâd)ım
Destinde keman u tîri yoktur
- 13 Billah ki afyonkeşânın
(‘Anber) gibi şanlı pîri yoktur
- 14 Hakkâ ki bugün cibâl-i ‘aşkın
(Sâhir) gibi şîr-i ner yoktur
- 15 (Fâlih) gibi meclisin de elhâk
Pür şân ü şeref debîri yoktur
- 16 (Fevzî)se de şimdi şâh rindân
Bir tane fakat veziri yoktur
- 17 Meydan hecâ-yı hevl-nâkin
Hamam gibi bir dilîri yoktur¹⁰⁸

69- OLMUŞ

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Bilsen o peri ne âfet olmuş
Mu‘tad-ı cefâ, ‘adâvet olmuş
- 2 Hüsniyle edip teferrüd âhir
Bir hârîka-i melâhat olmuş
- 3 Bir ‘aşka düşüp (Kanarya) beyde
Avâre-i deşt cennet olmuş
- 4 Hicrân ile kalb nâtevânı
Amaç hadeng mihnet olmuş
- 5 Efgân ederek misâl-i bülbül
Hasretkeş havâb ü rahat olmuş

¹⁰⁸ Z.A., no:78, s.1,(8 Teşrin-i Sâni 1339)

- 6 Bilmem bu kadar niçin o âhu
Bî bahre-i lütf ü re‘fet olmuş
- 7 Dünya ne kadar değişmiş eyvâh
Her köşesi mehd-i kasvet olmuş
- 8 Erbâb-ı hamâfet ü belâhat
Gülçîn-i riyâz ref‘at olmuş
- 9 Eshâb-ı zarâfet ü asâlet
Üftâde-i câh zillet olmuş
- 10 Gülbâne tabasbus eyleyenler
Vâreste-i derd ü nûkbet olmuş
- 11 Mahrum salâh feyz olanlar
Sayyâd-ı tuyur devlet olmuş
- 12 Devrâna uyupta dûr edenler
Mahbûb kalıp ümit olmuş
- 13 Ma‘lûf riyâ, dalâl olanlar
Âzâd-ı gam ma‘îşet olmuş
- 14 Görmez gözü (Câhid)in cihânı
Sermest-i şarap gaflet olmuş
- 15 Seyr eyle ki bizim sefile tab‘ân
Reşk- âver bâğ-ı cennet olmuş
- 16 Kim var bu cihânda mesel (Fevzî)
Mi‘mâr-ı binâyî hikmet olmuş¹⁰⁹

70- EYLEMEZ OLDU

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 (Sâkî) zaman gayrı sevap eylemez oldu
‘Âşıklara tevzi‘ şarap eylemez oldu
- 2 Bir bûse verip ‘ârız bî reyş-i terenden
(Yunus) beyi sermest ü harap eylemez oldu

¹⁰⁹ Z.A., no:161, s.1,(24 Temmuz 1340)

- 3 Bîçâre (fırıldakçı)yı taltîf eyle artık
(Şakşakçı) ma‘rûfa ‘itâp eylemez oldu
- 4 Sel eyleyerek seyfî mehâcimler elinden
(Sabhi) beyi tehlîse şitâp eylemez oldu
- 5 Yaz geçmededir, sevgili cânân ise eyvâh
Gülzâre gelip keşf-i nikâb eylemez oldu
- 6 Azât eyle dil murgını mihnet kafesinden
Ağyârı gerfitâr ‘azâb eylemez oldu
- 7 Matrap dahi teşrîf ederek (çeşme-i haşk)i [*]
Hayfâ ki böyle ‘âlem âb eylemez oldu
- 8 Hala Bolu meb‘ûsu gelip meclis meyde
‘Iyş ehline ihzâr kebab eylemez oldu
- 9 (Râsim) denilen pîr mi vakt-i zamana
Peymânekeş bâde-i nâb eylemez oldu
- 10 Artık şu yakınlarda Melîh (‘İzzet) mizde
Efsane yazıp neşr-i kitap eylemez oldu
- 11 (Ya‘kup)u gören pay atalı (kasr-ı zeccâc)a
Kesretle (Müştâk) ü (Cenâp) eylemez oldu
- 12 Ebnâ-yı beşer meyl eyle batılâne, dalâle
‘Atf-ı nazar rûy-ı savâp eylemez oldu
- 13 Taklit ederek baldırı çıplakları şimdi
Nesvâne-i zaman ‘âr ü hicâp eylemez oldu
- 14 Hem-pister eder kalbi felek şevk ile (Fevzî)
Çeşmân-ı hem havâbe-i havâp eylemez oldu¹¹⁰

71- BAKMAZLAR

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fa‘lün

- 1 Bu çâr sûde meta‘ kemâle bakmazlar
Terâb ü senge bakarlar, lâle bakmazlar

¹¹⁰ Z.A., no:159, s.1,(17 Temmuz 1340)

- 2 Şarab-ı hikmeti asla alan satan yoktur
Serâbâ râğbet ederler zelâle bakmazlar
- 3 Riyâ, cehâlet ararlar bugün ma'ârifte
Meziyet ü kadem ü hüsn-ü hâle bakmazlar
- 4 Bakar da yâve-i (Fâlih)le jâj (Ya'kûp)a
Eserlerimdeki sahr-ı halâle bakmazlar
- 5 Görünce halini (Ahmet Rızâ) beyin acıdım
Neden neden 'acep ol bî mecâle bakmazlar
- 6 Kusur esgar erkâb-ı 'akl ü hûşî görüp
Hatâyı i'zam ehl-i dalâle bakmazlar
- 7 Hemîşe-i hamsiye talip olup (Nihât) âsâ
Yazık ki levreğe hatta kefare bakmazlar
- 8 Kemend perçem ('İzzet Melîh)e bağlanarak
Şegenc kâkûl Mithat Cemale bakmazlar
- 9 Tutup bugün bana ah i'tilafçı derler de
İçinde var mıdır ismim çuvâle bakmazlar
- 10 Saçar durur da hakikatler ah bir kere
Dehân (Fevzî) şirin makale bakmazlar¹¹¹

72- KALDI

- Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün
- 1 Mecliste bak bir hemdem mey kaldı
Sâki şûh ü haram mey kaldı
- 2 Yumruk tenakkul etmekte rindân
Fındık çekirdek badem kaldı
- 3 Matrap darılmış ses yok sadâ yok
Evvelki pür şevk-i 'âlem mey kaldı
- 4 Tenşîd-i kalb gamgîne sâ'i
Mu'beçegan gülfem mey kaldı
- 5 Gittikçe artar derd-i ma'îşet
Zevk ü safâ mahrum mey kaldı

¹¹¹ Z.A., no:60, s.2(6 Ağustos 1339)

- 6 Yokluk yüzünden dillerde şimdi
Sevdâ-yı zülf ü perçem mi kaldı
- 7 Herkes unutmuş mehr ü vefâyı
Dünyâda sâdık âdem mi kaldı
- 8 Taksîm-i eşvâk etmiş mesâkin
Ahrâra yârâb mâtem mi kaldı
- 9 Dilberler olmuş zâlim sitemkâr
Yâr şefîk ü erham mı kaldı
- 10 Ma‘mûr olanlar zım gördü ama
Vîrân olanlar pür gam mı kaldı
- 11 Hâlâ yanaşmaz ‘aman hûşe
(Nâdi)ye benzer sersem mi kaldı
- 12 Ol (Hâşim) âsâ bâğ-ı edepte
Hakkıyla pişmiş şalgam mı kaldı
- 13 Mânend (Fevzî) ‘âlemde şimdi
Hikmetpenâh efham mı kaldı¹¹²

73- OLSUN

- Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Fe‘ûlün
1 Bir yâr ararım ki kâmil olsun
Hem kendi, hem ismi (Fâzıl) olsun
- 2 (Câhit) gibi bîhesâp ü gayya
Eshâm ü nakvedî hâmil olsun
- 3 Bir kere o pençe-i leblerinden
Beş yüz lira cery kâbil olsun
- 4 Meyden geçemem (Paşa)m kerem kıl
İsterse sim helâhil olsun
- 5 Lâyık mı ki dehr içinde hâlâ
Her kahrı çeken e fâzıl olsun
- 6 Lâyık mı ki hep cayveş mihnet
Erbâb-ı zekâya sâ‘il olsun

¹¹² Z.A., no:120, s.1,(3 Mart 1340)

- 7 Hâlâ mı sürünsün ehl-i idrâk
Hâlâ mı misal sâ‘il olsun
- 8 Hâlâ mı verip hayatı bâde
Magrûkıyım gavâ‘il olsun
- 9 Zanneleyemem ki kalp pâkin
Bir lahza bu hâle kâ‘il olsun
- 10 Emrette ma‘âşlar verilsin
Eltâfin ‘umûma şâmil olsun
- 11 Emreyle ki onlarında artık
Ekdâr ü melâli zâ‘il olsun
- 12 Emreyle ki ‘âşıkân ârâm
Ser menzil-ü vasla vâsıl olsun
- 13 Gülsün yüzü gayrı nazlı yârin
Maksût u merâmı hâsıl olsun
- 14 Artık şu harâb olan gönüller
Ma‘mûre-i şevka dâhil olsun
- 15 Âgûşa çekip o şûhı her ân
(Fevzî) de merâma nâ‘il olsun¹¹³

74- GAZEL

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Yârdır, yâreleyen kalbimi ağyâr değil
Goncadır, destimi kanatan hâr değil
- 2 Gece gündüz işi hep cevır ü cefâ eylemedir
Diyemem âh o mekkâreye gaddar değil
- 3 Yarâşır bir gümüş âyine desem sînesine
Mîhr-i ‘âlem bile ol mertebe-i nevâr değil
- 4 Öyle Nermin ki onun cism billûru dahi
Halt eder her kim derse mântar değil
- 5 Çâldı billah hemân gönlümü bir ânda benim
Kizb olur dersem eğer zülfüne tarâr değil

¹¹³ Z.A., no:7, s.4(1 Şubat 1339)

- 6 Ayak attırmâz idim dâire-i âhire hiç
Hayf kim pâyı ânın eldeki perkâr değil
- 7 Paranın kıymeti yoktur bize ‘irfân lâzım
Der ma‘ni dizeriz lü‘lü‘-ü şehvâr değil
- 8 Âdemi âdem eden ‘alem ü hünerdir yoksa
Sim ü zer, câh ü retb, cebeh ü destâr değil
- 9 Meylimiz sîreterdir sûrete râğıb değiliz
Mey rengin ararız, sağır zerkâr değil
- 10 Ben bu yollarda düşüp kalmazdım böyle bugün
Neyleyim tal‘amın rehberi bîdâr değil
- 11 Ne kadar sâçmâlâmış olsa (Emîrî) bunağı
Öyle bir çâylâğı vermek bana deşvâr değil
- 12 O hödük ânlayamâz fark mezâh vecdi
Şâkadır maksadımız kimseye âzâr değil
- 13 Şöyle Allah için ey gelen semâ mertebe gel
Hânğı dil yazdığın eş‘âre pürsitâr değil
- 14 Ta‘ne-i düşmana âldırmâ hemân yâz (Fevzî)
Hünerin ma‘rifetin kâbil inkâr değil¹¹⁴

75- OLSAYDI...

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ah o fettân-ı zaman vâkıf-ı hal olsaydı
Dembedem sunduğu sahbâ-yı visâl olsaydı
- 2 Zülfü zincirine bend etse de rindânı gelip
Gayrı mecliste ne kıl olsa ne kâl olsaydı
- 3 Muttâsıl bûseler i‘tâsına lütf eylese de
Gönül âzâde-i ikdâr ü melâl olsaydı
- 4 Böyle volkan gibi her lahza yanar mıydı dilim
Rû-yı ‘âlemde o mühr ü yeh misâl olsaydı

¹¹⁴ Aydede, no:82, s.2(12 Teşrin-i Evvel 1338-1922)

- 5 Onu râm eylemek işten sayılır mıydı bugün
Elde bir parça eğer mal ü menâl olsaydı
- 6 (Ercümend)im dahi teşrîf ile bir şeb bezmi
Yine ser halka-i erbâb-ı cemâl olsaydı
- 7 Duramaz şimdiye dek zâtımı hicv eylerdi
Gelen (‘Akif) de eğer zerre mecâl olsaydı
- 8 Haşre dek bir yere konmaktan ebâ eylerdi
Murg-ı ‘aklında (Velîd)in pür ü bâl olsaydı
- 9 Şu şifâhânedede (Püskülsüz)ün artık yârab
Elf-i kâmeti mânende-i dal olsaydı
- 10 (Baba Tâhir) de gelip şevke nihâyet bir gün
Mîr (Sâhir) gibi sayyâd gazal olsaydı
- 11 Eksik olmazdı tutan pendini ey (Câhit) bey
(Lütfü Fikrî) gibi vechinde sakal olsaydı
- 12 Şu (Salahaddin Enîs) bey de yiyip bir sille
Yine bir sahra nesvân ü ricâl olsaydı
- 13 Yetişir çektüğümüz artık ilâhi men ba’d
‘Âlem âzâde-i kavgayı ü cidâl olsaydı
- 14 ‘Arifâ zümresi peydâyı semen eyleyerek
Hamkâ gayrı giriftâr hezâl olsaydı
- 15 Hemeh an tab‘-ı beşer meyl-i harâm etmededir
İçen olmazdı eğer bâde helâl olsaydı
- 16 (Fevziyâ) zâtını gördükte firâr eylerdi
Şimdi dünyada eğer Rüstem-i zâl olsaydı
- 17 Mîr (Yahya) bugün elbette sükût etmezdi
Gel ki, hâmen gibi halâk-ı makâl olsaydı¹¹⁵

76- BİR KERE

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Ne dem ol hüsrev ü gülrûyı etsem yâd bir kere
Gönül feryâd eder mânend-i ferhât bir kere

¹¹⁵ Z.A., no:83, s.1,(25 Teşrin-i Evvel 1339)

- 2 Neler alsamda göndersem gelip şirin dehânında
Verip bir bûse mahzûn kalbi etmez şâd bir kere
- 3 Neler versem de yalvarsam bırakmaz cevri ü 'udvâni
Onun mu'tâdı olmuş çünkü istibdâd bir kere
- 4 Neler yapsam nasıl âh ü figânlar eylesem kâfir
Yanından eylemez agyârı âh ibâd bir kere
- 5 Nasıl şâdân olurdu bilseniz kürsî hüsnünden
Edeydim 'aşka dâir hatbeler îrâd bir kere
- 6 Edip teşrîf-i meclis - bir şeb olsun- duhter-i engûr
'Acep olmaz mı virân sineler âbâd bir kere
- 7 Serâser feth ederdim ben ekâlim fekâhâtı
Olaydım kayd derd ü gussadan âzâd bir kere
- 8 «Hayâlâtım için billâh olur evrak nâkâfi
Tehîc etmesin tek feyz-i isti'dâd bir kere»
- 9 Hecûm eylerde her subh ü mesâ ceş-i elem kalbe
Şu gerdün dünyadan etmem istimdâd bir kere
- 10 Girerken fasl-ı ser mâ aldığım fersûde mangalı
İçim yanmazdı etseydim eğer ikât bir kere
- 11 Figân eyler elinden dembedem ehl-i riyâ şimdi
Fakat rahm eylemez ol (Fevzî) üstâd bir kere¹¹⁶

77- GİDERİZ

Mefâ'lün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bahar olunca hemen kûy-ı yâre dek gideriz
Alıp o mâhî leb-i cûy-ı bâra dek gideriz
- 2 Ne dem ki bûseler ihsâna bezl-i latif etse
Beş onla kanmayarak sad hezâra dek gideriz
- 3 Süvar merkep olup ba'zı gün (Büyükdere)den
Kemâl-i şevk ile (enfelmesâr)a dek gideriz

¹¹⁶ Z.A., no:105, s.1,(10 Kânun-u Sâni 1340)

- 4 Kayıkta diz dize ba‘zen de leyl-i mekamerde
Onunla (Göksuya) hatta (Hisar)a dek gideriz
- 5 Likâ-yı (Tal‘at) ı görmek için binip vapura
Neşîde söyleyerek (Üsküdar) a dek gideriz
- 6 O cem nihâd feridze ki bir kadeh mey için
Giyip çarıkları tâ (zengibâr)a dek gideriz
- 7 «Palâspâre-i rendî bedûş ü kâse be-kef
Zekât mey verilir bir diyâra dek gideriz»
- 8 Nihâyet işte sitânbula vâsıl olmuştur
Mekan (Yûnus) sahbânisâra dek gideriz
- 9 Eğer bu yerde de bir gün şarap olursa yesâg
(Halil Nihat) ile dâr-ul bevâre dek gideriz
- 10 Kalınca (Tâhir) ile bî dehân ü tenbâgû
Makam (‘İzzet) eşhep suvâra dek gideriz
- 11 O şûh nevhât yektâ bıyık burarsa bize
(Nazîf) dilşede-i lehye-i dâre dek gideriz
- 12 Bizim cerîdeye yazmazsa ol edip ferîd
(Cenâp) şâ‘ir zî iktâra dek gideriz
- 13 Geçerse bir gün olup deste deste deste papele
Yâ (bâr) e dek, yâ mahl kamâra dek gideriz
- 14 Kalınca giyse tehî sanmayın fakat bizi siz
Huzur (Fâzıl) sâhib-i yesâre dek gideriz
- 15 Günün birinde bir ‘âlî makâma geçtik mi
Vefâ kitabını bezahnisâra dek gideriz
- 16 Eğer bu şî‘ri de ey dini yok beğenmezsen
«Seninle mahkeme-i gerdkâre dek gideriz
- 17 Binerse (Zümrüd-ü ‘anka)ya gülgun ey (Fevzî)
Fîrâz kenker-i iştihâre dek gideriz¹¹⁷

¹¹⁷ Z.A., no:2, s.2(15 Kanun-u Sâni 1339)

78- KALMAMIŞ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Nâbi ile beraber

- 1 Bâğ-ı İstanbulu gezdim renk yok, bev kalmamış
Gül, semen, sümbül, karanfil, lale, şebboy kalmamış
- 2 Kargalardır şimdi âfâkında pervaz eyleyen
Bülbül ü tûti değil hatta persetev kalmamış
- 3 Hâneler üstünde baykuşlar figân etmektedir
Kumrular kaçmış bütün evvelki göğü kalmamış
- 4 Kahredip terk-i harâbat eylemiş pîr-i mügân
Sâkiyân hep havâbe varmış câm memlü kalmamış
- 5 Cahilân yağmaya dalmış ma'rifet dükkânını
Cevher-i 'irfânı tartar bir terazi kalmamış
- 6 Herkesin bükmüş bugün bâr-ı ma'îşet kadını
Mâlik-i derman olan bir danezânu kalmamış
- 7 «Teşnegânın çâkâçâk olmuş leb-i havâheşkeri
Çeşmesâr merhamette bir içim su kalmamış
- 8 Bezl-i makdûr eyleyen yoktur bugün i'mârını
Kal'a-i nasfet yıkılmış berc ü bâr kalmamış
- 9 Cûd ü ihsânın kapanmış kâmilen menba'ları
Gülşen-i himmette ceryân eyleyen cû kalmamış
- 10 Gittim ama parka dün rağmen ben ol (Altay)beye
Bir tek olsun sayd için hayfâ ki âhu kalmamış
- 11 Layık ama bir 'aded şimşir tarak (Hâşim)beye
Neyleyim bîçârenin re'sinde giysû kalmamış
- 12 Şâb-ı emret vâri nâz eyleser artık çok mudur
Safha-i rûyende asla (Câhid)in mü kalmamış
- 13 Asiyâb 'aşkı tedvîr eylemekten dembedem
Bâz ü ân (Sâhir) şâ'ir de nîrû kalmamış
- 14 Sen yetiş imdada gel lütfet de ey bâbâ-yı nûr
Der ki (Yahya)da artık hay yok, hû kalmamış

- 15 Sahr ü efsûnıyla dâim öldürür 'ışâkını
İsm-i ol îmânsızın beyhûde câdu kalmamış
- 16 Avutturup durmaktadır her lahza kâfir nazını
Sanki ondan başka hiç dünyada bânu kalmamış
- 17 Şimdi şâ'irler bütün bâtıl okur bâtıl yazar
Fahr et ki (Fevzî) ki senden gayri hak-gû kalmamış¹¹⁸

79- ETMEDİM, ETMEM YİNE...

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rûzı sevdim, leyle rağbet etmedim, etmem yine
Nûra taptım, meyl-i zulmet etmedim, etmem yine
- 2 Gûşe-i hüsrânında yüz bin âh ü vâh ettim de ben
Dakk-i bâb ehl-i lea'met etmedim, etmem yine
- 3 Ol kadar hâin felek zâlim ü cefâlar etti de
Serfûrû-yı hâk zillet etmedim, etmem yine
- 4 İhtiyacın pençe-i kahrında kıvrandım da çok
Kimseden ümîd-i şefkat etmedim, etmem yine
- 5 Kal' nân ü siyah ü huşk olup şam ü seher
Terk-i sıdk ü istikâmet etmedim, etmem yine
- 6 Deste geçmişken hezârân fırsat nâgeh-zuhûr
Hamd Allah ahz-ı rüşvet etmedim, etmem yine
- 7 Câh ü mansıp, sim ü zer âlâyış dünya için
Medh-i erbâb hamâkat etmedim, etmem yine
- 8 El, etek bûs eyleyip yerden temennâlar kılıp
Cestcevvî lütf-ü himmet etmedim, etmem yine
- 9 Eyleyip bî had ü ihsâ derd ü mihnet iktihâm
Dehre minnet keyfe hadmet etmedim, etmem yine
- 10 Rûz ü şeb i'lâyı şân hak için sa' eyleyip
Hevâheş ârâm ü rahat etmedim, etmem yine

¹¹⁸ Z.A., no:35, s.1,(10 Mayıs 1339)

- 11 Çok ziyanlar gördüm ama eyleyip ‘azm-i sebât
Terk-i meydan-ı hakikat etmedim, etmem yine
- 12 Bâdeler nûş eyleyip pek çok güzel sevdimse de
Cebr-i nefis ettim sefâhat etmedim, etmem yine
- 13 Sîne çâk oldum da ey (Fevzî) belâ-yı dehr ile
Çâk-ı dâmân-ı fazilet etmedim, etmem yine¹¹⁹

80- GİBİ

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Çıkıyor göklere ahım hemeh ân dūd gibi
Çağlıyor gözlerimin yaşı dahi rūd gibi
- 2 Yaktın ateşlere ey dehr-i denî kalbimizi
Artırıp zulmünü günden güne nemrūd gibi
- 3 Der eyvân (ma‘ârif) bu ne iştir ki ‘acep
Ma‘rifet ehline hala yine mesdūd gibi
- 4 Aldım ama az çok nakl (Safâ)dan ben de
Durdu gırtlığıma billah hâm armut gibi
- 5 Neye bilmem ki bu gamhânedede erbâb-ı kemâl
Düşmeden ateşe bu neşr edemez ‘ūd gibi
- 6 Bu nice yıl hadmeti sabık etmiş olanlar vatana
Bî lüzum ‘ıd edilir câme-i fersūd gibi
- 7 Durma gafilleri ser hâk helâ ki ey gelen
Saplanıp kalbine bir sehm sem alūd gibi
- 8 Ah, bir türlü açılmaz şu havalarda bu yıl
Naz edip durmadadır şâhid-i maksût gibi
- 9 Tapınır servet ü âlâyîşe ebnâ-yı zaman
Para onlarca bugün hâlık-ı mescût gibi
- 10 «Olsa mümted ne kadar devlette rûze-i hayat
Yine bî fâ‘idedir sâye-i memdūd gibi»

¹¹⁹ Z.A., no:119, s.1,(28 Şubat 1340)

- 11 Geziyor râhına ‘âşıkların ol çeşm-i siyah
Kast-ı cân etmeğe me'mûr iki haydûd gibi
- 12 Sokmuş olsam ne zaman destimi ben ceplerime
Yüz bin apdal çıkar ol nâkîd-ı ma'hûd gibi
- 13 O kadar cevri revâ görme cicim (Fevzî)ye
Çünkü sânîsi onun dehr de nâbûd gibi¹²⁰

81- MÜSTEF'İLÂTÜN MÜSTEF'İLÂTÜN

- 1 Gittiyse (Ya'kup) ehven düşünsün
Gelmezse (sâkî) rindân düşünsün
- 2 (Ahmet Ağayîf) şampanya ister
Varsın (Velîd) bey ayran düşünsün
- 3 (Cezriyi) devrân hastaysa hala
Dermânı (Mazhar 'Osman) düşünsün
- 4 Koştukça ('Anber) Yusuf peşinde
(Seyfî)nin oğlu (Orhan) düşünsün
- 5 Baktıkça (Fâzıl) (Karûn) 'asra
Cem' nakved ü sâmân düşünsün
- 6 Öttükçe (Fâlih) mânend-i bülbül
(Muhammed Emîn) bey destân düşünsün
- 7 Ol mehr ânı ansında (Yahyâ)
Her lahza, her dem her an düşünsün
- 8 Kâküllerinde şem eyleyenler
Kâbil mi sünbül, reyhân düşünsün
- 9 Mânidâ-yı hicve binmiş (Emîrî)
Mîr (Fuâd) fettân düşünsün
- 10 Cevriyle dâ'im ol gülhânın
Hamâmizâde (İhsân) düşünsün
- 11 Ey gül revâ mı 'aşkınla hala
(Mahyî) sâhib-i dîvân düşünsün

¹²⁰ Z.A., no:25, s.3(5 Nisan 1339)

- 12 Layık mı yoksul kalsın da böyle
Sâbık re'is 'ayan düşünsün
- 13 Layık mı hala ehl-i meziyet
Gömlek düşünsün, mintân düşünsün
- 14 Nûş-ı şarâb et, efkâra dalma
El'âm dehr-i nâdân düşünsün
- 15 Bir mehlika sev, sûfî de varsın
Cennette hûr ü gılmân düşünsün
- 16 Her lahza (Ahmet Hâşim) bu şi're
Baksın da hayran hayran düşünsün
- 17 Bir gün o şûh hûnı da yârab
Bir derde düşsün, dermân düşünsün
- 18 Yâd etmem asla ölsem de (Fevzî)
Artık yezîdi şeytân düşünsün¹²¹

82- DEREDEN TEPEDEN

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Dün akşamüstü kalkıp gittimdi bostana
Mânend-i cehennem zîrâ sıcaktı hâne
- 2 Gördüm ki her taraf şen, her yer misâl-i cennet
Ser tâbepâ ağaçlar ser çekmiş âsumâne
- 3 Çoşmuştu 'andelibân konser ü yer yerdî murgân
Ömrümde duymamıştım bir böyle hoş terâne
- 4 Mînâyı aldım ağza bir hayli bâde yuttum
Def' oldu kâmilen hep dilden gam zamanı
- 5 Etrafı pür mesret seyr eyleyip dururken
Ettim tesâdüf orda bir mehr-i hüsnü âne
- 6 Dilberdi bir melekten, fettândı bir perîden
Sânîsi gelmemiştir dersem sezâ cihâne

¹²¹ Z.A., no:70, s.1,(10 Eylül 1339)

- 7 Birkaç dakika ettim ezcân ü dil temâşâ
Vermem bu ân zevki bir ‘ömr câvidâne
- 8 Neydi o mâi gözler, neydi aman ilâhi
Tîr-i negâhı girdi tâ merkez cinâne
- 9 İ‘zâme ‘ârz oldu bir lerze-i ma‘şî
Derhal döndü reng-i rûyımda za‘ferân
- 10 Rengindi ol dudaklar billah bir kirazdan
Ruhsâr cânrebâsı benzerdi erguvâne
- 11 Ol rütbe çok harâret düşmüştü kim vücûda
Olmuştu dil-i meşâba ‘ayniyle sahtiyân
- 12 Bir ibtisâmı olsun çok gördü kaçtı lakin
Bir parça yaklaşınca ol şûh cânistâne
- 13 Fart te'sirimden düştüm bayıldım orda
Reşk-i âver oldu vechim ol anda patlıcana
- 14 Bir (Lânegah) dilbermiş ol mehlika meğer kim
Sordum gelince sahve gittim de bâgbâna
- 15 Yok merhamet şu şehrin (Fevzî) güzellerinde
‘Aşka zulm ederler hep böyle kâfirâne¹²²

83- MEŞÂ‘İRE-İ MUHARRİRİN

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Aldı Hüseyîn Câhid

- 1 (Donkişot) vâri cidâl etmede emsâlim yok
Her sıkıştıkça sıvışmakta da yektâ gibiyim

Aldı Hâfız Velid

- 2 Fahre-i haml etmeyiniz, ‘arz-ı şecâ‘atte bugün
Ben dahi az değilim (Câhid) de hemtâ gibiyim

Aldı Ahmet Emin

- 3 Bir karıştır bacağı, hemama bindim mi fakat
Her gören hayret eder ‘ar ‘ar bâlâ gibiyim

¹²² Z.A., no:50, s.2(2 Temmuz 1339)

- Aldı Muhammed ‘Âsım
- 4 Karakaşlım beni çoktan beri terk eyledi âh
Şimdi hicriyle onun sapsarı mumîyâ gibiyim
- Aldı Celâl Nuri
- 5 Yazdığım şeylere derlerse mu‘ammâ yaraşır
Ne ipim var, ne sapım, mucit zırva gibiyim
- Aldı Ahmet Cevdet
- 6 Dâima ben de yumurtlar dururum cevherler
‘Akl ü hikmette felâtun ile hempâ gibiyim
- Aldı Necmeddin Sâdık
- 7 Öyle bir necm sağırım ki vatan ufkunda
Gâh pinhân gibiyim, gâh hüveydâ gibiyim
- Aldı Ahmet Şükrü
- 8 Bana bilmem ki ne hâl oldu aman yarını
Yaşarım gerçi fakat bir müteveffâ gibiyim
- Aldı Kara Gözcü
- 9 Dehl-i sine tehî vâri sesim çıkmada çok
Hadşe-i bahşâ-yı samâh olma da zurna gibiyim
- Aldı Hâşim Sâmi
- 10 Dembedem rakip tayyare-i (Fevzî) olarak
Uçarım gökte hemen zümrüd-ü ‘anka gibiyim¹²³

84- VARKEN

Mef’ûlü Fâ‘ilâtün Mefâ‘ilün Fâ‘ilün

- 1 Hürşide bakmam asla didâr-ı yâr varken
Cûyende-i gül olmam vird-i ‘azâr varken
- 2 İklim-i katbe gitmem (Cezrî) gâfil âsâ
Âgûş-u hâr varken, zevk-i kenâr varken
- 3 Kayd eylemem serâser dünya yıkılsa hatta
Destimde mey, yanımda ol şîvekâr varken
- 4 Bir dem, güzel dururken çirkinle ülfet etmem
Mânidâ ile râha çıkmam esb ü humâr varken

¹²³ Z.A., no:36, s.3(14 Mayıs 1339)

- 5 Bûs eylerim lebinden öpmem ilkten ey yâr
Bakla, kabak yenir mi hiç enginar varken
- 6 (Fâlih)le bir tutulmaz elbet (Nazîf) bedrû
Eyler mi leyle raġbet insan nehâr varken
- 7 Dünyada şeyhî şâbe tercih eden bulunmaz
Kim meyl eder hazana fasl-ı bahâr varken
- 8 (İkdâm)ı gûş edenler vermez kulak (Tanîn)e
Elbette dinlenilmez baykuş, hezâr varken
- 9 Bilmem bakan olur mu (Nâci) har sevâre
(İzzet Melîh)m âsâ eşhep sevâr varken
- 10 Layık sayılmış olsa (Sâhir)de şâb emret
Meydanda (Hâşim) adili bir ihtiyar varken
- 11 Şayan olur mu artık tekrar nâm (Bekrî)
Dehr içre mesel (Râsim) bir bâde havâr varken
- 12 Gitmek revâ mı parka (Handan) için (Cemal)im
Kandilli sırtlarında sayd ü şekâr varken
- 13 Evrak alır satar mı (Câvid) elinde öyle
Sîm ü zer vefîr hâlas ‘ayâr varken
- 14 Meyl eylemezse çok mu dil dilberân rûse
Ol şûh bî behâ-yı (enfalmesâr) varken
- 15 Yâd eyleyen olur mu (Yahya)yı yâve-gûyı
Fevzî şâ‘ir âsâ hikmet-i nesâr varken¹²⁴

85- GÖZÜMDE DEĞİL...

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Cefâ-yı yâr ile asla cihân gözümde değil
Zemin gözümde değil, âsumân gözümde değil
- 2 Server-i bülbül-i gûş etmek istemem artık
Menekşe, sünbül değil, erguvân gözümde değil

¹²⁴ Z.A., no:41, s.2(31 Mayıs 1339)

- 3 Direk direk çıkıyor dūd-ı âhım eflâke
Emîn olun ki bugün tatlı can gözümde değil
- 4 Kavunla karpuza etmem emâle-i inzâr
Kabak gözümde değil, patlıcan gözümde değil
- 5 Dolar dolar boşalır yaşlar dîdeler her an
Miyâh râkde âb-ı revân gözümde değil
- 6 Piyâleler bile teziyet ye's-i kalb ediyor
Şarab ü muğbeçe, pîr-i mûgân gözümde değil
- 7 Benim o padişah hatt-ı kanâ'at ki
Sa'âdet istemem ikbâl ü şân gözümde değil
- 8 Ne peste var metelik verdiğim ne bâlâya
Tavan gözümde değil, âsitân gözümde değil
- 9 Humâr-ı baht 'amel-mandem inleyip duruyor
Semer gözümde değil, palan gözümde değil
- 10 Senin gözünde â zâhid değilse sâkî ü mey
Benim de gûser ü hûr cinân gözümde değil
- 11 Şu kehne bendre hep kâle-i riyâ dolmuş
Alan gözümde değil, satan gözümde değil
- 12 Meta' dânişi bâd-ı hevâ dağıtmadayım
Zarar gözümde değil, ziyan gözümde değil
- 13 Misâl (Câhit) sahip tanîn ü 'arbedecû
Ocak gözümde değil, kazan gözümde değil
- 14 Der muhâlif (Câvid)e intisâp edelim
O (Fâzıl) âdili edib-i zaman gözümde değil
- 15 (Lozan) da şapka giyip dânişe rağbet eyleyli
(Velîd) hâfız mazlûm-u cenâp gözümde değil
- 16 Görünce bâri (Rızanur) olup garîk ü leh
Demiş ki: Artık o şûh lozan gözümde değil
- 17 Divân-ı şevk mi kesretti (Fevziyâ) devrân
Cihân gözümde değil, cihân gözümde değil¹²⁵

¹²⁵ Z.A., no:66, s.2(27 Ağustos 1339)

86- OLUR MU DERSİN?...

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 Birgün şu kalb-i vîrân âbâd olur mu dersin
Büsbütün perîşan, berbat olur mu dersin
- 2 Mânend-i (Fâzıl Ahmet) kesem dolup parayla
Tekdîne-i serverim mezdâd olur mu dersin
- 3 Devrân kînedârın hiç yok mudur îmânı
Her lahza kârı böyle bîdâd olur mu dersin
- 4 Dâd etmiş olsa az çok 'ışâk pür melâle
Gûyende-i ol perînin feryâd olur mu dersin
- 5 Sen söyle ey (Nihad) sâhip sihâmı 'asrın
Ol gamzeler nihayet cellâd olur mu dersin
- 6 Îsâr-ı nakd edersem uğrunda durmayıp ben
Âhir o şûh 'âsi menkât olur mu dersin
- 7 Öpsem gidipte şayet bir kere kâkülünden
Bâdeyi kîl ü kâl hasâd olur mu dersin
- 8 Binti'ânbele (Râsim) her şeb safâ sürer de
Pîr-i mugâne hala dâmâd olur mu dersin
- 9 (Tevhîd)i terk edip de Hâfız (Velîd) Efendi
Ser halka-i ferîd zehâd olur mu dersin
- 10 Şâdî de mesel (Sâhir) dâmâd olursa sık sık
Gamdan rehâ bulur da dilşâd olur mu dersin
- 11 Eserimde yol alırsam ('Osman Cemâl) nâser
En sonra âşinâ-yı inşâd olur mu dersin
- 12 'Avdet edip lozandan (Rûşen) dahi bu yerde
Bir sahip 'akar ü îrâd olur mu dersin
- 13 Rû'yetle en nihayet dîdâr-ı sulhu gözler
Diller sa'ir-i gamdan âzât olur mu dersin
- 14 Dârülfünûn (Yahya) kırk yıl çömezlik etse
(Fevzî) şâ'ir âsâ üstâd olur mu dersin¹²⁶

¹²⁶ Z.A., no:9, s.1,(8 Şubat 1339)

87- NEF'İYLE BERABER

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Elveda' ey bâde-i cân bahş ü evvâk âferîn
Elveda' ey cân, ey cân-ı yâr nâzinîn
- 2 Elveda' ey şâhit 'işret-serâ-yı meykede
Elveda' ey şu'le bahşâ-yı kalıp 'âşkın
- 3 Elveda' ey bekr 'irfânzâyı ü ilhâm ihtivâ
Elveda' ey duhter-i pîr-i mugân nükte-i çîn
- 4 Elveda' ey gamküsâr bî misâl ü bî hemal
Elveda' ey hemdem yektâ-yı 'ulûviyet karîn
- 5 Sendin ol behçet resâ-yı sîne-i erbâb-ı gam
Hâdim beyân-ı mihnet, hâdim ehl-i enîn
- 6 Sendin ol hatırnevâz 'âkifîn genc-i ye's
Hayl-i bedbahtâne her dâ'im olurduk hemnişîn
- 7 Söndürürdün sen hemen dillerde yangın çıktı mı
Ol sebepten şöhretin olmuştu âb-ı âteşin
- 8 Çehre-i gülfâmının hicriyle el'ân sîneler
Mesel gülhandır veya mânend tenûr sahîn
- 9 Rûz ü şeb feryad edip durmaktadır mestâneler
Ehl-i dil dilhûn ü zehâd ü şeyûh endûhkîn
- 10 Tercümân-ı ye's halk olmaktadır akşam sabah
Vakt ü İkdâm ü Vatan, tevhît efkâr ü tanîn
- 11 Ağlıyor her an Nazîf ü Râsim ü Yahya Kemal
İnliyor her dem Velîd ü Câhid ü Ahmet Emîn
- 12 Kalmadıysa sabra takat durma ey ('Osman Cemâl)
Sen de afyon kullan artık Tâhir âsâ ba'dâzin
- 13 Muttasıl ben şimdi rûh-ı Nef'î üstâd ile
Eylerim bir vech âtî bir du'âyı nevzemin:
- 14 «Meclis erbâbı dil bir lahza sensiz olmasın
Hürmetin inkâr eden 'âlemde hürmet bulmasın»¹²⁷

¹²⁷ Z.A., no:26, s.2(9 Nisan 1339)

88- BİR KERE

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gel ey halâk bîdâd eyle artık dâd bir kere
Şu vîran kalbim olsun serteser âbâd bir kere
- 2 Hüveydâ oldu yer yer öyle vokanlarki sînemde
Dokuz kat gökler inler eylesem feryat bir kere
- 3 Kovulmazdım 'akar vuslatından ben dahi bir gün
Rakip âsâ olaydım sahib-i îrâd bir kere
- 4 Harap oldum aman sâkî gelip bir câm-ı mey sun da
Şükür kandili et, Allah için îkât bir kere
- 5 (Emîri) cefâ mu'tâd işittim hastalanmış çok
Gidip görmek gerektir her çe bâdâbâd bir kere
- 6 Neden bilmem ki, ben tebdîl-i me'mûriyet etmişken
Gelip (Tâhir) demez «Câhid mübarek bâd» bir kere
- 7 Ne yapsak bu şedrâyı (Ya'kûp) şehri tecvî ü nakd 'âşık
Tefrit eylemiştir (Fâlih) nekât bir kere
- 8 Olur vâreste kalbim büsbütün âlâm-ı dünyadan
Nedem (Yahya Kemal) mi etsem şî'r-i inşât bir kere
- 9 Nihayet işte (Hamdullah Suphi) bey de susmuştur
Çıkıp mecliste etmez gayrı nutk-u îrât bir kere
- 10 İşittim eylemiş teşrîf-i İstanbul geçenlerde
Sühansâz olsa bari (Hâmit) üstâd bir kere
- 11 Ne cevherler yumurtladım mesel (Hoca Nasreddin)
Öpüp sulhun lebinden olmuş olsam şâd bir kere
- 12 Tutup enfînden, üflerdim biraz enfîye-i ilhâm
Eğer olsaydı (Fâzıl) talip imdad bir kere
- 13 Kaçıp gelsekte birgün duymadan annen baban câna
Binip faytona etsek 'azm (Sa'id âbâd) bir kere
- 14 Ben ol merd-i ser âzâdem ki ey gerdûn bed kâmet
Kıyamet kopsa etmem senden istimdâd bir kere

15 ‘Arûs hicvî tetâlik et deyip veftiyle (Fevzî)yi
Ne tehdit etti bilsen ol hödük (Dâmâd) bir kere¹²⁸

89- YOK...

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

- 1 Bûthâne-i ‘âlemde bugün öyle sanem yok
Evsâfını tasvîr edecek fırça, kalem yok
- 2 Hep dâd hidâdır o terâşîde melâhat
Rûyende- velev zerre kadar- pudra, krem yok
- 3 Ol kâfire benzer yedi iklimin içinde
Bir padişah cevri ü cefâ, zulm ü sitem yok
- 4 Hicriyle nasıl yanmayayım ah, onu şimdi
Râm eyleyecek kese de dinâr ü derm yok
- 5 Yumrukla mey-i nûş etmeli bilmem ki bu akşam
Bir parça rakım varsa da bir lokma mezem yok
- 6 Dâru-yı değer etme tahrî güzelim gel
Dilhastaya gülbûse-i vuslat gibi em yok
- 7 (Yahya) gibi seferimde bugün her gece gündüz
Ekl eyleyecek zerde, pilav, lahm ganım yok
- 8 Herkes becrîr kârını bilmem nasıl eyler
Tam on sene vardır ki bizim aylığa zam yok
- 9 Her lahza tutup tutup sıkayım ‘aklına bari
(Câhid) dermiş şimdi kelâmım gibi sim yok
- 10 Derler ki bugün sahib-i (İkdâm)a me’âdil
Meyhâne-i endîşede yenbu’ hüküm yok
- 11 (Yunus) gibi bir yâveyi lakm yapıpta
Bir hamlede belî’ eyleyecek ehl-i şekm yok
- 12 Gezdim, aradım şehr-i Sitanbulun içinde
Billah (‘Ali Nâci) gibi feyyilcancı ‘acem yok

¹²⁸ Z.A., no:14, s.4(26 Şubat 1339)

- 13 Çıkmakta (Kalem) veş nice mecmu‘alar ama
Hayfâ ki derûnunda bugün hâme-i (cem) yok
- 14 Bilmem ki ne olmuştur, ilâhi bu zamanda
Takdîr-i mezâyâ eder erbâb-ı hemem yok
- 15 Bilmem ki niçin şimdi, ed begâh vatanda
(Fikret) gibi bir şâ‘ir-i ferhunde şîm yok
- 16 Bilmem buna ağlar mısınız, yoksa güler mi
(Fâzıl) da da câhil gibi dârât ü hışm yok
- 17 Fahr eyle ki Fevzi bugün aktâr-ı cihanda
İş‘arını tenzîr edecek ehl-i kalem yok¹²⁹

90- VAR İÇİNDE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Bir ‘âleme geldik ki felâket var içinde
Bir ‘asra yetiştin ki sefâlet var içinde
- 2 Bir beldeye düştük ki bugün sevk-i kaderle
Bin türlü belâ dert ü musîbet var içinde
- 3 Gezdim yürüdüm zevk edecek bir yeri yoktur
Her köşesinin gussa ü mihnet var içinde
- 4 Sakinlerinin kalbine hep kasvet oturmuş
Meskenlerinin ye's ü kudûret var içinde
- 5 Gülşenlerinin bülbülü ötmez, gülü solmuş
Bir zerre ne behçet, ne de nükhet var içinde
- 6 ‘Âlemlerinin cü‘ ile dermanı kesilmiş
Hatta dilenen ehl-i zarûret var içinde
- 7 Şâ‘irlerinin hepsi de benden kopuk ama
(Fâzıl) gibi bir sahib-i servet var içinde
- 8 Zenginlerinin ‘ömrü geçer barda, kumarda
Bilsen ne kadar mest-i sefâhat var içinde

¹²⁹ Z.A., no:72, s.1,(17 Eylül 1339)

- 9 Erkeklerinin işleri igfâr-ı nesâdır
Zannetme ki bir mâ‘il-i safvet var içinde
- 10 Nesvânının inkâr edemem hakkını hakka
Çok sâhibe-i hüsn ü zarâfet var içinde
- 11 Hiç görme tekâya ü zuyâsını şimdi
Hep ehl-i riyâ, ehl-i dalâlet var içinde
- 12 Aldanma ki ol cübbe dinen kesvenin el‘ân
Envâ‘-ı heyûlâyı cehâlet var içinde
- 13 Mekteplerinin kalmamış evvel ki nizâmı
Envâra bedel zulmet ü gaflet var içinde
- 14 Hep memba‘-ı ‘irfân denilen yerleri gezdim
Gördüm ki bütün âleme ‘adâvet var içinde
- 15 Bir terbe-i târına yolum düştü ki âhir
Dânâyâ cefâ câhile rağbet var içinde
- 16 Baş kaldırıyor eski yılanlar yine yâb
Hala bu yerin düşman-ı millet var içinde
- 17 Rahat yüzü yok burada hemen gitmeli bari
Ol beldeye kim meclis-i millet var içinde
- 18 Elbet gelir imlaya Fransızda yayında
Zîra ki işin hazret-i (‘İsmet) var içinde
- 19 Fahr eyle sen ol hata ki (Fevzî) gibi hala
Bi nadre perdâz belagat var içinde¹³⁰

91- GAZEL
İÇTİMÂ‘-I BÂDE PERESTÂN Ü MEŞÂ‘İRE-İ İŞÂN
DER MEYHÂNE-İ ENFAL SANDUK

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ûlün

Aldı Hamâmizâde

- 1 Sâkî meded sun (İhsân) zâre bâde
Yansın misâl-i külhan her dem (Hamâmizâde)

¹³⁰ Z.A., no:34, s.1,(7 Mayıs 1339)

- Aldı Halil Nihad
2 Bilcümle naklî (Şâdi) silmiş süpürmüş eyvâh
Bir parça hamsi yok mu yâhu (Halil Nihad)a
- Aldı Köprülüzâde Fuâd
3 Sensin matâf kalbim ey havân ‘ıyş ü ‘işret
Kim «kıblesiz» demişse halt eylemiş (Fuâd)a
- Aldı Yaşar Şâdi
4 Bûsenle ey gulâm engûr gonca-i ruhsâr
Bir başka neş‘e-i virdin (Şâdî) sîne şâda
- Aldı Ahmet Râsim
5 Şâyet yesâg olursa sahbâ bu yerde bizde
‘Azm eyleriz şarabı mebzûl olan belâda
- Aldı Hâfız Velîd
6 Her şeb piyâle derr kef, her sabhagâh sarhoş
(‘Osman Cemâl)e benzer (İbn-i Ebuzziyâ)da
- Aldı Tâhir Nâdî
7 Hazret! Menem menem ben, ol rind bî bedel kim
Nûş etmişim şarabı sahrâyı kerbelâda
- Aldı Süleyman Nazif
8 Varken bu fırsat elde lazımdır etmek elbette
Sahbâdan isti‘âne sâkiyeden istifâde
- Aldı Ercümen Ekrem
9 Şeyhim biraz meykeden vermez misin fakire
Bir katre kalmamış bak mînâyı (Evliyâ)da
- Aldı Fâzıl Ahmet
10 Fâzıl! Kaçırma fazla incâ mı kıl te‘mil
Etmek gerek ri‘âyet bir parça iktisâde
- Aldı Ya‘kup Kadri
11 Hakkın var ey birâder (Ya‘kup) ı ettik îkâz
İçmek muvâfik olmaz beş şişeden ziyâde¹³¹

¹³¹ Z.A., no:27, s.4(12 Nisan 1339)

92- DİYEREK

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kırdı (Mecnûn) rasn ‘aklını (Leylâ) diyerek
Terk-i cân eyledi (Vâmık) dahi (‘azrâ) diyerek
- 2 Deldi (Şirin) için koskoca dağlar (Ferhâd)
Gitti (Yusuf) bile son demde (Züleyhâ) diyerek
- 3 Bu şifâhânde her ferdin olur bir derdi
Kimi bülbül gibi inler gül bu ya diyerek
- 4 Kimi sızlar ne revâ der kafes olsun beş yıl
(Lütfü Fikrî) gibi bir kamerî güyâ diyerek
- 5 Kimi armuda gönül kaptırır efgân eyler
Kimi ağlar gece gündüz (kızıl elma) diyerek
- 6 Kimi (Sâhir) gibi bakmaksızın ak saçlarına
Dolaşır şehri benim ‘âşık-ı şeydâ diyerek
- 7 Kimi vîrânde mânende-i (Hâlid Fahri)
Dil verir baykuşa tûti şeker hâ diyerek
- 8 Kimi (Yahya) gibi gör, paslı çürük bir palayı
Yutturur halka bu der seyf-i meclâ diyerek
- 9 Kimi kanuna hevesger kimi tanbura bugün
Kimi divâne olur tabl ile sernâ diyerek
- 10 Kimi âh etmededir mîr (Ra'uf Ahmet) veş
Ne inen kaldı bugün elde ne mânidâ diyerek
- 11 Kimi (Yûnus) gibi deryâya vedâ‘ eylerde
Çırpınır gûşe-i meyhânde sahbâ diyerek
- 12 Kimi bekler eli koynunda melûl ey başını
Ol elbette koruk sabır ile helvâ diyerek
- 13 Kimi her şâm ü sahr ye's ile eyler feryâd
Çıktı elden bütün âh evdeki eşyâ diyerek
- 14 Artırır kendi ma‘âşâtını hep meb‘ûsân
Ne kadar verseler azdır bize zira diyerek

- 15 Eylemişler zam yine yüz lira aylıklarına
Üç yüz olmazsa tamam almayız asla diyerek
- 16 Dolaşıp teyh-i zarûretten ma'âş erbâbı
Dest-i sarrafı öperler yed-i beyzâ diyerek
- 17 Herkes alkışladı attık da (behâ) püskülünü
Çıktı (Püskülsüz) e bak bir daha hemtâ diyerek
- 18 Kargalar avcılarının reyşine gülmekte bugün
Verdi müftî (Çorum) bizlere fetvâ diyerek
- 19 Babahindi gibi (Fevzî) kabarırsın yeri var
Şimdi yok ben gibi bir şâ'ir-i yektâ diyerek¹³²

93- MÜSTEF'İLÂTÜN MÜSTEF'İLÂTÜN

- 1 Sâkindir ama cânân (vefâ)da
Mânendi yoktur cüz ü cefâda
- 2 Köyünde feryâd eyler yezidin
Şâm ü sahr birkaç bin fütâda
- 3 Naz ü edâda yektâdır elhak
Yektâdır elhak naz ü edâda
- 4 Ol (Evliyâ)yı meh tal'at âsâ
Sânîsi yoktur hüsn ü behâda
- 5 Damlar gözümde eşkâb hûnîn
Evvelki demler geldikçe yâde
- 6 İfşâya cür'et yok ben de ama
Çok macera var mâbeynada
- 7 Ey dini yok, ey imanı mefkûd
İnletme artık câh-ı belâda
- 8 Rahm eyle, insâf et, verme yüz gel
Hala rakip süflî nejada
- 9 Gel sen de sâki sun câm sahbâ
Lâyık mı ağaz etmek 'inâda

¹³² Z.A., no:109, s.1,(24 Kanunu Sani 1340);Akbaba, no:491, s.1(20 Ağustos 1927)

- 10 İnsan değildir her kim cihanda
Sevmezse dilber, içmezse bâde
- 11 ‘Aşkıyla varsın ol nevcivânın
Yansın tutuşsun (Hamâmizâde)
- 12 Duydum ki (Yahya) dargınmış el‘ân
Gelen ü devât u levh ü midâda
- 13 (Fâzıl)da mâlik olmuş nihayet
Nakdîne-i bîhad va‘dâda
- 14 Üstünde lakin yoktur gözüm hiç
Halak mangır etsin ziyâde
- 15 (‘İzzet Melih)in var esbî ama
(Midhat Cemâl) bey kalmış piyâde
- 16 Durmaz söğermiş lanet okurmuş
Hala (Emîrî) mîr (Fu‘âd) a
- 17 Bir mehlikânın hicriyle şimdi
Feryat edermiş (Hakkı Sühâ) da
- 18 Derler ki el‘ân iz‘ân ü ‘aklı
Meb‘ûs mardin vermiş mezâda
- 19 Cehâli dâ‘im eyler mi ikdâr
‘Akl olsa az çok mîr (Safâ)da
- 20 Ey bâd hoşbu, şayet görürsek
Benden selam et çok çok (Nihad)a
- 21 Ey dil, tahmîl kıl kahr-ı dehre
Sabır eyleyenler ermiş murâda
- 22 Yok bahrın ama (Fevzî) senâda
Üstâd gelsin fen hecâda¹³³

¹³³ Z.A., no:80, s.1,(15 Teşrin-i Evvel 1339)

94- TASVİR-İ CÂNÂN

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yârımın (Püskülsüz) âsâ kâmet-i mevzunı vâr
Mesel rûyı (Ercümen Ekrem) rah gülgünü vâr
- 2 Hâceb (Yûsuf Ziyâ) veş ol kemân ebrûsunun
Cevr ü istibdâda dâir lâ'y'd kânunu vâr
- 3 Çeşmi benzer dîde ('İzzet Melih) dilbere
Her negâh şuhunun bin sahrı, bin efsunı vâr
- 4 Ândırır vechen dahı (Mithat Cemâl) şâiri
Gamze-i gammâzının kim kavm kâddâr meftûnı vâr
- 5 (Sâhir) gülfemle ol kâfir 'aceb tevemmidir
Zülfünün zirâ hezârân 'aşkı mecnunı vâr
- 6 'Aklı tâlân eyleyen reftâr (Rûşen) vârinin
Mesel(Yahyâ) bî şamâr üftâdeh delhûnı vâr
- 7 Ruz u şeb yânsam tutuşsam çok mudur ('Anber)gibi
Dilde zîrâ hayli demdir bir elem kânunı vâr
- 8 'Akl ü iz'ân (Mazhar 'Osmân) beyde bitmiştir bugün
Sanmâ 'asr hâzırın bir öyle eflâtunı vâr
- 9 Muttasıl fahr itse (Fevzî) çok mudur zirâ bugün
Böyle yüz binlerce şi'r-i nâdir el mazmunı vâr¹³⁴

95- OLMUŞ

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bakıp şâştım cihân â'cil acâyip bir cihân olmuş
Bütün katıp elzamân sattıklarım ebn elzamân olmuş
- 2 Vefâdan kâlmâmış aslâ eser tab'ında insânın
Sadâkat istikâmet ehli bî nâm ü nişân olmuş

¹³⁴ Akbaba, no:126, s.1(18 Şubat 1340)

- 3 Sadâ yok ses yok aslâ bülbülistânında devrânın
Garâb ü buma gülşenler mekân ü aşiyân olmuş
- 4 Hecûm leşker fakr ü zarurettten bugün herkes
Esir-i derd ü gam meşgul feryâd ü figân olmuş
- 5 Semerdârânı dehrin seferi in‘âme yân gelmiş
Na‘medârânı ü ehyefâ ki hep muhtâc nân olmuş
- 6 O sâgırlar ki devr etmekdedir ıydıyı nâdânda
O sâkîler ki hep hem meclis nâpahtekân olmuş
- 7 Pilâv ü zerdenin hecr cemâl bâ kemâliyle
Sârârmış benzi dildârın nazır za‘ferân olmuş
- 8 Gezer ‘azim ü sebâtın şimdi yalnız nâmı dillerde
Dönüp durmakta herkes ‘âdetâ bir yelkovân olmuş
- 9 Kâdın erkek berâber dâns ederler şimdi bir yerde
Utânmak kâlmâmış, yüzler misâl sahtiyân olmuş
- 10 Harus ü mâkiyânın bir yerinden farkı vâr, yoktur
Pelenkân tilkileşmiş, tilkiler şirzebân olmuş
- 11 Görenler âh ü feryâd etmeden geçmez harâbâtı
Dökülmüş bâdeler mu‘beçeler gözden nihân olmuş
- 12 Bıyıktan bıkmamış âhir işte bâk (Muhammed Rauf) beyde
Misâl mîr (Câhid) pîr iken bir nevcivân olmuş
- 13 Nâsıl fahr ü mebâhât eylemezsen dembedem ârtık
İşittim şöhretin dillerde (Fevzî) dâstân olmuş¹³⁵

96- DESİNLER

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 İç bâdeyi varsın mestâne desinler
Uslanmadı bir türlü şu dîvâne desinler
- 2 «Yer hakkını halkın» demesinler de ‘azizim
Her lahza çekiştirmede peymâne desinler
- 3 Herkes bugün öğrendi mey i‘mâlımı evde
Her hâneye şimdi nekir-i meyhâne desinler

¹³⁵ Akbaba, no:127, s.3(21 Şubat 1340)

- 4 Bir dilbere dil ver ki olanlar nazar-ı endâz
Aklım melâhatte bu, bir tâne desinler
- 5 Teşbîh ederek vechini hurşîd-i münire
Benzer lebi yâkut ile mercâne desinler
- 6 Bak keyfe ki cânân eyle her an ki görenler
Vermez metelik mihnet devrâne desinler
- 7 Bir bûse verip gel dil-i şâd eyle ki sâki
İ‘mâr ediyor bak yine virâne desinler
- 8 Vur şâneyi kâküllere kıl darmadağında
Kâfir, ne yakıp durmadasın lâne desinler
- 9 Bir sille yapıştır ki tutup sende rakibe
Dönmüş yüzü ‘ayniyle bâdincâne desinler
- 10 Tayyâre neşîn ol, tayrân et de (velîda)
Gör hâfızı kim uymada şeytana desinler
- 11 Bahsette hemen hak ü hakikatten â (Câhid)
Varsın sana söyler yine yabane desinler
- 12 Yaz durma kalem, böyle gazeller ki güzeller
Bin bûse feda öyle suhândana desinler
- 13 Yaz durma ki (Fevzî) gibi gelmez bu cihâne
Bir şa‘ir şânpırur ferzâne desinler¹³⁶

97- FELEK

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yine cüzdânıma bilmem ne füsûn etti felek
Onu bir tek metelikten de mesûn etti felek
- 2 Dili gûlâb gam ü ye'se şebye eyleyerek
Çeşmi mânende-i nehir (âmâzon) etti felek
- 3 Keşti (bûdce) mey tahrîb ü perîşân birle
Beni müsteğrak emvâc deyûn etti felek
- 4 Pinti dâinlerimin havf takâdâsından
«Renkten renge girer bukalemun » etti felek

¹³⁶ Z.A., no:115, s.1,(14 Şubat 1340)

- 5 Müftekarken bana ol (karabet) (Yorki) bugün
(Muhtaç ânâstâs)ü (leûn) etti felek
- 6 Geçti firavunuda bakkal ‘aleyh el‘ana
Hele kasabı bugün mesel (neron) etti felek
- 7 Sahib-i haneyi teslît eyle her lahza bana
Kalbi hasretkeş arâm ü sükûn etti felek
- 8 Çıkamam bir yere havfindan o bed çehrelerin
Cism nâlende mi tesbît (mezûn) etti felek
- 9 Ceyş-i mihnetle hecûm eyleyerek subh ü mesâ
Selb-i âsâyiş aklımı derûn etti felek
- 10 Simsiyah eyleyerek ‘âlemi giryân gözüme
Çehre-i âlemi hemreng (limon) etti felek
- 11 Ağniyâ titrer iken hâme-i kakhârımdan
Beni bir (kâğıt) bî renge zebûn etti felek
- 12 Ehl-i dil fes bulamazken giyecek, cehâlin
Serde destârını mesel halzûn etti felek
- 13 Mütebasbaşlığı öğrenmedikten (Fevzî)
Mesned ü câhını günden güne dîn etti felek¹³⁷

98- OLDU...

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kalbi ağyâr değil, yaralayan yâr oldu
Kanatan yaramı gülgonca, saran hâr oldu
- 2 Şehr-i ârâmmı bir dilber şehri yoktu
Tuttu bir Rusyalı kız sâ‘î i‘mâr oldu
- 3 Söylemem doğruyu ben bindir sevdâda bu yıl
Lâ ya‘d dâd ü sited, çok zarar u kâr oldu
- 4 Öyle bir hâlette vaz‘ etti ki dünyayı şu harb
Cân-ı şirin bile insanlara bir bâr oldu

¹³⁷ Z.A., no:97, s.1,(13 Kanun-u Evvel 1339),Akbaba, no:514, s.1(14 Teşrin-i Sani 1927)

- 5 Nice me'mûr ü mu'allim, nice erbâb-ı zekâ
(Fakr-ı dârjan) denilen derde giriftâr oldu
- 6 Ehl-i 'iffet nice nisvân-ı vatan açlıkla
Bey' nefis eyleyerek şâhid bâzâr oldu
- 7 Nice bîdârların bahtı dolup havâb-ı gama
Nice havâbidaların tal'î bîdâr oldu
- 8 Yiyecek yem bulamazken nice çıplak o baş
Gark-ı emvac-ı yem dirhem ü dinar oldu
- 9 Nice aç gözlü soğuk yüzlü bozuk özlü hödük
Na'il bus leb ü çesm ü rah ü hâr oldu
- 10 Nice şâ'ir satarak hâmeyi kızâz oldu
Nice (Sâhir) gibi işportacı, tüccar oldu
- 11 Paranın derk ile meftâh zeheb olduğunu
Nice (Hâşim) gibi şeydâ bile huşyâr oldu
- 12 Gördü kim karnını imlâ edemez levh ü kalem
Babacan (Ahmet Emin) bey dahi simsar oldu
- 13 Bakalım neş'e ilinden ne hedâyâ getirir
Çünkü seyah-ı zamanın yine (seyyar) oldu
- 14 Vâ'zın kanma oğul lafına mey iç ki bizi
Böyle cahil bırakan cübbe ü destâr oldu
- 15 Yine el'minnet Allah ki rindân-ı zaman
Kadem endâz rah-ı hâne humâr oldu
- 16 Meyin etlâkını duyduk da o mecnun doktor
Hiddetinden yüzü mânende-i pancar oldu
- 17 Sana ey gelen simâ mertebe yüz bin tahsîn
Her gören yazdığın âsâra pürsitâr oldu¹³⁸

¹³⁸ Z.A., no:47, s.2(21 Haziran 1339);Akbaba, no:505, s.3(13 Teşrin-i Evvel 1927)

99- BİLLAH BU PEK MÜNASİP OLDU

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Cehl-i âfeti 'ilme gâlip oldu
Dünya ne kadar 'acâyip oldu
- 2 Erbâb-ı meziyet ü kemâlin
Hurşît-i refâhı garp oldu
- 3 Yüzlerce mu'allim el ma'ârif
Mehcûr der mekâtip oldu
- 4 Yüzlerce defîne -i fâzilet
Magruk çe mesâ'ip oldu
- 5 Yüzlerce sefine-i dirayet
Deryâ-yı elimde gâ'ib oldu
- 6 Hakkâ o (Safâ) beyin de artık
Tespît-i cefâsı vâcib oldu
- 7 Evvelce değildi beyni böyle
Bilmem neye şimdi râtip oldu
- 8 Oldukta ma'ârifin vekîli
Bir kamkame-i garâip oldu
- 9 Aklım funûnı yaktı yıktı
Ârâm ü huzûru gâsıp oldu
- 10 Kahriyle dil-i hüner şenâsân
Cevlânkede-i metâ'ip oldu
- 11 (Fâzıl) içmezde çıktı 'âklı
Bir başka tarîka-i zâhip oldu
- 12 Aç kaldı zavallicak ne yapsın
Ârâmını 'ilm-i sâlip oldu
- 13 Teslîm eyle dest salihî cehle
'İrfânla hemen muhârip oldu
- 14 Ehrâk ederek kitâp vekilliği
Şâ'irliğe, şî're tâib oldu

- 15 Yalvardı yakardı en nihayet
Kârûn zamane kâtip oldu
- 16 Uydurdu kitaba her hesâbı
Bilsen ne yaman muhâsip oldu
- 17 Üç beş ay içinde doldu cebi
Saman ‘azime sâhip oldu
- 18 Günden güne yükselip bacaksız
Hem mertebe-i sehâ‘ip oldu
- 19 (Fevzî) bu neşîde-i balığın
Mânend kelâm (sâ‘ip) oldu¹³⁹

100- ÇAPKIN ... HAMÂMİZÂDEYE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Kaş çatma her eyn ü âna çapkın
Ok sürme hemen kemana çapkın
- 2 Tâki bu cefâ, bu zulm ü bîdâd
Çapkın susadık mı kana çapkın
- 3 ‘Âşkınla serm misâl mecnûn
Leyleklere oldu lâne çapkın
- 4 Hicran ile döndü reng-i rûyım
Eşkûfe zaferana çapkın
- 5 Cûlar gibi eşk-i dîde her an
Hâk üzere olur revâna çapkın
- 6 Layık mı sihâm çevre daim
Etmek beni hep nişâna çapkın
- 7 Zenbûr elimle doldu sînem
Döndüm içi boş kovana çapkın
- 8 Çıkmakta semâya doğru âhım
Mânende-i estevâne çapkın

¹³⁹ Z.A., no:17, s.(8 Mart 1339)

- 9 Ettin beni müptela nihâyet
Hem bâdeye, hem dehâne çapkın
- 10 İsrâf ü sefâlet oldu kârın
Soktun beni çok ziyana çapkın
- 11 Sâmân mı eyledik telef hep
Soydukça verip soğana çapkın
- 12 Tarlama dikip derhat incir
Ne giden darı cüz ü dâne çapkın
- 13 Her masrafı ben mi yâ peymâ lazım
Bilmez misin ‘ârifâne çapkın
- 14 (Fındıklı)ya uğramazsın ama
Fındıkçısın ey yegâne çapkın
- 15 Agyâr ile ‘ışret eylemişsin
Yenmez bu kadar da nane çapkın
- 16 Hep öyle açık saçık gezipte
Düşmek ne revâ lisâna çapkın
- 17 Ben yazmadayım hakikat ama
Sen sanmadasın fesâna çapkın
- 18 Gel gel, kuralım bir akşam olsun
Bir mastabe-i şebâna çapkın
- 19 Gel gel, hased eyleyip rakibin
Dönsün rahı patlıcana çapkın
- 20 Her an bana ver de yüz elem tek
Yüz verme o şaklabana çapkın
- 21 Zîra o herif nâ şerifin
Benzer yüzü sahtiyâna çapkın
- 22 Varken gel hoş likâ-yı ü manzur
Meyl eyleme baldırana çapkın
- 23 Madem sana uymuyor zamane
Sen bari gel uy zamana çapkın

- 24 Naz etmek ‘abes değil mi artık
(Fevzî) gibi nüktedâna çapkın¹⁴⁰

101- KIYAMET Mİ KOPAR

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Şu felek ‘adili şî‘âr etse kıyamet mi kopar
Esbî tercîh humâr etse kıyamet mi kopar
- 2 Dûr ma‘kûseni terk eyleyerek ah artık
Leyle-i takdîm nehâr etse kıyamet mi kopar
- 3 Yetişir döndüğü mademki hayvanca döner
Ba‘demâ meks ü karar etse kıyamet mi kopar
- 4 Şu gönüllerdeki pâyende hazân mevsimi
Gayrı tahvîl-i bahar etse kıyamet mi kopar
- 5 Câh hüsrâna atıp câhili ehl-i hüner
Sâ‘id berc-i yesâr etse kıyamet mi kopar
- 6 Ba‘dâzîn fâriğ ah eyleyerek leblerimi
Bûsecîn râh-ı yâr etse kıyamet mi kopar
- 7 Atsa âgûşuma her şeb o büt nevârı
Verdi teslîm-i hezâr etse kıyamet mi kopar
- 8 Keşti‘ tâli‘ tûfânezde-i sad câki
Tutup îsâl-i kenâr etse kıyamet mi kopar
- 9 Gayri bir parçada agyâr rezel tekârın
Harmen bahtını târ etse kıyamet mi kopar
- 10 Gerd-i mihnetle dolan sîne-i bî kineleri
Gark-ı emvâc-ı mesâr etse kıyamet mi kopar
- 11 Kâri gülbâne tabasbus olan ol hayyeleri
Hemen elkâyı mezâr etse kıyamet mi kopar
- 12 Nûşî vâreste-i nîş eyleyerek men ba‘d
Gülü âzâde-i hâr etse kıyamet mi kopar

¹⁴⁰ Z.A., no:65, s.2(23 Ağustos 1339);Akbaba, no:383, s.2(5 Ağustos 1926)

- 13 Mûs'âdet mihr-i dilârâsını her yerde bugün
Dembedem şa'sa'adâr etse kıyamet mi kopar
- 14 Giryeye-i hecr eyle âlûde olan dîdeleri
Ânbeân hande-i nesâr etse kıyamet mi kopar
- 15 (Fâzıl Ahmet) gibi deyiniz kalem erbâbına
Mîr (Câvid) ile câr etse kıyamet mi kopar
- 16 (Sâhir) âsâ gece gündüz şi'râyı 'asrı
Â gül sîb-i azâr etse kıyamet mi kopar
- 17 Hep ziyan eyledi bu âna kadar ehl-i kemâl
Şimdi bir parçada kâr etse kıyamet mi kopar
- 18 Girse birgün de bizim matbaha (Fâlih Rıfkı)
'Atıf-ı inzâr kîlar etse kıyamet mi kopar
- 19 Sâ'at 'aklımı ol mürşid-i (dergâh) harab
Yeni câmi'ada 'ayâr etse kıyamet mi kopar
- 20 (Atalay) Bey de bir altı ile parklarda hemen
Azıcık keş ü güzâr etse kıyamet mi kopar
- 21 Tîr-i hecrin bugün ey (Fevzî) sıyâd-ı zaman
(Yunus) 'asrı şekâr etse kıyamet mi kopar¹⁴¹

102- NE DERLERSE DESİNLER...

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Sev bir büt gültende ne derlerse desinlere
'Asrılığa yelten de ne derlerse desinler
- 2 Git, durma, hemen mislin (Câvit) sülün et
Ol 'âşık ma'den de ne derlerse desinler
- 3 (Câhit) gibi her deste geçen destini yavrum
Doldur su akarken de ne derlerse desinler
- 4 Al, karşına sâki gül endâmı da herdem
«İç bâdeyi gülşen de ne derlerse desinler

¹⁴¹ Z.A., no:59, s.2(2 Ağustos 1339)

- 5 Rahat yaşayım dersen eğer sen bu cihânda
Öp dest ile dâmen de ne derlerse desinler
- 6 (Enver) gibi birgün seni tâli‘ bu boşayınca
Git (Hayve) ye (taşınından) ne derlerse desinler
- 8 Yok hazret (‘İsmet) de olan fert metânet
Bir kal‘a-i âhende ne derlerse desinler
- 9 (Gürzün) dahi sulhun eri, erbâbı değilmiş
İş kaldı tonsehende ne derlerse desinler
- 10 Üç beş kuruşun varsa sakın bankaya verme
Defn eyle de mahzen de ne derlerse desinler
- 11 Tevfikini isterse hüdâ etmesin erzân
Ol hedem (Neyzen)de ne derlerse desinler
- 12 Artık seni hicv eylemem ey (Hâşim) dâna
Her türlü hüner sen de ne derlerse desinler
- 13 Al sazı, ya hemen destine et bir gazel inşâd
Sâzende, havânında ne derlerse desinler
- 14 Cevrinle ölürsem dahi ey çarh-ı cefâ keyş
Olmam sana ben ben de ne derlerse desinler
- 15 Minnetle eylen kasrına pay atmada ey dil
Yat köşe-i külhanda ne derlerse desinler
- 16 Asla sühan hâside sem‘ etme ihâle
Sen yaz da hoş âyende ne derlerse desinler
- 17 Fahr eyle ki her bir sözün ey (Fevzî) üstâd
Benzer ‘asl ü kande ne derlerse desinler¹⁴²

103- EKSİK DEĞİL

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 «Rûz u şeb serden hevâ-yı zülf ü yâr eksik değil
Mürtef‘â yerdir onun için rüzgâr eksik değil

¹⁴² Z.A., no:1, s.2(11 Kanun-u Sâni 1339)

- 2 Sevdığım ol mehlika gûyâ bekâr ama bugün
Meclisinde dâimâ bir nâbekâr eksik değil
- 3 Cevr-i terk etmezse ben terk eylerim âhir onu
Şehr-i İstanbulda zira şîvekâr eksik değil
- 4 «Eylemiş vuslatla ‘ıyş ama rakibim, biz de de
Ni‘met-i hicranla- cemd olsun- mesârâ eksik değil
- 5 Bu ‘ali sinâ-yı devrandır (Emîri) ustamız
Dest pürz ü renden asla zavallı fukara eksik değil
- 6 Neyleyim ah arkasından bir dem ol mugbeçenin
Şâ‘ir-i meşhûr semt-i Üsküdar eksik değil
- 7 Oldu sulh ama kadınlar açtı harp erkeklere
‘Arsa-i hicâda bir an ah ü zâr eksik değil
- 8 Çâr ebrû yirmilik bir nevcivânım derse de
Seni Ahmet Hâşim’in tam ellidir eksik değil
- 9 Çok mudur oynarsa Câhid bey bin poker Câvid ile
Ceblerinden çünkü nakd bîşamar eksik değil
- 10 Ey hüsn-ü fehmî unuttun gayr fe‘âlini sen
Leblerinden bed duâ‘ leyl ü nehâr eksik değil
- 11 Ekl eder erbâb sadık ü istikamet nân haşin
Sefere-i ehl-i riyâdan enginar eksik değil
- 12 İnliyor pigûle-i nisyandan hala ‘âkılan
Gafilen ‘asra hürmet i‘tibara eksik değil
- 13 Mazhar in‘âm olur hep yâve -guyân zaman
Ne kesesinden nükte-i sincanın şamar eksik değil
- 14 Övmemek mümkün değil ama bu nâr-ı fakr ile
Hamdullah elden âb-ı gamküsâr eksik değil
- 15 Sen o tûbâ-yı faziletsin ki ey gelen belîğ
Şâh-ı endîşe giden eslâberin ü bâr eksik değil
- 16 Fahr et ey (Fevzî) demâdem genc tab‘ından senin
Böyle yüz binlerce der şâhvârâ eksik değil¹⁴³

¹⁴³ Z.A., no:62, s.2(13 Ağustos 1339)

104- NE DESEM ?...

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ne desem ben ona i‘mây-ı mükerrer mi desem
‘Âşık hâk ü hicr, düşman gûher mi desem?
- 2 Hasım kâbil mi desem, sâni (bâkil) mi desem,
Em bâtil mı desem, ‘âtıl eşher mi desem?
- 3 Server kâfile-i her zerre ü keylân mı desem,
Jajhâ, beyhûde gû, safsata perûr mu desem?
- 4 Ne desem, ecvef vâvı mı yâ yâ‘yî mi desem,
Kara cahil mi desem, cahil esmer mi desem?
- 5 Ne desem, ben ne desem, ‘acz mücessim mi desem,
Koca sersem mi desem, sersem ekber mi desem?
- 6 Ne desem, defter esmâ‘ mecânîn içre,
Nâmı çoktan beri mergûm muharrir mi desem?
- 7 Ne desem, ya ne desem, hak rezilinde bugün,
‘Acebâ nîme-i sâni mü'her mi desem?
- 8 Ne desem, meshare-i mü‘min ü kâfir mi desem
Dîni yok, münkîr Allah ü peygamber mi desem
- 9 Ne Araptır, ne Acemdir ne Müslüman ne Frenk
Ona ben yoksa kızılbaş makşer mi desem?
- 10 Ne desem, zerk ü riyâ ehline sürur mu desem
Fâsik termi desem, Fâsıd ebter mi desem?
- 11 Yazamam binde bir o sâfinı bilmem ne desem?
‘Abd-ı tal‘at mı desem, bende-i enûr mu desem?
- 12 Ne zid menfûr yine hiç uğramamış ‘âr ü hayâ
Yoksa ser halka-i iclâf muhakkar mı desem,
- 13 Her tükürdükçe hemen mas u kabul etmededir
Çehre-i bâred ü menhûsına sünger mi desem?
- 14 Dil-i pür-kîne âhen mı desem, mermer mi,
Ser bî magzine kızgın mı yâ lengir mi desem

- 15 Muttasıl dönmededir verdiği sözden kâfir,
Bilmem gayrı fırlıdak mı ya çenber mi desem?
- 16 Kadın âsâ tuvalettir işi her subh ü mesâ,
Kız mı oğlan mı münsemî mezker mi desem?
- 17 Hemeh an kârı beni nev'ine îrâs zarar,
Mâye-i şer mi desem, şer muhammer mi desem?
- 18 Mutlaka burnu düşer koklayanın bir kere
Ona nisbetle tezek misk ile 'anber mi desem
- 19 'Acep ey (Fevzî) dâna bugün artık sana da
Sânî havâce-i meşhûr sekender mi desem?¹⁴⁴

105- BAKMAZLAR...

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Bu memlekette likâ-yı sevâba bakmazlar
Yalancı inci arar, der bâbâ bakmazlar
- 2 Garâba rağbet ederler, hezârı almazlar
Zılâme mâ'il olup afitâba bakmazlar
- 3 Kalam câhil olur mechor sitayiş ü medh
Mekâl Fâzıl Hikmet nesâbe bakmazlar
- 4 Muzik dahiye'i ihtiyaç içinde yaşar
Zavallı (Hamid) dahi cenaba bakmazlar
- 5 Nazarda şimdi halî-ül izâr olanlar var
Cümle dilber İsmet mâba bakmazlar
- 6 Füyûzı cam (safâ) dan olan medkaklar
Sahâyıf kitap mestetaba bakmazlar
- 7 Nazarlarında bahar ü şita müsâvîdir
Kalenderan zaman şih u şaba bakmazlar
- 8 (Vatan) hezarı dururken tutup ta ey (Câhit)
(Tanîn) sâma söz-i zebâba bakmazlar

¹⁴⁴ Z.A., no:85, s.1,(1 Teşrîn-i Sâni 1339)

- 9 Belâ-yı ‘aşk çekenler sefâya düşman olur
Şarap telhi içenler hoşâba bakmazlar
- 10 Öpersem ‘afv et âsâ ki bizim rindânda
Kasver vâfi‘ mest harâba bakmazlar
- 11 Humâr-ı lâgır (Yahya) yı eyleyip takdir
Semend (Fevzî) gerdun rekâbe bakmazlar¹⁴⁵

106- GAZEL

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Nûş sahâ-yı subûh eylerken meynûşân
Sıkboğaz etti basıp şahane'i şehr-i ramazân
- 2 Dîdeden oldu nihân sâkiyeler, sâkîler
Şimdi meyhanede sergûre satar pür muğân
- 3 Tevezlü sâğırlara tevciye negâh eyleyerek
Ah edip durmada ahbâr (karabet) bârbâ (yuvan)
- 4 Yan gelip gûşe'i endişeye tiryakiler
Çeker akşama kadar sehhe-i mihnet elân
- 5 Görse benkilerin ahvalini bir kere gelip
Uğramaz Toptaşının semtine Mazhar ‘Osman
- 6 «Sûre-i mâ'ide ü kevser okur hırsından
Vâ'iz ger sîne ettikçe tilavet Kur‘ân»
- 7 Gece oldukça hemen sil hurûşan âsâ
Ediyor vezne haylerden kadın erkek ceryan
- 8 Bu kadar kaynamanın var mı âcep ma‘nâsı
Kaynamazken nice yıldan beri evlerde kazan
- 9 Geldi ama eli boş geldi mübârek yine ah
Gece gündüz ederiz câh-ı zarûrette figân
- 10 Peynir ekmekle gelir sofrâ-i iftar ü sahur
Bulunur kah ma'iyette de bir taze soğan

¹⁴⁵ Z.A., no:31, s.2(26 Nisan 1339)

- 11 Var mı imkânı bugün ekl lehum eylemenin
Çıktı birdenbire yüz elliye dağlıç karaman
- 12 Cemekânlarda görüp geçmedeyiz baklavayı
Buranın rü'yet dîdârı gadim elimkan
- 13 Ben şu kör tâlî' şekvâ edecektim ama
Neyleyim Ankara'dan gelmedi mir (Adnan)¹⁴⁶

107- GAZEL

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Meclis ol mührü gelir gelmez garîk-i nur olur
Kalbe-i viran dil sertâbeser ma'mur olur
- 2 Bir öpen ruhsar alından kazârâ kâfir
Ta kıyamet buysa havâh duhter-i engûr olur
- 3 Çok mu bin 'âşık-ı şitâp eylerse her gün köyüne
Nûşın etrafında elbet lâ'yâd zenbur olur
- 4 Ey gönül, hoş görmemiz lazımdır istiğnâsını
Çünkü müstesnâ güzeller şuh olur magrur olur
- 5 Her nedem yad eylemiş olsam (Safa)nın nâmını
Ceyş-i gam karşımda hep saf bağlayıp tabur olur
- 6 Çok değil yazmazsa artık bir selam olsun bana
Dûr olanlar dîdeden, elbette dilden dûr olur
- 7 Öyle mağrur olma ey makbul Süleymanlar bile
Gün gelir kim ta'me-i dendân mâr u mur olur
- 8 Câyî nâdânın serir-i izzü ikbâl olmasın
Az zaman zarfında zira sâni-i (temeyyür) olur
- 9 Ey kalem, hala mı haktan bahsedip durmaktasın
Dâimâ bilmez misin hakgû-yı olur menfûr olur
- 10 Başka bir şey istemezler kâse-lîs ol sadece
Elhazar! Zannetme san'at, ma'rifet meşkur olur

¹⁴⁶ Z.A., no:30, s.1,(23 Nisan 1339)

- 11 Kim ki düşünden bırakmaz bar-ı me'muriyeti
Kâmet mevzûnu çok geçmeksizin kanbur olur
- 12 Nûş edenler fa'âliyetin zehrâbını
(Ercümen Ekrem) ki (Haşim)den beter meyhûr olur
- 13 Geçti (Yunus Nâdi) meşhuru (Şâdi) Bey bugün
Bâde nûş etmezse bir dem mutlaka rencûr olur
- 14 İştihakından o (Müştak) melihin rûz u şeb
Çeşmi (Ya'kup)un mesel çeşme-i (horhor) olur
- 15 Gerçi ey (Câhid) merak etmişsin ama dansa sen
Kırk yaşımdan sonra saz çalmak azizim zor olur
- 16 Öyle cevherler yumurtlar kim bugün (Ahmet Emin)
Gûş eden mahmur olur, gûş etmeyen mahmur olur
- 17 Dinleyen (Fevzî) nevâ-yı saz efsunkârını
Gaşî olur, sermest olur, meftûn olur, meshûr olur¹⁴⁷

108- GELEN

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 «Hazır et cânın dem vasl dilârâdır gelen
Eyle kurbânın mahyâ 'ıyd ezhâdır gelen»
- 2 Durmak olmaz sâkiyâ doldur peyâpî sâgırı
Ân şevk ü neş'e vakit nûş sahbâdır gelen
- 3 Serteser âfâki tutsun na'ra-i mestâneler
Her cihetten bak sadâ-yı tabl ü sernâdır gelen
- 4 Lev m rindân etme zâhid sen de iç zîra bugün
Hâne-i humara hep erbâb takvadır gelen
- 5 Durma ey dil şâdimân ol şâdimân ol şâdimân
Çünkü 'ahd inkisâr câm i'dâdır gelen
- 6 Karşıdan sevinmiştir ah o sevdiğim fettân yine
Sır eden hakka ki şâyân temâşâdır gelen
- 7 Sır eden çeşmânınız olsun garîk bahr-ı nur
Mîhr ü mâh dehre zira gıpta fermâdır gelen

¹⁴⁷ Z.A., no:45, s.2(28 Mayıs 1339);Akbaba, no:502, s.1(3 Teşrin-i Evvel 1927)

- 8 ‘İşvenin, nazın, edânın sâni yektâsıdır
Sahne-i ‘âlemde bi mânend ü hemtâdır gelen
- 9 Eyleyen lakin söz atmaktan felan çok ihtirâz
Kim cidâl ü cenge her dâ'im mehyâdır gelen
- 10 Bir kötek ekl etmeden kaç ey (Salahaddin Enis)
Fırka-i meşhûra-i nisvânda ‘izâdır gelen
- 11 Bak da ‘âr et ey felek bir parça hala sefereme
Her yemek vaktinde haşlanmış fasulyeden gelen
- 12 Basıyor zî ruh ayak asla ma‘arif bâbına
Çok zamandır dikkat ettim hep heyûlâdır gelen
- 13 Bâğ-ı nâdândan hezâr hoş sadâ eksik değil
Bâm ehl-i feyzâ hep baykuşla kargadan gelen
- 14 Şâd ölen ey şâ‘irâd zira sahn meydânede
(Fevzî) zî iktidâr nükte-i pîrâdır gelen¹⁴⁸

109- BOĞUM BOĞUM BÜKÜLÜR

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

- 1 Serende halka-i giysû boğum boğum bükülür
Rahmede zülf semenbû boğum boğum bükülür
- 2 «Bu pîç ü tâbâ ‘acep â hemzemi oldu sebep
Neden ona kâkül dîlcû boğum boğum bükülür
- 3 Neden tutar da öpersem gadâr-ı alından
Kızır da ol gözü ahû boğum boğum bükülür
- 4 İşitirse bir, o yezîdin eğer mezâlimini
Hasedle ruh hülâgü boğum boğum bükülür
- 5 Nedem (Selâmî) devrân-ı tesadüf etse ona
Hemâme veş çekerek «hu» boğum boğum bükülür
- 6 Görünce kâfiri bezm de fart reşkinde
Hemen rakip sitem hû boğum boğum bükülür

¹⁴⁸ Z.A., no:57, s.2(26 Temmuz 1339)

- 7 Bizim sakallı bebek pek sıkılğan olmuş pek
Görünce bir iki bânu boğum boğum bükülür
- 8 Yazık şu (Fazıl)a bir türlü bâde nuş edemez
Elinde sağır memlü boğum boğum bükülür
- 9 Nedem görürse gözüm dâinân bî rahmi
Herâs ü bîm ile zânu boğum boğum bükülür
- 10 Nedem denilse: « Otuzdan ziyâdedir senin»
O (Hâşim) adlı sahengü boğum boğum bükülür
- 11 Nedem tesâdüf edersem duçâr-ı havf olarak
Zavallı (Tahir) bedrû boğum boğum bükülür
- 12 Kemâl-i cû‘ ile hala bütün ma‘âş ehli
Olup düvende-i her su boğum boğum bükülür
- 13 Sanır mısın ki bugün (Fevzî) felek meşrep
Edip ricâle tekâpü boğum boğum bükülür¹⁴⁹

110- KALMIŞTIR

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Harâbâtın ne ârtık bâde-i gül-fâmı kalmıştır
Ne sâkiyi billûrin sâk ü serv endâmı kalmıştır
- 2 Ne bir pîr-i mugân vardır, ne tersâzâd gelen vardır
Ne rindân zamanın memba‘ ilhâmı kalmıştır
- 3 Ne cânânın güler elân ilâhı rûyü gülrengi
Ne cân ü cismin aslâ râhat ü ârâ mı kalmıştır
- 4 Yıkılmış kâmilen hasn hasin ma‘rifet şimdi
Ne bir candan eser vardır, ne istihkâmı kalmıştır
- 5 Ne erbâb-ı kerem vâr gayrı hestigah ‘âlemde
Ne lütf ü himmetin âz çok nişân ü nâmı kalmıştır
- 6 «Ecel tıy etmiş ammâ (hâtm tâî) yi dünyâdan
İyyâd-ı cihânda defter in‘âmı kalmıştır»

¹⁴⁹ Z.A., no:110, s.2(), Akbaba, no:409, s.1(4 Teşrin-i Sâni 1926)

- 7 Nâsıl tahsil eşvâk eyleyip inşâd şî'r etsin
Bugün destinde (Yahyâ)nın tehi bir câmı kalmıştır
- 8 Bırâkmış gitmiş ammâ (Ercümend Ekrem) bu gülşende
Hezârân 'âşık mahnetkeş ü nâkâmı kalmıştır
- 9 Firâk târ giysû-yı zerrin bî behâsıyla
Kitâb-ı tende bâk şîrâze-i ebkâmı kalmıştır
- 10 Sâtıp sâvmış yemiş bir gülhânın bizim germende
Hamâmizâdenin zannetme bir hamâmı kalmıştır
- 11 İnânmazsan gidip bir kere sor ('Anber)den ol yerde
Misâl mîr (Nâzım) berber yektâ mı kalmıştır
- 12 Sükût et gayrı ey (Fevzî) heccâv el veriri ârtık
Bugün âğzında bir ıslânâmâdık bâklâ mı kalmıştır¹⁵⁰

111- OLUR SANIRDIM

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Bir gün şu baht-ı nâ'im bidâr olur sanırdım
Kalbim halâs çâh ikdar olur sanırdım
- 2 Âhir hulul eder de 'ıyd sa'îd vuslat
Sinem serir yar gadâr olur sanırdım
- 3 Demler gelir şu her dem feryâd eden lehimde
Her lahza bûse çin ruhsâr olur sanırdım
- 4 Demler gelir nihayet teşrif eder sa'âdet
Göklerde murg-ı keyfim tayyare olur sanırdım
- 5 Demler gelir ehl-i ikbâl bi meziyyet
Üftâde-i şâ'ir-i edbâr olur sanırdım
- 6 Dâ'im gezer dururum hülya ufuklarında
Bahr-i emelde az çok rüzgar olur sanırdım
- 7 Meşhud olup demâdem erzak bi nihâyet
Şevk aver derûn keylâr olur sanırdım

¹⁵⁰ Akbaba, no:117, s.4(21 Kanunu Sani 1340)

- 8 ('İzzet Melih), yektâ teşrif-i bezm eder de
Çeşmim gârik bahr-ı envâr olur sanırdım
- 9 Gül yüzlü (Ercümend)im bezl-i negâh ile
Lütfen celâ resâ-yı inzâr olur sanırdım
- 10 Âsân imiş meğer pek sarf-ı nakved edince
O şuhi elde etmek düşvâr olur sanırdım
- 11 Müştak imiş meğer kim kâfir niyâza dâ'im
Pek çok niyâz edersem bizâr olur sanırdım
- 12 Eylerde(Fâzıl Ahmed) tebdîl-i meslek artık
(Cavid) makbul âsâ simsar olur sanırdım
- 13 Hâfız (Velid) 'asrın ikdam ü himmetiyle
Bir gün şu pantolonlar şalvar olur sanırdım
- 14 Gördük de ol periyi (Sahir) Beyim be-tekrar
(Hubyâr)mahallesinde muhtar olur sanırdım
- 15 Aldanmışım 'azizim aldanmışım meğer çok
Bâzâr ma'arifette bin kâr olur sanırdım
- 16 Aldanmışım meğer çok sulh eyleyince 'avdet
Dolâp istikâmet duvâr olur sanırdım
- 17 Aldanmışım meğer çok erbab-I şî'r ü inşâ
(Haşim) misâlî dâ'im mihvâr olur sanırdım
- 18 Afyonu terk ederde mesel (Celal Nuri)
(Sâki)de mübtelâ-yı esrâr olur sanırdım
- 19 Olduk da mir (Yahya) meb'ûs-u şehri (Urfa)
(Nabi) şâ'ir âsâ hüşyâr olur sanırdım
- 20 En sonra anladım ki aslâ değilmiş öyle
Kafkasya dilberâni mekkâr olur sanırdım
- 21 (Fevzi) yoruldu âhir mir (Nihad) şâ'ir
Ehl-i hecâ-yi 'asra serdâr olur sanırdım¹⁵¹

¹⁵¹ Z.A., no:79, s.1,(11 Teşrin-i Evvel 1339),Akbaba, no:489-490, s.2-3(17 Ağustos 1927)

112- MEFAÂ‘ALİN MEFÂ‘ALİN

- 1 Pirestiş ettiğim kadın bir âfet-i zamanedir
Şu beldenin içinde bî nazîrdir yegânedir
- 2 Gazâl-ı ‘aklî meyde zülfü dil-firîb kemend
Şekâr murg-ı hûşe hâl cân-rübâsı dânedir
- 3 Câyr câyr yakar ‘azâr âteşini dilleri
Negâh bî emânetin hemîşe kastî cânedir
- 4 Vakûf tâmı var muhabbetin bütün negâtına
Bilir bihakkı ‘işve, şive, cilve, nâz, edâ nedir
- 5 Fetâd gane kâfirin hemen cefâdır ‘âdeti
(Vefa) lıdır fakat nedense bilmiyor vefâ nedir
- 6 Yâzık yâzık hakikatın bu yerde müşterisi yok
Hemîşe mazhar-ı revâc olup duran fesânedir
- 7 Ölenlerin, tes‘il eyleyenlerin hesâbî yok
Mu‘allimine ey(Sefa) bu ettiğin cefâ nedir
- 8 Görüp hazân resîde gülşen huzur u rahatı
Unuttu bülbülân memleket bugün neva nedir
- 9 Kebâb-ı murga hasret olmasından ah mi‘demin
Deruni yok ye‘se çok zamandır aşiyânedir
- 10 Zamane uymayıp biraz, sebep bu hale düşmeğe
Efendi, hep senin eşekliğin değil de yâ nedir
- 11 Yeter yeter ey Allahım, kâvûrdu kâsdı ‘âlemî
Bu kaht-ı pür belâ nedir, bu pür belâ galâ nedir
- 12 Tenâkus etmeyip hemen tezâyıd eyleyip duran
Bu derd ü gam, bu bî nihâye mihnet ü belâ nedir
- 13 Hevâ-yı kahr-ı rûzgar esince fevk-i serde âh
Unuttu büsbütün gönül heves nedir, hevâ nedir
- 14 Şu sulh bîvefâ da gelmez oldu, anlamam ki ben
Bu naz naszâ nedir, bu cevri-nâbicâ nedir
- 15 Biraz mey iç de zâhida, ne vâr, ne yok cihânî gör
O bitmeyen, tükenmeyen du‘â nedir ricâ nedir

- 16 Nedir o döşe aldığın hamule-i girân senin
Şu genç yaşında ey çocuk bu kâmet-i davtâ nedir
- 17 Tirilliğin sihâmı cana geçti ey (Ebulzeheb)
Kerem buyur da derd-i fikre söyle gel devâ nedir
- 18 Mefâ‘alin, mefâ‘alin, gel işte böyle yaz beyim
O parmağınla saydığın kırık dökük hecâ nedir
- 19 Tefâhir et ki oldun ey kalem cihânâ gösterin
Hard nedir, zekâ nedir, hüner nedir, dehâ nedir
- 20 Fakat bu yerde yalnız ânâmâz o câhil seyyâh
Behâ-yı der şi‘ir (Fevzi) suhanserâ nedir¹⁵²

113- MÜSTEF‘ALİN MÜSTEF‘ALİN

- 1 Bir gün gelip ol mehlîkâ hânemde mihmân olmuyor
Bir busecik ihsân edip şevk âver-i hân olmuyor
- 2 Her ruz ü şeb kâfir, gidip gördükçe âh ağıyâr ile
Kalbimde cevân eyleyen âlâme pâyân olmuyor
- 3 Bak tâli‘-i varune kim bir akşam olsun meclis
Mutrabda teşrif eyleyip mâhî‘ i ihzân olmuyor
- 4 Sen barî gel nâz etmeyip sakî hemân sun cam-ı cem
Meysir gönül zirâ bu gün bir türlü şâdân olmuyor
- 5 Çok sa‘i edip (Câhid) beyim tahsil-i raks etmiş de
Bir kerecik olsun gelip karşımda raksân olmuyor
- 6 Mademki vâkıftır bugün şılım şetumun künhüne
Bilmem niçin meş‘alkeş mirân külhân olmuyor
- 7 Cart curt edip durmaktadır keyfinden artık muttasıl
(Ya‘kup Mardini) yi hiç iskâte imkân olmuyor
- 8 (Yahya) sükût eyler bugün (Fâlih) yazar Allah için
(Mehyi) de susmuş büsbütün asla gazel havan olmuyor
- 9 Ol kamet bâlâya sâhîbken neden (Püskülsüz)üm
Seyrân-ı gülizâr eyleyip şek-i nihâlân olmuyor

¹⁵² Z.A., no:48, s.2,(25 Haziran 1339);Akbaba, no:503, s.1(6 Teşrin-i Evvel 1927)

- 10 Yâ Rab niçin bir kerecik olsun benim destim dahî
Peyveste giysû-yı ‘anber bû-yı sâmil olmuyor
- 11 İzhârî solmuş gülşen sîma-yı me'murin gibi
Bir dikkat et bülbül bile meşgul ilhân olmuyor
- 12 Hâlâ, doğup hurşid-i rahşân sabah-ı mes‘adet
Sâ‘iyi ref‘i leyle-i leylay hüsrân olmuyor
- 13 Sus ey kalem, beyhudedir say eyleyip durmak senin
Mademki san‘at, ma‘rifet takdire şâyân olmuyor
- 14 Ey (Fevzi) şirin edâ geçtin bütün şa‘irlerî
Beyhude şânın, şöhretin dillerde destân olmuyor¹⁵³

114- OLMADI GİTTİ

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Biçâre gönül şeka-i mekân olmâdı gitti
Âzâde sevdâ-yı bîtân olmâdı gittî
- 2 Her gün yeni bir derdiyle olmakta perişan
Bir lahza mi‘râ-yı figân olmâdı gitti
- 3 Bahtımda mı suç, bende mi bilmem ki, şu ömrüm
Bir günde kedersiz güzerân olmâdı gitti
- 4 Her rûz u şeb geçi felâketler içinde
Keyfimce bir âsûde zaman olmâdı gitti
- 5 Hala şu uğursuz, şu soğuk yüzlü rakîbân
Kahr olmâdı, bî nam ü nişân olmâdı gitti
- 6 Sulhun kızı teşrif ederek ravza-i ‘âleme
Reşk aver gülizâr-ı cinân olmâdı gitti
- 7 Envâr-ı müserret ederek dillerî imlâ
Gözlerden elem, gussa nihâl olmâdı gitti
- 8 Vareste olup tab‘-i beşer hırs ü tam‘adan
Dünyada sefâ mehr-i ‘ayân olmâdı gitti

¹⁵³ Z.A., no:51, s.2(5 Temmuz 1339)

- 9 Tam on senedir, on senedir bâğ-ı cihana
Bir türlü tarb-ı cû-yı revan olmâdı gitti
- 10 Hurşîd sa'âdet şu güzel, sevgili yurdun
Vechinde celî lilm'e'ân olmâdı gitti
- 11 Rağbet kazanıp kale-i ra'na-yı hakîkât
Revna da pazar-i cihân olmâdı gitti
- 12 Rendân elmedideye sâkî-i zamâne
Bir bade sunup neşve resân olmâdı gitti
- 13 Ettimse de bir hayli zaman medh ü sitâyış
Dil mâ'il ozân benân olmadı gitti
- 14 (Dersim) ilinin lahyali meb'ûs kadîmî
Parmak yalayıp beste dehân olmadı gitti
- 15 (Yahya) dahi ta'yin olunup (Mardin) e meb'ûs
Sermet-i mey (Ratl-ı Giran) [1] olmadı gitti
- 16 Bak hala bu günlerde (Nazif)in yed-i piri
Peyveste gîsû-yı cevân olmadı gitti
- 17 (Tâhir) denilen sırmalı kâfir [2]de nedense
Dil-dâde-i tersâ beçe-gân olmadı gitti
- 18 Her çareye urduysa da baş (Cezri) devran
Cahit gibi bir safsata huvvân olmadı gitti
- 19 Bir türlü şu (Sâhir) denilen pir-i zamanda
Dâmen-keş sevda-yı zenan olmadı gitti
- 20 ('Âkif) dahi sa'î eyledi pek çok zaman ama
(Fevzi) gibi sencide beyan olmadı gitti¹⁵⁴

[1] Cenâp şâ'irin kaç zamandır çıkaramadığı gazetesinin ismi şerifidir.
[2]Lafzımız gör burada pek zeki ma'nasında kullanılmıştır.

115- BU DA “ DEDİM, DEDİLER “

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Onâ erbâb-ı nazar mehr ü melâhat dediler
Banâ ser haka-i ‘işâk-ı hakikat dediler
- 2 ‘Acep olmaz mı bu mazlum şebbeh bir gâye dedim
Gün gelir tâli‘ olur mehr ü sa‘âdet dediler
- 3 Dedim, âyâ bu ne iştir, bize yol vermeyiniz
Bize lâzım değil erbâb-ı liyâkat dediler
- 4 Kâdın, erkek neye dans etmede birlikte dedim
Medeniyet sayılır şimdi rezâlet dediler
- 5 Size (Sâhir) beyi tasvir edeyim bari dedim
Biliriz biz, gülü ta‘rife ne hacet dediller
- 6 Harb da milyon kâzânânlar acabâ nerde dedim
Hepsi mustağrak derya-yı sefâlet dediler
- 7 (Atalay) gelmiş ‘acep nerde oturmakta dedim
Barda hubân ile meşgul sefâhet dediler
- 8 Çağrılmış dedim ol püsküllü yok (Ankara) ya
Böyle bir da‘vete lâzımdır icâbet dediler
- 9 (Fevzi Lütfi) yi de dergâha alın gayrı dedim
Şih-ı devrândan alıp gelsin icâzet dediler
- 10 Bir de (Cavid) zaman şimdi dedim ah ederek
Ediyor servet ü samana ‘ibadet dediler
- 11 (Lütfi Fikri) yine meb‘ûs olayım der mi, dedim
İşitenler bir ağızdan : «Evet... Elbet» dediler
- 12 (Aka Gündüz) nasıl imrar ediyor vakti dediler
Gece gündüz ediyor neşr-i bürûdet dediler
- 13 (Tunalım) sustu mu artık bu sefer bâri, dedim
Veriyor meclise hala yine sıklet dediler
- 14 Neye ol rütbe açılmıştır o muğbeçe dedim
Baba (Tâhir) le biraz eylemiş ülfet dediler

- 15 Nerde sâkindir o findıkçı güzel şimdi, dedîm
Semti (Findıklı) da etmekte ikâmet dedîler
- 16 Bu yerin ehli kemâlâtî ‘acep yok mu, dedîm
Mülk-ü endişede etmekte seyâhat dedîler
- 17 Dedîm, ‘âriflerî, şâ‘irlerî rahatça mıdır
Rûz ü şeb çekmede bin türlü meşakkat dedîler
- 18 Bu nevin şi‘irini (Fevzî) okuyanlar şaşarak
Bu ne san‘at, ne fesâhat, ne belâgat dedîler¹⁵⁵

116- FELEK

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fa‘lün

Muhtekirlere ithâf

- 1 Tîr-i ‘udvanına kalbimde nihân etti felek
Gece gündüz beni meşgûl etti felek
- 2 Eyleyip bir sarı âşifteye üftâde bu gün
Ser biçâremi âleme mekân etti felek
- 3 Gayr-ı feâl ederek şebâbımda beni
Cism-i pür tâbımı bitâb ü tevân etti felek
- 4 Gülşen-i ‘âklî hemtâ-yı cehîm eyleyerek
Ravza-i câhili mânende-i cenân etti felek
- 5 Nice restûları pîgûle-i nisyâna atıp
Nice bakkalları pür şöhret ü şân etti felek
- 6 Nice ‘ummân-ı kemâlât ü meziyyâtî bugün
Âb-u hayevân gibi zulmette revân etti felek
- 7 Nice murân Süleymân ile hemtac ederek
Nice şîrânî zaruretle ceban etti felek
- 8 Nice ‘arifleri mağrûkça mihnet edip
Nice eblehlerî meşhûr-u cihân etti felek
- 9 Nice müdebbirlere ikrâm ile havân tâli‘
Nice makbulleri hasretkeş nân etti felek

¹⁵⁵ Z.A., no:71, s.1(13 Eylül 1339)

- 10 Nice karpuzları kârune şebîh eyleyerek
Nice tüccârî nazir top atan etti felek
- 11 Nice gûlgoncaların soldurarak çehresini
Mesel evrâk perîşân-i hazân etti felek
- 12 Ab-ı bârda katarak pişmiş olan aşlarına
Ta‘amme-i halkî sarmısaklı soğan etti felek
- 13 Gark-ı ye's eyleyerek on senedir köşemizi
Hâsır nağme-i kanun ü keman etti felek
- 14 (Sâhir) ez‘afe bahş eyleyerek tab ü mecal
Günde bir mehveşin ardında divân etti felek
- 15 Bak (Velîd) mute‘asib kalem ‘asrı bile
Dâhil-i mastaba-i bâde keşân etti felek
- 16 Nice (Yahyâ) gibi dânâ-yı lisân olmayanı
Kar ' da'imiyle taves ü tan etti felek
- 17 Düşmen-i rîş eyleyerek ye'sinden
Nice peyrânî bugün mesel-u cevân etti felek
- 18 ‘Aşk-ı (nârgûl) verip kalbime Tâhir Babanın
Beni Dilbeste-i sahbâ-yı u duhân etti felek
- 19 Neye bilmem ki (Enis)oğlu (Sâlâhaddin)î
Düşman-ı ekber nisvan-ı zeman etti felek
- 20 Nasıl ey (Fevzî) dânâ yâzâyım şî'ri latif
Gelen ‘irfanını eşkeste-i zeban etti felek¹⁵⁶

117- VARDIR

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Bîlsen o perînin ne fenâ ‘âdetî vardır
Ağyâr ile her rûz u şeb ünsiyetî vardır
- 2 Kalben banâ bir zerre kadar meylî yok ama
Kesemdeki altınlara çok rağbeti vardır

¹⁵⁶ Z.A., no:55, s.1(19 Temmuz 1339)

- 3 Mânende-i zakkum acıdır firkati gerçe
Şekerden elze bâldan eliz vuslatı vardır
- 4 «Bimâr ise de her ne kadar çeşm-i siyâhî
‘Îşâkî perişân edecek kudretî vardır“
- 5 Vermez nîce demden beri, haksızlık eder de
Nâ kâbil ihsân öpücük zimmeti vardır
- 6 Ağyâre cefâ etmeğe yok himmeti ama
Üftâdeler öldürmeğe çok gayreti vardır
- 7 Billâh, bugünlerde yine pek azdı kudurdu
Görsen ne kadar hiddeti vâ, şiddeti vardır
- 8 Sanmakta görenler o yezid ibn-i yezidin
Fır‘avun ile şeddâd ile suhreti vardır
- 9 Aldatmadır ‘âşıkları mu‘tâdî demâdem
Şeytanla da zanneyler isem şirketi vardır
- 10 Ol şûhâ nazar kıldığı günden beri şîhın
Sâkî ile her subh ü mesâ ‘işreti vardır
- 11 Pây atmâ kûzûm hiç (Karaköy) semtine zîrâ
Handan gidenin ah ederek ‘avdeti vardır
- 12 Halvet ki devranda (Yaşar Şâdi) zârin
(Hamam) meşhur ile kerem ülfeti vardır
- 13 Dersem yaraşır hüsnü melahatte (Nihad)ın
Hubân-ı Sitanbula bütün sebkati vardır
- 14 İnkâr edemem bir de bu gülizar cemâlin
(Cevdet) [1] denilen mert kamer tal‘atı vardır
- 15 (Cezrî) gibî yok haftî ama şu (Velid)in
Zâhid gibî cildinde biraz sıkleti vardır
- 16 ‘Ağlâsî da, ednâsî da bir derd ile dil-hun
Bilmem ki bu ‘âlemde kimin rahatı vardır
- 17 Nâkisleredir meylî şu dünyâ-yı denînin
Mânende gelen haylî felek rif‘ati vardır
- 18 Gördüm nice bin ile kâmil ki bu yerde
Kârûn gibî gencîne-i bi gayyeti vardır

- 19 (Hâmid) aç iken her ay alır bin lira (Câvîd)
Elmasa bakan yok hacerin kıymeti vardır
- 20 Tâli‘ denilen duhter-i pürnâz vâdânın
Bizden nice yıldan beridir tefritî vardır
- 21 Sabr eyle gönül gün gelir, ‘ığdaki erersin
Zirâ her işin bir demi, bir sâ‘ati vardır
- 22 Bilmez mi o câhil şu yanımdaki gülün
Gâfillerî imhâda büyük şöhreti vardır
- 23 Bir rind felek meşrebim indimde cihanın
Bir zerre ne kıymeti, ne ehemmiyeti vardır
- 24 Yumuşamadayım mum gibi destimde lisânî
Göster ki bugün böyle kimin kuvveti vardır
- 25 Göster bana, göster ki bugün hangi diyârın
(Fevzi) gibi şa‘ir zî haşmetî vardır¹⁵⁷

[I] Abdullah’ın oğlu

118- OLURSUN

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Fe‘ûlün

- 1 Hakperver isen hakber olursun
Muhtaç fels, fakîr olursun
- 2 Bin türlü cefa görüp bu yerde
Dûcâr-ı gam vefir olursun
- 3 Erbâb-ı fesâdî levm edersin
Mefsûd sayılır, şerîr olursun
- 4 Manende-i dünyalıkça ma‘zun
Dergâh-ı safâdâ pir olursun
- 5 Günden güne yükselir makamın
Dârâ sır ü cem serir olursun
- 6 Şâyed görülürse sû-i hâlin
Taltîfe hemen cedir olursun

¹⁵⁷ Z.A., no:43, s.2;Akbaba, no:479, s.1(14 Temmuz 1927)

- 7 Sır etmez isen reh-i riyâde
Zannetme sakın ki sır olursun
- 8 Feş etmeğe bak zemine rû-yı
Artar şerefin, şehir olursun
- 9 Gam çekme gel ey ferîde-i devrân
Bir gün yine şenn-i damir olursun
- 10 Mevcûd iken ismetin emin ol
Çok geçmeden evc-gîr olursun
- 11 Artar yine kadrin, ‘itibârin
Şehbinder olur, sefir olursun
- 12 Gerdün gibi sen de ah ey ahu
Gittikçe cefâ semir olursun
- 13 Hâl-i dili zar gam-ı nişandan
Bilmem ne zaman habir olursun
- 14 Bir kere düşün a(Fâzıl Ahmet)
(Fevzî)ye nasıl nâzir olursun
- 15 Sultânı odur diyâr-ı hicvin
Ancak ona sen vezir olursun¹⁵⁸

119- YOK MUDUR?

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Nahl-i nâzım aslâ dîn ü îmân yok mudur?
Dîn ü îmân yok mudur, insâf ü vicdân yok mudur?
- 2 Cevr edersen başlarım ha dîğêr âhu sayd yine
Sanki senden başka hiç dünyâda ceylân yok mudur?
- 3 Her şeb zulmet veren vardır da yâ Rab gâyeti
İntihâ-yı leyle-i leylâ-yı hicrân yok mudur?
- 4 Zülf-i zincîrinde kâfir inletip dûrmaktadır
Ah, bir tahlîs icân eyler müslümân yok mudur?
- 5 Eyleyip fındıkçılık gelmezse ol (Fındıklı)lı
Bir işâret bekleyen şuh (Emirgân) yok mudur?

¹⁵⁸ Z.A.no:144, s.1(26 Mayıs 1340)

- 6 Yok bugün bir sâhib-i dîvân olan dermiş (Nihad)
Hey ne gaflettir Hamâmizâde (İhsân) yok mudur?
- 7 Bed çıkâr âvâzın ey (Câhid) bugün hâlâ senin
Git, biraz ders al efendim (darülelhan) yok mudur?
- 8 İnhilâl etmiş bugün mülk-ü cünun sultânlığı
Nasib eden, fırsat bu fırsat (Mazhar ‘Osman) yok mudur?
- 9 Anlâdık derdin çok amma söyle ey (Ahmet Emin)
Mum dikîp yânmak için hânende şâmdân yok mudur?
- 10 Nakil için kû-yı latîf yâre ben biçâreyi
Ey (Peyâmi) sen de çâbü-k-pâ (küheylân) yok mudur?
- 11 Dâhîl-i bezm kadeh-i nûşân ‘irfân olmağa
(Râsim) âsâ bir zarâfetgâr-ı devran yok mudur?
- 12 Ey kalem, denğin değil, vazgeç (Emîrî)den bugün
Hicv ü istihzâya lâyük bâşkâ insân yok mudur?
- 13 Söyle şîhim söyle artık keyif ü hâlin hoş mudur?
Gayrî (dergâh) gede hiç âyîn varken yok mudur?
- 14 Ver de meclisten yıkılsın gîtsîn ol sûfi-i hâm
Sâkiyâ bir bardak olsun buzlu ayran yok mudur?
- 15 Almâdık hâlâ (Celaledin ‘Arif)den bir evc
Yoksa ey (‘İzzet Melih) at var da meydan yok mudur?
- 16 Söyleyin Allah için el‘ân o (Sâhir) Bey gibi
Hatâ-i sevdâda bir mâhir kumandan yok mudur?
- 17 (Tâhirâ) teshîr için ol nevcivân mülkünî
Benden istimdâd edersin sen de dermân yok mudur?
- 18 Bint-i hevâ var deyip isbât-ı da‘vâ eylerim
Dersen ey oğlum, melek şeklinde şeytân yok mudur?
- 19 Çekme gam meftûr olup, bilmezse devrân kadrini
Gît şikâyet et be yâhû mîr (‘Adnân) yok mudur?
- 20 Eskî aylaklardan olsûn gayr-i fe‘âline ah
Bir ma‘aş ‘itâye hâlâ emr ü fermân yok mudur?

- 21 Gösterin hiç dûrmâyîp (Fevzî)yî o meh-i tal'ate
Derse (Nefî)den de baskın bir sühandan yok mudur?¹⁵⁹

120- SANDIMDI

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sa'î eden menzil-i ikbâle erer sandımdı
Ba'is-i rıf'at olur 'ilm ü hüner sandımdı
- 2 Şu karanlık gecelerden gelip en sonra gınâ
Aranır pertev hûrşîd ü kamer sandımdı
- 3 Kalmayıp senin bela kıymete artık talep
Mahzar-ı rağbet olur der ü gûher sandımdı
- 4 Nevhâ-i bu meh bugün gayri tutulmazda kulak
Dinlenir zemezme-i murg-ı seher sandımdı
- 5 Kazın ah öyle değil, öyle değilmiş ayağı
Mağrifet râhınî şehirah zafer sandımdı
- 6 "Fart-ı 'azm-i âdemî ba'zen hudur eyler« sözünü
Söyleyen (Volter) imiş ben (Moliere) sandımdı
- 7 Gün gelir bade-i gülgün ile (Yunus)âsâ
Subh u şâm ekl ederiz biz de lüfer sandımdı
- 8 Ezilip mürtekibînin başı hakkıyla hemen
Düzelir ortalık artık bu sefer sandımdı
- 9 Gül bahtım açılıp gelmedi bir türlü bahar
Böyle kalmaz bu hazanlar da geçer sandımdı
- 10 Ah o gül yüzlü, peri çehreli Rus dilberinin
Zâhir imiş bûsesi ilk o gece şükür sandımdı
- 11 Varmış 'âlemde meğer her kişinin bir derdi
Sade ben kendimi me'luf-i keder sandımdı
- 12 Çok mu ey mir (Ferid) ağlar isem sönmesine
Şem'a-i bahtını pür tâbiş ü fer sandımdı

¹⁵⁹ Z.A., no:58, s.2(30 Temmuz 1339)

- 13 Çıktı bir tîre-i derûn (Safvet)devranda bugün
Ben o gür kandili vaktiyle fener sandımdı
- 14 Başu her devletin ‘âlemde meğer sıhhat imiş
Şahsı rahat yaşatan sîm ile zer sandımdı
- 15 İftihâr eyle ki ey (Fevzî) heccav-ı şehir
Kalemin tırpan imiş bense teber sandımdı¹⁶⁰

121- BENZİYOR

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 O âfet-i yegânenin vücudu kara benziyor
‘Azar canrûbasının da rengi nârâ benziyor
- 2 O rütbe-i rûşen ol kadar ziyâ feşân ki gerdenî
Yanında ey güneş bugün sönük fenere benziyor
- 3 Uyuna hayra bahş olan o kamet deraz ile
Bir, asumâna sır çeken gümüş minare benziyor
- 4 Diyor, görenler ebruvân pür füsunu ü sihrini
Dü nev hilâl leyle-i fâm tâbdâra benziyor
- 5 Şibye zahir iken benim dudaklarımda handeler
Onun dudaklarında kand kand hâre benziyor
- 6 Bugün firâk-ı çeşm-i emvarıyla her subh ü şam
Akıttığım sereşke bak ki cûy-bâr benziyor
- 7 Hemişe artırır behâyı ü valsı bîbehâsını
Desem becâ değil mi ehl-i ihtikâra benziyor
- 8 Nasıl halâs cana muktedir olur fütadesi
Ki her negah cânşekârı zevalfukara benziyor
- 9 Sokar dururlar ‘aşikânı rahm ü şefkat etmeyip
Bu beldenin nedense dilberani mare benziyor
- 10 Nazargahımda şimdi ‘âlemin serveri mâteme
Nehâr-ı handerîzi leyl-i gam nesâra benziyor

¹⁶⁰ Z.A.no:150, s.4(16 Haziran 1340)

- 11 Ne olmuş ah ‘acep bu gülistana söyleyin bana
Hazanı ‘adeta garab nevhakâre benziyor
- 12 Ne küllerinde renk ü bu, ne kuşlarında neş'e var
Baharı bir hazan saleb elmesâra benziyor
- 13 Der hat ‘ilm ü ma‘rifet o hale geldi kim bakın
Ne ber ki berke benziyor, ne bârı bâre enziyor
- 14 Bu hastane-i elemde demgüzar olan adam
Otuz yaşında ellibeşlik ihtiyara benziyor
- 15 Saray-ı himmetin yerinde şimdi yeller esmede
Şükûfe zar merhamet de sengsâre benziyor
- 16 O güvenmeden bitirme(Fevziya) sakın kelâmı kim
Bu şi‘ir ter dahi seza-yı iftihâre benziyor¹⁶¹

122- TELEHHÜF-İ FEYLESOFÂNE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Yuf çarh-ı cefâ perûre, edvârına hem yuf
Etvârına yuf, meşrep ü meşvârına hem yuf
- 2 İ‘yâne geçirdiyse de güldürmedi bir gün
Eşvâkına yuf, savlet ikdârına hem yuf
- 3 Giydirdi asla bana bir sırmâlı câme
Kaftânınâ yuf, aslına astârına hem yuf
- 4 Yuf hâne-i hamârına kim badesi semder
Meynasınâ yuf sagır serşarına hem yuf
- 5 Karbon gibi yandırdı edip kels ile hembezm
Bizim kimyâsına yuf, hamuz tartârına hem yuf
- 6 Bir sâ‘ati bir sâ‘atının aynı değildir
Eyyâmına, i‘vâmına i‘şârına hem yuf
- 7 Yok ânda harıdârı meta‘ hünerin hiç
Çarşısına yuf kûçe ü bazarına hem yuf

¹⁶¹ Z.A., no:149, s.2; Akbaba, no:507, s.1(20 Teşrin-i Evvel 1927)

- 8 Karpuzları ikbal-i sa‘âdetle eder şâd
Mizânına yuf okka ü kantarına hem yuf
- 9 Bostânına bir bâd-ı semum eyledi berbat
Şâlğâmına yuf lahana ve pâncârına hem yuf
- 10 Yuf(Vakit) ne (Akşâm) ne (İkdâm) ü (Sabâh)a
Yuf sâhib-i (Tevhid) yine efkârına hem yuf
- 11 (Dergâh) ne girdim ne güleryüz ne de söz var
Şa‘irlerinin sâzına eş‘ârına hem yuf
- 12 Çok cezrimi almakta varakpâre-i (Cezri)
Sâhiblerinin dîde ü enzârına hem yuf
- 13 Bir gün dili şâd eylemeyen (çeşm-i siyah)n
Bilcümle harîdar ü fûruhtârına hem yuf
- 14 (Mahfil) de gezinen beni ez‘ac ediyor pek
Bânisine yuf, sakfına, divârına hem yuf
- 15 Daldırdı (Rızâ) aklımı deryâyâ cenune
(İspenser) e yuf eşhur u âsârına hem yuf¹⁶²

Rıza Tefvik

123- MÜTEFÂ‘İLÜN MÜTEFFÂ‘İLÜN

- 1 Ne zaman ki meclise sevdiğim o Emîrî ‘işve girân gelîr
Bir elinde seyf ü sinân gelîr, bir elinde tir ü keman gelîr
- 2 Gelirim de bir gece büsbütün onu ben helâk ederim demiş
Kapılarda kaldı gözüm ‘acep kerem eyleyip ne zaman gelîr
- 3 Ne zaman gelîr, ne zaman gelîr, ne zaman gelîr ‘acep yine
Dil gam-ı nişane farh-ı safâ ten nâtevâne tevân gelir
- 4 Ne yazık, cihân denilen şu mey-kede-i harâbın içinde ah
‘Arifâyâ gelmez ufak kadeh, cühelâyâ ratl-girân gelir
- 5 Feleğin mi, başkasının mıdır bu kabahat anlamadım bu gün
‘Ukalâyâ tîr ü sitem gelîr, bedlâyı ‘asra nişân gelir

¹⁶² Aydede, no:87, s.3(30 Teşrin-i Evvel 1338-1922)

- 6 Bırak istikâmetî sen de tut reh ihtiyâlî oğul hemân
Bu mahle çünkü fazileti ne alan gelîr, ne satan gelîr
- 7 Bu cihanda mihnet ü gussadan azacak rehâ bulayım diyen
Mey içer nigâr ile ruz ü şeb, hem bade altına yan gelîr
- 8 O kadar garîk-i kudûretim ki bugün gözüm şeşi beş görür
Nağamâtı köşeme bülbülün bir enîn girye feşan gelîr
- 9 Yine bir kavak yeli galiba şu başımda böyle esip duran
Dem nevbaharı da ‘alemin bana çünkü, fasl-ı hazan gelîr
- 10 Mütefâ‘ilin, mütefa‘ilin, mütefâ‘ilin, mütefâ‘ilin
Şu bizim (Mehmet Emin) beye bu da belki vezn-i binân gelîr
- 11 Çağırılrsa meclise her ne dem (reji) nin (Melih)olan (‘İzzet)i
Gelemez piyade nedense esbâ biner de elde ‘inan gelîr
- 12 Okurun da (Urfa)lı şâ‘irî şaşarım kazandığı şöhrete
O güzel dedikleri nesnelere bana çünkü hep hezeyân gelîr
- 13 Ne zaman o (Ahmet Emin) beyim gelecek olursa bizim köye
Bakıyor da kadd-ı bülendine diyorum ki ser u çemân gelîr
- 14 İki defaâ günde kıra‘at etse eğer şu şi‘ir-i latîfemî
(‘Alî Cânîp) oğlumuzum hemân o soluk likâsına kan gelîr
- 15 Okuyup da üfleseler benim iki beyt-i tazemi üstüne
Sefahât merde-i (‘Âkîf)e o dakika ruhuyla can gelîr
- 16 Ne cihânda bir daha hâmegân yetişir misal u muşâbehetî
Ne de dehre sen gibi (Fevziya) bir edib-i nâdiredân gelîr¹⁶³

124- İNŞÂÂLLAH

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Leyle-i firifte gâyet gelir inşââllah
Bize ol mühr-ü sabâhat gelir inşââllah
- 2 Derd ü gam millet-i yunân gibî makhûr olarak
Ceyş-i âlâmâ hezimet gelir inşââllah

¹⁶³ Z.A., no:52, s.2(8 Temmuz 1339)

- 3 Alıp âgûşa bugünlerde piri sulhî
‘Acilen hazret-i (‘İsmet) gelir inşâllah
- 4 Yine gülşenlere reşk-aver olur her tarafı
Vatanın rûyına behçet gelir inşâllah
- 5 Kalmâyıp zerre kadar fakr u zarûretten eser
Herkesin kalbine râhat gelir inşâllah
- 6 Geldi hep nevha-i gam şimdiye dek köşemize
Artık âvâz-ı müsret gelir inşâllah
- 7 Sefereden dur olarak gayrî sârmısâkla soğân
Da‘imâ zerde, pilav, et gelir inşâllah
- 8 Da‘ima banknot ekl eyleyerek her dâ‘im
Ma‘ide-i keseme vasi‘at gelir inşâllah
- 9 Şu sokaklarda mihnetsellik eden nisvânın
Azâcak rûyına hıçlet gelir inşâllah
- 10 Ba‘demâ zir ile bâlâyî müsavi tûtmâz
Feleğin kalbine nisfet gelir inşâllah
- 11 Ta gününden koruyup hevâ-yı cehâlet artık
Bağ-ı ‘arifâne letâfet gelir inşâllah
- 12 Bu değirmende biraz zevk ü sefâ sürmek için
Ehl-i idraki de nevbet gelir inşâllah
- 13 Ben miyim yoksa (Safâ) bey mi vatanperverdir
Dem-i tahkîk hüviyet gelir inşâllah
- 14 (Fâzıl) ihvânâ ziyâfet verecekmiş, bize de
Belki bir nâme-i da‘vet gelir inşâllah
- 15 Kalmayıp zerre kadar gerd yebusetten eser
Magz-ı (Ya‘kub)a rutûbet gelir inşâllah
- 16 Düşünür yazdığı kantarlı şetumatı bir
Ruyu (müştak)a hacâlet gelir inşâllah
- 17 İrkilen hablerînin sâye-i te‘sirinden
Kalem (Sâhir)e kuvvet gelir inşâllah
- 18 «Yine oldum “ diye evvel «cezri-i “şeydanında
Büsbütün ‘aklına hiffet gelir inşâllah

- 19 Terk-i az eyleyerek gayri biraz min-ba'd
Dil (Cavîd)e kanâ'at gelir inşâllah
- 20 Nereden çıktı ilahi şu (hilal-i ihzar)
Dar u diyârına nikbet gelir inşâllah
- 21 (Mazhar 'Osman) beye rağmen yine birkâç ay için
Bâdenin beyane ruhsat gelir inşâllah
- 22 Bu sefer bari çıkıp şehr-i (Çorum)dan meb'us
Kalıp (Fevzi)ye beşâşet gelir inşâllah¹⁶⁴

125- GAZEL

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Yine kâfir kime dilşâd edecektir bilmem
Hangi viraneyi âbâd edecektir bilmem
- 2 Yine ağyare uyup 'azm-ı gülistân etmiş
Hangi nâpuhteyi is'ad edecektir bilmem
- 3 Hangi âvâreyi dil-sir-i visal eyleyerek
Hangi biçâreyî berbâd edecektir bilmem
- 4 Kimi gam mülkine eclâ kîlâcak zulmiyle
Kimi fermanına menkâd edecektir bilmem
- 5 Derd-i hicriyle figân ettirerek böyle bana
Kimin eşvâkînî mezdâd edecektir bilmem
- 6 Mir (Yahya) gibi mecliste o gül lebleriyle
Kimi manzûmeler inşad edecektir bilmem
- 7 Kimi bend eyleyerek kâkülünün halkasına
'Acebâ kimleri âzâd edecektir bilmem
- 8 Gelip insâfa şu gerdün mezâlim pîşe
Ehl-i idrâkîne nedem dad edecektir bilmem
- 9 Ne zaman kahr eyler eshâb tekâ-pu dahî
Dâhil-i sahn harâbâd edecektir bilmem
- 10 Ne zaman ah acıyıp hâlık 'alem-i beşeri
Gûşe-i rahata ikâd edecektir bilmem

¹⁶⁴ Z.A., no:45, s.2(14 Haziran 1339)

- 11 Ne zaman lutfuyla erbab-ı dilin beytinde
Neş'e kandilini îkâd edecektir bilmem
- 12 Ne zaman rahme gelip bağ-ı vatandan acaba
Şu münafıkları yâd edecektir bilmem
- 13 Mir (Cavid) ile (Cahid)gibi tâli' bizi de
Ne zaman sahib-i irâd edecektir bilmem
- 14 Ey (Kılıç) bey ne zaman, ah ne zaman muhtesibi
Kırdığım kozları ta'dâd edecektir bilmem
- 15 Seni gördükçe bu (Falih)de coşup böy deha
Ne biçim zirvalar icad edecektir bilmem
- 16 Sarılıp gülgüne (Fevzi) hecâ-gû tâki
Böyle bi fasıla feryat edecektir bilmem¹⁶⁵

126- YOKTUR

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 İstanbul'un o büt gibi bir âfeti yoktur
Bir âfet meh tal'at zi haşmeti yoktur
- 2 'Udvan eyledir, zulm eyledir ülfeti her an
Hiç rahmıyla, insafla insiyeti yoktur
- 3 Hişmımdan âkar eşk-i e'lem çeşme misâlî
Kalbimdeki derdin, kederin gayeti yoktur
- 4 Duydum yine dün parkta rakibane görünmüş
Ağyar ile imansız az ülfet yoktur
- 5 Çok pend ederim «sevme güzel» der de ben ama
Uslanmağa haylaz dilimin niyeti yoktur
- 6 Yarab, ne tedenni bu ki nisvân-ı zamanın
Bir fahr edecek (Zeynep)i yok (Fıtnat)ı yok
- 7 Altın gibi geçmekte cehâlet yine hala
Âlimin, hünerin, mâ'rifin kıymeti yok

¹⁶⁵ Z.A., no:170, s.3(25 Ağustos 1340)

- 8 Bigûle-i hüsranda yanan ehl-i kemâlin
Feryad ü figan eyleyecek tâkâti yoktur
- 9 Eshab-ı riya garka-i sâ mân sa'adet
Erbab-ı dilin bir giyecek ceketi yoktur
- 10 Günden güne yükselmededir hüsni olanlar
Hayfa ki Melih! Olmayanın izzeti yoktur
- 11 Zatım var iken dide-i sâkîyî (Nihad)ın
Bûs etme ki hiç hakk u salahiyeti yoktur
- 12 Tasyî'-i zamân eyleme her lahza mey iç mey
Ziraki giden saniyenin 'avdeti yoktur
- 13 Cahid! Tam' elverir artık ki bu mülkün
Yağma edecek seferesi yok, serveti yoktur
- 14 İnkâr edemem doğrusu muştâk zamanın
Mursadı var ama nazar-ı ibreti yoktur
- 15 Gezdim şeceristanı hep bağ-ı Kemâlin!
(Ruşen) gibi bir sırr u tehî kâmetî yoktur
- 16 Yazdım sada vaktiyle (Emîrî)ye kaside
Destimde bugün vâesfâ yoktur
- 17 Mademki bu gün re'ini canan bana verdi
Meb'us olamazsam da ehemmiyeti yoktur
- 18 Düşüm çah edbare gam yeme (Fevzi)
Kamillere zirâ feleğin rağbeti yoktur¹⁶⁶

127- OLURSUN

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Kim mâye isen, 'âleme kimyâger olursun
"Şansın var iken korkma, vatanperver olursun
- 2 Mademki var sende o cambazlık 'azizim!
Kâh merkeb olur, kâh at, estir olursun

¹⁶⁶ Z.A., no:42, s.2;(4 Haziran 1339);Akbaba, no:477, s.1(7 Temmuz 1927)

- 3 Oldukça bu saf milletimizde deve sabrı,
Bir kâfileye sende geçer rehber olursun
- 4 Kesemez bugün‘ aklın, hele mevkıa‘ çık gör
Mermerde bilenmiş gibi bir hançer olursun
- 5 ‘İlmin yok imiş... hiç ne zarar? Canım efendim
Kâfidir itâ‘at ne için? Muğbir olursun!
- 6 Baktın ki hicâb-ı âver olan bir yola saptın,
Bir maske takarsın yüzüne esmer olursun
- 7 Car gab-ı riyâ levs-i tabasbus, gibi şeyler,
Tezyid eder o evsâfi ki balater olursun
- 8 Bir gün seni terd eyleseler hâk vatandan
Bir ‘arsa-i menbit de yine rencber olursun
- 9 Varsa yüreğinde eser-i fazl-u dirayet,
Mekteb hocasından daha çok bed ter olursun
- 10 Beyhûde yazıp çizmede yok fâ‘ide, Cahid!
‘Aklın var ise sen de gider ‘asker olursun
- 11 Ey ‘Rüştü’ yeter sapladığın neyze-i semdâr,
Hicvin ile şâ‘irlere reşk-âver olursun¹⁶⁷

128- DERLER

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün
—Nâbi gibi—

- 1 Lika-yı pâkine pürâb ü tâbdır derler
Pür âb u tâb değil, âfitâbdır derler
- 2 Köhne midir ona her an nazar kılırsam ben
Cemal-i dilbere bakmak sevaptır derler
- 3 Sorunca gonca lebinden sükût eder amma
Hemişe gamzesi hazır cevaptır derler
- 4 Bırak şu nazı demi son demâdem ey sâki
Devâsı derd-i derûnun şaraptır derler

¹⁶⁷ Z.A., no:166, s.1(11 Ağustos 1340)

- 5 Mesel gül güllerin gonca veş açıldı heman
Bahar mevsimi ‘ömrün şebâbdır derler
- 6 Kapında toplanan ‘aşâkî görme öyle küçük
Viran-i piyâleye ziynet-i hebâb derler
- 7 Hakikatin yeri yoktur bu memlekette kuzum
Hata-yı fahşe ni‘mel sevabdır derler
- 8 Seninde bir gün olur ab‘ı tal‘in kesilir
Döner efendi, cihan, âsiyâbdır derler
- 9 Bilenle bilmeyenin farkı kalmamış! Asla
Felek gulgule bugün hem nazâbtır derler
- 10 Nizâm gâlimî ihlal eden nedir dersin
Riya medâhine vâretkâbdır derler
- 11 Bilinmiyorsa eğer kıymetin merak etme
Bu yerde senge kehr, kande şâbdır derler
- 12 ‘Aceb ne oldu gidip anlasak bugünlerde
Celâl Sahire pek dil-i haraptır derler
- 13 Nevay-ı bülbül hâmâm yanında ey (Fazıl)
Seng-i sadâ ki tanin zebâbdır derler
- 14 Benimle çarpışanın mesel (Tahir) en sonra
Tecennin etmesi bî ertiyabdır derler
- 15 (Nafiz)a çatmada ama düşünmeyip (Falih)
Onun da kırdığı koz bî hesabdır derler
- 16 Lehib ‘aşk eyle hamamizadenin de bugün
Derûnı sînesî pür süz ü tabdır derler
- 17 Yüzünde gâzâsî ‘asrılarının tamam ise de
Yegâne eksiği ‘ar ü hicâbdır derler
- 18 Vürud sulha du‘ayla el açıp Fevzi
Du‘ası ehl-i dilek müsteâbdır derler¹⁶⁸

¹⁶⁸ Z.A., no:8, s.2(5 Şubat 1339); Akbaba, no:517, s.1(24 Teşrin-i Sani 1927)

129- NEDİR BİLMEZ

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Cenûn 'aşk ile dil rûz u şeb nedir bilmez
Neşâd ü neş'e, mesret, tarap nedir bilmez
- 2 Huzur ü râhât ârâm-ı havaba düşmendir
Kehr ne, der ne, mücevher, zeheb nedir bilmez
- 3 O rütbe-i savlet hicrânla pür elemidir ki
Saffâyı vuslat bintil 'aneb nedir bilmez
- 4 O dini yok bet cadu tabi 'atın böyle
Hemîşe cevrine 'alet sebep nedir bilmem
- 5 Bakın şu (Yunus)a gark oldu bahr-ı mestiye
Kayık, motor, gemi, sandal, şileb nedir bilmez
- 6 (Kılıç 'Ali) de, o bî mehr bî vefâlıktan
Meram ü maksad mir (Receb) nedir bilmez
- 7 Rahik 'aşk ü muhabbetle mest olan insan
Giyer libas melâmet, edeb nedir bilmez
- 8 'Aceb 'athime getirmiş ki şimdi (Saffet) bey
(Yemen) ne, (Basra)ne (Şâm) ü (Halep) nedir bilmez
- 9 Kitâbî çoksa da coğrafyaya dâ'ir onun
(Fırat) ü (Dicle) ne,(şettâl'arab) nedir bilmez
- 10 Lehib-i fikre düşen ehl-i 'akıl ü idrakın
Bugün ocakları fehim ü hatab nedir bilmez
- 11 Celûs taht kanâ'atten şu 'âlemde
Ricâ, niyaz ü tekâ-pu, talep nedir bilmez
- 12 Muharirine uymaz zamanın (Fevzi)
Sever hecâ- yı fakat şitem ü seb nedir bilmez¹⁶⁹

¹⁶⁹ Z.A., no:169, s.1(21 Ağustos 1340)

130- OLUR !...

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Meclis olur mehrü gelir gelmez merik var olur
Kalb-i virân dil serbâbser ma 'mur olur
- 2 Bir öpen ruhsâr-ı alından kâzârâ kâfiri
Tâ kıyâmet bûse -havah duhter-i engür olur
- 3 Çok mu büyük 'âşık şitâb eylese her gün köyüne
Nûşun etrâfında elbet lâyu'ad zenbur olur
- 4 Ey gönül hoş görmemiz lâzımdır istignâsını
Çünkü müstesna güzeller şuh olur mağrur olur
- 5 Her ne dem yâd eylemiş olsam (Sefa)nın nâmını
Ceyş-i gam kârşında saflar bâglâyıp tâbur olur
- 6 Çok değil yâzmazsâ ârtık bir selâm olsun banâ
Dûr olanlar dîdeden elbette dilden dûr olur
- 7 Öyle mağrur olma ey makbul Süleymânlar bile
Gün gelir kim ta'me-i dendân mâr u mûr olur
- 8 Kim ki düşünden bırâkmâz bâr-ı me'muriyeti
Kâmet mevzûnı çok geçmeksizin kânbur olur
- 9 Geçti Nâdi-i meşhuri Osmân zâdemiz
Bâde nûş etmezse bir dem mutlaka rencûr olur
- 10 İştîyâkımdan bütün gün hamde-i pür hendenin
Gözleri Yûsuf Ziyâ'nın çeşme- i hor hor olur
- 11 Gerçe ey Hâşim merâk etmişsin ama dansa sen
Kırk yaşından şonrâ saz çâlmak 'azizim zor olur
- 12 Öyle cevherler yûmûrtlâr kim bugün Ya 'kub bâbâ
Gûş eden mahmûr olur gûş etmeyen mahmûr olur
- 13 Dinleyin (Fevzi) nevâ-yı sâzı efsungârını
Nükte ü ahengine meftun olur meshûr olur¹⁷⁰

¹⁷⁰ Akbaba, no:502, s.1(3 Teşrin-i Evvel 1927)

131- FERYÂD

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Fuzûliyle

- 1 İçtiğim her gün musibet (terkosu)n konyağıdır
Hâşlâyıp ekl ettiğim dâ'im kelam yâprâğıdır
- 2 Yâktığım şeb-i tâ seher fakrı u zaruret yâğıdır
Rahm kıl ey nâzır mâliye himmet çâğıdır
- 3 Dine gark oldum zemin dilde râhat kâlmâdı
Uşdı bâşım üzere hep, dünyâda mihnet kâlmâdi
- 4 Bi nevâlıktan şu lâgır tende tâkat kâlmâdı
Rahm kıl ey nâzır-ı mâliye himmet çâğıdır
- 5 Cevri devrân kalbi bir kânun suzân eyledi
Sil eşk-i dideden peydâ-yı ‘ummân eyledi
- 6 ‘Akıl ü fikrim selb edip hemrâhı mehrân eyledi
Rahm kıl ey nâzır mâliye himmet çâğıdır
- 7 İhtiyâcın nâr bi rahmıyla yandırdın beni
Zümre-i iclâfe bir pes pâye sândırdın beni
- 8 Yâr ü ağyârın yanında çok utândırdın beni
Rahm kıl ey nâzır mâliye himmet çâğıdır
- 9 Beş pâpel bulmak için on gün bâşvurdum her yânâ
Kimseler yüz vermeyip bahş etti yüzbin gam banâ
- 10 Tâam mâaş i‘atâkı istirhâm için geldim sanâ
Rahm kıl ey nâzır mâliye himmet çâğıdır
- 11 Bilmezim aslâ bugün yastık, yatak, yorgan nedir
Süt nedir, peynir nedir, kaymak nedir, ayran nedir
- 13 Hak bilir çoktan unuttuk kaynamış kazgân nedir
Rahm kıl ey nâzır mâliye himmet çâğıdır
- 14 Herkes ağlar görse (Fevzi)nin perişan hâlini
Girmez âteş haftalar, âylar geçer mângâlina

- 15 Dâ'inân ta' kib edip her ân binerler dâlına
Rahm kıl ey nâzır mâlıye himmet çağıdır¹⁷¹

132- OLMASA

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Böyle kalmazdım çırılçıplak o postâl olmâsa
Kunduram yırtıldı bâri meste bir hâl olmâsa
- 2 Bir fes olsun iştirâ eylerdim amma, âylığı
Benden ol ahz eden kasab ü bakkal olmâsa
- 3 Ol kadar peydâyı serdi etti kim âkşâm, sabâh
Encemâd eylerdim âgûşumda mângâl olmâsa
- 4 (Fâzıl Ahmed) bey persetâr (Cemâl) olmâzdı hiç
Her etin bûs etmenin zamanında yağ, bal olmâsa
- 5 Kıblesiz, bu ânedin neylerdi bilmem (kibleli)
Ger (Emîrî) âşinâyı fenn-i insâl olmâsa
- 6 Şüphe yoktur kim (Celâl Nuri) mâfevkal elbeşer
Bir zamân (âti)yi keşf etmezdi rumâl olmâsa
- 7 Hiç uzun sürmezdi mesdûdiyet (dârulfünün)
Âh eğer ol yerde (İsmâ'il) tavâl olmâsa
- 8 Kendi el hakka pek güzel, pek dilber ammâ neyleyim
(Ercümend Ekrem)beyin üslubu hântâl olmâsa
- 9 Elde etmek istemez (muhammedce) aslâ bir zamân
Enfi (kirpi) 'âdetâ mânend-i çinkâl olmâsa
- 10 Bilmem ârtık serteser (ikdâm)ı kim imlâ eder
Nâzeninem hâşim nâhid kavâl olmâsa
- 11 Çok ziyân eylerdi zannetmekteyim ('İzzet Melih)
Ol kadar âsârını 'ilâne meyyâl olmâsa
- 12 İçtiğim mey isterim olsun masfa dâimâ
Gam değildir sâğır ü mînâ kristal olmâsa
- 13 Hâne-i kalbim bugün ma'mur olurdu sertâser
Bâb-ı 'âli el'âl 'adl üstünde mândâl olmâsa

¹⁷¹ Aydede, no:19, s.2(6 Mart 1338-1922)

- 14 Şimdiden erbâb-ı gaflet hakkı teslim etse de
Nâgehân bir gün har ü cem mesel decâl olmâsa
- 15 Şimdi ârtık büsbütün susmuş (Nihâd) oğlum dahi
'Asrı kim tehzil eder (Fevzi) hazâl olmâsa¹⁷²

133- SÂKİNÂME

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Artık yeter infi'âl sâki
Sabr etmek yok mecâl sâki
- 2 Lûtf eyle, piyâle sûn demâdem
Bekler seni ehl-i hâl sâki
- 3 Haçerledi çünkü tâ yürekten
Bir duhter zî cemâl sâki
- 4 Billâh bugün tümen tümendir
Sinemde keder, melâl sâki
- 5 Hecriyle o şûh bî vefânın
Cism oldu misâl nâl sâki
- 6 Eyler dururum hemîşe böyle
Bir mum gibi işti'âl sâki
- 7 Sevdâya züğürtlük oldu manzum
Artık yâşâmam muhâl sâki
- 8 Öldür o harâm olân semenle
Kânım sana hep helâl sâki
- 9 Olmâz mıyım âh dembedem ben
Mehcür huzûr bâl sâki
- 10 Çoktan beri çünkü mi'de görmez
Barbunya, lüfer, kefal sâki
- 11 (Mihrân) diyerek yânâr mı hâlâ
(Bâlmumcu 'Ali Kemâl) sâki

¹⁷² Aydede, no:32, s.2(20 Nisan 1338-1922)

- 12 Efsus ki kâlmâmıştır aslâ
Şi‘rimde bugün ma‘il sâki
- 13 Zîrâ biri var ki hiç sıkılmaz
Dâim eder intihâl sâki
- 14 Olmâz bu cihânda öyle mezhun
Bir sahra-i kârnâvâl sâki
- 15 (Fevzî) gibi nerde nerde göster
Bir şâ‘ir bîmisâl sâki¹⁷³

134- ŞİMDİ

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Çekilmez o kadar naz ü eda lâle had şimdi
İstanbul içre zira lale hadler lây‘ad şimdi
- 2 «Tehîdir merd-i himmet pîşeden meydan istimdâd
İlâhi kimden etsin âdem ümid-i meded şimdi»
- 3 Vefâdan kalmamış asla eser tab‘ında insanın
Bulunmaz dehri gezen serteser bir mu‘temed şimdi
- 4 Nasıl zindan mihnetten halâs olsun niyâz ehli
Edilmiş serteser lütf-ü ‘inayet bân-i sed şimdi
- 5 Nasıl pervâz eder kâf sa‘âdet üzere ey ahmak
Makîddir bela damında ‘ankâyı hurd şimdi
- 6 Giyip bînâne-i ez‘an olanlar atlas ü dîbâ
Hüner mendâne millet iktisâ eyler nemed şimdi
- 7 Hacerden farkı yok gevherin, şâb ü şükr seyân
Müsâvidir ziyâ, zulmetle, birdir nîk ü bed şimdi
- 8 Kamâr olmuş bugün şâb zamanın kârı her dâim
Demâdem dem çekip durmaktadır şîh elbelid şimdi
- 9 Tokat, yumruk yemin havfiyla mensûbîn matbû‘ât
Kesilmiş sanki vâ hayfa birer cansız cesed şimdi

¹⁷³ Aydede, no:76, s.4; Akbaba, no:253, s.1 (7 Mayıs 1341)

- 10 Tutar «yaprak!« deyip (Gerkesle) istihzâ eder güyâ
O (Rûşen-i Eşref) lak lak sahrâm ü serü kad şimdi
- 11 Mülayim, mu‘tedil yazman nasıl mümkündür ey meb‘ûs
Enîsim, hemdemem her rûz ü şeb berf ü cemd şimdi
- 12 Tefrid eylemiş ol rutbe kim mülk-ü belâgatta
Eder (Fevzî) bî hemtâya her şâ‘ir hased şimdi¹⁷⁴

135- BENZER

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Yârin lebî bir gonca-i âteşfeme benzer
Çeşmân-ı dilârâsı dahi bâdeme benzer
- 2 Ruhsârına damlarsa nedem katre-i eşkim
Gül yâprâğı üstünde olân şebneme benzer
- 3 «Zincir-i muhabbet çekerek geldi cihâne
Mecnûn ile divâne gönül tev'em benzer
- 4 Öptümse belâ ruhsat o pistân terk eden
‘Afv eyle cicim, ‘âşık olan serseme benzer
- 5 ‘Afv eyle ki alsa mı seni âğûşa nedem ben
Kalmaz dil-i bîçârede bir şey gama benzer
- 6 Bilmem sana ey hâme bugün böyle ne oldu
Tab ‘in yine bir cûşe gelen kalzeme benzer
- 7 Dem çekse neden yâr ile bülbül gibi şakrar
Halt etmiş o (Yahya) ya diyen ebkeme benzer
- 8 Dersem yârâşır şimdi harâbât cihânın
Bir meykeş şehri tûrî bu kadar (cem)e benzer
- 9 El‘an bu mahlûk kalem erbâbı içinde
Yok kimse belagatta (‘Ali Ekrem)e benzer
- 10 Efhâm-ı merâm etmenin imkânı yok aslâ
Zenginleri asrın hırlâyefhime benzer

¹⁷⁴ Z.A., no:114, s.1(11 Şubat 1340)

- 11 Hâlâ (Diyojen) vâri bu yerlerde şu Fazıl
Destinde fener âdem ârâr âdeme benzer
- 12 Fahr etse hemân çok mu bugün mülk-ü cihânın
Bir şa'iri yok fevzi ma'cez deme benzer¹⁷⁵

136- MEF'ÛLÜ FA'İLATÜN

- 1 Bir gün şu çarh-ı gaddâr insâf eder mi dersin
Mes'ûl kalıp zârî es'af eder mi dersin
- 2 Ya sel edip seyyûf 'udvânı böyle hâin
Erbâb Fevzi dâim itlâf eder mi dersin
- 3 Gark eyleyip demâdem sâ mân bî hesâba
Tesrîr kalıp hayl-i iclâf eder mi dersin
- 4 Eylerde bezmi bir şeb teşrîfe bezel himmet
Bir bûse olsun ol gül ithâf eder mi dersin
- 5 Vadîyi gamda böyle her lahza inletir mi
Yahut garîk seyl eltaf eder mi dersin
- 6 Hâlâ gider de yoksa dâim kumarda, barda
Bahş ettiğim nakvedi isrâf eder mi dersin
- 7 Bîdâr olur da baht havâbî demâh ilâhi
Artık rahâyı dîn esnâf eder mi dersin
- 8 İmlâ kılıp şu bomboş cüzdanı banknotla
Tahlis-i dest zulm-ü sarraf eder mi dersin
- 9 Kalkıp yesag bâde (Nâdî) zârî, devrân
Âhir enîs câm şeffaf eder mi dersin
- 10 Hicv eylesem (Cenâp)ı mîr (Nazîf) kavvâl
Hakkımda şurda burda cof caf eder mi dersin
- 11 Parmakçılıktan âhir fâriğ olup (Emin)bey
Taklîd-i tarz şî'r eslâf eder mi dersin
- 12 Gîtsem tutup elinden öpsem acep (Emîrî)
'Aff eyleyip benimle bir laf eder mi dersin

¹⁷⁵ Akbaba, no:511, s.1(3 Teşrin-i Sâni 1927)

- 13 Mîr (Fuâd)eğer bir gün bir vekil olursa
Ol pîri bir müdür evkâf eder mi dersin
- 14 (Fevzi) ne dersin âlsam gitsem o şûhu parkâ
Mes'ul kalıp zârî es'af eder mi dersin¹⁷⁶

137- TAŞI KOYDUM YERİNE! ...

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şimdi gülşende keder vâ ra'nâ yerine
Bâykuş ötmeye çıkıp bülbül güyâ yerine
- 2 Matbah tâl'amız hâsır erzâk oldu
Atarız kalbe elem, mi'deye çorbâ yerine
- 3 Eğil nîş eyleyerek nûşe bedel sabah
Nûş-u zehrâb ederiz, bâde-i şahbâ yerine
- 4 İneriz gûşe-i gamhânedede zenbûr âsâ
Dinleriz vakvakâler gulgul minâ yerine
- 5 Murg neş'em beni terk etti sekiz yıl evvel
O gidiştir ki gider gelmedi hâlâ yerine
- 6 'Asrın eflâsını gör cümle ma'ârif ehli
Toprâk üstünde yatâr pestergamhâ yerine
- 7 Ne zamân hane-i pür fukaramâ âtsâm âyağı
Girmiş zannederim gâret ü yağmâ yerine
- 8 Bu soğuklardâ yâtâksız nâsıl olmâm yâtâlak
Tek (hasır) kâldı bugün hânedede eşya yerine
- 9 Geceler tabeşabah etmedeyiz şalihi talep
Mâvi hulyâyı geçirdik (kızıl elma) yerine
- 10 Hele bir bak şu fasulyedeki isti'adâde
Geçti ni'met de değil, ni'met-i 'azzame yerine
- 11 Bâl-i 'ankâ-yı ma'âşın koparak yirmi teli
Düştü eyvah bu yıl (cemre-i evli) yerine

¹⁷⁶ Z.A., no:88, s.1(12 Teşrin-i sâni 1339)

- 12 Tire baht olsâ vatan çok mu bugün evlâdı
Râğıp olmaktadır merâyâyeye mezâyeye yerine
- 13 Binemezsek (yeni şarkı) esbine mâdemki (Raif)
Gel bir eşk âlâlîm zatınâ mânîdâ yerine
- 14 Sanâ ey hame yâzânlar vâr imiş hicviyât
Tûtât kıl eyleyiver hepsini zırvâ yerine
- 15 Onların her zelerinden müteneffîr herkes
Dinliyorlar seni tuti şekerhâ yerine¹⁷⁷

138- OLACAKTIR

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Bâktım fala dün: Milletimin bahtı açıktır
Ârtık vatanın gül yüzü handân olacaktır
- 2 Gayet bularak leyle-i yeldâyı musibet
Dillerde safâ mührü derehşân olâcaktır
- 3 Bâykuşlar üşüb mülküne i'dâyı sefilin
Her köşesi bir sahne-i 'isyân olâcaktır
- 4 Tâ 'arşa kadâr yükselecek ehl-i hakikat
Erbâb-ı riyyâ hâk ile yeksan olacaktır
- 5 (Balmumcu) nedâmetle bütün ettiği çevre
Hasretkeş gülçehre-i (Mihrân) olâcaktır
- 6 Yâd eyleyerek eski sa'âdetleri (Câhid)
(Fâzıl) gibi giryân vâsf-ı havân olâcaktır
- 7 Bîçâre (Nazif) inleyecek bir büt elinden
En sonra onun râhına kurbân olâcaktır
- 8 Elhâc faziletli, semâhatli (Velîd)im
İkdâma gelip hâfız-ı kur'ân olâcaktır
- 9 Peydâ-yı cesaret ederek (Fâlih) tersân
Hayret -feken rûh-ı nerimân olacaktır

¹⁷⁷ Aydede, no:22, s.3(16 Mart 1338-1922)

- 10 (Hâşim) de kâlıp vâdi-yi târîk âthede
(Cezri) gibi bîgâne iz‘ân olâcaktır
- 11 Demler gelecek sâhib (Vakit) (Ahmed Emin)de
İkbâl erişip dâhil-i i’yân olâcaktır
- 12 Terk eyleyerek hezli (Nihâd)ım ebediyen
Zur kaç-e ciddiyetle kâpıdan olâcaktır
- 13 Mey nûş ile her lahzâ (Yaşâr Şâdi) nâşâd
(Râsim) gibi bir müfehhir rindân olâcaktır
- 14 (Hamâmi) ‘asrı ol gül-i ra‘nâyı zamândan
Bir bûse âlıp nâil-i ihsân olâcaktır
- 15 Günden güne (Sâhir) ederek kesb melâhat
Mehrûm-u ‘alem gibi tabân olâcaktır
- 16 Mâdemki vâr (Enver)de o tâli‘, o tecelli
Bir gün gidecek Çine’de hâkân olâcaktır
- 17 Ettikçe tesadüf bana yollarda (Emîrî)
Bir berk hazânı gibi lerzân olacaktır
- 18 Âdem kâyırânlar geçecekler kılıcımdan
Hücumla cihân hepsine zindân olâcaktır
- 19 Görsün hele bir kere kalem keşte-i şulhu
‘Ummân gibi billah harûşân olâcaktır
- 20 Her şi‘r term nakşa edilip safha-i mehre
Cezâb dil nâdre güyâ olâcaktır
- 21 Mağlûp ederek hep kalem erbâbını (Fevzî)
Erdû-yı edîbâne kumândan olâcaktır¹⁷⁸

139- SÜLEYMAN NAZİF BEY’E

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 ‘Aşkıyla bir âhu beçenin derbeder oldum
Mecnûn gibi sahrâlara düştüm heder oldum

¹⁷⁸ Aydede, no:75, s.3(18 Eylül 1338-1922)

- 2 Dâlgın diye (Yahyâ)ya bâkıp hande ederken
Sad hayfa ki ondan da bugün beş beter oldum
- 3 (Râsim)gibi serdem der meyhâneye postu
Sâğır begef bâde-i şâm ü sahr oldum
- 4 Yok mu mumcunun oğluyla bir âz ülfetim ammâ
Pîgüle-i mihnette yânâr bir fener oldum
- 5 Gitmekte işim aksine günden güne bilmem
Devrânda mı suç ben mi yâ ber-geşte ser oldum
- 6 Dâ'inlerim etrâfımı sardıkça sararlar
Her subh ü mesâ zâkir (aynelmefer)oldum
- 7 Ba'zen yiyorum (hamsi) (Nihâd)melle ben ammâ
Hasretkeş dîdâr leziz (lüfer)oldum
- 8 (Tahtelbeşer)in hâlini gördüm de perîşân
(Cezri)ye koşup ben dahi (fevkalbeşer)oldum
- 9 (Hâşim)dedi son şi'rini tahrir ile şöyle:
Evvelce kamaştım bugün ammâ şeker oldum
- 10 (Ya'kub) âlır âlmâz haber (dârülfünun)ı
Ârtık dedi hep kendime yontâr (keser)oldum
- 11 Pervâz ederim muttasıl eflâk-ı cidalde
Zannetme ki (Nâdi!!)gibi eşkeste-i pür oldum
- 12 Hiç kimse bugün kurtulâmâz gayrı dilimden
(Nef'î) hecâ gû gibi er oğlu er oldum¹⁷⁹

140- ESKÂT

Hüseyin Dâniş Bey'e

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 İnsâfa gel ey (Hüseyin Dâniş)
Olmaz bu kadar da şâha kâlkış!
- 2 Îrânı uçurmâ gökte öyle,
Mâziyi bırak da hâli söyle!

¹⁷⁹ Aydede, no:34, s.2(27 Nisan 1338-1922)

- 3 Şâyeste-i bahs olur mu eslâf,
Meydânda durup dururken ihlâf?
- 4 Aklım ‘uçmada vâr mı el‘ân,
(Yahya)gibi şânlı bir suhandân?
- 5 Bilfarz eğer olsa şi‘r ü inşâ,
Tek bir(nefs)yle eyler ihyâ!
- 6 Üstâd-ı cihân odur muhakkak,
Az yazmasıdır kusuru ancak!
- 7 «Engüşt-i hatâ uzâtmâ pîre,
«Beş beyitine söyle bir nazire!
- 8 (‘İlim olsa mu‘lak âsumâna,
İranlı Avnî misâl-i dânâ,
- 9 Dâme düşürür, diyen nebîdir
İnkâr-ı kemâl eden gabîdir
- 10 Derken niçin ey garîb elefkâr?
Ettik o büyük (Kemâl)î inkâr?..
- 11 Dersin ki:«‘Acemdedir sanâ‘at,
‘İrfân ü dirâyet ü dehâ et!»
- 12 Gülsem mi yâ ağılsam mı bilmem?
Tutsam seni bâğılsam mı bilmem?
- 13 İranda eğer sanâ‘at olsa,
‘İlm ü hüner ü fazilet olsa,
- 14 Elbette bugün olurdu âbâd,
Kalmâzdi o yerde kimse nâşâd!
- 15 Terk eyle bu fikri çünkü vâhî
Yoktur o diyâr içinde dâhî
- 16 Türkiyededir dehât şimdi,
Türkiyededir hayât şimdi,
- 17 Meydândadır işte bâk (Emîrî)
Göster bize var mı bir nazîrî?
- 18 Göster bize eylemiş mi ezber,
Milyon ile beyti siz de bir er!

- 19 Yazmıştır o şâ'ir-i güzide,
Yüz bin gazel, elli bin kaside!
- 20 Âsârı eğer bâsılsa tekmîl,
Eyler koca bir minâre teşkîl!
- 21 Dâniş, bunu et de bir te'mil
Râsin birâz eylesin tenzil!
- 22 Terk eyle gururu, hadşinâs ol
Âzâde-i jeng ihtirâs ol!
- 23 (Dergâh)a koşup hemân bugünden
Dâniş talep et, zerâfet öğren!
- 24 Türkiyede Türke senin atılmaz
Her şey satılır, çalım satılmaz...¹⁸⁰

141- GÜLERİM

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ne zamân âğlasa ol gonca-i ra'nâ gülerim
Döküyor zannederim katre-i sevdâ gülerim
- 2 O soğuk pendine bedâ etti mi bir zâhid hâm
Çâkarak bir, iki, üç bâde-i sahbâ gülerim
- 3 Gam ü şâdisine aslâ metelik vermeyerek
Güzelin âltından edip dehr-i temâşâ gülerim
- 4 Bana her kim çâtaçak olsa sorup hâk üzere
Eylerim meshare-i 'arşa-i dünyâ gülerim
- 5 Bâk nâsıl haddini âştıkça o (nârgilekeş)in
Vurarak âlnına «nâdân!» diye damgâ gülerim
- 6 Kaldırıp kürsüden âttıkları biz (âmed)den onu
Gülerim ordaki ahvâline hâlâ gülerim
- 7 Mülk-ü 'irfâne emîr olmak için bî enbâz
Her nedem etsen (Emîrî) ile kavğa gülerim

¹⁸⁰ Aydede, no:25, s.3(27 Mart 1338-1922)

- 8 Tânimâz şahsıma, bir dostu sânip, her yerde
Bana yerden îd yürüdükçe temennâ gülerim
- 9 Kızımâsın reyşine güldüm diye (Lütfî Fikrî)
'Âdetimdir, durâmâm herkese zîrâ gülerim
- 10 Uğrâşıp durmâdadır havâce velîdemle bugün
Bu sefer yerse dââyâk doğrusu (melâ) gülerim
- 11 Erecekmiş göge püskül de tâkâymış bâşına
Kâmet nâdre-i (hakkı)ya hakka gülerim
- 12 Söze âğâz eder etmez o (Behîc) oğlu (Enîs)
Söyleyim doğruyu sabr eylemem aslâ gülerim
- 13 Dembedem medh ile 'İzzetli (Melîh)in âtını
Derim: «Olmâz ona rûzgar bile hempâ» gülerim
- 14 Severim kisve-i ciddiyete girmiş hezlî
(Hâşim) şi'irine mashûn demem ammâ gülerim
- 15 Neye bilmem ki (Yâşâr Şâdiyi) küp endâmın
Görerek nâzînî hem hânede bîcâ gülerim
- 16 (Nâbedîd)in ne zamân şi'irini görmüş olsam
Derim: «Elhak bu da mevzûn ü mukaffâ» gülerim
- 17 «'Acabâ kaç meteliktir ?» diye sık sık her gün
Ederek servet mevcûde mi ihsâ gülerim
- 18 Beni pek çok sıkâr ammâ bu sıcâk günde yâzı
Bitirip şi'rimi âttım mı bir imzâ gülerim¹⁸¹

142-

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Dîdârı göründü nevbahârın
Gül yüzleri güldü nâzlı yârin
- 2 Kerrûbî sabah edip tebessüm
Şeytânları kâçtı leyl-i târın

¹⁸¹ Aydede, no:53, s.3(3 Temmuz 1338-1922)

- 3 Maklub-u nevâyı behçet oldu
Feryâdı hezâr dilfekârın
- 4 Binler yâşâsın o şanlı ordu
Seylânını kesti âh ü zârın
- 5 Gâlip gelerek bihamdülillah
Tahsinini aldı gerdekârın
- 6 Tâ cezrine eğdi âb-ı kibriyet
On günde ‘adüv nâbekârın
- 7 Bâlâsmâ astı tığ-ı tızı
Bârû-yı ‘azîm iştiyhârın
- 8 Yok yok âklım hatâya düşme
Beyhûde bütün bu iftihârın
- 9 Yektâ eridir â nestî çünkü
Meydân-ı cidâl ü girûdârın
- 10 Vârken o ânılmâz ismi ârtık
İskenderin, Erkülün, Sezarın
- 11 Bin yıl yâşâsın, kibr misin hiç
Kim mûcidedir bugün firârın
- 12 Lâyıkı mı ki âlmâsın, şerefşân
Serdârı o ceş ü târumârın
- 13 Âhir pâşâmızla bâ teşrif
Kusvâsına çıktı i‘tibârın
- 14 Hayrânı zemin ü âsumân hep
Ekl ettiği bî bedel şamârın
- 15 Kandil hühünzülerin kırdı
Meşakkâtını hedm edip (fenâr)ın
- 16 Efenâyı cüyüş eder demâdem
Miftâhı elindedir mezârın
- 17 Hakkâ ki hecûm düşman ettin
Ey hâme müslim iktidârın

- 18 Göster bana (Fevzî) den mi mükemmel
Bir şâ'iri vârsa rûzgârın¹⁸²

143- DEDİM, DEDİLER

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Tuttular yârime bîhüsñ melâhat dediler
Gördüler lütfünü, mahrûm-u semâhat dediler
- 2 Sürdüler zevk ü safâ bir nice demler, sonrâ
Bu güzel cennete, pigûle-i mihnet dediler
- 3 Lütf edip sed çekiniz gayrı şu küfrâne dedim
Buna mâni' oluyor eldeki ni'met dediler
- 4 Yok selâmet, bu sizin tuttuğunuz yolda dedim
Sen sen ol, etme sakın ğayre delâlet dediler
- 5 Böyle demlerde sükût eyleseniz bâri, dedim
Koymuyor ğayret-i milliye, hamiyet dediler
- 6 Sizi gûş eylemiyor kimse dedim, bir gün olur
Bize heykel diker elbette bu millet dediler
- 7 Dedim aslâ yürümez lâf ile peynir gemisi
Söyledin doğruyu, ecdâdı ki rahmet dediler
- 8 Dedim onlar gelerek geçse ne vâr, bâşımıza
Getirirler yine bin türlü felâket dediler
- 9 Gelecekler buna yok çare dedim, âh o zamân
Eylerez bizde hemân (mısra) 'azimet dediler
- 10 Bu sıcâklarda gidilmez, kâlınız burada dedim
Çünkü sahilde olur emin ü selâmet dediler
- 11 Bir diğër men gibi dünyâ dönüyor işte, dedim
Bize, öyleyse gelir bir daha nevbet dediler
- 12 'Akıbet dinlemeyip pendimi tevbih ederek:
Gitte tâlâbe birâz eyle nüshiyet dediler

¹⁸² Aydede, no:73, s.3(11 Eylül 1338-1922)

- 13 Dönerek onlarla : «Gel yapmayınız böyle » dedim
Terk-i ‘azim eylemezsin kopsa kıyâmet dediler
- 14 Gözünüz zannederim (Tâhir Nâdi)de dedim
Kimde vâr öyle edâ öyle belâğat dediler
- 15 Dedim: Ehrâmı (Celâl Nuri) (Kemâl)in yerine
En güzel (lâhana)ya mâlik odur, elbet dediler
- 16 Şeyhiniz nerde gidip bir göreyim bâri dedim
Olamaz şimdi o meşğul ‘ibâdet dediler
- 17 Bâktim onlar dahi söz dinlemiyor vazgeçtim
Âferin! Böyle olur vâkıf-ı hikmet dediler¹⁸³

144- DOLÂB

Hamâmizâdeye
Müfte‘ilen müfte‘ilen fâ‘ilün

- 1 Versen ne bir bûse dedim sim dedi
Öldürüyor her kime versem dedi
- 2 Olsa da sim tâlibiyim ben dedim
Söyle yavaş, duymasın ‘âlem dedi
- 3 Şurda evim, gel bu gece bul beni
(Beş) numara derde merkum dedi
- 4 Şâd olarak vakt-i sevâl eyledim
On ikiden gelme maktum dedi
- 5 Vakt-i mu‘ayende alıp hâneye
İşte safâ eyleyecek dem dedi
- 6 Hoş beş edip bûse filân vermeden
Vaslım için bir bedel elzem dedi
- 7 Attı, âlup on lirâmı konsola
İsimlidir onca bu milletin dedi
- 8 Âşkımızın zevkini sormak için
Meyde içip olmalı haram dedi

¹⁸³ Aydede, no:30, s.1(13 Nisan 1922-1338)

- 9 Beşde onun için sulâdık bânknot
Cüzdânımın çıktı dibi tem dedi
- 10 Müfte‘ilen müfte‘ilen fâ‘ilün
Şimdi gelir maide-i cem dedi
- 11 Nâz ederek soydu bütün câmemi
Bizden uzak gayri bu şeb gam dedi
- 12 Tam o zaman etti beri dak-ı bâb
Âh kocam haini Rüstem dedi
- 13 Görse eğer lâmı da yok, cimi de
Gittiğimiz doğru cehennem dedi
- 14 Bir kâpucık gösterek bahçeden
Durma sıvış haydi â sersem dedi¹⁸⁴

145- ESKİ TAS!

Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Fe‘ûlün

- 1 Ey devr-i ‘âleme olmâyân âgâh
Nerde göster bana yeni felsefe?
- 2 Değişen bir şey yok, eyle bir negâh:
Hep eski terâzi, hep eski kefe!
- 3 Bir âydır içmeden ederiz yemin
Bizde nûş edelim bir câm rengin,
- 4 Nerdeyse göster de poyrazdan emîn
Dediğin o kuytu yerdeki büfe!
- 5 Pirinç bulamıyor aç pilâvcılar,
Yâkasız kalmıştır bugün tavacılar,
- 6 Çürümüş yumurta âtân âvcılar,
Âlma da pek güzel nişân hedefe!
- 7 (Mihrân) Efendiden sor şüphen vârsâ
(Kirpi)dir toplâyân bugünler pârsa

¹⁸⁴ Aydede, no:49, s.2(19 Haziran 1338-1922)

- 8 Dâhâ dün âlmıştır bir koca sobâ,
Çâlsalar yeri var koyup da defe,
- 9 Yine mi bâşlâdın oflar âtmâya,
Meydân-ı sahnede çâlim sâtmâya,
- 10 (Kara ‘Osmân) oğlana gelmez çâtmâya
Ne (Nefi)ye benzer, ne de(Eşref)e!
- 11 Unuttun ğâlibâ sen (Diken) ciyi
Nârgile ‘âşkî gör dilenciyi,
- 12 (Orhân) çıkârıyor şimdi inciye,
Bir ziyâfet çeker elbet şerefe!..
- 13 Lâhanâ yâprakları bu yıl çoğaldı
Cümlesini toptan (bâşmânâv) âldı
- 14 Koyacak yeri yok âpıştı kâldı
Yünü kaldırmâz dediğin küfe!
- 15 (Enver) firâridir, öldü (Niyâzi)
Çoktan kırılmıştır onların sâzı
- 16 Hicv eylemiş beni (Battâl Gâzi)
Bir ders vereyim de gör o herife!
- 17 Pek mükemmelleşti (Ferid)in hâli,
Günden güne pârlâr necm ikbâli
- 18 Bir nâzar olursam (‘Âli Kemâl)i,
Şehbender yapayım hemen (giyef)e
- 19 Soyulup duruyor esnâfa millet,
(Ziyâ) bey (Celâl)den çıktı dün himmet
- 20 Bir yağmur yağmâsın bâşlâr felâket,
Sokâklar ğark olur çöpe, çirkefe!
- 21 Düşmüşüz zamânın en berbâtına,
Âğzımı haşlâdı baktım tâdına,
- 22 Sen ne dersin bilmem ‘asrî kâdına,
Dârılmış dikişe, küsmüş gerkefe!
- 23 (Tevfik) bey tutarak rah hastı
Çektirdi me'mura türlü mihneti

- 24 Mumla ârâttırdı (Fâ'ik Nüzhet)i
« Çok rahmet okuttu halef selefe »
- 25 Hey (Rıza) nasihat âl birâz benden
Ânlâdım yolunu şâşırmışsın sen
- 26 Eğer (Fuzulî)le vuslat dilersen
(Kerbelâ) dururken gitme (Necef)e!¹⁸⁵

146- İSTERLER

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yazık yazık ne meziyet ne san'at isterler
Hemîşe her işe ehl-i cehâlet isterler
- 2 O sây ü gayreti terket ki yok talebkârı
Bu kârkâhede ancak 'atâlet isterler
- 3 Temâyelâtı zamanın riyâya, sem'ayedir
Ne istikâmet ararlar, ne 'aft isterler
- 4 Hamâkat, 'acz ü terâhı medâr-ı rıf'at olur
Ne fene, râgıp olan var, ne hikmet isterler
- 5 Bu yerde gör ki olan i'tibârı mazhar olur
Libasa hürmet ederler, kıyafet isterler
- 6 İşitesin (Atalay) bey, yavaşça söyleyeyim
Kumar, kadın arayıp 'iyy ü 'ışret isterler
- 7 Sıcak sıcak içecek yerde kahve, çay, sahlep
Bu kışta buzlu hoşaf, karlı şerbet isterler
- 8 Teneffür eyleyerek hep kadın, kadıncıktan
Sokak süpürgesi olmuş bir 'avrat isterler
- 9 O zevceler ki hıyanet edip dururlarken
Ne yüzle zevcelerinden sadâkat isterler
- 10 Husûl-u maksat için istemez tekâpûlar
Zamane kızları tek bir işaret isterler

¹⁸⁵ Aydede, no:55, s.2(10 Temmuz 1338-1922)

- 11 İçenler ol büt naz aferinle, mey, asla
Ne meyl gûser ederler, ne cinnet isterler
- 12 Karıncadan bile çokken teşîh erbabı
Gider de çingenelerden kehânet isterler
- 13 Ne dem tecdid için bir adım atarsak biz
Sarıklılar ya şeri‘at ya rec‘at isterler
- 14 Yeter bu cevri vaziyet o çarh gîn âlûd
Birazda ehl-i hüner istirahat isterler
- 15 Üç aylık oldu «hemâ» (Hâşimâ) muharrirler
Yesâg-ı bâdeden evvel ziyâfet isterler
- 16 Bırak fesâneyi ey (Fevzî) mesîhadım
Bugünde gelen terkeden hakikat isterler¹⁸⁶

147-

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fa‘lün

- 1 Hastayım görmeğe bir kere o âfet gelmez
Gark-ı deryâyı cünûn olmada ehl-i ikdâm
- 2 Darğınız kaç senedir sefereye o millet gelmez
‘Acabâ nemse ilinden neye Cevdet gelmez
- 3 Ma‘de nâmıyla bugün şöhret alan dilberden
Bir ma‘lum gerek ama şu Celal Nûrîye
- 4 Gördüm kim cevri ü balâyâye nihâyet gelmez
Kalkıp iklim-i ‘âdemden dil-i hikmet gelmez
- 5 Gece gündüz kadhun düşmesin elde zîrâ
Yıkâmâz çehre-i menhusunı bâyrâmıda bile
- 6 Nûş-ı âb eyleyenin bâbına mihnet gelmez
Dehre Tahir gibi bir kirli musibet gelmez
- 7 İçerek bir şişe mey yorğanı çektim mi bâşa
Beni gördükçe firâr eyler o nâdân, elbet

¹⁸⁶ Z.A., no:21, s.4(22 Mart 1339)

- 8 Kıl kadâr kalbime endîşe-i zimmet gelmez
Güneşin geldiği bir mevkı'a zulmet gelmez
- 9 Rehber etmez isen tevfikını ma'mûre hudâ
Gerdi gafletle ezelden beri âlevde olân
- 10 Şübhesiz gülşen-i mâliyeye nüzhet gelmez
Göze tekml ile hâsiyyet rü'yet gelmez
- 11 Ben nâsıl şâşmâyayım gerdeş devrâna bâkıp
Kâbârıp durmâ ki hindi gibi ey makbul hâm
- 12 Şimdi olmâzsa melîh âdeme 'İzzet gelmez
Câh ü sâ mân eyle bed aslâ necâbet gelmez
- 13 Kâmilen servet-i dünyâyı tutup bahş etsek
İftihâr eyle ki Nâbiyi de geçtin (Fevzî)
- 14 Dide-i şahş tam'akâre kanâ'at gelmez
Dehre zâtın gibi üstâd-ı belâğat gelmez
- 15 Yeniden eyleseler herkese taksim-i refâh
Haşredek ma'rifet erbâbına nevbet gelmez¹⁸⁷

148- GELENLER, GELMEYENLER

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 "Subh-ı sâdık geçer ol mihr-i dirahşân gelmez
Kara akşamlar olur ol meh-i tâbân gelmez"
- 2 Cân verir ehl-i safâ bâdemizin katrasına
Niye bilmem ki hemân (Şâdî-î Bîcan) gelmez
- 3 Bekleriz (Hâmîd)i şeb tâ-be seher meykededede
Âh bir kere o meş'al-keş-i rindân gelmez
- 4 Çok gelir (Mîr-i Nazîf)i suhan-ârâ amma
"Papağan" hoş sohbeti (Orhan) gelmez
- 5 Sık sık evvelce gelirken acaba şimdi neden
(Ali Ekrem) denilen şâ'ir-i devran gelmez

¹⁸⁷ Aydede, no:48, s.1(15 Haziran 1922-1338)

- 6 Bûse ihsan edecek sâkî nev-reste, fakat
Bezme hala o (Hamami)-i gazel-han gelmez
- 7 Hayli demden beri müştakıyız amma gözünün
Kâtip-i sâbık-ı danışveri ‘âyan gelmez
- 8 Gelir amma bize ol (Hakkı)-i ‘ar‘ar –kâmet
(Rûşen Eşref) denilen serv- i hıraman gelmez
- 9 Ba‘zı gün lütf ederek bezme gelir mîr-i (Nihad)
(Hâşim)-i dil-şude-i zümre-i nisvân gelmez
- 10 Gelip (‘anber) bizi şad etse de her şâm ü seher
(Tahir-i Nadi-i) meşhûr-ı civânân gelmez
- 11 Gelir erbab-ı safa cümleten amma (Râsim)
Gibi bir nuktever-i bâde-şinâsan gelmez
- 12 Ne kıvırcık kuzular gelmededir bezmimize
Sanmayın tekyeye ba‘zen dahi kurban gelmez
- 13 Üzme gel, kadrini bil ey gül-i ra‘nâyı deman
Dehre (Fevzî) gibi mib ba‘d suhandan gelmez¹⁸⁸

149- GAZEL

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Üftâdesi oldum yine bir afet-i cânın
Bir dânesi dersem yaraşır şimdi cihânın
- 2 Didârına bir kere kim ‘atf eylese enzâr
Mutlak budur, Allahı diyor hüsn ile anın
- 3 Şakird-i debistân-ı muhabbetse el-ân
Âllame-i yektâsıdır ‘udvân u cefânın
- 4 Uğrunda onun eyler idim kâmilen esrâf
Olsaydı benim, servet-i (Câvid-i) zemânın
- 5 Bir böyle şeh-i hüsnî sevip sen dahi (Fâzıl)
Sür zevkini kalbe-l-ecel evreng-i fenânın

¹⁸⁸ P. No:108, s.1(3 Mart 1926)

- 6 Meyl eyleyerek bâdeye rind ol, keder etme
Öp destini her şâm ü seher pîr-i mugânın
- 7 Tahsil-i nişâd eyle uyup ibn-i zemâne
Ol bülbül-i şürîdesi gülzâr-ı safânın
- 8 Eş‘âr-ı muhabbet okusun gûşuna mutrip
Çıksın sesi ta göklere dek ‘ûd u kemânın
- 9 Defn etmeğe bak hâka eğer var ise fazlın
En hazmı bugün çünkü felektir fuzâlanın
- 10 Bir başka (felek) çıktı bugün kim ‘‘Yeni Ses’li’’
Dersem yakışır serveri şurîde dilânın
- 11 Kurtuldu bugünlerde kulaklar ötüşünden
(Nâzım) denilen şâ‘ir-i ümmül-hezeyânın
- 12 Duydum ki bugün (Tâhir-i) pîr-i ebul-evlât
Dildâdesi olmuş yine bir taze civânın
- 13 (Hâşim) beyi takdim ederim ben sana, sâki
Kimdir der isen pîri bugün bâde-keşânın
- 14 Hiç sorma nasıldır? Diye ahval-i (Nâzif)i
Ardında koşup durma da tersâ-beçegânın
- 15 Zannetme a gâfil ki eder kesb-i celâdet
Her an sulasan cezrini şerbetle soğanın
- 16 Günden güne güftârı letâfetlenir elbet
(Orhan) gibi bir sâhib-i varken (Papağan)ın
- 17 Yok kadrini hayfâ ki bilen şimdi bu yerde
(Fevzi-i) hicâ-gû gibi bir nâdire-dânın ¹⁸⁹

150- GAZEL

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Mühtesip sedd eylesin var yok, varsın der-i meyhâneyi
Yer mi yok zindana nûş etmek için peymâneyi

¹⁸⁹ P. , no:112, s.1(24 Mart 1926)

- 2 Hamdulillah müstazıll-i kadd-i yâriz şimdi biz
Çiğnedik geçtik onunçün sâye-i şâhâneyi
- 3 Anlamaz elbette vîrânı mülk ü milleti
İttihad-i halvet ü ‘âş eyleyen kâşâneyi
- 4 Ey emîn-i belde evlendirdin amma(Hâmid)i
Hiç düşünmezsın (Celal-i Sâhir) bî-lâneyi
- 5 Zevk-i cennet şöyle dursun vazgeçer candan dahi
Ekl için evlâd-i âdem meyve-i cânâneyi
- 6 İçkidir zannetme, ancak ‘aşkıdır, sevdâsıdır
Atlatan deryâya (Necdet Rüştü-i) dîvâneyi
- 7 ‘Âştır Mecnûn-u leyleklerle hem- bezm eyleyen
‘Âştır ıhrâk binnâr eyleyen pervâneyi
- 8 (Bursa) dan tutturdu bir ev, sevdiğim âhir bana
Çünkü ol findıkçı kâfir çok sever kestaneyi
- 9 Çok mu gerdunden şekâbet eylesem her rûz u şeb
Bir tutar boncukla zira gûher yektâneyi
- 10 Yâve-i nâdâne pek çok müşteri vardır fakat
-Bî bedel versen- alan yok hikmet-i ferzâneye
- 11 Hâleyâ, bilmem neden bistân matbû‘âtta
Pek tezâyid eylemiştir, ekl edenler naneyi
- 12 Va‘zı terk et dâhil bizim hamûşân ol yine
Dinleyen yok çünkü ey (Fâzıl) bugün efsâneyi
- 13 Şimdi bak, rindâne eş‘ârıyla gelen hoş beyân
Etti sebkât (Hâfız Şirâzi) mestâneyi
- 14 Benden ey (Fevzî) hezârân âferinler kim sana
Vâsıl amaç edersin attığın her dâneye¹⁹⁰

¹⁹⁰ P. No:115, s.1(4 Nisan 1926)

151- GAZEL

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fa'lün

- 1 Teni pâlüdeye benzer saçı semmûr gibi
Kâfirin kalbi fakat taş gibi Timur gibi
- 2 Hasret-i çeşm-i semâvî-i pür efsûn ile
Dîdeden yaş dökülür durma da yağmur gibi
- 3 Leb-i şîrînini emdirmeydi bir kere bana
İnlerim subha kadar her gece zenbûr gibi
- 4 Yalnız ben değilim, şimdi bütün halk-ı cihan
Derd-i aşkıyla enîn etmedi rencûr gibi
- 5 Tîr-i müjganına bir kere nikâh eyleyenin
Delinir göz göz olur sînesi kalbur gibi
- 6 Yetiş imdadıma ey sâkî-i bâlâ kâmet
Sen de zulm etme felek aldı o kanbur gibi
- 7 Zâhid ü câhide rağmen heme an yan gelerek
Bâde nûş eyleyelim mîr-i Rızâ Nur gibi
- 8 Çünkü nısfet denilen cevher-i âli kıymet
Şimdi hakister-i nisyân ile mestûr gibi
- 9 Meyl ü ragbet ederim sanma sıtanbul kızına
Yâr-ı cânım varken duhter-i engûr gibi
- 10 Çıkamam bir yere dâ'inlerinin şerrinden
Oturup durmadayım hânede mahsur gibi
- 11 Ayın on dördü bugün on para yok elde fakat
Durmayıp ah ederim 'âşık-ı mehcûr gibi
- 12 Şu belâ hânede billahi sekiz on senedir
Kimseler cevr ü cefâ çekmedi me'mur gibi
- 13 Ey Safâ gâsıbı gel terk-i cefâ et yoksa
Başlarım hicve hemen Eşref-i meşhur gibi¹⁹¹

¹⁹¹ P. No:173, s.2(27 Teşrin-i Evvel)

152- GÖZÜMDE DEĞİL

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Cefâ-yı yâr ile asla cihan gözümde değil
Zemîn gözümde değil, âsuman gözümde değil
- 2 Sürûr-i bülbül-ü gûş etmek istemem artık
Menekşe, sünbül-ü gül, erguvan gözümde değil
- 3 Direk direk çıkıyor dûd-i âhın eflâka
Emin olun ki bugün tatlı cân gözümde değil
- 4 Kavunla karpuzla imâle-i enzâr
Kabak gözümde değil, patlıcan gözümde değil
- 5 Dolar dolar boşalır yaşla dîdeler her an
Miyâh-i râkide, âb-ı revân gözümde değil
- 6 Piyâleler bile tezyîd-i ya's-i kalb ediyor
Şarâb u mug-beçe pîr-i mugân gözümde değil
- 7 Benim o pâdişâh-ı hatta-i kanâ'at ki
Sa'âdet istemem ikbâl ü şân gözümde değil
- 8 Ne piste var metelik verdiğim ne belâya
Tavan gözümde değil, âsîtan gözümde değil
- 9 Himâr-ı baht 'amel-mandem inleyip duruyor
Semer gözümde değil, palân gözümde değil
- 10 Senin gözünde â zâhid değilse sâkî ü mey
Benim de kevse ü hûr-i cânân gözümde değil
- 11 Şu köhne bendere hep kâle-i rü'yâ dolmuş
Alan gözümde değil, satan gözümde değil
- 12 Metâ'-i dâneşi bâd u hevâ dağıtmadayım
Zarar gözümde değil, ziyan gözümde değil
- 13 Misâl-i (Câhid)i sâhib-i Tânin 'ârbede-cû
Ocak gözümde değil, kazan gözümde değil

- 14 Devât-ı şevkimi kesr etti (Fevziyâ) devrân
Cihân gözümde değil, cihân gözümde değil¹⁹²

153- OLSUN

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ne mansıp ister dil ne mülk olsun ne mal olsun
Ne sîm olsun, ne zer olsun, gevher, ne yâkût u lâl olsun
- 2 Ne gül, sünbül, karanfil, lâle, nergis, erguvan nesrin
Ne tûti, 'andelîb olsun, ne bâg-ı bî-mîsal olsun
- 3 Ne mihr olsun, ne mâh olsun, ne 'arz, âsumân olsun
Enîsim rûz u şe ancak benim ol nev-nihâl olsun
- 4 Kurulsun, bezm-i 'işret, çimenzâr-ı latîf üzere
Ney olsun, hey hey olsun, sâkiyân-ı pür-delâl olsun
- 5 Edilsin kâh kâh, inşâd eş'âr-ı surûr-efzâ
Nedeyim (Fâzıl) âsâ, bir edîp-i hoş-mâkal olsun
- 6 Celîs olsun (Nazîf)i rinde ('Abdullah Cevdet) bey
(Nihâd)ı asra lakin hemkadeh (Mithat Cemâl) olsun
- 7 Beş on gün (Tâhir)in hakkında bir şey yazmamak fikrim
Biraz bîçâre varsın hakkıdır âsûde-bâl olsun
- 8 Temennâ eylerim haktan, ki hemdem mîr-i (Mâruf)a:
Ya (Yûnus Nâdi)i devrân veya (Cezri Celâl) olsun
- 9 Ma'ârif ten sorar, zanneylerim hakkımda birkaç şey
Verirsem hasret-i paşaya, bir 'arzhâl olsun
- 10 (Selim Sırrı) müzikten bahs edip durmaktadır ammâ¹⁹³

154- GAZEL

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Düştü gönlüm bir vefâ düşmen büt-i bîgâneye
'Âdeta hicviyle döndüm (Neyzen)i dîvâneye

¹⁹² P. No:174, s.1(30 Teşrin-i Evvel 1926)

¹⁹³ P. No:176, s.2

- 2 Def-i gam kastıyla gûyâ rûz u şeb (Hâşim) gibi
Baş vurup durmaktayım meyhânedен meyhâneye
- 3 Ahz-i cân-i ‘âşıkândır kârı kâfir-zâdenin
Düşmesin hiç kimse yâ râb böyle bir cânâneye
- 4 İstemem bir yerde ârâm etmek akşam oldu mu
Benzerim ‘aynen bugün bir tâ‘ir-i bî-lâneye
- 5 Olmadır derbân-ı yâr ‘âlemde ancak matlâbım
Beyt-i mâ‘mûr istemem meyl eyleme kâşâneye
- 6 Kârı her ân okşamaktır kâkül-ü zertârını
Çok mudur reşk eyleyip dursa demâdem şâneye
- 7 Sevdiğim vermiş kulak ammâ rakîbin harfine
Gevherîn zurnâ yakışmaz öyle bir çengâneye
- 8 ‘Aşk âteşmiş meğer benzermiş âh-ı ‘âşık dahi
Âteş etrafında pervâz eyleyen pervâneye
- 9 Bâdedir ancak bizim bâdî-i şevk ü neş'emiz
Bademâ varsın (Nazîf) el soymasın peymâneye
- 10 Nukl-i gûnâ-gûna meyl etmez simât-ı bâdede
Rind olan kâni olur üç beş adet kestâneye
- 11 Ey (Cevat) bey zehre benzer inhisârın bâdesi
Git de istersen suâl et (Râsim)i mestâneye
- 12 Yok bugün hayfâ taharrî-i hakîkat eyleyen
Rağbet eyler halk-i ‘âlem şimdi hep efsâneye
- 13 Sâhib-i irfânı yok takdîr eden bir kimse hiç
Köşe-i gamdır bugün me‘vâ olan ferzâneye
- 14 Durmayıp fahr eylesen hakkındır ey Fevzî senin
Şi‘rinin zîrâ bedel her an harfi bin dürdâneye

155- ABDÜLBAKİ FEVZİ’NİN DÜKKÂNINDA-1

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Aynı gün aynı saat üstüneyim köprünün
Geçen yılın martında sisli soğuk bir günün

- 2 Tam öğle zamanında yürüyorum ileri
Gözüm görmüyor bile yanımdan geçenleri
- 3 Ayrılmış geliyorum bir ahababın yanından
Abdülbâki Fevzi'nin küçücük dükkânından
- 4 Evvelce Sirkeci'de satardı çünkü şâ'ir
Bilcümle meşrûbâtı yalnız alkole dâir
- 5 Ben vermişim o içmiş, o vermiş ben içmişim
O bir kenara sızmış, ben kendimden geçmişim
- 6 Sabahtan başlamışız yaklaşmış gün yarıya
En nihayet çıkmışım dükkândan dışarıya
- 7 Artık dünya karşında fırıl fırıl dönüyor
Ya Rabbi neye baksam her şey çift görünüyor
- 8 O an bu hakikati anladım ki dolmuşum
Uzun lafın kıyası: Yani sarhoş olmuşum
- 9 O dakika başladım her nedense korkmaya:
Bin türlü düşünceyle kalbimi doldurmaya
- 10 Rakı garip bir şeydir akıl ermez fendine:
Neş'e toplamak için bir parçacık kendine
- 11 Önce yalnız başına içersin elli dirhem
Fakat sonra dersin ki: Eksikmiş belli dirhem
- 12 Bu fikirle yeniden doldurursun şişeyi
Bırakmak istiyorken evvelce endişeyi
- 13 Bir şey aklına gelir düşünürsün kurarsın
Kederin ellerinle yüreğini burarsın
- 14 Başlarsın yoktan yere tutuşmaya yanmaya
Unuttuğun şeyleri tekrar tekrar anmaya

BİR ÖĞLE VAKTİ-2

- 1 Bir gün öğle vaktiydi kalabalıktı köprü,
Üstünden geçiyordu insanlar, sürü, sürü!
- 2 Kamyonlar arabalar, dolmuş otomobiller,
Gözlerimin önünden geçiyor birer birer

- 3 Sonra gidip geliyor iki sıra ahâli,
Köprünün, her gün gibi, mahşerden farksız hâli!
- 4 Bir genç, sık adımlarla mesâfeyi aşıyor,
Bir hamal omzunda ağır bir yük taşıyor!
- 5 Bir genç kadın koşuyor, vapur kaçacak diye
Bırakmış telaşından kocasını geriye!
- 6 Yavaş yavaş yürüyor sağdan iki tane bey:
İki tane gayet şık, çıt kırıldım nâne bey!
- 7 Mübârekler yürüyor bin edayla bin nazla
İkisi de süslüdür kadından daha fazla!
- 8 Biri de ilerliyor bir İstanbul pilici,
İnsanın bakıyorken birden titriyor içi!
- 9 Endâmı heykel gibi, ne işveli yürüyor,
Havayı süründüğü baygın koku bürüyor,
- 10 Ciğerlerine kadar onu çekiyor herkes,
Sarıyor âsâbını çıldırtıcı bir heves!
- 11 Küçük, büyük, ihtiyar, oğlan, kadın, kız, erkek
Köprüden geçiyorlar konuşarak gülererek!
- 12 Ötede birden bire artıyor kalabalık:
Tramvayın yanında, karışıyor ortalık
- 13 Vatmanlardan birisi halka yapmıştır şaka:
Yani ezivermiştir bir adamı mutlaka
- 14 İstersen havaya kalk, istersen yere eğil,
Acaba kim ezildi görülmez kâbil değil,
- 15 Yek diğerine girmiş o derece ahâli!
Onları dağıtmanın yoktur hiç ihtimâli
- 16 En nihâyet hal eder mes'eleyi polisler
Seyirciler dağılır etrafa birer birer!
- 17 Bu halden hiç birinin titrememiştir kalbi

MEVSİMSİZ BİR BANYO-3

Geliyordum soldaki küçük merdivenlere,
İniyordum aşağı bilet verilen yere!
Bir me'mur bağıyor: Haydi! Eyüb'e kadar!
Yemiş, Balat, Sütlüce, Kasım Paşa, Defterdar!
Mini mini bir vapur, dört yanı yassı güdük,¹⁹⁴

156- OLMAZ...

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Ezvâk-ı cihandan 'akla behrever olmaz
Bir lahza rehâyâb mazik keder olmaz
- 2 Zillettir eden rıf'ata insanları îsâl
Der gûbi-i derbârı bilen derbeder olmaz
- 3 Câhil sözü geçmekte bugün güfte-i kâmil
Güherden âgır olsa dahi mu'teber olmaz
- 4 Dâniş eyleme der işleri ancak gece gündüz
Şebân ü tan talep 'ilm ü hüner olmaz
- 5 Duydum ki bizim eski uşak milyoner olmuş
'Âlem bu efendim neler olmaz neler olmaz
- 6 Hep oldu hebâ vâesfâ gayret ü sa'im
Zan eylerken bunca emekler heder olmaz
- 7 Asla olamaz vâsıl ser mazel maksud
Ol şahsa ki Tevfik hudâ rehber olmaz
- 8 Gül gülşene sağır begef ey gonca-i handan
Sensiz şu gönül neş'eye asla makr olmaz
- 9 Ervâhına bin kere yuf olsun ki o şahsın
Bir şuh ile her şâm ü seher serbeser olmaz
- 10 'Âkıl odur ancak ki 'azizim bu zamanda
Bir kimseye emniyet edip can çeker olmaz
- 11 Mecnun ile erbab hard eylemez ülfet
Cehâl ile ezhâb nehâ hemsefer olmaz

¹⁹⁴ P. ,no:232,s.3

- 12 Aldanma o ‘asrı kadının va‘dine ey dil
Her câyi güzellerde vefâdan eser olmaz
- 13 Hâlâ dermiş kâfir olur bâde içenler
Zâhid gibi ‘âlemde bir ahmak bekâr olmaz
- 14 Birkaç şişe sahbâ-yı gühender olan ancak
Dolab fakirinde bâl olmaz şeker olmaz
- 15 Mensur olur elbet dili erbâb-ı safânın
Bir yerdeki konyak, rakı, âpesnet, âmer olmaz
- 16 İş‘arını hafâ ki hekimâne yazar hep
(Fevzi) gibi bir şâ‘ir-i âli nezir olmaz¹⁹⁵

157- EDİB-İ İ ‘LÂN

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Kim demiş: Mir Nazifin Hâmidin ferdâsıyım
Şüphesiz ben, her cihetten onların bâlâsıyım
Nerde Hâmid nerde Fikret nerde Ekrem nerde ben
Zümre-i erbâb-ı şi‘rin.. bülbül-ü şeydâsıyım
Şâ‘iriyet nakş olunmuş tâ ezelden beynime
‘Âlem şi‘r ü hâyâlin derîbiyim, elmasıyım
İşte i‘lân eyledim ben ey ahali dinleyin
Ben bu asrın en mu‘azzam şâ‘ir-i yektâsıyım!
FİLORİNALI NÂZİM¹⁹⁶

158- OLMUŞ OLMAMIŞ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Varken nevşin lebin gül şeker olmuş olmamış
Zülf -ü müşginin dururken ‘anber olmuş olmamış
- 2 Sîr dendân derehşân keder ancak matlubum
Selin derşâhevâr ü güher olmuş olmamış
- 3 Zarfa bakmam i‘tibarım dâima mazrûfadır
«Bâde saf olsun da zerin sağır olmuş olmamış»

¹⁹⁵ P. No:182, s.1(28 Teşrin-i Sâni 1926)

¹⁹⁶ P. No:65, s.1 (24 Mayıs 1925)

- 4 İçtiğim (Bağlarbaşı) sahpâ-yı cânâ fezâsıdır
Nice siyândır o, varken Kevser olmuş olmamış
- 5 Seyr edenler der bugün dükkânımın elvânı:
Huzur nigârının mir (Haydar) olmuş olmamış
- 6 Bir derhat altında cânânımla yan gelsem bana
Nağme-i bülbül yeter râmişger olmuş olmamış
- 7 Mendefe‘ olsun şitâ, gelsin de fasl-ı nevbahar
Lâle sünbül gül semen nilüfer olmuş olmamış
- 8 Şimdi elhak hazırın bizim sur ‘âlemi
Güldüren (anber) dir ancak (kanber) olmuş olmamış
- 9 Nur-u cihânın varken ey (içtihâd) ın sâhibi
Müşteri, keyvan, kamer, şems, ülker olmuş olmamış
- 10 Mir (Rûşen Eşref) hoşguy-ı devrânın bize
Kâmet-i bâlâsı kâfi ‘ar ‘ar olmuş olmamış
- 11 Himmet-i ‘âliyeyi mir (‘Ali Haydar) la bak
Oldu ger su gark-ı ‘umrân (çester) olmuş olmamış
- 12 Gözlük altından temâşâ eylerim dünyayı ben
İstemem âyine-i İskender olmuş olmamış
- 13 Saz (Fevzi) der bugün dünya-yı hayran eyleyen
Berbat (Yahya Kemal) eş’ar olmuş olmamış¹⁹⁷

159- GÖRDÜN MÜ?

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Gördün mü sen ah o şehlevendi
Yoktur bu cihanda hiç mânendi
- 2 Fevvâre misâli kâmetiyle
Şerm etmedi sır u ser belendi
- 3 Söz efken sine-i cihândır
Kâküllerinin zarif bendi

¹⁹⁷ P. No:111, s.1 (21 Mart 1926)

- 4 Allah deyip ederdî secde
Görseydi eğer (Fatin) efendi
- 5 (Sâhir) bile oldu bir bakışta
Üftâde-i zar ü derd mendi
- 6 Öpseydi (Nihad) onun lebinden
Tâ haşre aramazdı şehd ü kandi
- 7 Birkaç gün içinde ettim israf
Destimde ne varsa hep tükendi
- 8 Ey (Fâzıl) bînasip sevda
Terk eyle de gatrî va‘az ü pendî
- 9 Bir böyle yegâne dilrubâ sev
Sarsın seni zülfünün kemendi
- 10 Âgûşa alıp çemende her gâh
Meydân-ı safâya sor semendi
- 11 «Bağlarbaşı» bâdesiyle sık sık
Ekl eyle kebab güsfetti
- 12 Yoktur yazacak cihanda (Fevzi)
Bir böyle neşîd dilpesendi¹⁹⁸

160- EDELİM

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Güzelim gel, gidelim gülşene mey nuş edelim
Gam-ı dünyayı tamamıyla ferâmuş edelim
- 2 Gel, yesag meye rağmen bir edip ikdâmı
Gulgul şişeyi şeb tâbeseher gûş edelim
- 3 Dem bu dem hoplayalım, zıplayalım mest olarak
Bahr-ı ‘umman gibi hiç durmayalım cûş edelim
- 4 «Bin düşer mene‘ olunan şey-i beşer » hikmetini
(Meclis)in gûş ger engûşuna mengûş edelim

¹⁹⁸ P., no:117, s.1,(11 Nisan 1926);Akbaba, no:490, s.1(22 Ağustos 1927)

- 5 Matrab-ı mest ile hem şevk ü hem âvaz olarak
Muttasıl bülbül şurideye hâmuş edelim
- 6 İçirip sunduğu sâğırları hep kendisine
Biz de sâki melekçehreyi sarhoş edelim
- 7 Leb-i şirini bûs eyleyerek tâ besabâh
Kad mevzununu her lahza derâguş edelim
- 8 Kakarak bir iki peymâneyi memlu gözüne
Sâhibzâde (tevhid)ji de sarhoş edelim
- 9 Taşdıık şimdiye dek dert ü elem yüklerini
Ba'd zin zevk ü safâ yarını bir düş edelim
- 10 Fesi mademki atanlar oluyor şimdi benâm
Ba'demâ biz de hemen kalpağı sarhoş edelim
- 11 Aldırış etme eğer derse şu (Lütfü Fikri):
İstima' sahn câhid matrûş edelim
- 12 Gel cicim biz yine hem bizim ve hem âgûş olarak
Gam-ı dünyayı tamamıyla ferâmuş edelim¹⁹⁹

161- KALMIŞTIR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ne şimdi sînede sevdâ-yı yâr kalmıştır
Ne meyl ü seyr ü temâşâ-yı (bâr) kalmıştır
- 2 Ne zerre ragbet nur u nehâr neş'e-i nesâr
Ne ârzu-yı sâfâ-yı behâr kalmıştır
- 3 Ne bezmimizde bugün sâkiyi billur endâm
Ne şişemizde mey hoş-güvâr kalmıştır
- 4 Ne şehrin âh ilâhi ne oldu Gülşenleri
Ne gül, menekşe, tûti hezâr kalmıştır
- 5 Sokaklarında ne evvelki âhûvân geziyor
Ne bir hevesger sayd u şekâr kalmıştır

¹⁹⁹ Akbaba, no:105, s.5(6 Kanun-u Evvel 1339)

- 6 Ne benderinde metâ‘ sadâkat u ihlâs
Ne tâcirinde bugün i‘tibâr kalmıştır
- 7 Ne ses, sedâ duyulur şimdi mergüzârında
Ne bâde-nûş edecek mergüzâr kalmıştır
- 8 Yemiş harîk u sefâlette kısım i‘zâmını
Ne ev ne bark ne de câmi’-i minâr kalmıştır
- 9 Benizlerinde ne senânının biraz kan kalmıştır
Gönüllerinde ne cüz’î mesâr kalmıştır
- 10 Belâyı fakr ile her an figânlar eylemeyin
Ne merd u zen ne de genç ihtiyar kalmıştır
- 11 Ne erkeğinde şu ‘asrıların hicâb u edep
Ne zenlerinde hayâ kalmıştır ‘ar kalmıştır
- 12 Kapılma hande-i devrâna öyle ey magrur
Bu köhne hânede kim pâyidâr kalmıştır
- 13 Hemişe çarpışacak dehr dün ile şimdi
Bu bir de (Fevzi) zîiktidâr kalmıştır²⁰⁰

162- GAZEL

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Müstağrak-ı zulmet yolum âh elde fener yok
Maksûdum olan menzil uzak zâd-ı sefer yok
- 2 Şeb tâbeseher etmedeyim ah ile feryâd
Bir zerre kadar dilde müserretten eser yok
- 3 Bilmem ki nasıl def‘ melâl etmeli yârâb
Konyak, rakı yok viski, likör, votka, âmer yok
- 4 Kim ‘atf-ı nazar etse kamaşmakta ayûnî
Yarım gibi yazar melâhâtte güher yok
- 5 Almaz yaramaz kâimâ bendeyse bugün âh
Taktîm edecek zerre kadar sîm ile zer yok

²⁰⁰ Akbaba, no:107, s.1(13 Kanun-u Evvel 1339)

- 6 Terk et o cefakarı deyip durma â sâki
Kalbimde benim başka güzel sevmeye yer yok
- 7 Duydum ki demişin bana sen şâ'ir sen-dost
«Sâhir beni söyletme derûnumda neler yok»
- 8 Gördüm gezerek şehir-i İstanbulu tamamen
(Câvid)e memâ'il bugün üstâd-ı poker yok
- 9 Tercih ediyor bâdeye her lahza hoşâbı
Zâhid gibi 'âlemde Bekirzâde Bekir yok
- 10 Bilmem ki ne olmuş acaba şimdi cihâna
Takdir-i mezâyâ eden erbâb-ı nazar yok
- 11 Yontmak dilerim (Yunus)u bir parça ben ama
Destimde bugün neyleyeyim rende, keser yok
- 12 Bilme bu yerlerde çıkıp karşına ey kelek
Da'vâyı kemâl eyleyecek ehl-i hüner yok
- 13 (Fevzi) hemeân böylece kahr eyle ki şimdi
Zâtın gibi meydân-ı belâgatta bir er yok²⁰¹

163- GİBİ

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Güzel mi var bugün 'âlemde nazlı yâr gibi
'Îzâr-ı nâre müsâba vücûdu kar gibi
- 2 Fîrâk-ı âb-ı hayat lebiyle âh benim
Akar gözüm yaşı her lahza cûy-bâr gibi
- 3 Nahiliyle yezidin minâre kâmetinin
İçin için yanarım muttasıl çınar gibi
- 4 Meta' vaslını pazara eylemez ihrâc
Pahalı satmak için ehl-i ihtikâr gibi
- 5 Gider gider de hemen gülîstan köyüne ah
Enîn eder dururum rûz u şeb hezâr gibi

²⁰¹ Akbaba, no:108, s.2(17 Kanun-u Evvel 1339)

- 6 Terhim eylemez asla Şu cismi bîmâra
Sokar diliyle takrip edince mâr gibi
- 7 Gönülde subh u mesâ ye's u gam, elem, mihnet
Ta'âkip etme de emvâc u bîkarar gibi
- 8 Yeter, â ruh revân, sen de cevr edip durma
O dilrubayı sitemkâr (Üsküdar) gibi
- 9 Rakibe yüz vererek üzme böyle gayri beni
Tamayül etme idâniye rüzgâr gibi
- 10 Uyar mı leyle-i mazlum nehâr pür nûra
Olur mu fasl-ı hazan nevbahar gibi
- 11 Ne dense vâ esfâ Şimdi dalında bana
Hemişe zulm ediyor çarh-ı nâbekâr gibi
- 12 Çekilmiyor bu belâ bâri intihâr edeyim
Cihânda gûşe-i rahat mı var mezâr gibi
- 13 Gel iç dedikçe Şu meyden neden 'acep sûfi
'İnat edip duruyor 'âdetâ humâr gibi
- 14 Bütün çocukları lertzân eder ('Ali Ekrem)
Çekince hâmeye bir kere zülfikâr gibi
- 15 Eden irâne-i yazar varsa Şimdi dünyada
Cenâb (Fevzi) meşhûr ü nâmdâr gibi
- 16 Yazık ki kesret bâr meziyet ü 'irfân
Ham etti kadını bir Şâh pür semâr gibi²⁰²

164- BULUNMAZ

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Gamzen gibi bir sâhir bulunmaz
Çeşmin gibi cûdi füsunsâz bulunmaz
- 2 Müjgan cefakârına benzer bu cihanda
Cellâd ser âzâd ü ser ifrâz bulunmaz

²⁰² Akbaba, no:110, s.1(24 Kanun-u Evvel 1339)

- 3 'Aşkınla çekersem hemeân çok mu piyâle
Mânend-i kadeh 'âşıkâ hemrâz bulunmaz
- 4 Hala getirip sunmadı saki de sabûhı
Bir öyle bugün kumkuma-i naz bulunmaz
- 5 Tut pendimi bir lahza karar eyleme zinhâr
Ol yerde kimi ehl-i safa saz bulunmaz
- 6 Erbâb-ı dilin sâf olur âyine-i kalbi
Bir zerre hased, semah, tama', az bulunmaz
- 7 Herkes yüzüyor şimdi hezerân kuzu posunu
Hayfâ bize bir tek yolacak kaz bulunmaz
- 8 Mal ehli olur câlib inzâr-ı cevânân
Hal ehline asla ne ki endâz bulunmaz
- 9 Sarmış bu yerin serteser âfâkını bâtıl
Hak mergune bir sâha-i pervâz bulunmaz
- 10 Her devre uyup postu serer köşe-i 'azze
(Şehbender) devran gibi kurnaz bulunmaz
- 11 Bûs etmededir canına kast ettiği hasmı
Mânend (teryâ) çakaralmaz bulunmaz
- 12 Pek haklı şu (Câhid) ten u tâz etmede zira
Tab'ınca bu yerlerde kumarbaz bulunmaz
- 13 Gezsen arasan dehri tamamiyle emin ol
(Fevzi) gibi bir nâdire pürdâz bulunmaz²⁰³

165- EYLEMEM

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Var iken ol mehr ü tâbân seyr u mehtâb eylemem
Bâde-i rengin dururken meyl u hoşâb eylemem
- 2 İhtiyacın pençe-i kahrında can versem dahi
Bûs dest u dâmen etmem dûr-u ebvâb eylemem

²⁰³ Akbaba, no:139, s.1(3 Nisan 1340)

- 3 Paltom idrak etti dün yirminci devir sâlini
Öyle üç beş yıl da bir tecdîd-i envâb eylemem
- 4 Haşrede kalsam ziyâsız dinle ey (Yusuf Ziya)
İmtinân şu‘le-i nâciz şebtâb eylemem
- 5 Nûş âb etsem de her an bir yerinin ‘aşkına
Şeytanetten anlamam, tedvîr-i dolab eylemem
- 6 Esmeden gîysemde bir bad müsâ‘id sevdiğim
Keşti-i sevdâyı dil-i bahrında nârab eylemem
- 7 Mübtelâ-yı ‘ışk eden milli güzellerden beni
İltifat dilber i‘câm ü i‘râb eylemem
- 8 Gün gelip olsam da (Sâhir) veş ama mey (hubyâr)ın
Ebruvan yari ben teşbih mehrâb eylemem
- 9 Ey müridân elverir (Yahya) ya artık çatmayın
Şıhı bundan sonra ben bâziçe şâb eylemem
- 10 Her ne istersem yazar menkâd keyfimidir kalem
Tab‘ şî‘r inşâd ederken zerre it‘âb eylemem
- 11 Ol ferudunum ki çok (zahâk zâlim) mahvedip
Merkep da‘vâma asla (gâve) erkâb eylemem
- 12 Ben de heccavım fakat (Eşref) veya (Nefi) gibi
Râh küfr ü şütume gitmem, terk-i âdâp eylemem
- 13 Öyle ‘âciz öyle câhildir ki ol (çaylak) bugün
Câmi‘ bî vakfa hatta nasip bevvâb eylemem
- 14 Böyle bir bîgâneyi ‘irfânı artık ben nasıl
Bahr-ı bî yayan istihzâde garkâb eylemem
- 15 Şâirân ‘asrı (Fevzi) kâmilen hicv etmeden
Sâzı destimden bırakmam, terk-i mızrâb eylemem²⁰⁴

²⁰⁴ Akbaba, no:2, s.1,(11 Kanunu evvel 1338)

166- GAZEL

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ey kalem, her eserin nüsha-i ‘irfân olsun
Zebûr-u hâfıza nükte şinâsân olsun
- 2 Seni takdir edemezlerse bugün gam çekme
«Bilinir kadr-i ‘ibâ mevsim bârân olsun»
- 3 Âh, kim derdi ki on dört olur olmaz seni
O mülk böyle bir enmûzec şeytan olsun
- 4 Dili her lahza perişan eden ol gîysular
İki ‘âlemde de yâr bî perişan olsun
- 5 «Ayağın sakarak basma aman ey sâki
Dökülen mey kırılan şişe-i rindân olsun
- 6 O soğuk râhede yüz verme de öldür beni tek
Yaktığın bir pirenin uğruna yorgan olsun
- 7 Mir (Râsim) de yanıp firkatinin ateşine
Bizim rindânda hemen şem ‘ şebistân olsun
- 8 (Câhidâ) gayri bırak haline varsın (Fâzıl)
Yâd-i mâzi ile giryân ü esefhevân olsun
- 9 Hangi bir gülde biter öyle kâmiş bilmem ki
Hâme (Hâşim)e tahsin-i firavan olsun
- 10 Çâr ikdâr cihân içre‘acep mümkün mü
Mir (Cevdet) gibi bir âfet-i devrân olsun
- 11 Yazayım ismini (Hamami) ‘asrın yanına
O (Yaşar Şâdi) şâ‘ir dahi şâdân olsun
- 12 Hiç ümit etmezdim ben küçük (Enver) âh
Tâ Buhâraya gidip koskoca bir han olsun
- 13 Verseler bir bütün aylıkta şu günlerde bize
Alabilirsek kış için bir iki mintan olsun
- 14 Başka bir şey dilemem hazreti haktan her an
İçtiğim mey yediğim sib-i zenahdan olsun

- 15 Gelerek bir gece 'ıyd et de şu mâtem gününü
Sevdiğim (Fevzi) şâ'ir sana kurban olsun²⁰⁵

167- GAZEL

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fa'lün

- 1 Sevdiğim dâim işin 'âşika bîdad mıdır?
Dinlemek istediğin âh mı feryâd mıdır?
- 2 Kâfir ağlar iken ahvâlîme sen gülmedesin
Yüreğin seng mi, âhen mi, yâ pûlad mı?
- 3 Oluyor cümle menârat İstanbul hayran
Kâmetin söyle senin ser ü mey, şimşâd mıdır?
- 4 Aklım ol şâ'ir (Leylâ) gibi elden gitti
Her gören der bana Mecnun mu bu, Ferhat mıdır?
- 5 Güzelim sanma ki (Fâzıl) gibi kiysem doludur
Şimdi her ehl-i kalem sâhib-i îrad mıdır?
- 6 Gördüğüm yok nice demdir o (Yaşar Şâdi) yi
Hecr-i cânân bilmem yine nâşâd mıdır?
- 7 Bunamıştır ol kadar kim o emir cehâl
Bilemez seftî heftâd mıdır, heştâd mıdır?
- 8 Git sual eyle bizim (Akbaba) dan bir kere
Şimdi dehr içre hazân bülbülü (mimsâd) mıdır?
- 9 Dargınım hayli zamandan beri görmem yüzünü
O küçük bey yine dergâhta nakâd mıdır?
- 10 Vermiş olsan da kanar sanma ah gürzün kızını
Koca 'İsmet Paşa ol mankafa (dâmâd) mıdır?
- 11 Her nedem kise harâb olsa gözüm fark edemez
Bu muhal şeh-r-i İstanbul mu gam âbâd mıdır?
- 12 Ey kalem şimdiye dek kudret ehliyetini
Kimse fehm etmedi kisemi, hadâ dâd mıdır?

²⁰⁵ Akbaba, no:1, s.3(7 Kanun-u Evvel 1338)

- 13 ‘İlm inşâda (Nazif)in eşi yoktur ama
Fenn-i inşâdda (Fevzi) gibi üstâd mıdır?²⁰⁶

168- ETMELİDİR

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Verilen bir sözü evvelce hesâp etmelidir
Merd olan va‘dini incâz şetâb etmelidir
- 2 Dembudem, bâde yesag olmadan ol sâki
Gece gündüz demeyip nûş şarap etmelidir
- 3 Eyledik şimdiye dek nâz ile binlerce günah
Ba‘demâ tövbe kılıp kesb-i tevvâb etmelidir
- 4 Durmanın vakti değil gelmeli matrab bezmi
Gark-ı âhenin ney ü çeng ü rübâb etmelidir
- 5 Çıkmak olmaz bu soğuklarda koynundan a kuzum
Oturup hânedede kestane kebab etmelidir
- 6 Büt pürset oldu bu büthânedede Allah bilir
Dili bilmem ki nasıl ehl-i kitap etmelidir
- 7 İsteyen defter-i sevdâya bugün kayıt olmak
Şehr-i sevdâda beş on hâne harâp etmelidir
- 8 Ey kalem kalmadı hicv etmediğin kimse bugün
Şimdi bilmem kime tevciye hitâb etmelidir
- 9 İş becermekse bu dünyada merâmın sık sık
Lütfü Fikri gibi tebdil-i seyâb etmelidir
- 10 Girmek istersen eğer mir (Nazif) gözüne
Eyleyip (Fâlih)i zemm, medh (Cenâb) etmelidir
- 11 Ma‘rifet kasrını i‘mar ise maksut artık
O sönük (türbe) yi ilk önce harâb etmelidir
- 12 Dîdeden dilden ‘acûzât cefâ oldu nehân
Artık ibkâr safâ keşf nekâb etmelidir

²⁰⁶ Akbaba, no:5, s.4(21 Kanun-u Evvel 1338)

- 13 İlticâ eyleyenin keşfî agyâra gidip
Vech menhûsunu derpây-ı le'âb etmelidir
- 14 Sana şâ'ir demeyen hasm 'anidâyı (Fevzî)
Gayri bir yâr çâhyâ, 'âr ü hicâb etmelidir²⁰⁷

169- CENGNÂME

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Fe'ûlün

- 1 Çaktım bu akşam birkaç piyâle
Bir hayli müddet daldım hayâle
- 2 Verdim nihâyet kat'î kararı
Girdim tarîk-i ceng ü cidâle
- 3 İlk önce çıktı meydana (Yahya)
Bir hamle kıldım ol bed fe'âle
- 4 Derhal atından hâk üzere düştü
Mecrûh u giryân pür âh ü nâle
- 5 (Müştâk)ı gördüm karşımda ol dem
Tîğ-ı tecâvüz eyler itâle
- 6 Tâ sînesinden aldım nîşânı
Gerz kerâni kıldım havâle
- 7 Titretti kuruk bîçâre derhâl
Hayrette kaldı dünya bu hâle
- 8 Bir çimdik attım (Yusuf Ziya)ya
Bir fiske vurdum (Seyfi)lâle
- 9 Kestim (Nihad)ı biçtim (Su'âd)ı
Rahmet okuttum (Rüstem) le (Zâl)e
- 10 Oluverdi ednâ bir darb-u destim
Tahrib-i magz ('Osman Cemâl)e
- 11 Zîra o hâin gördüm ki durmaz
Hakkımda hayret eyler makâle

²⁰⁷ Akbaba, no:7, s.3(28 Kanun-u Evvel 1338)

- 12 Bir seng ta'riz attım savuştum
(Mithat Cemâl) işkeste yâle
- 13 Baktım ki (sâki) sak eyler ibrâz
(Nuri)nin oğlu cezri (Celâl)e
- 14 Çektim elinden sahbâyı aldım
Tuttum zemîne ettim isâle
- 15 Oldum mesâdik en sonra orda
Ferzend şih (Nâmık Kemâl)e
- 16 Rûyım görünce can korkusundan
Ruhsârı oldu mânend-i lâle
- 17 Elgussa her kim çıktıysa karşı
Kıldım vücûdun dehal izâle
- 18 Gördük de ol dem ben kahramânı
Cânânım oldu râgıb u sâle
- 19 Baktım ki artık meydanda er yok
Mızrağı idhâl ettim çuvâle²⁰⁸

170- NE DERLERSE DESİNLER

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Gez, gülşen-i sevdâda ne derlerse desinler!
Sev, bir gül-i râ'na da ne derlerse desinler!
- 2 Her lahza tavaf eyleyerek beytini yârin
Ol 'âleme rüsvâ da ne derlerse desinler!
- 3 Her subh u mesâ matrab ü sâkiyle beraber
Nuş et de hemen bâde ne derlerse desinler!
- 4 Rindân ile birlikte sebûyı mey nâbın,
Ser altına seccâde ne derlerse desinler!
- 5 Her neş'esi her zevki emin ol ki hayâtın
Peymâne-i sahbâda ne derlerse desinler!

²⁰⁸ Akbaba, no:8, s.4(1 Kânun-u sâni 1339-1923)

- 6 Al destine hemen ‘avdini kış, yaz deme, koş, dur
Her gün tarâb âbâda ne derlerse desinler!
- 7 Yok rağbet eden şimdi hünerverlere hatta
Öğrenme elifbâda ne derlerse desinler!
- 8 Bir lahzâ inad etme uyup devr-i zamâna
Et batnını imlâda ne derlerse desinler!
- 9 Bak keyfine icrâya şu dünyâda demâdem
Varsın sana ‘ukbâda ne derlerse desinler!
- 10 Kuvvet etme zaman, hürmet iz‘ân ile ‘aklı
(Cezrî) gibi ver bâde ne derlerse desinler!
- 11 İnşâdına söz yoksa da (Yahya)yı zamânın
İş‘ârı alel‘âde ne derlerse desinler!
- 12 Ey kadı elf, kaşları râ dilber-i yektâ
Yüz verme o (mimsâd)a ne derlerse desinler!
- 13 Yok farkı bugün medh ile zemin nazarımda
«Ol olsun ehbâde ne derlerse desinler!»
- 14 (Fevzi) denilen şâ‘ir-i mu‘ciz demin elân
Yoktur eşi dünyada ne derlerse desinler!²⁰⁹

171- GAZEL

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Meyhânede bir katre mey nâb mı kaldı
Mu‘bece mi sâki mi ahbab mı kaldı
- 2 Günden güne gark olmadadır hüzne melâle
Evvelki tarâb ne‘şe safâ tâb mı kaldı
- 3 Terk etti nihâyet beni cânânda geçen ay
Bak hâneme bir hemser ü hem havâb mı kaldı
- 4 Kaldım yapayalnız nice bin dert arasında
Çeşmimde yanıp ağlamadan âb mı kaldı

²⁰⁹ Akbaba, no:109, s.3(20 Kanun-u Evvel 1339)

- 5 Bir hayli zamandır koca İstanbul içinde
Bir yer arayıp çalmadığım bâb mı kaldı
- 6 Kış azdı bu yıl evde kırıp yakmadığım âh
Bir tek kapı ya pencere dolap mı kaldı
- 7 Ey koca felek şimdiye dek cevri ü sitemle
Bir örmediğin başıma çorap mı kaldı
- 8 Matbahda enîn eyleyerek şâm u seherde
Eşkâb ile doldurmadığım kap mı kaldı
- 9 Çâk eylemeyen cîb ü giribânımı şimdi
Şehr içre bir ekmekçi mi kasap mı kaldı
- 10 ‘Umman-ı zarûrette kalıp kaç senelerdir
Bir düşmediğim luce mi, girdap mı kaldı
- 11 İ‘dâm ediyor kendini üç beş kişi her gün
Mihnetle harâp olmayan i‘sâb mı kaldı
- 12 ‘Âlemde nazar kıl ki bugün lâyük elbet
Erbâb-ı basîret ulul-elbâb mı kaldı
- 13 Hâr çıktı, çok insan diye dil verdiğim eşhâs
Şeker sanıp ekl etmediğim şâb mı kaldı
- 14 (Ya‘kup) ile (Fâlih) Beyim ehz etti kâzı
(Nâci)ye tavuk (Hâşim)e murgâb mı kaldı
- 15 Mânende-i (Fevzî) bugün aktâr-ı cihânda
Tehzil-i şeûn etmeğe erbâb mı kaldı²¹⁰

172- OLDUM

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 ‘Aşkıyla bir âhubeçenin derbeder oldum
Mecnun gibi sahrâlara düştüm heder oldum
- 2 Dalğın diye «Yahya»ya bakıp hande ederken
Sad hayf ki ondan da bugün beşbeter oldum

²¹⁰ Akbaba, no:138, s.1(31 Mart 1340)

- 3 «Râsim»gibi serdim der der meyhâneye postu
Sağır begef bâde-i şâm ü seher oldum
- 4 Gitmekte işim aksine günden güne bilmem
Devranda mı suç ben mi ya bir keşte-i ser oldum
- 5 Dâinlerim etrafımı sardıkça sararlar
Her subh u mesâ zâkir «inelmefer» oldum
- 6 Ba‘zen yiyorum hamsi «Nihâd» ımla ben ama
Hasretkeş-i dîdâr leziz lüfer oldum
- 7 «Hâşim» dedi son şi‘irini tahrir ile şöyle:
Evvelce kamiştım bugün ama şeker oldum
- 8 Pervâz ederim muttasıl eflâk-ı cidâlde
Zannetme ki «Nâdi » gibi işkeste pür oldum
- 9 Hiç kimse bugün kurtulamaz gayri dilimden
«Nef‘î» hecâgû gibi er oğlu er oldum²¹¹

173- GAZEL

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yok mu bir yâr bana ey nîr an yanında
Dikilip durmadayım mum gibi dîvânında
- 2 Elverir, boynu bükük beklediğim zâr ü melül
Yakıyor nârâ tutup başımı şamdânında
- 3 Öyle parlak ki nedem ‘atf-ı negâh eylersem
Görürüm kendimi ‘âyine-i gerdânında
- 4 Başka bir şey dilemezdim bugün Allah’ımdan
Asılıp kalsa idim zülf-ü perîşânında
- 5 Eylerim tâbeseher püster hasrette figân
Yatmadım bir gececik sîne-i ‘üryânında
- 6 Hangi armuda acap dün gece hembezm oldun
«Yine dış yarası var sîb ü zenhadânında »

²¹¹ Akbaba, no:233, s.1(26 Şubat 1341)

- 7 Yine kimler yatarak canına canlar kattı
‘Acep ol sâ‘id sîmin ü derhaşânında
- 8 Yüzsüz ağyârına yüz vermez idin böyle hemen
Olsa bir parça gözün ‘âşık-ı nâlânında
- 9 Mutlaka îmâna gelip ağlar idin görseydin
Dil neler çekmededir leyle-i hicrânında
- 10 Birgün âh olsa idim ben dahi mes‘ûd ü benâm
«Sulu şeftâli yiyenler gibi bostanında»
- 11 Lütf edip kulube-i ahzânıma bir şeb gülerek
Gel de gül toplayayım ben de gülîstânında
- 12 Böyle nazıyla üzer miydi o fettân seni âh
Olsa (Fevzî) bugün üç beş lira cüzdanında²¹²

174- GELMİŞTİR

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilü Fâ‘lün

- 1 Ne bezme bâde-keşân kerâm gelmiştir
Ne ehl-i hâle mey lâle fâm gelmiştir
- 2 Ne bağ-ı sohbeta sâkî-i sîm sâk ü zarîf
Ne râg-ı ülfete az çok nizâm gelmiştir
- 3 Ne matrâb atmış ayak sahan kâsitâne bugün
Ne ‘andelip bedi‘ elmakâm gelmiştir
- 4 Me mehr (Râsim) cem meşrep feryâd-ı zaman
Ne (Fâzıl) adlı emir-i kelâm gelmiştir
- 5 Ne batnı gîseye hala karâim bisyâr
Ne rû-yı yâre biraz ibtisâm gelmiştir
- 6 Ne beyit gühneme bir murg mes‘âdet ne de âh
O sırr u kâmet âteş-hirâm gelmiştir
- 7 ‘Azimet eyleyelim biz de gel şu (Ankara)ya
Ki ol mahle gidip hep benâm gelmiştir

²¹² Akbaba, no:288, s.1(7 Eylül 1341)

- 8 Nâm oladır diyerek aldım somon eve
Vurunca kantara beş yüz gram gelmiştir
- 9 İçinde yok, sana benzer eğer çe ey (Fevzî)
Bu dehre çok şi'ir ey benâm gelmiştir²¹³

175- OLMADADIR

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Ne gelip 'aşık nâgâmına râm olmadadır
Ne gidip semt ü harâbâta benâm olmadadır
- 2 Olamaz sehr ü helâlîm ona bir lahzâ helâl
Çünkü dünyâ bana hicriyle harâm olmadadır
- 3 Böyle sandıkça tutup kendini dirhem dirhem
Sînemin benderî memlû-yı grâm olmadadır
- 4 Kuvvet u kat etme getir, nerde sebûhum sâkî
Geçti subhum bütün âlâm ile şâm olmadadır
- 5 Bir zaman herkese atmakta iken târi Nihâd
Şimdi hep kendisi amaç sihâm olmadadır
- 6 Benzemez başka suhândanlara Ahmet Hâşim
Seni arttıkça pesendide kelâm olmadadır
- 7 Ne bilmem ki kocaldıkça Melih İzzet Bey
Kebg-i hindû nâzende harâm olmadadır
- 8 Hazzı Tefikle ne hoş cilveler eyler Cânib
Bu güzel mazhına hayfâ ki derâm olmadadır
- 9 Yazamaz korkar 'aleyhimde kalender zîra
Bana her dil uzatan sahra-i gâm olmadadır
- 10 Böyle verdikçe celâ hicve sen ismin Fevzî
Nâmı Nef'î gibi meşhûr u benâm olmadadır²¹⁴

²¹³ Akbaba, no:300, s.1(19 Teşrin-i Evvel 1341)

²¹⁴ Akbaba, no:484, s.1(1 Ağustos 1927), Aydede, no:40, s.3(5 Haziran 1338-1922),

176- GÖRMÜŞÜZ

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün
-Yaşar Şâdi'ye-

- 1 Çember-i devrânı dûr etmiş cihânlar görmüşüz
Vartalar atlatmışız mehlin zamanlar görmüşüz
- 2 Rû'yet dîdar-ı pak hâk ü hürriyet için
Hevlimizde titreyen şîr jeyânlar görmüşüz
- 3 Vız gelir birkaç cebinin şimdi 'âciz savleti
Dâimâ gamhânemizden âsumânlar görmüşüz
- 4 Bunca kahr ü dehre rağmen hâki bâş indirmeyip
Sûret-i insana girmiş çok yılanlar görmüşüz
- 5 Çeşm-i istibsârı aç aldanma devrin rengine
Halka karpuz gösterip şalgam satanlar görmüşüz
- 6 'Akl u sır ermez bugün insanların dolabına
İntişâr etmiş soğanlar, baldırânlar görmüşüz
- 7 Müntezirken bir peyâm sulha bizler her sabah
Lahanalar boy boy açılmış bostanlar görmüşüz
- 8 Dinleyip her an bu gülşenlerde âvâz-ı garâb
Nâ'il örnek ü tâc olmuş çobanlar görmüşüz
- 9 Telgraf me'muru sadrâzam olmuş çok mudur
Nakd-i cân bezel etmişiz ama ziyânlar görmüşüz
- 10 Biz bu bender gehde kâr ümid edip 'ilm uğruna
'Âlem-i 'îrfânda şân almış nişânlar görmüşüz
- 11 Etmesin varsın ma'ârif bir nîşan i'tâ bize
Çok felâtunlarla lâkin imtihânlar görmüşüz
- 12 Vâkî'â yok mektep 'âli şehâdetnâmemiz
Vâkî'â dünyâda çok ateşzebânlar görmüşüz
- 13 Görmedin (Fevzî)ye benzer bir hecâ-gûyî Ferîd²¹⁵

²¹⁵ Aydede, no:4, s.2(12 Kanun-u Sani 1338-1922)

177- GAZEL

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Geldi mâh rûze ey gül bir sevâp etmez misin?
Eyleyip bir bûse ihsân nâmeyâb etmez misin?
- 2 Eşk-i çeşmânımla iftâr ettirir hecrin bana
Rahm edip lütfen bir akşam dakk-ı bâb etmez misin?
- 3 Yağmur âsâ rûz u şeb gam yağdırırsın başıma
Şimdi bir fes kaç kuruştur hiç hesâp etmez misin?
- 4 (Ercümend Ekrem)le hiç olmazsa bayram ertesi
Eyleyip teşrife himmet-i nûş âb etmez misin?
- 5 Eski demlerden safâlardan sorup birkaç suâl
Neşveyâb (Fâzıl) hâzır cevap etmez misin?
- 6 Müntezîr (Ya'kup) Bektâşi de her gün râhına
Söylesem bir şîha asla intisâb etmez misin?
- 7 Gelse bir gün ethâdiyun binip zurkaçaya
(Aydede)yle bir safâ-yı mâhitâb etmez misin?
- 8 Ya o (Yunus Nâdi) dilteşne-i ezvâk ile
Buzlu sahbâlar içip ekl ü kebâb etmez misin?
- 9 (Şehir Emîni) olmuş olsun gün gelip 'âlem bu ya
Sen de ey insâfi yok tevzi' çâb etmez misin?
- 10 Düşmüş olsun ezkazâ bir gün (Nazif)in destine
Muttasıl medh makâlât (Cenâp) etmez misin?
- 11 Sefere kurmak istiyorlar şimdi ok meydanında
Sen de keşkülünle ey (Yahya) şitâp etmez misin?
- 12 Bindirip esb sa'âdet üzere yârab 'âcizi
(Lütfi Fikri) Beyle olsun hemr kâb etmez misin?
- 13 Bir emâm isterse ey (Sâhir) gelip ehl-i mezâh
(Fevzî) sâhib-i nesâbı intihâb etmez misin?²¹⁶

²¹⁶ Aydede, no:36, s.4(4 Mayıs 1338-1922)

178- OLAYDI

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilü Fâ'lün

- 1 Yârab nolurdu 'âlem âsûde hâl olaydı
Vâreste-i belâ-yı ceng ü cidâl olaydı
- 2 Binlerce beş yüzerlik nâzende banknotla
Kese dolup şişeydi, mesel çuvâl olaydı
- 3 Med'ûş mest ederci dünyâyı sözlerimle
Destimde mey yanımda bir nevehâl olaydı
- 4 Ser tâbeyâ yakardım aklım kahr u hazîni
Mülk ü refâh ü şevkâ bahtım ferâl olaydı
- 5 Girmezdi hiç bu harbe millet başında şâyet
Kar âşinâ müdebbir birkaç ricâl olaydı
- 6 Sahbâya hürmetinden der hep bu meyl u rağbet
İçimizde kese asla şer'ân helâl olaydı
- 7 Her lahzâ söyletir de dinler idim, hâmetinem
Mesel Hüseyin Rahmi emâlmesâl olaydı
- 8 Bir gün bozaydı (Hâlid Fahri) yeri kızıyla
Bir cümle cân ü şeytân hayran ü lâl olaydı
- 9 Yakmazdı (Lütfü Fikrî) (Mihrân)ı şimdi nâre
Balmumcuzâde âsâ sâhib –i kemâl olaydı
- 10 Da'vâ biterdi salihân birkaç hurûs önünce
Ol âfetin birinde (Mithat Cemâl) olaydı
- 11 Söz dinletirdi elbet tâ tablâb bîbirûte
Vechinde feylesofun az çok sakal olaydı
- 12 Kalmazdı bu yıl bî âb sahrâ-yı şi'ir ü inşâ
(Hâşim)Beyin gülünden birkaç kanal olaydı
- 13 Bir şeb gider çalardı mutlak hemen (Emîri)
Şi'rinde (Tâhir)in ger biraz meyl olaydı
- 14 Her gün yazardı elbet (Yahya)da böyle eş'âr
(Fevzi) şâ'ir âsâ zî irticâl olaydı²¹⁷

²¹⁷ Aydede, no:38, s.3(11 Mayıs 1338-1922)

179-

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fâ'lün

- 1 Bir şûha tutuldum ki enmûzec vahşettir
Çektirdiği her sa'at her dem bana hasrettir
- 2 Gördükçe kaçır hâin, benden hemen ama
Her subh u mesâ kârı nâdân ile ülfettir
- 3 Gam çekme, gönül bugün bunlarda geçer zîra
Zahmet sevki rahattır hecri âhiri vuslattır
- 4 Çıkmazsa eğer aylık feryâd u figân etme
Sabır eyleyenin çünkü encâmı selâmettir
- 5 Fakir ile o (Câvid)i tam üç sene gam çekti
Bir bak ki nasıl şimdi gülçin sa'âdettir
- 6 Ahvâle bakıp ders al ma'lup fütûâr olma
Îkaz eden insanı nâkus felâkettir
- 7 Yazmak dilerim cedit başlar duramaz hızla
Bilmem ki niçin hâmem meyyâl fekânettir
- 8 (Tâhir)le (Emîrî) bir çekmediğim yoktur
İş güçleri hep zîrâ iş'ârımı sirkattir
- 9 Mef'ûl mefâ'îlün vezninde gazel yazmak
Ey câhil bîçare zannetme ki sanattır
- 10 Sûfi beni zannetme (Râsim) gibi bir meyhâvâr
Nûş eylediğim her an sahbâ-yı muhabbettir
- 11 Bilmem vatanın kimler tahlîsine sa'î eyler
Şâbânı eden işgal, endîşe-i zînettir
- 12 Her şeb (Hârâşu) larla barlarda kumarlarda
Efnâ-yı nakved etmek katmerli hamâkattir
- 13 Bir rus kızı uğrunda emhâsı hayâtında
Vallah cinâyettir, billah cinâyettir
- 14 Iska ediyor dâ'im hep teşne'i irfânı
(Fevzî) kalemin hakkâ mîzâb belâgattir²¹⁸

²¹⁸ Aydede, no:56, s.2(13 Temmuz 1338-1922)

180- DERLER

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bu yerde gûhere seng ü türâbdır derler
Servet bülbül lahn-i zebâbdır derler
- 2 «Vatan vatan»! diye her gün için için yanarak
Figân edenlere bûm u garâbdır derler
- 3 Bugün cihân çığırından bütün bütün çıkmış
Târik-i gaflete râh-ı sevâptır derler
- 4 Safâ ki terk ile beyhûde cüstcû etme
«Vefâ zamâna da aynı seraptır derler »
- 5 Düşünme öyle ey üftâde şimdi insanı
Sevar merkep eden irtikâbdır derler
- 6 Çeker kemâli olan kâmilem gam dehri
Belâhat ehli bütün kâmiyâbdır derler
- 7 Muhalled 'ad ederek nakş bir âbdır derler
Kelâm kâmile nakş bir âbdır derler
- 8 Zamân güzâr olanın mekteb-i fazîlette
Mekânı cendere-i ızdırabdır derler
- 9 Çalış- fenûne değil-mültemes tedârikine
Her irtikâya sebep intisâbdır derler
- 10 Bu arz-ı dâne bezûr denâ'it ekmeyenin
Hemîşe biçtiği kahr u 'azabdır derler
- 11 Bugünkü günde 'azizim zeheb cüdâ olana
Hicâzâ gitse de bâtl zehâbdır derler
- 12 Ma'aş alındığı gün dâ'inân tutp yakamı
Efendi, gel beri yevmelhesâbdır derler
- 13 Ne yüz­süz olmuş ilâhi zamâna yârânı
'Îtâb edilse ne rengin hatâbdır derler
- 14 (Nazif)i hata-i terk sayıp süleymanı
Vezir-i 'azamı mir (Cenâp)dır derler

- 15 Nasıl gönülleri i‘mâr eder sürûru safâ
Serâ-yı himmete hala harâbdır derler
- 16 Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fa‘ilün
Hecâciler buna vezin-i ‘akâbdır derler
- 17 Livâ-yı hâme ki câyı münâsip ey (Fevzî)
Firâz-ı güngire-i ne kabâbdır derler²¹⁹

181- UNUTULMUŞ

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün

- 1 Bir beldeye geldin ki garîbân unutulmuş
Himmetle kerem, ‘adl ile ihsân unutulmuş
- 2 Hep kendine hasr eylemiş in‘âmı meşâyih
Hayfâ yine bîçâre merîdân unutulmuş
- 3 Hep hırs ü tama‘, hırs ü tama‘ fikr menâfi‘
Îmân pâradır, din pâra, yezdân unutulmuş
- 4 «Olmuş o kâddâr halk cihân haylede üstâd
Kim sâbika-i şöret şeytân unutulmuş»
- 5 Tımâr edilip yâresi erbâb-ı gınânın
Bîvâyelerin derdine dermân unutulmuş
- 6 Ta‘mir olunup hânesi eshâb-ı yesârın
Termîm harâbât fakırân unutulmuş
- 7 Her Nef‘î hususî düşünölmüş de yâzık ki
Muhtâc nevâ millet giryân unutulmuş
- 8 Hep kendine yontar bâkınız ehl-i hamiyet
İ‘mâre bâkân bir nice beldân unutulmuş
- 9 Gülzârı diken kâplâmış ârâyış eden yok
Sünbül unutulmuş, gül ü reyhân unutulmuş
- 10 Virâne-i gaflette dalıp uykuya herkes
Ma‘mure-i endîşede cevân unutulmuş

²¹⁹ Aydede, no:69, s.2(28 Ağustos 1338-1922)

- 11 İkdâr edilip bir nice erbâb teşâ'ir
Hâmid gibi bir dâhiyi devrân unutulmuş
- 12 Ebnâyı beşer koşmada hep zulmete doğru
Hurşid derhişâd, metâbân unutulmuş
- 13 Tâş devri mi bilmem, alınan tâş satılan tâş
Yâkut ü kehr, la'l bed hişân unutulmuş
- 14 Mümkün mü olur bahr ma'ârifte seyâhat
Keşti düşünölmüş de kâptân unutulmuş
- 15 Çıktık da sahn tahtına (Fevzî) gazelhavân
(Yahya) denilen ol bâbâ sultân unutulmuş²²⁰

182- ETMELİDİRLER

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Zevk ehli, harâbâtın şitâb etmelidirler
Her şâm ü sahr nûş-u şarâb etmelidirler
- 2 Bûs eyleyerek gülrâh sâki melîhi
Sûfiyi giriftâr 'azâb etmelidirler
- 3 Her lahza edip matrab-ı şen meşrebi sarhoş
Gûş nagm şuh rebâb etmelidirler
- 4 Bin türlü günâh işleyerek mu'becakânla
Etfâyı kanâdıyla sevâb etmelidirler
- 5 Ezvâk ile i'mâr ederek ka'be-i kalbi
Tophâne-i ekdârı harâb etmelidirler
- 6 Kış günleri mangalı alıp ortaya her şeb
Cânân ile kestâne kebâb etmelidirler
- 7 Yaz günleri geldikde dahi bir su bâşında
Dildârı âlîp 'âlem âb etmelidirler
- 8 Bindirmek için küplere üstâd (Nazif)i
Tenkıt makâlât (Cenâb) etmelidirler

²²⁰ Akbaba, no:128, s.3

- 9 Kâm almak için şimdi binip rahş-ı refâha
Takkîl-i kadem, bûs rekâb etmelidirler
- 10 (Fevzî) bugün ‘irfânını inkâr eden ahmak
Bir pârchâ hayâ, ‘âr ü hicâb etmelidirler²²¹

183 – FA‘İLÜN FA‘İLÜN

- 1 O ne, câzibe, ân o ne hüsn ü cemâl
O ne peyker zâhir zehre misâl
- 2 O ne gerdûn nerm ü beyâz ü nefis
O ne zülf-ü siyâh, o ne ‘ârz-ı âl
- 3 O ne boy, o ne pos, o ne kâş, o ne göz
O ne leb, o ne gam, o ne hat, o ne hâl
- 4 O ne tur latif, o ne vaz‘ zarif
O ne fert nezâket ü nâz ü dellâl
- 5 O ne ‘işve, ne cilve, ne şîve, ne gonca
O ne nâzlı harâm, o ne yâl ile bâl
- 6 O ne nâzın edâ, o ne tatlı sadâ
O ne nûkte, rumuz, o ne latif makâl
- 7 O ne hüsn-ü ifâde, ne sehl beyân
O ne servet-i hüsn, o ne vas‘ hayâl
- 8 Değil insân o şuh, perî mi nedir
Görüp ‘aklı kâçırmâmâk emr mehâl
- 9 Bir ufâk nekiyle çalıp dil mi
Beni hatta cinnete etti kıral
- 10 Gece gündüz enîn ü figânlar ile
Ederim yem gussada sayd kefâl
- 11 Beni ‘aşkı getirdi o hâle ki âh
Ayak atmaya kalmadı tende mecâl
- 12 Dedim olmayacak buna çâre gerek
Hemân eyledim ‘azm-i tarik vebâle

²²¹ Akbaba, no:133, s.1,(13 Mart 1340)

- 13 Fa‘ilan fa‘ilan diye derdime dūn
Talep ettim o gūlden ‘ilâç visâl
- 14 Beni üzmedi, açtı da kollarını
Def ‘ât ile eyledi def‘ melâl
- 15 Fakat âh o gümüş gibi sîne bana
Bu şeb oldu temâm otuz altına mâl²²²

184- MÜSTEF‘İLÜN MÜSTEFA‘İLÜN

- 1 Esmektedir bâd-ı sabâ, ezhâ açılmış câbecâ
Her yer ma‘tar, pürsafâ, her su münevver, neşvezâ
- 2 Her câye vermiş zîb ü fer, bir feyz-i ‘ulviyet eser
Âfâkı tutmuş serteser, envâr-ı behcet ihtivâ
- 3 Her köşe-i rûy-ı cihân, vermekte cennetten nişân
Olmakta mergân ân bân, gülşende meşgûl nevâ
- 4 Yer yer açılmış nesteren, sünbül, karânfıl, yâsemin
Fert neşât ü neş'eden raksân olur bây-ı vektâ
- 5 Ötmektedir tûti, hezâr, şam ü seher leyl ü nehâr
Teşrif edip fasl-ı behâr, olmuş nihân gözden şitâ
- 6 Herkes bugün âzâde dil, hiçbir gönül mahzun değil
Efkâre durmâz muttasıl, bûy-ı safâ ser pür hevâ
- 7 Eyler durur ‘âlem bugün, her rûzı şeb bâyrâm, düğün
Baktım firâr etmiş bütün, endûh, elem, mihnet, belâ
- 8 Sâki hemân sun câm-ı cem sa‘at, bu sa‘at dembudem
Olmak gerektir ma‘tem ‘ıyş-ı cihânda dâim
- 9 Sun durmâ şâd et (Sâhir)i mest ile her dem (Tâhir)i
Tavşan yemez ol şâ‘iri mânende Bekrî Mustafa
- 10 Gelsen de ey matreb bû şeb, tarh ile bir bizim tarab
Zirâ bugün binel‘anep bulmakta mahbesden rehâ
- 11 Gerdüne-i meynâye bin, git gülşen mestide in
İçmezse vârsın içmesin, nâz eyleyip (Hakkı Sühâ)

²²² Akbaba, no:135, s.2

- 12 Üstâd-ı cem, ‘Osmân Cemâl, Hâmid, Nazif, İbnülkemâl
Her dem çekip şahbâyı âl olmaktadır gark-ı safâ
- 13 Mir (Dilâver) pür keder, (Hâfız Velid) önden biter
(Mazher)li (Osmân) her seher, feryâd edip eyler bana
- 14 Rindân edip ‘azm-i çemen kurmakta yer yer encümen
Kurtuldu âyrân içmeden ârtık bizim (Yusuf Ziyâ)²²³

185- ARASINDA

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

- 1 Bir ‘arbededir koptu ‘azîzân arasında
Bâdeyi telâş oldu vekîlân arasında
- 2 Sarsıldı hemân gulgul âvâz ile meclis
Kalmış gibi emvâc haruşâ arasında
- 3 Bir cenk ü cidal başladı kim vâsf edemem ben
Ol (Yunus) devrân ile yârân arasında
- 4 Samsâme-i takrîri çekip mîr (Süreyya)
Çok şöhret ü şân âldı dilberân arasında
- 5 Ey hâme, bırâk lâfi ne lâzım sana onlar
Mey içmeğe bâk şevk ile hubân arasında
- 6 Gül mevsimidir eyle hemân ‘azm-i gülistân
Fevt etme zamân defter ü dîvân arasında
- 7 Sâkiyi alıp yân ki, yân gel de çemende
Tahsîl-i safâ eyle hezârân arasında
- 8 Ver bir büt yektâyâ ki dil cümle görenler
Bir dâne desinler bugün o sân arasında
- 9 Yaklaşma o (findıklı)lı findıkçıya ârtık
Gördüm yine zîrâ ki rakîbân arasında
- 10 Bir kâz bularak yolmak için her gün o çâpkın
Gezmektedir esvâk bedsitân arasında

²²³ Akbaba, no:136, s.3

- 11 Yânmada (Ziyâ Alp)i o (Yusuf)la görünce
Kâldım dedim eyvâh iki şişmân arasında
- 12 (‘Anber) gibi kim kâldı şu dünyâda ilâhi
Bî had ü hesâb âteş hicrân arasında
- 13 Alsak şu tedâhildeki aylıkları bir gün
Dâns eyler idik biz dahi nesvân arasında
- 14 Hâlâ şu ma‘ârif denilen yerde bizim hak
Âh etmededir defter nisyân arasında
- 15 Fahr eylese (Fevzî) hemân çok mudur ârtık
Yok misli bugün nükte şinâsân arasında²²⁴

186- DÖNMÜŞTÜR...

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Yetişmiş ol perî berser ü sim endâma dönmüştür
Cemâl-i pâk pertev bâri beder tâma dönmüştür
- 2 O, kirpikler ki olmuş mesel tîr (Rüstem) hunhavâr
O,ebrular ki şeklen hançer (Behrâm)a dönmüştür
- 3 ‘Aceb bir mey mi içmiş dost (sâki-i geridi)den
Rah nevârı zîrâ bâde-i gülfâme dönmüştür
- 4 Gam renginin bir farkı yoktur gonca-i terden
Leb-i şirini ‘aynen baklava-yı şâma dönmüştür
- 5 Gelip fasl-ı behârân inkişâf etmeksizin güller
Açılmış, dîni yok, eşkûfe-i bâdâme dönmüştür
- 6 Yanar her ân lehib ‘aşkı hüsn bî behâsıyla
Derûn sine bak bir gülhân hamâme dönmüştür
- 7 Olup turmakta suzân âteş hicrân cânânla
Bizim (Çimdik)de âhir (Râmiz)ressâme dönmüştür
- 8 Görürsen bin güzel baksan bugün herhângi bir semte
Sitânbul ‘ânâ bir meşher esnâma dönmüştür

²²⁴ Akbaba, no:137, s.1(27 Mart 1340)

- 9 Cefâdan eylemiş inşâyı hârsitân perîrûlar
Vefâ gülzârı çiğnenmiş, tarik ‘âma dönmüştür
- 10 Alıp mir (Nazif) âguş bir şuh kamer tal‘at
Çeker şâm ü sahr sahbâ (‘Ömer Hayyâm)a dönmüştür
- 11 Hevâdan bahs edip her gün hezârân yâve söylerler
Bütün ehl-i rasd bâk (Cezrî) sersâme dönmüştür
- 12 Yazık ebr keşif mihnet fakrın hecûmundan
Sabâh ‘ıyd-ı millet, mâtem âver şâme dönmüştür
- 13 Gezerler fasl sermâ içre pâpuş ü ‘abâsız hep
Bugün ehl-i ma‘ârif râ‘iyi ignâma dönmüştür
- 14 Yutulmaz sözlerin ey (Câhid) devrân bugünlerde
Olur lâyük eger dersem semâr-ı hâme dönmüştür
- 15 Hazır kıl kim bugün destinde (Fevzî) hecâ-gûnun
Kalem bir bî emân ü merhamet samsâme dönmüştür²²⁵

187- GAZEL

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Yârim ki bu büthânede nâdide güzeldir
Bir handesi yüz bin gül handâne bedeldir
- 2 Pâlûdeye benzer ten nermin ü beyazı
Şirin lebinin lezzeti mânend-i reçelidir
- 3 Hep cevır u cefâ, kahr ü ezadır işi lâkin
‘Âşıklarının cümlesi mahrûm-u emeldir
- 4 Yoktur bana ettiklerinin had ü hesâbı
Dersem yaraşır kumkuma-i mekr ü hayaldir
- 5 Çoktan biridir hecr cemâliyle şu kalbim
Müstağrak emvâcım ye’s ü meleldir
- 6 Yoktur bu gidip görmeme imkânı
Zirâ bedel vuslatı yüz tâne pâpeldir

²²⁵ Akbaba, no:134, s.1(16 Mart 1340)

- 7 Gayretle benâm olma, ey oğlum ki, bu yerde
Mümtâz ü bülend eyleyen insânı gussadır
- 8 Bak, böyle eden şimdiye dek bizleri delhun
Hep sa‘î ü âmel, sa‘î ü âmel, sa‘î ü âmel
- 9 Armudûn en a‘lâsını yer ehl-i hamâkat
Erbâb dilin içdiği sahbâ-yı eceldir
- 10 ‘Asrılarını meşgûl safâhat gece gündüz
Zehâdı dahi mâsdak «bilhem azl»dır
- 11 Püskülsüz olân (Hakkı) devrâne bîhakkın
Şâyeste olur dense eger mesel cümledir
- 12 Ey gelin term yâzdığın eş‘ârın emin ol
Her mısra‘ı hikmet dolu bir darb-ı meseldir
- 13 İthâf edecektim bunu (Hâşim) Beye ammâ
Hayfâ ki o vâkvâkçı dahi hasm gazeldir
- 14 Fahr eylese lâyıık mı değil dembedem ârtık
(Fevzî)ki bugün hâkim aklım cedeldir²²⁶

188- OLSUN

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Gönül bir öyle yâr ister ki şuh ü dilpesend olsun
Şen olsun şâtır olsun şivekâr ü ‘işvemend olsun
- 2 Zarif nüktedân, hoşkuyı yektâyı zaman olsun
Demâdem kârı mîr (Fâzıl) âsârı şahand olsun
- 3 Leb renginin meclûbi olsun goncalar, güller
Melih olsun, sâbih olsun misâl (Ercümend) olsun
- 4 Görenler dembedem reşk ü hasedler eylesin, kadî
Derhat ser ü vahr mädende ‘âli, ser bülend olsun
- 5 Cemâl-i pâki hurşid cihân- ârâyı Andırsın
Çehâr ittâr ‘âlem içre bî mesel ü menend olsun

²²⁶ Akbaba, no:113, s.1(3 Kanun-u Sâni 1339)

- 6 Tamâmen benzesin (‘İzzet Melih) şehre-i vakte
Yegâne şehsevâr sâhip zin ü semend olsun
- 7 Meşâbe olmasın suratta aslâ ârzu etmem
Fakat ma‘nide (Câhid) veş cevri olsun, levend olsun
- 8 Kitâb nâz ü isti‘nâyı hatm etmiş bulunsun hep
Fakat bîgâne-i ‘ilm cefâyı mekr ü fend olsun
- 9 Berâit etti ol (Hâfız Velid) ammâ ehbâyâ
Ziyâfet vermiyor zebh eyleyip bu güsfend olsun
- 10 Budur yârab niyâzım senden (‘Anber) âdili fettânın
Uğursuz bu yeni tâ yevm kıyâmet derkimend olsun
- 11 Bu rengin şî‘ri ol âfet görüp gâyet beğenmiş de
Demiş (Fevzî) şâ‘ir halka-i giysûme bend olsun²²⁷

189- DİYEREK

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yatarız gûşe-i vîrânedede seknâ diyerek
İçeriz (terkûs)ı sahbâyı mesfâ diyerek
- 2 Biz ki aklım kana‘atte bugün sultânız
Geçer âmmâ günümüz âh ü derîgâ diyerek
- 3 Ne çatıp durmadasın, yân gelip (akşâm – pâlas)a
Şöyle yâ böyle imiş (âkbâbâ) zîrâ diyerek
- 4 Kimsenin minnet edip banmadık ekmek tozuna
Nice zehr-âbeler içtikse de çorbâ diyerek
- 5 Basl talih idi ekl ettiğimiz subh ü mesâ
Gitmedin şâma kadâr bâklâvâ, helvâ diyerek
- 6 Cestcû etmedik aslâ ânâfevr seferesini
Ne revâ boş kâle işkembe-i kübrâ diyerek
- 7 Dimdik leyle-i târik-i nehâr rûşen
Ahmak alkışlamadık bu ‘âli sinâ diyerek

²²⁷ Akbaba, no:115, s.1(10 Kanunu Sâni 1340)

- 8 Dolmâ yutturmâğa sa‘î eylemedin kimseye hîç
Kara câhillere dânyâyı devbâlâ diyerek
- 9 Satmadık ‘âleme cânbâzlık edip siz gibi biz
Har bîmârı küheylan tevânâ diyerek
- 10 Koymadık bir dere ser, hür yaşadık şimdiye değin
Tek ü pû eylemedik mansıp vâlâ diyerek
- 11 Dilde yerleşmedi hiç «men» ile «selvâ» hevesi
Öpmedik dest melüs yed-i beyzâ diyerek
- 12 Şimdi sen söyle beyim, kimdi o vaktiyle yânıp
Tutuşân «nerde ‘aceb sefere-i yağmâ » diyerek
- 13 Kimdi alkışlayan (Enver) denilen bî ma‘zî
Veremez böyle (Nâpolyon) da kumândân diyerek
- 14 Kim kâvuk salladı her lahza (Cemâl) pâşâyâ
Yâşâ, binler yâşâ ey rüstem-i yektâ diyerek
- 15 Halkı i‘fâl ederek düzme âjanslarla fâlân
Gösteren kimdi ‘aceb katre-i deryâ diyerek
- 16 Gömmedik, boş yere, binlerce behâdır kânâla
Görmemiş böyle zafer dîde-i dünyâ diyerek
- 17 O zamân, âh o zamân... Belki gelir hâtırına-
Nice rüşvetler âlınmıştı hedâyâ diyerek
- 18 O zamân, âh o zamân... Sen de bilirsin belki
Neler olmuştu selâm eyledi melâ diyerek
- 19 Yâşâ (Fevzî) yeri vardır, ne kadar fahr etsen
Yoktur ‘âleme bugün zâtıma hemtâ diyerek²²⁸

190- GAZEL

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bir niyâz ettikçe hâlâ nâz eder cânânımız
‘Arşâ dek ermekte her ân âhımız efgânımız

²²⁸ Akbaba, no:118, s.1(21 Kanunu sani 1340)

- 2 Cism ü cân hasret çeker dâim huzûr ü râhata
Şiştî fart giryeden mânend tabl-ı ecfânımız
- 3 Gül dudâktan almadan bir buse mey nûş etmeyiz
Böyledir zîrâ bizim âyinemiz, erkânımız
- 4 Hur ü ‘udvân eyleyip durmazdı elbet dâimâ
Âh eğer olsaydı âz çok servet ü sâ mânımız
- 5 Pâyımız pâpuş ü mestin oldu çoktan hâsırı
Delik sâilden beterdir hırkamız, mintânımız
- 6 Senemiz kırk olmadan olduk misâl âkbâbâ
Nân hışn ekl eylemekten düştü hep isnânımız
- 7 «İbtidâ cân, ba‘de cânân » deyip eylen olâ
Kendi tahsisâtını ârtırdı mebu‘ sâ nımız
- 8 Bir bakıp insâf edin yâhu, şu halkın hâline
Tütmez olmuştur ocaklar, kaynamaz kazganımız
- 9 Yüz pâpele zam eylemek birden revâyı hak mıdır
Vâr iken bî had ü i hsâ borcumuz noksânımız
- 10 Gayr fe‘âliyenin âz çok fikr eden ihvâlını
Biz de insânız efendim vardır elbet cânımız
- 11 Bester kemhâda yân gelmek ‘azizem doğru mu
Evet düşün üstünde âgrırken bizim her yânımız
- 12 Lâyık olmâzkesenin i‘mârına sa‘ eylemek
Serteser virân iken emsârımız, beldânımız
- 13 Şâirân derler bugün takbil edip dâmânımı
Sensin ancak (Feyziyâ) sultân-ı ‘âlişânımız²²⁹

191- BAK

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Sırru la‘l ü kûher istersek kef cihâle bâk
Sim ü zer görmek dilersen giyse-i hamâle bâk

²²⁹ Akbaba, no:119, s.1,(24 Kanunu Sani 1340)

- 2 Kulube-i vîrân ‘akl hâk ile yeksân olup
Çekmiş âh eflâke ser keşâne-i âbdâle bâk
- 3 Kış gelip, kârlar yağıp ettik de yerler incemâd
Var mıdır bir zerre âteş gül bizim mângâla bâk
- 4 Hiddetinden püskürüp âteş kıvılcımları sâçâr
Dide-i kasâbı gör, bir çehre –i bakkâle bâk
- 5 Tîr ‘ıdvân ü cefâsından sepher zâlimin
Göz göz olmuş sinede dönmüştür bugün girbâle bâk
- 6 Çekmeden bâr kerân yehsâb mihneti
Benzemiştir kad yâr ‘ayniyle harf dâle bâk
- 7 Etme ahmaklık kuzum geçdik de firsaf destine
Ethâr nakde gayret eyle, cem‘ mâle bâk
- 8 Olmak istersen halâs endûh ü derd ü gussadan
Durmâyıp bir lahza nûş bâde-i sadsâle bâk
- 9 Eyleyip mesken demâdem gûşe-i meyhâneyi
Gerdün sâkiyi sır et, câm mâlâmâle bâk
- 10 Elhazr yâklâşma, hunıdır zamân dilberleri
Her nedem cânın kâdın isterse kartpostala bâk
- 11 Bulmak istersen eger Divrikli (Tâhir Nâdi)yi
Hane-i hâmâre, yâ (çâyhâne-i ikbâl)e bâk
- 12 Maksadın görmekse şâyed zevalefkar hayderi
Gel de gelin bî emân Fevzi-i hezâle bâk²³⁰

192- VARDIR

Mef‘ülü Mefâ‘ilün Fe‘ülün

- 1 Ol gül gibi bîvefâ mı vardır
Nâz ‘âlemine âşinâ mı vardır
- 2 Her lahza elinden âh bilsen
Bir çekmediğim cefâ mı vardır

²³⁰ Akbaba, no:131, s.3

- 3 Yok zerre kadar havâsa meylî
‘Amrlere lütf ‘â mı vardır
- 4 Âncâk lebimin dudâklarından
On bûsecik ‘iğtinâ mı vardır
- 5 Giymiş yeni câme bâk rakıbe
Yüzsüzde bir hane pâ mı vardır
- 6 Sen söyle bu mücehhel içre (Fâzıl)
Fazl ehline irtikâ mı vardır
- 7 Dünyâda çekerci (Râşid) âsâ
Ser levha-i igtiyâmı vardır
- 8 Rindânı eder hemîşe-i ez‘âc
Zâhid gibi bir belâ mı vardır
- 9 Bîsâki ü mey geçen zamânda
Sor (Nâdi)ye- bir safâ mı vardır
- 10 Aldanma, inanma, kanma aslâ
Devrâna da isdikâmı vardır
- 11 Senin âtmâ sâkın (Halil Nihâd)a
Destinde yaman (sihâm)ı vardır
- 12 Püskülsüze benzeyen cihânda
Bilmem ki bir izdihâ mı vardır
- 13 (Câhit) bile görse korkar ândan
(Tâhir) gibi bedlikâ mı vardır
- 14 Dünyâda şu (Ercümend)e benzer
Âvâre bir evliyâ mı vardır
- 15 Mu‘teveh zamanda bilmem ârtık
Bir zerre kadar hayâ mı vardır
- 16 Âsârını iğrenir görenler
Bir öyle soğuk nevâ mı vardır
- 17 Zannetme ki ol cibin tâmın
Meydân-ı suhanda nâ mı vardır

- 18 Enver paşanın bugün (Velîd)e
Bilsen ne kadar selâmı vardır
- 19 Yaz, kış giyinir Kamis ebyâz
(Seyfi) gibi (akbaba mı) vardır
- 20 Nizâr-ı edebde Hâşim âsâ
Bir tûti-i jaj hâmı vardır
- 21 Pervâz eder âsumanda dâim
Tab‘im gibi bir hemâmı vardır
- 22 İkdâr-ı cihânda mesel (fevzî)
Bir hârîka-i deha mı vardır²³¹

193- DESİNLER

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 İç bâdeyi vârsın sana mestâne desinler
Uslanmadı bir türlü şu dîvâne desinler
- 2 Yer hakkını halkın demesinler de ‘azîzim
Her lahza çekiştirmede peymâne desinler
- 3 Bir dilbere dil ver ki olanlar nazar endâz
‘Aklım melâhatte bu bir dâne desinler
- 4 Teşbiye ederek vechini hurşîd münîre
Benzer lebi yâkût ile mercâne desinler
- 5 Bak keyfe ki cânân ile her ân ki görenler
Vermez metelik mihnet devrâne desinler
- 6 Bir bûse verip gel dil-i şâd eyle ki sâki
İ‘mâr ediyor bak yine vîrâne desinler
- 7 Vur şâneyi kâküllere kıl darmadağın da
Kâfir, ne yıkıp durmadasın lâne desinler
- 8 Yaz durma kalem böyle gazeller ki güzeller
Bin bûseye fedâ öyle suhandâne desinler
- 9 Yaz durma ki (Fevzî) gibi gelmez bu cihâne
Bir şâ‘ir şanperver ferzâne desinler²³²

²³¹ Akbaba, no:3, s.3(14 Kanun-u Evvel 1338)

194- DEDİLER

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Baktılar, yâr fesunkârıma âhû dediler
Böyle dilber mi gelir dehre bu yâhû dediler
- 2 Sır edip gamze-i gammâzını hayretlerde
'Acabâ nerde yetişmiş bu perî-rû dediler
- 3 Hep olup 'işvesinin, şivenin meshûrı
Görmedin böyle melek çehreli câdû dediler
- 4 Yıkanırken onu deryâda görenler dahı âh
Âh edip hep bir ağızdan: Bir içim su dediler
- 5 Var iken kâkûl meşkîn ü dilârâsı onun
Bedlâdır arayan sünbül ü şîve dediler
- 6 Dide-i şuhına bir kere nazar eyleyenin
Uğramaz haşre kadar çeşmine uyku dediler
- 7 Fakat 'aşâkına gördük de neler ettiğini
Böyle zulm etmedi vaktiyle hülâgû dediler
- 8 Bakarak işlediğim cereme o kâfirle benim
Ne çeker rûz kıyâmette terâzu dediler
- 9 Yok mu âyâ feleğin kahrına bir çâre dîdem
Çâkiver bir iki üç sâgır memlû dediler
- 10 Didem ârtık mey menâ' eylediler, içmeyelim
Şuna bak, terk ediler nesne midir bu dediler
- 11 (Tân)da dûn (Akbâbâ) ihvâne ziyâfet verecek
Bu ne hoş cây safâ, mahfil dîlcû dediler
- 12 Gûş edenler bu gözle şî'rimi hep gaşı olarak
Vâr mı (Fevzî) gibi bir şânlı suhangû dediler²³³

²³² P. no:496, s.1(12 Eylül 1927);Akbaba, no:496, s.1(12 Eylül 1927)

²³³ Akbaba, no:106, s.2(10 Kanun-u Evvel 1339)

195- UMRUMDA DEĞİL

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fa'lün

- 1 Yorganım leyle-i târ olsa umrumda değil
Yastığım senin mezâr olsa umrumda değil
- 2 Kerme-i 'aşk ile ol mertebe çâktım ki bu şeb
Yatağım diz boyu kar olsa umrumda değil
- 3 O, saçaklardaki buz parçasının her birisi
Boyu mânend minâr olsa umrumda değil
- 4 'Âdetâ gün bulut im... Üstüme her lahza yağan
Kar değil, ejder ü mâr olsa umrumda değil
- 5 Mâr ü ejder değil â, haşm ile ol kahbe felek
Muttasıl sâika bâr olsa umrumda değil
- 6 Baht ü erun gibi hengâm şetânet her bâr
Kahrı bî had ü şemâr olsa umrumda değil
- 7 Bütün esbâb cefâsıyla bugün arz ü semâ
Rahş-ı tufâne sevâr olsa umrumda değil
- 8 Öyle kaynaştı ki dil ye's eyle, men ba'd ârtık
Hemdemem şevk ü mesâr olsa umrumda değil
- 9 Çiğneyen hakkı hemân pâyı haşin câhil
İnciten gonca-yı hâr olsa umrumda değil
- 10 Mihnet ü dert ile erbâb kemâlât ü hüner
Lâ ya'd derde dûçâr olsa umrumda değil
- 11 Şu mahrer ü muhâbirlerin ekl eylediği
Ba'demâ sille, şamar olsa umrumda değil
- 12 Büyüyüp gün güne armut zamânın enfi
'Âdeta mesel hıyâr olsa umrumda değil
- 13 Uyarak 'aklına elhâc faziletlü (Velîd)
Şârab leyl ü nehâr olsa umrumda değil
- 14 Şimdi çeşmimde ne cân var, ne de cânân vardır
İnleyen sevgili yâr olsa umrumda değil

- 15 Tutmuyor pendimi mâdemki şu(Fevzî) artık
İşi hep âh eyle zâr olsa umrumda değil²³⁴

196- BİLSE İDİM...

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Açıkta kalmaz idim, dakk bâbı bilse idim
Bu hâle gelmez idim, intisâbı bilse idim
- 2 Değerdi 'arşa serm, tusenem olurdu felek
Zemine secdeyi, bûs rekâbı bilse idim
- 3 Celûs taht refâh ü sa'âdet eylerdim
Riyâyı bilse idim, irtikâbı bilse idim
- 4 Olurdu menzile refi'at benimde hayma kehm
Pî semend-i zamândan şitâbı bilse idim
- 5 Benim kâsam dahi per sim ü zer olurdu bugün
Usul ü kâ'ide i'tisâbı bilse idim
- 6 Benimde ma'ide ü batnım gelirdi raksa hemân
Semat bezme eğer iktirâbı bilse idim
- 7 Hevâyı 'akla uyup böyle kırdâ yatmazdım
Safâyı meclis pür âb ü tâbı bilse idim
- 8 Sema' münkebis şem'a meyl eder miydim
Ziyâyı menbet âfitâbı bilse idim
- 9 Bu gülşen içre hezâran çiçekle gül vârlen
Diken saçar mı idim ittihâbı bilse idim²³⁵

197- BU DAHİ OLSA DA HOŞ OLMASA DA

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Mevsim-i gülde güllâb olsa da hoş olmasa da
Bizim 'ırfanda şarap olsa da hoş olmasa da

²³⁴ Akbaba, no:121, s.2

²³⁵ Akbaba, no:124, s.1, (11 Şubat 1340)

- 2 Biçeriz reng-i 'izâr ü lebe kıymet bizler
Dest-i dilberde hasâb olsa da hoş olmasa da
- 3 Okur evrâk-ı tabi'atte olan iş'ârı
Dest-i şâ'irde kitap olsa da hoş olmasa da
- 4 Bakarız dilleri i'mâra çakıp birkaç mey
Giyse boş hâne harâb olsa da hoş olmasa da
- 5 Beni güldürmeye kâfi geliyor hezl-i (Kemâl)
Yâve-i (nakş bir âb) olsa da hoş olmasa da
- 6 (Hak pürset)in o hödük kuyruğu geçmiştir ele
Gayrı rüyende nikâb olsa da hoş olmasa da
- 7 Şi'r (Fevzi) var iken (Fikret)i artık kim okur
Dem bülbülde (rebâb) olsa da hoş olmasa da²³⁶

198- BU DA BİR KERE

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Ya vur öldür gel ey insâfı yok cellâd bir kere
Ya artık terk-i bîdad eyleyip kıl dâd bir kere
- 2 Bugün ettiklerin ol rütbe-i vâkar lâya'iddir ki
Şaşarsın sen de şâyet eylesem ta'dâd bir kere
- 3 O âb-ı ateşnakdan biraz versen de ey sâki
Fenâr zevki etsem ben dahi îkâd bir kere
- 4 Nasıl keyf eyleriz bilsen nasıl ol mehr-i enverle
Edersek bezmden sufiyi biz ib 'âd bir kere
- 5 (Nihâd) ın hakkı yoktur ey (hânım) asla temâşâyâ
'Arûs u hicve oldum çünkü ben dâmâd bir kere
- 6 Perîşân etti orduyu felâket cism-i bitâbı
Şehneşâh safâdan gelmiyor imdâd bir kere
- 7 Pür-i sulh teşrif eyleyip olsaydı ah artık
Nehâr-ı leylemiz mânende-i i 'yâd bir kere
- 8 Dolup sertâbeser erzâk günâ günle hânemde
Şu gönlüm olsa kayd-ı gussâdan âzâd bir kere

²³⁶ Aydede, no:3, s.2(9 Kanun-u Sani 1338-1922)

- 9 Demâdem mesel (Ferhâd) âh u feryâd eylerim ama
Terahhum eylemez baht-ı cefâ mu‘tâd bir kere
- 10 Hezârân-ı leşker mihnetle mahsur olsalar hatta
Felekten ehl-i idrâk etmez istimdâd bir kere
- 11 Bütün dünya kalır hayrette bir başlarsa güftâre
Dehân (Fevzi) heccâv-ı mâderzâd bir kere²³⁷

199- GAZEL

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Yok bugün va‘ad almanın imkânı ol haylazda
Halk olmuş gûyâ kâfir serâpâ nâzdan
- 2 Öyle bir gîsûsi vardır kim ipekten farkı yok
İştirâ etmiş sânrısın (Kâni) kazâzdan
- 3 Hayl-i cân ‘âşikândır dâ‘imâ bâziçası
Sanki ders almış (Reşat Nuri) cânbâzdan
- 4 Hangi sevdâ pâydâr olmuş ‘azizim gün gelir
(Hâşim) ördekten bıkar, (Fâruk Nâfiz) kâzdan
- 5 Gel bu şeb ey hubrûyım (bar)a hiç havf eyleme
Ol (Besim Altay) denen bed gûy-ı bîenbâzdan
- 6 Huş-çîn hurmen harmân olur kış geldi mi
Nahle-i sermâyı ihsâr etmeyenler yazdan
- 7 Mülk-ü tahrip eyleyen mektepliler demiş hocam
Duymadım ben böyle söz bir câhil yobazdan
- 8 Ey (Safâ) Bey gel kulak ver sâz nâzın târîma
Bed sadâlar çıkmadan sernâ-yı tîr âvâzdan
- 9 Gir fa‘âl olduğum gün anlayıp maksûdunu
Büsbütün ümidi kesdim tâli‘ nâsâzdan
- 10 Buldu sillemden rehâ âhir ziyâfet çekti de
Örnek al gel ey (Emîrî) (Tahir) kurnazdan
- 11 Gerçi vechen pek güzel ama (Yaşar Şadi) Beyim
Farkı yoktur batnının billah davlumbâzdan

²³⁷ Z.A., no:18, s.3(12 Mart 1339)

- 12 Ben bu şi‘ir-i neveziminin beklerim tanzirini
Hâme-i (Behlül Dâna) yı gazelperdâzdan
- 13 Çünkü ol ‘ankâyı meşhur zamandan başka hiç
Anlayan yok na‘me-i gelen hemâ pervâzdan
- 14 Var ise ‘âlemde göster ey (Sihâm)ın sahibi
Bir eman-hah olmayan (Fevzi) tirendâzdan²³⁸

200- KİME DÜŞTÜK NEYE DÜŞTÜK

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Erbâb-ı cehâletle keşâkeşlere düştük
İsrâf-ı nefesten yorulup bislere düştük
- 2 Kâbil değil âh eylememek hâle bakıp da
Âkillere mecnun denilen bir yere düştük
- 3 Elbet kapanır feyz ü terakki yolu zira
Her semti müdâhin dolu bir kişvere düştük
- 4 Baş vurmadayız hîleye her bir işimizde
Terk eylerek hayrı tamamen şere düştük
- 5 Her kârımız ermekte nuhûsetle hitâma
Yârab ne acep tâli‘i bed-ahtere düştük
- 6 «Deh, çüş» diye «Deh, çüş» diye tüy bitti dilimde
Bir türlü yol almaz, yürümez estere düştük
- 7 Yıllarca cevâhir aradık biz bu mahalde
En sonra, yazık, hâk ile hâkistere düştük
- 8 Encamını hayr eyleye Mevlâ’yı avâlim
Zira kadın erkek hepimiz zîvere düştük
- 9 Bak gaflete, bir koltuğun uğruna bugün biz
Her şe‘i ferâmûş ile yekdiğere düştük
- 10 Olmuştu gönül bir sarışın dilbere mâil
Sevk etti kader, vâsefâ (Esmer) e düştük

²³⁸ Z.A., no:19, s.3(15 Mart 1339)

- 11 (Yahya) der imiş şimdi: «mizacım bozulunca
Bak tâli'e, pür câzibe bir dilbere düştük
- 12 (Cumhuriyet)in sâhib-i fa'âli de dermiş:
(Daver) denilen bir eşi yok yâvere düştük
- 13 (Tahir) ise âtîdeki mısrayı okurmuş
Bir ismi güzel bir cismi güzel berbere düştük
- 14 (Yalman) dahi hep şöyle diyormuş: « Bugün eyvah,
Biz minder ararken, ne yazık çenbere düştük
- 15 Bilcümle vayan halkı da dermiş: « Ne saâdet,
(Fevzi) gibi bir rind-i suhan-pervere düştük »²³⁹

3.1.2 KASİDELER

1- KASİDE

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmadan nâil küçük bir hande ü imâsına
Gördüğüm her dilberin düşmekte dil sevdâsına
- 2 Bir matvil izdivâç 'iglânı neşr ettimse de
Olmamıştır lütf eden hayfâ cevâp 'igtâsına
- 3 Terk-i fikr etmiş de evlenmiş (Salâhaddin Enis)
Diş bilenken cins nesvânın bütün imhâsına
- 4 Râhât etmez (Tahir) nâbahtaser bilmem neden
Yumruğum inmezse dâim birinin bâlâsına
- 5 Ba'dazîn olsun (Kemâl) artık gözâydın senin
Karpuz ekmiştir bu yıl (Cezrî) kelem târsına
- 6 Hatır ihvân için (yâsef) yazarmış (Yusuf)u
Var mıdır (Ya'kûb) aşrın yazarmış (Yusuf)u
- 7 İftihâr itsün (Refki) bugün nâmile kim
Âlemin dîvâne derler 'âkıl ü dânâsına

²³⁹ Ercan, a.g.e., s.352

- 8 Bir gidip gördük mü sen (İzzetmelih) in esbini
Benzemez aslâ (Ru‘f Ahmet) beyin mândâsına
- 9 Elhazr, ey (Lütfi Fevzi) çâtmâ dâim herkese
Bak da ‘ibret âl (Velîd)ü (Fâlih)in gugsına
- 10 Bindirem (Mihrân) dan öc almaktır ancak gâyesi
Sen ne dersen (Lütf-i Fikrî) oğlumun da‘vâsına
- 11 Güce ve pâzârı tutmuş kâmilen erbâb-ı cehl
Müşteri bulmak ne münkündür hüner kâlâsına
- 12 Öyle bir eyyâma düştük kim ricâl memleket
Gabatalar etmektedir hamalların kahyâsına
- 13 Fahr it ey (Fevzî) ki oldun sen muvaffak râfiyet
Sert esen iklim-i hecûn fetih ü istilâsına²⁴⁰

2- KASİDEDEN

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 (Celal Nuri) – sanırsam – böyle her gün sirkelenmezdi
Eğer ölseydi ol (ser kenkebîn) şaklaban şimdi
- 2 Bugün yağma giran turmaz sitayeşhuvân olur elbet
(Velîelni‘met) olmuş çünkü Türkistana han şimdi
- 3 Niçin gelmez o (camiyi) mecal ser ki ‘ışakı
Esir cam olup yolmakta her an giysuvân şimdi
- 4 Yetiş imdada ey (Gök Alp Ziya) (Muhammed Emin) benle
Verir iydiyi etfal içre can vezn benân şimdi
- 5 Nasıl durmakta (Yunus Nadiyi) bedmest ‘aceb orda
İçerken burda bekriler şarab erguvân şimdi
- 6 “ Düşüp kalkmaz bir Allah” derseler pek doğru bir sözdür
İlahi havânlık eyler bak(Rıza)ya pehlivân şimdi
- 7 Emin ol vakti emrar eyleyen bal’az valikbal
O ibnelvakt olan (Ahmed Emin) kardan şimdi

²⁴⁰ Aydede, no:51, s.3,(26 Haziran 1338-1922)

- 8 Bugün (şehbender mesfur) içermiş buzlu şampanya
Becader olsa her daim (Kemal) ateşfeşan şimdi
- 9 Şehadet namesizdir şöyledir ya böyledir amma
Mehamey mefhum (Lutfi Fikri)der eynan şimdi
- 10 Serip dergâh hâmuşıya bir seccâde-i rengin
Kerâmet gösterir (Yahya Kemâl) ser kerân şimdi
- 11 Sânır (dildâde)nin ma'nâsı (cânân) kullânır öyle
Neler çekmekte (Ya'kup)un elinden bak lisân şimdi
- 12 Neden (‘İzzet Melîh)in beygirinden bahs edersek hep
‘Azizim, onda varken nakd ve hüsn beygirân şimdi
- 13 İşittim (Ercümend Ekrem) Beyin tasvîr hüsnünde
Beyân âcze edermiş cümle sûret kerân şimdi
- 14 Olup hem bizim vuslat bir perî peykerle her âkşâm
Yâşâr derler (Yâşâr Şâdiyi) fettân şâdmân şimdi
- 15 Hamâmizâde (İhsân) dan eden bir kere sez tahkik
Neler çekmektedir muğbeçeden pîr mugân şimdi
- 16 Gidip (Dergâh)a âfyon yutmadan bıkmışta hâşm bek
Tutup (Akşam)da bengilerle olmuş tem'anân şimdi²⁴¹

3- KASİDEDEN

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 (Nihâd) ol rütbe bilmiştir ki benden her tesâdüfte
Hemân lerzân olur mânende berk hazân şimdi
- 2 Kıvırmaktaymış üç bin banknot şehrye eksiksiz
Muvâfikdir desem (Câvid)e Karun-u zamân şimdi
- 3 Söz olur olmâz (Orhân Seyfi)den bahs etmesem zirâ
Odur pârmâkçılar bezminde ra'nâ sâz çâlân şimdi
- 4 (Rauf Ahmed) o nâzlım (mândâ) senden vazgeçemiydi
Eğer ol rütbe gali olmasaydı ot, şâmân şimdi
- 5 Ne der yâr bî püskülsüzde ol kaddu bâlâ kim
Verirler serviler serden geçen uğruna cây şimdi

²⁴¹ Aydede, no:60, s. 3, (27 Temmuz 1338)

- 6 Edip ikdâm olur tâ (Peşte)den (İkdâm)a zinet bahş
Makâlâtıyla (Ahmet Cevdet) dâhi beyân şimdi
- 7 Kapanmış hâne-i hamâre (Hâlid Fahri) meşhuru
Yapar (baykuş) şekâr etmek için durmâz kapan şimdi
- 8 (Macar) dilberlerinden bûseler aldım deyip bir bâk
Neler yazmaz (eni ebn behic) terzebân şimdi
- 9 Muvâfıktır muhâliftir demem hecû eylerim hergün
Diler şimşir hâmemden bütün dünya emân şimdi
- 10 Nihâyet bulmadan söz gazel tarh eylerim ben kim
Ma'tal kalmasın dâb kadim şârân şimdi
- 11 Getirmez nefha zülf-ü yardan bad zivân şimdi
İşim hep 'andelib âsâ figândır ânban şimdi
- 12 Hı dâ ol rütbe müstesnâ yaratmıştır ki ol şûhu
Rah 'aşkında cân vermekte kâfir müslümân şimdi
- 13 Lehib firkat çeşmiyle çeşmimden sabah akşam
Misâl cuyibâr eşkâbe-i mihnet revân şimdi
- 14 Tabi'i böyle herân cevri edib durmazdı koynumda
Eğer ölseydi per sim ü zehb bir cezdân şimdi
- 15 Satıp sırf eyledim nem varsa hep sevdâsı uğruna
Nihâyet çıktı elden evde kaldım lâmekân şimdi
- 16 Bütün dilberlerinden gördüğüm çün cebin oldu
Neden yârab şu İstâbulda yok bir delistân şimdi
- 17 Perî şalha yalvar 'arz-ı dîdâr eylesin (Fevzî)
Bulunmâz çünkü ondan delerbâ bir yâr-ı cân şimdi²⁴²

4- KASİDE

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sâkiyâ mey sun ki erdin nevbahâr eyyâmına
Dehrin artık kim ehemmiyet verir âlâmına

²⁴² Aydede, no:61, s.2, (31 Temmuz 1338-1922)

- 2 Dinlemem sūfiyi aslâ – levm ü techil etse de
Ben derim ‘âkıl zamânın rind mey-âşâmına
- 3 Muttasıl içmekle almışlar felekten intikâm
Âferîn! İraniyânın hâfiz ü hayyâmına
- 4 Sabh rahat içre kâm almışlar onlar, bizde bak
Düşmüşüz bir böyle mihnet rûzinin akşamına
- 5 Sende ey vâ‘iz, yanarsın âb ateşrengiyle
Şöyle bir baksan o şuhun yüce âteşfâmına
- 6 Kesr câm etmek tururken neşve-i şahbâ ile
Seng atanlar var imiş (câmiyi) devrin câmına
- 7 Cehlimizden bilemeyip ma‘nâsını haritanın
«Mülki yıktık, halkı mahvettik siyâset nâmına»
- 8 Haklıdır âh ü figân etmekte her dâim (Kemâl)
Çünkü düşmüştür bugün karpuzların en hâmına
- 9 Şih, bir efsûn eder etmez meridân (dâniş)in
Attılar pâpuşunu dâr-ül fûnûnün dâmene
- 10 Şa‘irâ! (Tokmâk) yemekten re'siniz bulamaz halâs
Elhazr! (Yahya Kemâl) emr etmesin hadâmına
- 11 Bir zamân ilhâmı bitmişken tamamen (Fâzıl)ın
Şimdi ben şâşmadayım bî iltihâ elhâmına
- 12 Tâ diyâr ecnebidensuz yetiştirmektedir
Vâlla hayrânım (Ahmed Cevdet)in ik dâmına
- 13 Eski âsârın görenler zannederler (Sâhir)i
Bir zamân rahmet okutmuş (lâedru) yamyamına
- 14 Nûş zehrâb eyleyin ey şâimin dâimin
Çünkü kalmıştır ma‘ âş artık şeker bayramına
- 15 Yâre her ân nâmeler yazmakta mâhir hâmemin
Şâ‘iriyet bir biçilmiş câmedir endâmına
- 16 İftihâr et dâima zira şu manzûmenle sen
Kasr-ı hicvin çıktın ey (Fevzî)bugün tâbâmına²⁴³

²⁴³ Aydede, no:40, s.1, (18 Mayıs 1338-1922)

5- KASİDEDEN

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Semâ merfu' olân eller döner boş hâk harmâne
Terehhüm etmez olmuştur zemin âsumân şimdi
- 2 Tutup 'ud ü kemânı gûse-i nisyâne atmıştır
Benâdem ma'deden feryâd eder sîmîn bir ân şimdi
- 3 Yıkılmış, dümdüz olmuştur muhabbet şehri sertâser
Değil cânâne, cân kaydındadır hep 'âşıkân şimdi
- 4 Kadın tiryâk imiş vaktiyle derd ü kalb için ammâ
O dur mahmûl zehir şad mehâlik bir yılân şimdi
- 5 Olur peymâne-keş bâğımda ağyâr sefil el'ân
Mukarrer olmuş garab bu mu cânım gülistân şimdi
- 6 Cânân âsâ o yerler hep bugün virâne hâlinde
Nâsıl mânend-i duzuh yanmasın yârab cenân şimdi
- 7 Geçerken bir zamânlar turnâlar emn ü emân üzere
O yıllardan merûr etmez diyorlar kârbân şimdi
- 8 Değil efgâni vâhı büsbütün baş bagbânında
Çalınmış cümle karpuzlar, bozulmuş bostân şimdi
- 9 Cefâdır gördüğüm her yerde herkesten benim dâ'im
Vefâ mânend-i 'ankâ ortadan olmuş nihân şimdi
- 10 Geçirmek için felâket, derd ü mihnet çenberin denâh
Ârâr erbâb isti'dâdı çerh bîmeân şimdi
- 11 Gezilmez korkusuz, endîşesiz aslâ sokaklarda
Kudurmuştur köpekler şâldırırılar nâgehân şimdi
- 12 Ederken imtihân salâbı her dâ'im ma'lumlar
Ma'lumlardan istitlâb ederler imtihân şimdi
- 13 Dün akşam sînesinden bir mûnis 'akreb etmiş çerh
Dönüp durmaktadır (Sâhir) misâl yelkovân şimdi

- 14 (Velîd) âsâ şecâ'atpürûrân bol bol dââyâk yerler
Yiğitler hep cibin olmuş, cibinler kahraman şimdi²⁴⁴

6- KASİDE

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Sâkî sun aman muttasıl ol bâde-i terden
Kim kurtulalım nûş ederek ye's ü kederde
- 2 Sun durma, rîya ehli ne derlerse desinler
Yoktur hazrem zerre kadar zâhid harden
- 3 Sun durma ki mey mâye-i 'irfân ü hünerden
Olmaz onu kullanmayanın farkı bakardan
- 4 Sun durma, esîr olmayan ol duhter nâki (I)
Âzâd olmaz dağdağa-i şâm ü sahrdan
- 5 Sun durma ki sunsun dil ü ruhumdaki ateş
Esmekte bugün çünkü kavak yelleri serden
- 6 Sun durma ki bîdâdını mezdâd edip el'ân
Sâr almadadır kahbe felek ehl-i hünerden
- 7 Bin kere yuf ervâhına kim mîr (Safâ)nın
Bir türlü ayırt eyleyemez seng-i güherden
- 8 Açlıktan ölen çok ta ma'lumlar içinde
Bir yoksul olan yok bugün eshâb semerden
- 9 En sonra yesâ' eylediler bâdeyi ama
Yok farkı bugün hanelerin meykedelerin
- 10 Her an yalasin avucunu ol kimse ki hala
Ümîd vefâ etmektedir tab' beşerden
- 11 Bir şûha esir oldu ki gönlüm şu (Çorum)da
Gözler kamaşır vechine bir kere nazardan
- 12 Ol mertebe nermîn ü münevver ki gören der:
«Pâlûde mi ten, ya gümüş ayna mı kerden»

²⁴⁴ Aydede, no:58, s.2, (20 Temmuz 1338-1922)

- 13 Hurşîd cihân mum gibi kalmakta yanında
Bahs eyleyemem varken o ‘âlemde kamerden
- 14 Aldım yine bir bûse ki dün gonca femenden
Nevşîn idi vallah ü billâh şekerden
- 15 Duydum yine ol ki hevâsında gezermiş
(Câhid) bekmez bıkmadı bir türlü pûgerden
- 16 Bilmem ki ne olmuş şu (Velîd) ebn gayda
Bed ter laf eder şimdi keşîşân (fener)den
- 17 (Nâzım) o kadar yılmadı benden ki görünce
Kandilli temennâlar edip durmadan yerden
- 18 Yalnız o mu yılmakta a (Fevzî) bu cihanda
Havf eylemeyen yok kalem dehşet eserden²⁴⁵

(I):Asma, üzüm ağacı

7- KASİDE

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Serâser feth edip aklım nâzı
Perîşân eylemiş ehl-i niyâzı
- 2 Odur, zira bugün şâh-ı melîhân
Odur, âfâk-ı hüsnün şâhibâzı
- 3 Odur, gülgonca-i gülzâr-ı şîve
Odur dilberlerin en ‘işvebâzı
- 4 Alan bir bûse rengin leblerinden
Eli yevmelkıyâm anmaz kirazı
- 5 Sermeden murg-ı ‘aklım etti pervâz
Görür görmez o ser ü serferâzı
- 6 Tamamen yaktı melek cism ü cânı
Fîrâk mahrek ü taktındâzı
- 7 ‘Acep hicrânla öldürmek mi kastı
«Nasıl keşfeylesem bilmem bu razı »

²⁴⁵ Z.A., no:90, s.1,(19 Teşrin-i Sani 1339)

- 8 Gel ey sâkî cefâkâr olma sen de
Piyâpı sun şarap dilnevâzı
- 9 Değişmiş ol kadar dünya ki yârab
Bugün siyân tutarlar kışla yazı
- 10 Ma'ârif pişgân 'andında şimdi
Topal merkeple birdir esb tazı
- 11 Fedâ etmektedirler savt bu meh
Nevâ-yı 'andelip neşve-i sazı
- 12 Bugünler bed çıkar bilmem nedendir
Kanadının servet 'avd ü sazı
- 13 Bakıp şaşmaz mısın Hâfız (Velîd)e
Sabah olmuş kılar akşam namazı
- 14 Yazık lâmebâ-yı hoş (Hâşim)in de
Tükenmiş kalmamış bir katre gazı
- 15 Gider nizâz elhâmâta âhu
Durdururken sayd eder ördekle kazı
- 16 Sıkıp durmaktadır devrâna yumruk
(Nihat)ın kimseden yok ihtirâzı
- 17 Yeter artık bu kıl ü kâlin ey gelen
Yok asla dinleyen laf derâzı
- 18 Sen ol istâd hikmetsin ki (Fevzî)
O persag olsa destin (Fahr râzı)²⁴⁶

8- KASİDE

Mef'ûlü Mefâ'îlü Fâ'lün

- 1 Yârem ki emîr mehveşândır
Hûrşîd sihr hüsn ü ândır
- 2 Gelir hallerinin tarâvetiyle
Reşk âver feyz gülistândır

²⁴⁶ Z.A., no:116, s.1,(18 Şubat 1340);Akbaba, no:486, s.1(8 Ağustos 1927)

- 3 Kâküllerinin zarafetiyle
Cezâp kalıp ‘âşikândır
- 4 Çeşmân siyah hânfezâsı
Entâre fer ü cilâ resândır
- 5 Sîmâyı melîh ü târ bedârı
Nûr-ı efkan ü ce kat siyandır
- 6 Her tur latifi rûh bahşâ
Her vaz‘ zarîfî cânestândır
- 7 Tâ rûha geçer o tîr-i müjgân
Ebrûları tîg-ı hunfeşândır
- 8 Bir nîm negâh çeşm mesti
Sûzeş de cân ü hânemandır
- 9 Bir handesinin cihânı esiri
Bir nazîresi neşve bahş cândır
- 10 Şâ‘irleri mest eder edâsı
Hoşgûyü ü zarîf ü nûknedândır
- 11 Kâmilleri gaşî eder kelâmı
Sahâr yegâne-i cihândır
- 12 Tevsîfi için ne yazsam azdır
Dillerde cemâlî dâsitândır
- 13 ‘Aşkıyla ser şek çeşm-i gamının
Cevler gibi muttasıl revândır
- 14 Yok cevr ü cefâsının hesâbı
Bir fitne-i nâdır zamanın
- 15 Bir bûs edenin dudaklarından
Dâim işi âhdır, figândır
- 16 Varken bu nûyen neşide (Fevzî)
Lâyık sana dense terzebândır²⁴⁷

²⁴⁷ Z.A., no:94, s.2(3 Kânun-u Evvel 1339)

9- KASİDE

Der vasf mahrûse-i Ankara

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 «Hoş geldi bana (Ankara)nın âb ü havası
«Billâh güzel yerde atılmıştır asâsı
- 2 Fânus der haşende-i 'âlem gibi her bâr
Çeşmânı kamaştırmada tâbında lekâsı
- 3 Her seyr ü temâşâ eden insanı demâdem
Mest etmededir manzara-i dîde rebâsı
- 4 Her suyunu gülzâr erem şekline koymuş
(Hayder) Beyin ikdâmı, mesâ'îsi, zekâsı
- 5 Taltif samâh etmededir şam ü sahrda
Bülbüllerinin zemzeme-i neşve-i fezâsı
- 6 Bir rûza açılmış ki ehîrân leb-i cûde
Dersem yaraşır zevk ü safâ, neş'e-i yuvası
- 7 Ol câyı fercezâde çıkıp câm-ı mesâfa
Gör kandil olur sabh ü mesâ bây ü kedâsı
- 8 'Âşıkları mecnûn gibi feryâd ü figândan
Dilberlerinin câne geçer tîr-i cefâsı
- 9 (Restû) ya meşâbe nice 'âkılları vardır
Dânişte (Felâtun) ile birdir vükelâsı
- 10 En rûhfezâ mevkı'idir (Çankaya) semti
Var olsun ilâhi o yerin ehl-i safâsı
- 11 Seknâyı behâ perûr paşayı celîlin
Kâşâne-i cennet gibidir tarz-ı benâsı
- 12 Bir kere eğer eyleyecek olsa temâşâ
Mutlak feleğin dümdüz olur kat devtâsı
- 13 Ey hâme gel artık ki o hurşît-i kemâl
Tavsif ü senâ eylemenin geldi sayrâsı
- 14 Yenbu' hüner ebr dehâ bahr 'atasıdır
Layık dersem derhrin odur (hâtımta)sı

- 15 Bir bitki tenzîr edemez doğrusu (Fevzî)
Toplansa eğer bir yere asrın şa‘rası²⁴⁸

10- KASİDE

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Fâ‘lün

- 1 Ey şûh sataşma ehl-i hâle
Kâfi mi değil, bu âh ü nâle
- 2 En son gündür bugün şarabân
Fevt etme zamanı son piyâle
- 3 Sun durma, tevkîf etmeden kim
Yüz tutsun enînimiz zevâle
- 4 Bir lahza-i pür mesâr zirâ
‘Andemde bedel hezâr sâle
- 5 İç sende bânâkların kızarsın
Olsun güzelim misâl-i lâle
- 6 Aldırma diyorsa: Meydir ateş
(Mazhar) denilen soğuk nevâle
- 7 Kalkarsa yarın mey ke vücûdu
(Afyon)la gamûmı et azâle
- 8 (Esrâr) (kokain) de yok değildir
Sed çekmek için gam ü melâle
- 9 Her dâim olur haram enîsi
Meyl etmedi gitti dil-i halâle
- 10 (Sâhir) gibi bende oldum ‘âşık
Bir şâ‘ire-i melek cemâle
- 11 Ma‘tâdı fakat hemîşe bîdâd
Hecriyle vücud döndü nâle
- 12 Bir bûsecik olsun etmez ihsân
Ragmen o rakip bed fe‘âle

²⁴⁸ Z.A., no:168, s.1,(18 ağustos 1340)

- 13 (Barbunya) (lüfer) nedir unuttum
Hasret çekiyor gönül (kefal)e
- 14 Etsem mi acep şu bahtı şekvâ
(Gâziyi) zaman (Büyük Kemâl)e
- 15 Bir bomba mıdır nedir şu (Fâlih)
Amade demâdem iştigâle
- 16 Sus gayrı bugün â (Lütfü Fikrî)
Yoktur metelik veren sakala
- 17 Vazgeç âhu cem yeter bu gaflet
Hala mı bu kîl ü kâl (kâl)e
- 18 (Fevzî) ‘aceba seninle bilmem
Kim cera‘ât eder bugün cedâle²⁴⁹

11- KASİDE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Ey nîr-i hüsn bî medâni
Yoktur sana dehr içinde sâni
- 2 Tasvîr edemezdi mehlikâyı
Dünyada olaydı şimdi (mânî)
- 3 Cân koymadı bizde çeşm-i mestin
Olmaz bu cihânda öyle cânı
- 4 Olmak ne revâ bu rütbe hala
Bigâne-i resm mehrbânı
- 5 Hecr râh enverinle rûyem
Kesb eyledi renk za‘ferânı
- 6 Ceryân ediyor gözümde eşkim
Mânende-i nehr (dûrgânı)
- 7 Gel, sâgır vuslatınla artık
Dön ruameh âb nâtevânı

²⁴⁹ Z.A., no:46, s.2,(18 Haziran 1339)

- 8 Nûş eyleyelim seninle her ân
Birlikte şarap erguvânı
- 9 Gülbûselerinle merde cisme
Bahş eyle hayat câvdânı
- 10 Bahtım şu ‘imâr et cihânda
Ekl etmekti, gitti bir (borâni)
- 11 Yuttum heme an semûm mihnet
Eller yedi (baklava), (revani)
- 12 Yoksulluk evâni geçmez oldu
Elden çıkarıldı hep evâni
- 13 Gülzâr safâ-yı mes‘adette
Zevk eyledi dâima edâni
- 14 Bî mehre-i ‘akl olanlar el‘ân
Giymekte libâs hasır u enî
- 15 Tâ ki bu gurur ü kibr ü nahvet
Ey mest-i şarap gâmeranı
- 16 Bir gün kazılır seninde câhın
Kalmış kime hiç cihân fânî
- 17 Sersem, beni dalkavuk mu sandın
Ölsem edemem medîha havâni
- 18 Fahr eyle ki ey kalem, sendir
İlîm-i ‘azm nükte-i dâki
- 19 Söz söyleyemezdi hiç yanımda
Olsaydı cihanda şimdi (Kâni)
- 20 Eydî zeka mı bûs ederdi
Sağ olsa (Kemal asfihâni)
- 21 Yok sen gibi çünkü şeydî (Fevzî)
Halak lâlî me‘âni²⁵⁰

²⁵⁰ Z.A., no:183, s.1,9 Teşrîn-i evvel 1340)

12- KASİDE

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Hep dilşegen oldu dilsitânlar
Mâtemgehe döndü gülistânlar
- 2 Günden güne râgî kaplayıp hâr
Gün salmada bağa bâldıranlar
- 3 Şivengede den neşân verir hep
Memlû-yı mesret âşiyânlar
- 4 Çıkmaz sesi bülbülünde asla
Kökten kurumuş bütün fidanlar
- 5 Artık 'acep eylemez mi 'avdet
Ol ki o pür safâ ü zerle
- 6 Âlâm firâk sim ü zerle
Feryâd ü figânda cezvedânlar
- 7 Erzağa çekip hemîşe hasret
Gözyaşları kaynatır kazanları
- 8 Hiç matbaha uğramaz (Tekir)de
Bol bol cirit oynuyor sıçanlar
- 9 Her suyu sarıp cahîm harman
Ateşlere yandı hanemanlar
- 10 Çatmakta bugün salâh servet
Evvelce bu yerde top atanlar
- 11 Zehrâbı içip dakika sincan
Nûş etti şarabı şarlattanlar
- 12 Hala verilir durur yazık kim
Câhillere rütbelere, nişânlar
- 13 Tûba-yı hamitin bugün âh
Ötmekte dalında saksâğanlar
- 14 Biçâre 'arûs 'afetin de
Etrafını sardı kurtizânlar

- 15 Fahr etmekte boynuzla şimdi
‘Asr denilen o gergedânlar
- 16 Yoktur okuyan Melîh (‘İzzet)
Yazdıysa da laya‘d rummânlar
- 17 Yan derdine mum dikip (Ferîda)
Hala duruyorsa şam‘danlar
- 18 Tenzîr edemez bu şâ‘iri (Fevzî)
Hep bir yere gelse nüktedânlar²⁵¹

13- KASİDE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Ey hâme bırakta gayrı nazı
Al deste-i sâz negme-i sazı
- 2 Zira ki odur bugün kulûbun
Sermâye-i şevk ü ihtizârı
- 3 ‘Âtıl duracak zaman değildir
Beyhâde geçirme gel şu yazı
- 4 Sulhun kızı bak gelinlik olmuş
İhzâr edelim hemen cihâzı
- 5 Eyyâmı musibetin lehelhamd
Artık çoğu gitti kaldı azı
- 6 Kurtardı bu meleği himmetiyle
Binler yaşasın Cenâp (Gâzi)
- 7 Binler yaşasın latifesiyle
Ceng arsasının o yege taze
- 8 Binler yaşasın ki az zamanda
Mahvetti ‘udviy hayle bâzi
- 9 Durdurdu cihânı sevsetâ billâh
Şimşir metin cângidazı

²⁵¹ Z.A., no:180, s.1,(29 Eylül 1340)

- 10 Bir böyle zamanda durmak olmaz
Bin şevk ile çal hemîşe-i sazı
- 11 Nûş eyle demâdem âb-ı enkûr
Sûfiye bırak yesin piyazı
- 12 Çak yârîde şöyle bir kenara
Bak zevfine artırıp niyâzı
- 13 Fevt etme dakika, bu secin ol
Sâhir gibi eyle ‘akıbâzı
- 14 Nûş eylemeyen şarap lebden
Anlar mı hakikat ü mecâzi
- 15 Hiç durma tenkal eyle her bâr
Rah elması ya dudak kirazı
- 16 İçtik o kadar ki biz dün akşam
Fark eylemedin yavukla kazı
- 17 (Mahyi) güfelikti, bende öyle
Hiç sorma hele (Nihat) lazı
- 18 (İhsân) ile (Şâdi)yi görenler
Zanneylerdi kırık terazi
- 19 Gör kandil olup (Fu‘âd) ü (Nuri)
Meydir diye içti durdu gazı
- 20 (Fevzî) ne kadar da boşboğazsın
İfşâ edecek ne vardı razı²⁵²

14- KASİDE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Kim görse o şûh hoş harâmı
Dîvânelerin olur emâmı
- 2 Çeşmânı dönüp (Fırat) ü (Nil)e
Efgânla geçer sabah ü şâmı

²⁵² Z.A., no:44, s.2(11 Haziran 1339)

- 3 Ol mertebe nâzenin ki kâfir
Bir cilvesi naks eder sıyâmî
- 4 Bir nazarasının esîri dünya
Dünyayı değer bir ibtisâmî
- 5 Giysileri leyl târe benzer
Andırmada rûyî mah-ı tâmı
- 6 Dersem yaraşır şafakla tev'em
Ruhsâr latif lale fâmî
- 7 Baktıkça geçer verâ-yı câna
Kırpiklerinin uzun sihâmı
- 8 Dil koymadı yakmadık bu yerde
Dillerde gezerse çok mu nâmı
- 9 Eyler beni çevre dâ'im amaç
Öldürme midir 'acep merâmı
- 10 Ebzâl visâli şöyle dursun
Çok görme de bir ufak selâmı
- 11 Feryâdına vermiyor bir onluk
Bir akçeye almıyor benâmı
- 12 Göndermede okka okka mihnet
Her an bana durmayıp garâmı
- 13 Hasret bırakıp benât-ı şevke
Ağlatmadadır keder anamı
- 14 Bir saniye düşmüyor elimden
Mînâ-yı elemle, gussa câmı
- 15 Çoktan beridir ki çeşm-i giryân
Hasretle anar durur menâmı
- 16 Bir böyle fetâde-i za'ife
Zulm etmek a sevdiğim revâmı
- 17 Ettiklerin elverir gül artık
Cevr eyleme alma beddu'âmı

- 18 Fahr etmeyeyim mi gayrı (Fevzî)
Nâbî gibi söyledim kelâmı²⁵³

15- BİR KASİDEDEN

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Bakın ol rütbe sefili olmuş kim cihân şimdi
(Fasulya) dır velîlni‘met bîimtinân şimdi
- 2 Bunâldım kaldım allahım ne halt etsem ‘aceb bilmem
Temelden oynâmıştır hâne, çökmüştür tâvân şimdi
- 3 Bırak, et, baklava bilmem ne beklerken, sabah akşam
Gelir havân üzre birkaç baş sarımsak ya soğan şimdi
- 4 Cânım bir (türlü) ister hayli müddettir benim ammâ
Nasıl yersek nasıl onbeş kuruş bir patlıcan şimdi
- 5 Yemez (Fazıl)da bol bol yağlı şeyler, tatlılar elân
Onun içindir ki söyler şi‘r ârtık hep yavan şimdi
- 6 Esir-i zillet etmiş ihtiyâç âzâde teb‘ânı
Temellük kerde revbâh olur şir jeyân şimdi
- 7 Belâ külfet bir iş gördürmenin imkânı yok aslâ
Sadakât, istikâmet ehli bînâm ü neşân şimdi
- 8 Ma‘âş erbâbının yoktur bugün bir fark-ı sâilden
Yâşâr bir ehl-i ‘irfândan mükemmel bir çobân şimdi
- 9 Felek ol rütbe kıymet nâşnâş olmuş ki her dâ‘im
Olur bir lokmanân ârdında şâ‘idler divân şimdi
- 10 Sebkeser dâinândan pek ağır sözler işittikçe
Girân gelmektedir inan billâh tatlı cân şimdi
- 11 Zeminin altı üstünden selâmettir bugün zirâ
Giden ârâma ermiştir çeker zahmet kalan şimdi²⁵⁴

²⁵³ Z.A., no:154, s.1,(30 Haziran 1340)

²⁵⁴ Aydede, no:57, s.2,(17 Temmuz 1338-1922)

16- KASİDE

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Aferin ey pehlivânân cihânın ekberi
Aferin ey kahrımânân zamanın eşheri
- 2 Aferin ey şehunde ‘arsa-i cenk ü cidâl
Aferin ey rüzgârın merd müstesnâ ferî
- 3 Aferin ey darbe-i kahrıyla canlar inleyen
Aferin ey meşte-i endâzan dehrin mefhari
- 4 Aferin ey haydır pîl efken zûr- âferin
Aferin ey zemre-i cenk âverânın serveri
- 5 Aferin ey saf şekâf bî nazîr ü bi misâl
Aferin ey Urfanın meb‘ûs dehşet perûri
- 6 Kut bâzu ki hep parmak ısırılmıştır cihân
Aferin ey makderet, kudret, bisâlet masdarı
- 7 Aferin ey şîr-i ner sad aferin, elhâk sana
Dinse pek şâyân olur âhir zaman İskenderi
- 8 «Ab ebder te'sîr kahrın gühsâr âhını
Ebr eder hışmın dehâr gûre-i âhenguri»
- 9 Cümle-i şîrânegin meftûnu olmuştur cihân
‘Âlemin sensin bugün sâhipkarân safderi
- 10 İsm ‘âlel‘âleniz gezmekte hep dilden dile
Yâd ü tezkâr eyleyen yok şimdi nâm kaysrı
- 11 Geçmeden biz böyle bir elden deyip eyler enîn
«Kahrımânın tîgı, sâmen gerzî, zâlin hançeri»
- 12 Leşker imdâd alıp (Yumruk ‘Ali) benden hemen
Dehre gösterdin bihak desteberd hidrî
- 13 Pür gazb (yahî!) deyip (İhsan) (Necati) Beylere
Bir tokat attın ki hayran eyledin bu kusurları
- 14 Durma ey (Fevzî) du‘â et gel de artık el açıp
Bir du‘â et kim hemen vird eylesin ins ü perî

- 15 Yâ ilâhi tâ kıyamet ol cesaret pürurun
Dert ü âlet görmesin dest şecâ'ât kesteri
- 16 Harb edip dursun demâdem ehl-i matbu'ât ile
'Addedilsin zâtı bundan sonra 'asrın ca'feri²⁵⁵

17- KASİDE

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün

- 1 Hâlâ bu yerin hayfa gülizârı perîşandır
Her köşesi sertâpâ müsğarak ihzândır
- 2 Bir zerre eser yoktur evvelki teravetten
Sünbülleri solmuştur bülbülleri giryândır
- 3 Mağru kıyım gamdır merganı tamamiyle
Her lâne-i pür mihnet hasretkeş elhândır
- 4 Hala yine ya hayfâ âsâr-ı sefâlet âh
Baykuşları handândır kartalları raksândır
- 5 Hâlâ yine ya hayfâ âsâr-ı sefâlet âh
Her yerde hüveydâ her yerde nümâyandır
- 6 Hâlâ yine nâ ehlân kaşânede kâ'imdir
Erbâb-ı dilin câyı pîgûle-i nisyândır
- 7 Dört yüz liradan ol fikir ile ki ey meb'ûs
Hâlâ şu güzel yurdun her köşesi virânedir
- 8 Çoktan koparıp attı tahkir ile da'inler
Bak paltoma bu kere bî cîb ü geribândır
- 9 Bir tek sarı mahbûbun sevdâ-yı cemâliyle
Eşkâbe'i çeşmânım bârân gibi rızandır
- 10 «Bir çengi güzel sevdim sermâyeyi çaldırdım»
Şeytan gibi çarpar hep bilsen o ne fettândır
- 11 Çoktan beridir gönlüm gam feleğine kaptandır
Oldum bugün 'aşkıyla mecnûn gibi dîvâne

²⁵⁵ Z.A., no:111, s.1,(31 kânunu sâni 1340)

- 12 Kârım gece gündüz hep feryâd ile efgândır
Yazmaz bana bir nâme (Hamâmi) devrânda
- 13 Sînem bu sebepten bir gülhan gibi suzandır
(Câhid): « Bana (Fazıl) bey ‘âşık » dermiş ama
- 14 (Müş tâk)ı onun sâbık ser kâtip i‘yândır
Şişmez mi tulum vari vâli beyimin batnî
- 15 Her seferde taslarla nûş ettiği ayrândır
Mef‘ûl mefâ‘ilün mef‘ûl mefâ‘ilün
- 16 Pîr olsa da Haşim Bey reşk aver şebândır
Ey sahibi (İkdâm) ın fahr eyle ki her dâ‘im
- 17 Rüştü sana nisbetle bir tıfl debestândır
Ettin yine ey (Fevzî) bir şi‘r -i latifi inşâd
- 18 Dersem sana şayandır ser şâ‘ir-i devrândır²⁵⁶

18- KASİDE-İ RAMAZÂNİYE

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Pek soğuklarda hulûl etti bu yıl mâh-ı siyâm
Titreyip durmada câmi‘de cemâ‘atle imam
- 2 Bâd zehrin eserek, yağmada bârân anif
Bu havalarda kolay iş mi terâvihe devam
- 3 Sarıp âfâkını bir dûd-u mu‘annid şehrin
Cümle sekânını etmekte giriftâr zekâm
- 4 Üşümez zerre kadar gelse de meyhânemize
Bir kadeh bâde sâf içse eğer sûfi-i hâm
- 5 Yok gelen tâ‘at için cümle me‘âbed bomboş
Arıyor rûze tutanlar sıcacık bir hamâm
- 6 Ramazan geldi fakat gelmedi hala cânân
Beklerim ye's ile meyhânedede ben her akşam
- 7 Yatarım yastığı âgûşa alıp yapıyalnız
Yeri var la‘net okursam ona tâ yevm kadar

²⁵⁶ Z.A., no:84, s.1(29 Teşrin-i Evvel 1339)

- 8 Söyle ey mir (Nihâd) ‘azm edeyim ben de hemen
Nerde birleşme de akşamları ahbab-ı kirâm
- 9 Mâhitab etmedin ihdâ bana vaktiyle fakat
Verdin (âyine-i devran)la (sihâme-l hâm)
- 10 Nerededir mir (Nazif) mütekellim ‘acaba
Nerededir (Hâmid) sahbâ-yı keş meşhûr ü benâm
- 11 Nerde üstât (Cenâb) etme de imrâr-ı zaman
Nerededir mir (‘Ali Cenab) pejmürde kelâm
- 12 Nerde ah (‘Ali Ekrem) peymâne-şeken
Nerde (Râsim) le bizim (Yunus) sermest- medâm
- 13 Nerde (Nâzım) denilen bir bir erbâb-ı kalem
Nerde (Fâlih) denilen nâsir mes‘ûd ü bigâm
- 14 Nerde (Ya ‘kup) zaman, nerde o (Yusuf) Bey ‘acep [*]
Nerde (Yahyâ) yı sühangû-yı terâşide makam
- 15 Nerde ârâm ediyor şimdi (Hamâmizâde)
Nerededir (Hâşim) meftûn piri ilhâm
- 16 Nerededir sâki-i (Antalya) gelip mey sunsa
Acaba nerde (Celal Nuri) meşğul-u menâm
- 17 Nerededir (Kıbleli)nin oğlu (Fuat) fettân
Nerededir (Fâzıl) devranla (Münif) ressâm
- 18 Acaba şimdi de püskül mü takar şapkasına
Nerededir (Hakkı) ma‘rûf « tavil el endâm »
- 19 Gel, hemen aşkına birlikte o tersâbeçenin
Çekelim subh u mesâ bâdeyi mesel (Hayyâm)
- 20 Alıp âgûşuna dildâr-ı safâ sürmeğe bak
Darlanıp dursa da aldırma rakib-i levvâm
- 21 İftihar etse sezâ mezre‘a-i matbû‘ât
Bitirir (Hakkı Sühâ) vâri bir azman şalgâm
- 22 Bin oruç tutmadan evlâ, o merâîlikle
Zâhid, içsen eğer sen de şarap gilfâm

- 23 Rûze tutmazsa da (Fevzî) seni kalbinde tutar
Onu affetmezsen sen de suç ey rab enâm
[*] Akçura oğlu²⁵⁷

19- BİR KASİDEDEN MEFRUZ

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Matlûb ise ger bizde de a'lây-ı ma'ârif
Düzelmeli bir kere şu mebnâ-yı ma'ârif
- 2 Bir canlı adam görmenin imkânı yok anda
Tâ kî bu ecelhânedede da'vâ-yı ma'ârif
- 3 Pür semt ü sükûn zerrece his yok, hareket yok
Bî hadd u hesâp ortada mevtâ-yı ma'ârif
- 4 Ümîd-i hayat eylemek olmaz mı 'acep hiç
Bak hasta yatar cümle etbâ-yı ma'ârif
- 5 Günden güne elbette şîâmet eder ibrâz
Öttükçe o virânedede karga-yı ma'ârif
- 6 Baktım, şaşâ kaldım ebedi hâseri olmuş
Bir katre'i âbın dahî kûrnâ-yı ma'ârif
- 7 Kesmekte bugün âh tamamıyla gününden
Sırr u hüner ü dânişi balta-yı ma'ârif
- 8 Kaç kere tutup çarşıya, pazara götürdü
Bir tek metelik etmedi kâla-yı ma'ârif
- 9 Eylerse eğer 'azim ile iman ile hizmet
Her lahza iner inse ki mûştâ-yı ma'ârif
- 10 Bir bomba atıp etmediler hâk ile yeksân
Hala duruyor (türbe-i) mâgâ-yı ma'ârif
- 11 Pek çok senelerden beri bekler dururuz hep
Bir kere sadâ vermedi zurnâ-yı ma'ârif
- 12 Beyhûde kuzum eyleme haricde taharri
Git gör ki mâ'riftedir 'ida-yı ma'ârif

²⁵⁷ P., no:110, s.2 (17 Mart 1926)

- 13 Ta'dâd ile terkime kalem muktedir olmaz
Bî gâyedir ol merteme zırvâ-yı ma'ârif
- 14 «Olsaydı (şatt)ın hâfizî evlâdı hissine
Bir katre su vermezdi ihsa-yı ma'ârif
- 15 Nâ ehli deĝdikçe bu suretle hemişe
Elbetde kopar avret ü segâ-yı ma'ârif
- 16 Günden güne keremi veriyor leheb ile la'be
Bilmezse ne var (ebced)i melâ-yı ma'ârif
- 17 Kaçmaz mı bu gün neş'esi artık 'ukalanın
Düşmüş cühelâ destine minâ-yı ma'ârif
- 18 Bilmem bu ne iştir ki ilâhi yine hâlâ
Mecnunlara yar olmadı leyla-yı ma'ârif
- 19 Doğmaz mı 'acep bir gün olur mehr ü selâmet
Bitmez mi 'acep leyle'i leylâ-yı ma'ârif
- 20 Bir katre derûnunda bugün yağdan eser yok
Başlar mı ziyâ neşrine lamba-yı ma'ârif
- 21 Bir kere düşün kim ceryansız, vatmansız
Sırr u sefer eyler mi travma-yı ma'ârif
- 22 Irmak gibi yaş çağlasa gözden yeri yok mu
Çöllerde akar âb u misfâ-yı ma'ârif
- 23 Ey sad cefâ, doğrusu artık sana şimdi
Şayeste olur dense heyûlâ-yı ma'ârif
- 24 Bir baĝa tutup korkuluk eylerdi muhakkak
Görseydi seni 'âres tubâ-yı ma'ârif
- 25 Ver bir turaman yavru ilâhi yeter artık
Boş kaldı bugün mehd-i mehyâ-yı ma'ârif
- 26 Her lahzâ bu hâlâtı görüp etme de efgân
(Fevzi) denilen bülbül ü güyâ-yı ma'ârif²⁵⁸

²⁵⁸ Z.A., no:53, s.2(12 Temmuz 1339)

20- KASİDEDEN

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bugün (Hâlid Ziyâ) havfından etmez bir eser-i tahrir
Menkıdlikte zirâ (Lütfü Fevzî) pek yaman şimdi
- 2 Gelip görsün ('Ali Cenâb) denen pir civân üslûb
Yazar pirâne şeyler hep (Cenâb) nevcivân şimdi
- 3 (Emîrî) dermiş on beş cilde bâliğ oldu divânım
Emin ol aslı yoktur, söylemez ammâ yalân şimdi
- 4 Bî hakkın (Tâhir) emmiye ta'lim ders ettim
Revâdır beklesem artık ma'riften nişân şimdi
- 5 Yazar (fevkâlbeşer) kablel te'mil söz 'aleyhinde
Niçin etmez acep (tahtilbeşer) fenni dehân şimdi
- 6 Şeks etmekle (Falih Rıfkı) bir yumrukta bir güzelin
Kazanmıştır bihakkı pek büyük bir nâmı şân şimdi
- 7 Benim demlendiğim yoktur demâdem ratl-ı girân şimdi
Bakın ol (nâtevân kirpi) sâhib-i enfe bir kere
- 8 Semen peydâ edip kesb eylemiş tâbutavân şimdi
Olup merkebsevâr en dilkişâ yerlerde her akşam
- 9 Edermiş durmayıp hain şikâr âhuvân şimdi
Bilirsen söyle gel ketm etmeyip ey sâhib-i tevhid
- 10 Neden şişmektedir melâ-yı ma'ruf zamân şimdi
Bulup hak müsâ'ide lahanalar boy boy açıldıkça
- 11 Garîk-i ye's olur bilmem nedendir bâğçivân şimdi
(Kemal),(Enver) için yazmışken enva'-ı şetûm evvel
- 12 Niçin olmakta, aklım ermiyor medd hayye havân şimdi
Demiştim ben gelirler geldiler gördük mü bir kere
- 13 Yanar artık tevkifsiz ocak kaynar kazan şimdi
Ocaktan öyle yanmıştır ki ol biçârenin cânı
- 14 Çıkar her âh ü vâh ettikçe ağzından duman şimdi
Sipariş eylemişlerdir mersi' şem'adân şimdi

15 Nihâyet işte (Câhid) Bey etmiştir bugün 'avdet
Zebâb-ı âsâ tanîn endâz olur durmâz hemân şimdi

16 Muhâlifler ziyâfetlerde çây nuş eyleyip sık sık
Ederler güft ü gû mânende-i âfyon- keşân şimdi²⁵⁹

21- KASİDEDEN

Fahriye-i Nef'îyâne

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Benim ol şa'ir-i yektâyı halâk olma 'ânı kim ol
Âbâd-ı bekr fikrimdir bütün halk-ı cihân şimdi

2 Benim ol 'ârif ü dânyâ bîhemtâyı devrân kim
Kelâmmdan alır dünya feyz câvidân şimdi

3 Benim sâhir vehî âşinâyı asr hâzır kim
Peri şa'irimin meclûbidir mehpeykerân şimdi

4 Benim ol merd elfâz âferin bîmedâni kim
Eder 'arz-ı vücûd ebnâr ma'ni râymân şimdi

5 Benim ol 'îysi ma'ciz nefis kim durmayıp heran
Esir-i cân bulur her ber sözümde ins ü cân şimdi

6 Benim ol 'âlem-i nur ihtivâyı lâtenâhi kim
Semâyı tab'mın hayrânıdır lâhutiyân şimdi

7 Sahn sencân 'âlem 'âşık nazm metinimdir
Benim bi mesel vehmetâ zarif nüktedân şimdi

8 Ne var kırsam geçirsem kâmilen erbâb hasrâni
Benim aklım estihzâde kim sâhibkarân şimdi

9 Erişmek sanma mümkündür firâz ka'b vâlâme
Kurulmuş olsa ferzâ şad hezârân nerdbân şimdi

10 Demâdem müşteriye zehre-i hüsn beyânımdır
Zahl merih 'atard mehr ü mâh kehkeşân şimdi

11 Cihân bir zerredir pişke felek hayalimde
Açarsam çok mudur gerdûn kadar bir bâd bân şimdi

²⁵⁹ Aydede, no:59, s.2(24 Temmuz 1338-1922)

- 12 Dilim genc-i hakikattir serm derc meziyettir
Kemâl ‘aklının hayrânıdır hep kâmilen şimdi
- 13 Kitab-ı kâinâtı hatm edip aldım icâzet ben
Fakat bundan görüp durmaktayım pek çok ziyân şimdi
- 14 Vefâ râhinde çoktandır gezip tozmaktayım ammâ
Güzellerden cefâdır aldığım her armağan şimdi
- 15 Kalem ol rutbe kesb istita‘at eylemiştir kim
Tutup bir mısra‘ istersem yazar bin dâsitân şimdi
- 16 Ecel doğmaktadır her lahza dehşettir kemânımdan
Olur kurbân tir-i zehrâkim nâkisân şimdi
- 17 Sahn erbâbı susmuş korkudan vahdet güzün olmuş
Benim tehzil-i devrân eyleyen âteşzebân şimdi²⁶⁰

22- RAMAZANİYE-1

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bint-i engûr ile keyf eyler iken bâde-keşân
Geldi destinde gussa dün gece şih ramazân
- 2 Dâhil bezme olarak hatim ile rindânı sorup
Etti filcümlesinin kalbini gark-ı halecân
- 3 Dedi: Ay ne rezalet, ne dalâlettir bu
Sizi bend eylemeden gitti mi buradan şa‘bân
- 4 Beni zannetmeyiniz öyle mülayim meşrep
Ederim sizleri billah harâb ü virân
- 5 Şimdiden fikr ü te‘mil ederek ‘âkıbeti
Durmayıp meclisi fes eyleyiniz gayri heman
- 6 Bu ‘itâb üstüne pür havf ü herâs âh ederek
Oldu çil yavrusu veş darmadağın meynuşân
- 7 Takarak mesel sebû bir kocaman asma kilid
Der meyhâneyi sedd etti o dem pirmugân

²⁶⁰ Aydede, no:65, s.1(14 Ağustos 1922-1338); Z.A., no:28, s.4(16 Nisan 1339)

- 8 Âh u feryâd ile karibinde o dârâlşevkın
Eli koynunda meks sayd ediyor muğçegân
- 9 Gör o (saki)yi bugün rûze tutar pîr âsâ
Kat' reyş ettirip ölmüşede manend cevân
- 10 «Etti kandil fûrûzâne tebdil-i ikdâh
Ateşin âya bedel rûgan olup lema' feşân»
- 11 Eyleyip ahz ü mir (Nazif) ü (Hamid)
Oldular kolkola birlikte terâvihe revân
- 12 Gezeyim ben de deyip çıktım evimden ama
Yoktu (şehzade)de meşî etmeğe asla imkân
- 13 Çaktı şimşekler o dem gürlledi gök güm güm güm
Yağdı tâ sabaha kadar durmadı asla baran
- 14 Kuru çıkmışlar iken hânelerinden akşam
Gece yaş döndüler eyvah ricâl ü nisvân²⁶¹

23- KASİDE-İ RAMAZANİYE-2

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Öyle ıslattı ki herkes gibi yağmur beni de
Âb-ı bîhad ü hesâb etti paçamdan ceryân
- 2 Din ü imânı mı ki gevretti çıkar sarsar serd
İlticâgah aradım titreyerek hayli zaman
- 3 Çünkü dolmuştu bütün çâyendeler, dükkânlar
Yoktu teshîn-i vucût eyleyecek cây ü mekân
- 4 Döneyim bâri, hemen semte tıramvayla deyip
Bekledim haylilece mevkıfdede lerzan lerzan
- 5 'Âkıbet etti o bin naz ile teşrif ama
Sordu, durdurmadı «Yer yok!» diye kâfir vatman
- 6 Sular altında (tabanvây) ile tâ Fâtihten
Yürüdüm köprüye dek küfr ederek bîyayan

²⁶¹ Akbaba, no:140, s.1(7 Nisan 1340)

- 7 Güç bela hâneye oldumsa da vâsıl hayfâ
Pek soğuk yüzle kabul eyledi zâlim cânân
- 8 «Nerde zenbil sahurun?» diye ıslattı beni
Donakaldım bakarak vechine hayran hayran
- 9 Dedim, ‘atf ile nazar hâlime bir kere yezid
Yok mu kalbinde senin zerrece din ü îmân
- 10 Öyle hiddetle çıkıp gitti yanımdan ki o dem
Bundan ehvendi eğer başıma çökseydi tavan
- 11 Yoktu mangalda da ateşten eser zerre kadar
Sanki olmuştu (Sibirya) gibi beytelehrân
- 12 Soyunup pistere girdimse de ah, orda dahi
Çivi kestim yalnız tâbeseher nâle-genân
- 13 Bu ne iştir ki ilahi bizi berbat etti
Geçti kânuni de şiddette o gavsız nisan
- 14 Gündüz olduk da hemen kendimi attım sokağa
Vardı oldukça soğuk, yoksa da artık baran
- 15 Alarak deste o (müştak) ağanın mersedini
Eyledim ‘âleme tevciye negâh im‘ân
- 16 Şimdi yok vaktim, öbür nüshada inşallah
Edeyim her ne ki gördümse bütün şerh ü beyân²⁶²

24- KASİDE-İ RAMAZANİYE-3

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Yoktu bir yerde şetâretten eser zerre kadar
Görmedim didesi rûşeni dil-i şen bir insan
- 2 Nasıl olsun ki, kimin yoklamış olsam cebini
Mutlaka ma‘de-i şâir gibi boştur cüzdan
- 3 Sarıp âfâkını bir dûd-u siyâh mâtem
Eylemiş şehr-i İstanbul’u misâl-i zindan

²⁶² Akbaba, no:141, s.1(10 Nisan 1340)

- 4 Her taraf cafcafa-i cend sefâletle dolup
Kârı hem şâm ü seher herkesin olmuş efgân
- 5 Satılıp kâmilen eşya çıkarılmış elden
Ne yatak şilte var evlerde ne yastık, yorgan
- 6 Atar ok üstüne ok bir de tutup
Muttasıl kaht ü galâ halka atarken tırpan
- 7 Gel de ey memleketin vâlâ şânı
Şehr-i eminindeki insafa nazar kıl bir an!
- 8 De ki: Ya hu, yüreğin merhametin yok mu senin
Mert olan merdeyi pigânene eyler mi nişân?
- 9 İnliyor fakr ile bîçâre ehl-i her bâr
Geçmiş i‘dâsına destindeki servet sâ mân
- 10 Sorma hiç hâli perişânını me‘mûrinin
Yanıyor cümlesinin sînesi mesel-i külhân
- 11 Türk iken, Türkü alıp yanına ikdâr etmez
Kollanır Ermeni Rum ehl-i ticâret elân
- 12 Sanarak uçuyoruz ‘âdi rakının okkasını
Kûy-ı doldurdu tamamen Salamun, Yorki, Vâhân
- 13 Yine onlar kurulup faytona seyrân ediyor
Yine onlar yiyor et, baklava, helva, rafadan
- 14 Nazar et haline mehmedciğin ekl eylediği
Kuru ekmekle beraber ya sarımsak ya soğan
- 15 Bilmez elbet ne çeker dert ü ma‘îşetle fakir
İçip üç bin liranın üstüne bol bol ayran²⁶³

25- KASİDE-İ RAMAZANİYE-6

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fa‘lün

- 1 İntikam aldı bu yıl kahpe felekten bol bol
Birleşip her gece şehzâdede sevdâ zedegân

²⁶³ Akbaba, no:142, s.2(14 Nisan 1340)

- 2 Ederek iş gücü Allaha emanet, şeb u rûz
Kadın ardında koşup durdu güruh şebân
- 3 İntişâr eyleyip (âyine-i devran) nihâd
Dehre gösterdi ‘acep sûret bîhad ü girân
- 4 Isırıp yutmadadır her okuyan parmağını
O ne hoş şive-i inşâd o ne uslûb-u beyân
- 5 Ey kalem eyleyelim ‘arz-ı teşekkür ki hemen
Etti pür nüshada ondan bize – lütfen- ihsân
- 6 Böyle şâir varken oldu (Hüsni) Bey meb‘us
Ben bu devrâna nasıl olmayayım hayrehevân
- 7 Etti ilkây müserret dil-i sarhoşâne
Bâdenin ‘affuyete dâir gelip emr-i fermân
- 8 Gidip akşamları meyhâneye ba‘delikdâr
Mahyalar kurdular ikdâh ile yer yer mestân
- 9 Açarak bâbını gündüz gibi bârkın geceden
Etiler sahtini vuslatgede-i müştâkân
- 10 Etse bir kere şu ahvâle gelip ‘atf ü nazar
Uğramaz (toptaşı) nın semtine (Mazhar ‘Osman)
- 11 Kapanıp cümle o mektep denilen bütgedeler
Çekti tesbih kuduret gece gündüz ruhbân
- 12 Yaşasın (Vâsıf) devrân bu işin ehliymiş
Söylerim doğruyu ben eylemem hafz-ı lisân
- 13 Müsteşâr eyleyerek mir(Fuad) asrî
Geçti köprüyle emel nehrini âsân âsân²⁶⁴

26- FAHRİYE

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bî mehâbâ tıg istihkârı ‘ıryân etmiş
Ben bu zâlim dehre çok i‘lân asyân etmiş
- 2 «Enhinâ tok esâretten gîrândır boynum»
(Fâzil) âsâ sanma bûs dest u dâmân etmişim

²⁶⁴ Akbaba, no:145, s.4(24 Nisan 1340)

- 3 Bâm fakr u ihtiyâç altında her ân kıvranıp
Murg-ı nârı ne kabâb üstünde pirân etmişim
- 4 Kubbe yapmak habbeden müşkül bir iş gelmez bana
Katreden kaç def`alar icâd-ı ‘ummân etmişim
- 5 Mehr endişemle tenvîr eyleyip ‘âlem-i âfâkını
Serteser dünyâyı ehl cehle zindân etmişim
- 6 İntisab etmeksizin üstâda kendim kendimi
Ârif ma‘ciz-i beyân ma'ruf-u devrân etmişim
- 7 Meşt dehşetnâ kimin hayrânıdır ‘âlem bütün
«Nice-i kahrımda çok şîrânı lerzân etmişim
- 8 Pek tetik bâşsın muharrirlerle şâirler ki ben
Ehl matbu‘âtı hep tezyife peymân etmişim
- 9 (Feylesuf) âsâ hezârân kuşuma destân düzmeden
Nâm vâlâ şânımı dillerde destân etmişim
- 10 Hem tarık olmuş görüp cinlerle (Hâlid Fahri)yi
‘İbreten lilsâirin teslim şeytân etmişim
- 11 Anlayıp (Cezriyi) meşhurun nişâb ‘aklını
Bî tevkaif sevk suyu (Mazhar Nâdiyi) nâçizide
- 12 Bir göçük hamlemlerle (Tahir Nadiyi) nacizide
Garka-i bahr siyâh zeff ü katrân etmişim
- 13 Câhil fen şekârım, sânmâ ey şiyâd-ı dil
Pârka gitmiş bende pek çok şîd ceylân etmişim²⁶⁵

27- **RAMAZAN**

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Gark edip ‘âlem-i envâre serâpâ ramazan
Kıldı dillerdeki mihnetleri imhâ ramazan
- 2 Çehreler gülmede, gözlerde meşret-i meşhûd
Pek züğürtlükte hulûl eyledi ama ramazan

²⁶⁵ Aydede, no:41, s.1,(22 Mayıs 1338-1922)

- 3 Aldığım âyâğı dâyinler elimden aldı
Gececektir yemeden baklava, helva ramazan
- 4 Nâzır-ı mâliye vermezse eğer bir de yârim
Eder Allaha muhakkak onu şekvâ ramazan
- 5 Hicr-i bâdeyle yakıp subh ü mesa dillerini
Etti sarhoşları hep karga tulumba ramazan
- 6 Kadem ü destini bend eyleyerek kısıkırak
Kıldı sahbâ-yı ‘âdem şehrine iclâ ramazan
- 7 Sorma tiryâkîlerin hâl-i perişânını hiç
Eylemiş cümlesinin enfîni zurna ramazan
- 8 Bekçinin tablına benzetti bizim sûfiyi
Edip işkembe-i kübrâsını imlâ ramazan
- 9 Görme hiç (Tâhir)i nârgilesi koynunda yatar
Var ise etmededir aklını yağmâ ramazan
- 10 Yoktur imkânı bugün nezdine yaklaşmanın ah
Büsbütün kılmış (Emîrî)yi de şeyda ramazan
- 11 Dâhâ didârını ‘arz eylemeden dünyaya
Etti (Râsim) Beyi tûti gibi güyâ ramazan
- 12 Ben bu ay geldi mi almam ele tek bir gazete
Saçma yazdırmadadır hepsine zirâ ramazan
- 13 Tutâr altı üstü ederim ‘âlem-i matbû‘âtı
Bana yüz elli papel eylese i‘tâ ramazan
- 14 Var iken sen gibi şâ‘ir hoş ki (Fevzî)
Bayram âsâ geçer elbette serâpâ ramazan²⁶⁶

28- KASİDE

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Serâser feth edip iklim nâzı
Perişan eylemiş ehl-i niyâzı

²⁶⁶ Aydede, no:35, s.1(1 Mayıs 1922-1338);Akbaba, no:443, s.2(3 Mart 1927)

- 2 Odur, zira bugün şâhı melîhan
Odur, âfâk-ı hüsnün şâhbâzı
- 3 Odur, dilberlerin en ‘işvebâzı
Alan bir bûse rengin leblerinden
- 4 Eli yemelkıyâm akmaz kirâzı
Sermeden murg-ı aklım etti pervaz
- 5 Görür görmez o ser ü serfirâzı
Tamamen yaktı mülk-ü cism ü cânı
- 6 Firâk muharrak u takatgüzârı
‘Acep hicranla öldürmek mi kasti
- 7 Nasıl keşfeylesem bu râzı
Gel ey sâki cefakâr olma sen de
- 8 Peyâpey sun şarap dilnevâzı
Değişmiş o kadar dünya ki yarab
- 9 Bugün siyân tutarlar kışla yazı
Bakıp şaşmaz mısın Hâfız (Velîd)e
- 10 Sabah olmuş kılar akşam namazı
Sıkıp durmaktadır devrâna yumruk
- 11 (Nihâd)ın kimseden yok ihtirâzı
Yeter ârtık bu kıl ü kâln ey gelen
- 12 Yok aslâ dinleyen lâf derâzı
Sen ol üstâd hikmetsin ki (Fevzi)
- 13 O pir sağ olsa destin (fahır râzı)

29- KASİDE-İ RAMAZANİYEDEN-7

- 1 Âltı ây meclis ta‘til eyle zevk etmek için
Geldi İstânbula bilcümle hamiyet-mendâne
- 2 Şuna yânmaktadır âncâk dil ü cânımki bugün
Âlmadan döndü (Celâl Nuriye) biçâre nişân
- 3 ‘İyd-ı milliye mesadif gece pek hoştu hevâ
Çıktım evden edeyim bende deyip bir cevân

- 4 Kâmilten yollara düşmüştü pür eşvâk ü mesâr
Merd u zen, rind ü taki, bâyı ü gedâ, pîr ü cevân
- 5 Gayr ma‘dûd idi her kûsede yekdiğerine
Harf âtân, sille âtân, çimdik âtân, yumruk âtân
- 6 Dolâşırken yalnız başıma me‘yûs ü melûl
Çıktı birden yolumun üstüne bir âfet cân
- 7 Öyle bir âfet-i cân kim «budur Allah!» diye
Görse eylerdi ‘ibâdet ona her dem şeytân
- 8 Bir gazel tarh edeyim vasf-ı cemâlindeki ben
Okusun şevk ile tâ yevm kıyâmet hubân
- 9 Hâli fel, kâküli sünbül, râhı gül, kadı fedân
Yüzü meh, çeşmi siyah, kirpiğı ok, kâşî kemân
- 10 Teni mânend-i petek, gerdini pâlude misâl
Ne özenmiş, ne özenmiş de yaratmış yaradân
- 11 Olduğum yerde, görür görmez apıştım kaldım
Ne sabâhat, ne melâhat amân Allahım amân
- 12 ‘Âkıbet şabr ü karârım tükenip yâklâştım
Dedim: Âyâ nere semtin? Dedi : (Eyüb sultan)
- 13 Dedim: Üftâde-i didârın olup ben bu gece
Seni tâ haşre kadar sevmeğe ettim peymân
- 14 Dedi : Sen şimdi bırâk haşrı, felân .. Söyle bana
Vâr mı koynunda pâpele neşr edecek bir cüzdân
- 15 Dedim: âh, işte o, yok ... lâkin efendim ki bugün
Benim envâ‘ lâli ma‘âniye mekân
- 16 Benim ol gence hüner, kân zekâ, bahr-ı kemâl
Benim ol güher yekdâne-i ‘akl ü ez‘ân
- 17 Benim ol hâkim hegâm ekâlim hakim
Benim ol kâmil hoşgûy-ı ferid elikrân
- 18 Benim ol (fevzî) meşhur felek mertebe kim
Oldu dillerde bugün nâm şerifem destân

- 19 Benim ol şâ'ir heccâv simâ kudret kim
Sözlerim sine-i devrânı eder pür hacelân
- 20 Ne dem âgaz sahn eylesem erbâb-ı mekâl
Olur efsun kelimimle hemân beste dehân
- 21 Servet fikr ü hayâletme dünyâ meftûn
Feyz-i enîşe-i rengineme 'âlem hayrân
- 22 Kuvvet tab'amı inkâr demez kimse benem
Tarz-ı uslubuma dersem yârâşır âb -revân
- 23 Yok bugün ben gibi üstâd belâgat ... derken
Bir de etrâfıma bâktım ki yok olmuş fetân!²⁶⁷

30- KASİDE-İ RAMAZANİYE-5

- 1 Etti dünyayı bu yıl garka 'ummân vele
Lâ'yaid haddine tevlîd ile mâh gufrân
- 2 Ey kalem eyle ki temhide şitâp ilk önce
En mühim meseledir âmeden Ermeniyân
- 3 Soktu zengince firârıyla hep memlekette
Nice dolap denâ'it çevirip mürtekibân
- 4 Açarak bâbını bir altın anahtarla hemen
İbtidâ dâhil şehre oldu gümüş gerdâniyân
- 5 Onu takip ederek geldi Sebuhyân, Seleyân
Narlıyân, Tahta Birunyân daha birçok kodaman
- 6 Feth edip keseyi – taklit ile cünbüseyânı-
Girdi en sonra da İstanbula İstanbulyân
- 7 Yalnız Ermenidir sanma bugün 'âvdet eden
Geldi Rumdan dahi rüşvet vererek hayli kesân
- 8 Olarak (Çek) lere râkıp buradan Ankaraya
Gitmedin kaldı ne fondân ne mersı' şâmdan
- 9 Ye'se gark eyledi şebender mersûmî bile
Çıkarak ortaya en sonra bu yağma, talan

²⁶⁷ Akbaba, no:147, s.3

- 10 O senin emmi dalâlet dediğin matbû'ât
Açtı göz, yeter gaflette uyurken erkân
- 11 Buldu ikdâm ederek gizli dönen dolabı
Çok değil olsa bugün fahr ile her dem raksân
- 12 Bilmez erbâb-ı rezâletle cidâl etmekten
Yaşasın ehl-i cerâid yaşasın hakgûyân²⁶⁸

31- KASİDE

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Sabah oldu parçalandı dâmân-ı leyli târın
Emvârı dalgalandı her yerde nevbahârın
- 2 Hurşid-i hâk göründü hasmın feneri söndü
Ruhsârı ver de döndü solgun benizli yârin
- 3 Mebnâyı dert ü mihnet sertâbeser yıkıldı
Sekâni oldu diller kâşâne-i mesârın
- 4 Gülşen de cilvekerdir, bir behçet behşeti
Billur akar sesinden şebtâseher hazârın
- 5 Bânû-yı neş'e her an etmez mey bezmi tâbân
Câdûsu oldu pinhân zîrâ enin ü zârın
- 6 Var olsun ol muzaffer, kudretli, şanlı ordu
Tâ sînesinden ordu (kastî) hâkesârın
- 7 Allah olup mu'îni mahvetti hasm dini
Bâzu-yı âhenini paşayı nâmedârın
- 8 Meyl ettirip külâhı kaş üzere gayri bende
Olsam enîsî çok mu sahbâ-yı hoşgûvârın
- 9 Bin banknot verirdim (ahmer hilâl)e derhal
Olsam yerinde şimdi (Câvid)i bahtiyârın
- 10 Ah eyleyip yürekten dün söylüyordu (Câhid)
Pişmiş metâ' şevki erbâb-ı ihtikârın
- 11 Şalgamla lahanadan pek bıkmıştı mi'deler hep

²⁶⁸ Akbaba, no:144, s.3(21 Nisan 1340),

- Artık zamanı geldi dolmayı enginarın
- 12 Çeşmânı türlü türlü erzâk edip temâşâ
Elbette vechi dâ'im handân olur kilârın
- 13 Yok hâmemin nazîri el hak olur mevâfık
Başpehlivanı dersem meydan-ı iktidârın
- 14 Fahr et hemîşe (Fevzi) durmak revâ değildir
Tâ arşa çıktı zîrâ âvâz-ı iştihârın²⁶⁹

3.1.3 MUSAMMATLAR

3.1.3.1 ŞARKILAR

1- ŞARKI

Ya'kup Kadri lisanından

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Bin tîr-i sitem saplayarak sîneme her bâr
Kastın beni öldürme midir söyle agdâr
Bir bâd ederim başlar isem sökmeye tekrar
Câhit! Beni söyletme derûnumda neler var

Câdu mu nesin sen, nereden karşıma çıktın
Efkârımı alt üst ederek cânımı sıktın
Kâşâne-i âmâlîmi bir hamlede yıktın
Câhit! Beni söyletme derûnumda neler var

Bilmem ki bugünlerde sen afyon mu ne yuttun
Tarihe geçen cümle mesâvîki unuttun
Bî şerm ü hayâ bir yeni kavga yolu tuttun
Câhit! Beni söyletme derûnumda neler var

Cenk etmek için karşına güçlûkle çıkarken
(Müştak)ı dahi saldıracak üstüme birden
Verdik ser bî mûyime bir teşpür âhın
Câhit! Beni söyletme derûnumda neler var

²⁶⁹ Aydede, no:78, s.3(28 Eylül 1338-1922)

Meb'ûs olurum derdi kurardım nice hulyâ
İspanyada etmekte idim bin (şâtû) inşâ
Hep yandı bugün verdiği ateşle serâpâ
Câhit! Beni söyletme derûnumda neler var

Akşamları hem vara kuketlerle atarsın
Gülhan gibi her gördüğün insana çatarsın
Pişmiş aşâ her an duramazsın su katarsın
Câhit! Beni söyletme derûnumda neler var²⁷⁰

2- SULH ŞARKISI

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sâkiyâ mey sun ki elhak nûş-ı râh eyyâmıdır
İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır
Vakt şevk ü handedir, lag ü mezâh eyyâmıdır
İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır

Gör nasıl koşmakta herkes bağ ü bostan seyrine
Barda ceylân, parkta âhûyî hırâmân seyrine
Dolmamak kâbil midir sîb zenhadân seyrine
İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır

Çok mu artık nur behçet saçsa her an revyimiz
Olsa mesel bag-ı cennet dâimâ her sevimiz
Rûz u şeb ta'reşe vâsıl olsa hây u hûyımız
İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır

Bak gelip ezrâka dalmıştır (Atalay) bey bile
Mehlika şirin dehen, sîmin beden hûban ile
Donmamak lâyük mıdır her ân çıkıp gör kandile
İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır

Âlimin zevk u safâsından ne anlar kazlar
Akd edilsin meclis cümle çalınsın sazlar
Sîne-i zehâdî delsin na'ralar, avazdan
İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır

Fert şevk ü neş'eden döndüm bugün dîvâneye
Serseri gezmekteyim bir türlü girmem hâneye
Çok mu koşsam muttasıl meyhâneden meyhâneye
İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır

²⁷⁰ Z.A., no:39, s.2(24 Mayıs 1339)

Sevdiğim cânım efendim meyl-i lâtif dâd kıl
 Vazgeçip cevr ü cefâdan terk-i istibdâd kıl
 (Fevzî) nâşâdı bir bûsenle gel dilşâd kıl
 İnşirâh eyyâmıdır, sulh ü salâh eyyâmıdır²⁷¹

3- ŞARKI

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

‘Âşık oldum burda bir postala ben
 Bilse güz geldi nasıl bir hâle ben
 Benzedim ‘ayniyle şekl-i dâle ben
 ‘Âdeta döndüm bugün aptala ben

Gördüğüm yok rûyî rahat bir zaman
 Ba‘zen ah etmekteyim ba‘zen figân
 Gâh saz çalmaktayım, gâhi kemân
 ‘Âdeta döndüm bugün aptala ben

El‘eman artık bu meyl ü veylden
 Eşkimin bir farkı yoktur seylden
 Rûzı tefrik etmez oldum leylden
 ‘Âdeta döndüm bugün aptala ben

Kalmıştır şaşmayan ef‘âleme
 Can verir divaneler ekvâleme
 Gülmeyen bir kimse yok ehvâleme
 ‘Âdeta döndüm bugün aptala ben

Sebkat ettim şimdi (Fâzıl Ahmet)i
 Ben de temyiz eylemem nîn ü bedî
 Gülmeyen ya keleş okursam (ebced)i
 ‘Âdeta döndüm bugün abdala ben

Ol yezîd ebn yezîd ettikçe nâz
 Mest olup köyünde kıldım çok namaz
 Ettiğim yok ta‘neden hiç ihtirâz
 ‘Âdeta döndüm bugün aptala ben

Duydum ol hâin severmiş (Rûşen)i
 Girmiyor hiç deste artık dâmeni
 Öyle bi hoş etti kim hicrân beni
 ‘Âdeta döndüm bugün aptala ben²⁷²

²⁷¹ Z.A., no:54, s.2,(16 Temmuz 1339)

²⁷² Z.A., no:96, s.1,(10 Kanun-u Evvel 1339)

Ankara: Yahya Kemal
Aslına mutabıktır

4- ŞARKI

(Gayr-ı matba‘)

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

Bir kere negâh eyle gözüm nur ile dolsun
Allah için Allah için Allah için olsun
Nâz etme gel artık, rakibânın yüzü solsun
Allah için Allah için Allah için olsun

Gel gayrı, ey âhu beçe-i ravza-i (taksîm)
Artık yetişir eylediğin ‘ömrümü tasmîn
Et cism-i belûrîneni âgûşuma teslîm
Allah için Allah için Allah için olsun

Erbâb gamın şimdi benim şâhı kral
Efgânla geçirmekteyim eyyâm ü liyâli
Bak hâle rahm eyle, deri‘ etme visâl
Allah için Allah için Allah için olsun

Çoktan beridir öpmedim ol pembe yanaktan
Ağzım sulanıp durmada gördükçe uzaktan
Şâd et beni bir bûse verip gel de dudaktan
Allah için Allah için Allah için olsun

Her şâm ü sahr sende harâbâta devam et
Sun sagır gel peykerî eşvâk mı tâm et
Seyr eyleyim endâm ki karşımda harâm et
Allah için Allah için Allah için olsun
Va‘din bu sefer kalmasa bâri yine sözde
Bak ağlamadan kalmadı yaş hecr ile gözde
Gir koynuma giysûyı sihfâm ki cüzde
Allah için Allah için Allah için olsun²⁷³

5- ŞARKI

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

²⁷³ Z.A., no:142, s.1,(19 Mayıs 1340), Akbaba, no:508, s.1(24 teşrin-i evvel)

Bülbül gibi her şâm ü sahr nevhager ettin
 Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin
 Meyhâne bîmeyhâne gezer derbeder ettin
 Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin

Hem ‘aklımı hem fikrimi hem gönlümü aldın
 Hem rahat ü ârâmımı hem sabrımı çaldın
 Mecnûn gibi nâlân ederek dağlara saldın
 Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin

Çoktu nebrider hecr eyle mehcûr refâhım
 Leyleklere bir cây karar oldu kelâhım
 Tâ göklere dek çıkmadadır dembedem âhım
 Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin

Derdin beni zindan hatırnâgine tıktın
 Cevrinle demâdem dil-i bitâb mı sıktın
 Kâşâne-i ârâm mı bir hamlede yıktın
 Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin

Gamhâne-i meh yok geldiği bir lahza sürûrun
 Hem meclisiyim sabh ü mesâ ye‘ s ü fetûrun
 Hasretkeşidir dîdelerim havâb ü huzurun
 Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin

İ'yâr eyle mey nûş ederek keyfine baktık
 Her ân beni pîgûle-i mihnette bıraktın
 Rahm eylemedin sîne mi ateşlere yaktın
 Bilsen neler ettin bana bilsen neler ettin²⁷⁴

²⁷⁴ Z.A., no:145, s.1, (29 Mayıs 1340)

6- ŞARKI

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Eskiyen câme-i sevdâmızı tezdîd edelim
Gel de ey mâh bu yıl keyf ile bir ‘ıyd edelim
Dilde birleşmiş olân gamları teb‘îd edelim
Gel de ey mâh bu yıl keyf ile bir ‘ıyd edelim

Yanarım her gece ruhsâr-ı ziyâdârın için
Zülf-i zertârın için, çeşm-i füsunkârın için
Veririm vârumı gel, la‘l-i şekker-bârın için
Gel de ey mâh bu yıl keyf ile bir ‘ıyd edelim

İnleyip durmadayım ye's ile bülbül vârı
Sitemin hâlîme güldürmededir agyârı
Gündüz olmâzsa kâçıp bir gececik gel bârı
Gel de ey mâh bu yıl keyf ile bir ‘ıyd edelim

Nice demden beri dil-i vaslına tâliptir yek
Firkatin râoat ü ârâmını saliptir pek
Gelsen ilk akşamı billah münasiptir pek
Gel de ey mâh bu yıl keyf ile bir ‘ıyd edelim

Ruyı pertev fikenin şem‘-i şebistân olsun
Bana bezl eylediğin sib-i zenahdân olsun
Hasedinden rukebâ cümle perişân olsun
Gel de ey mâh bu yıl keyf ile bir ‘ıyd edelim

7- GAZEL

Fâ‘ilâtün Fa‘ilâtün Fa‘ilâtün Fa‘ilün

«Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne»
Binmesin ârtık yeter peykân peykân üstüne
Hey ne vicdândır ki hicranınla her dâim bana
Ettirip durmaktasın efgân efgân üstüne

Ben niyâz ettikçe sen tezyid-i nâz ü cevri edip
Muttasıl kırmaktasın gerdân gerdân üstüne
Böyle cân yâkmâzdın elbet eysitem hûy-ı ferid
Bende sevseydim eğer cânân cânân üstüne

Bûse-i ruhsâr-ı âteşrengi ibzâl etmeyip
Dilde peydâ eyledin volkân volkân üstüne
Bir gelip şâd etmedin şâd ettim ammâ ben seni
Yâptırıp bâyrâm için fistân fistân üstüne

Sensiz aslâ cismimin teshini kâbil olmuyor
Her şeb örtünsemde ben yorgan yorgan üstüne
Çıkmâyıp bir tâlibim kâldım bekâr ey(Fiske)bey
Ettim ammâ ben dahi i'ân i'ân üstüne

Busesiz mey sunmâz aslâ sâki-i gülfem bana
Lütfi vâd olsun eder ihsân ihsân üstüne
Bâşlâmıştır mîr vâşif «türbe » nin tathirine
Çok mu arz etsem bugün şükrân şükrân üstüne

Çehre-i dildâre tevcih etmek olmâz ey (Nihâd)
Çevrilir (âyine-i devrân) devrân üstüne
Bî mehâbâ (Donkişot) âsâ çekip şimşirini
(Gâve-i zalim) bugün kân eyliyor kân üstüne

Gördüğüm dem câhil ma'rufi ben eşheb suvâr
Seyr eden, binmiş dedim hayvân hayvân üstüne
Sen ne pervâsız bir âfetsin ki (Fevzî) herkese
Durmâyıp âtmaktasın tırpân tırpân üstüne

8- FERİT BEYİN BAYRAM ŞARKISI

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâilü Fâilün

Her lahza nuş-u câm-ı şarâp gam eyledim
El 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim
Çeşmânı âh ü vâh ederek pür nem eyledim
El 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim

Gökten yağıp zemine fûnuzât-ı bî hesâp
Her suyu etti nur-u safâ gark-ı âb ü tâb
Herkes gülerken ağladı kalbim pür iztırâb
El 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim

Bâk işte her tarafta nesim-i surut eser
Yok zerre sinelerde bugün ye's, elem, keder
Yalnız bu yerde gussaya sinem olup makr
El 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim

İ'dâma her subh ü mesâ attırıp göbeg
Yığdın derûn kalbe felâket öbeg öbeg
Tâki bu bî nihâye sitem ey denî felek
El 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim

Bâki sânrken âh bu hâl-i sa‘âdeti
 Kaldırdı şirret ehli sadâ-yı şikâyeti
 Selb etti cümle dilde ki ârâm ü râhatı
 El ‘ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim

9- AH AMAN AH ŞARKISI

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Âh ü vâh etmekteyim hasretle ben her gâh aman
 Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah
 Verdim «Eyvah!» oldu her şeb tâseher ey mâh aman
 Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah

Merhamet şefkat nedir bilmez yezid ibni yezid
 Cevr ü ‘udvân etmemiştir ol kadar (‘Abdülhamid)
 Derd ü mihnet çekmeden ‘âdeta oldum kadîd
 Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah

Var mıdır bir âfet-i can bak o ebrûlar gibi
 Sahr u efsundur demâdem kârı câdular gibi
 Çağlıyor aşkıyla eşkim durmayıp cûlar gibi
 Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah

Muttasıl etmektedir agyara kâfir kâmiyâb
 Hayli demdir gördüğüm yoktur benim ârâm u havâb
 Hânem olmuştur bugün ‘ayniyle dârâl‘azab
 Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah

Gül lebinden mevsim gül gülmeden düştüm cüdâ
 Bülbül âsâ inleyip durmaktayım subh ü mesâ
 Oldu ağzımdan çıkan her söz bugün: «vâhesertâ»
 Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah

Pisterimden kalkamam oldum nihayet nâmizâc
 Hasta-i hicrânına bir gün gelip vermez ilaç
 Reddeder ben her ne dem teklif edersen izdivaç
 Ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah, ah aman ah²⁷⁵

²⁷⁵ Akbaba, no:151, s.3(15 Mayıs 1340)

10- KÖMÜRCÜLERİN ŞARKISI

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Vakt-i zevk ü neşededir, şevk ü mesâr eyyâmıdır
Buz, âyâz hengâmı, yâğmur faslı, kâr eyyâmıdır
İhtikâr eyyâmıdır, cem‘ yesâr eyyâmıdır
Buz, âyâz hengâmı, yâğmur faslı, kâr eyyâmıdır

Duymuyor bir türlü gözler çeşm-i giryân seyrine
Eşk-i hârmân, cism-i lerzân pây lagzân seyrine
Rûz u şeb tâlasak ne vâr nakd-i ferâvân seyrine
Buz, âyâz hengâmı, yâğmur faslı, kâr eyyâmıdır

Sâye-i lütfünde ey sermâye ‘âviyet nihâd
Keyfimiz bulmaktadır yevmen fivmen ezdiyâd
Çok mudur raks eyleyip olsak demâdem bir merâd
Buz, âyâz hengâmı, yâğmur faslı, kâr eyyâmıdır

Dembedem nûş eyleyip ratl -şarâb ahmeri
Hiçe şâyдық biz bugünleri narh mîr (Haydar)i
Devr-i esvâk eylesek fâytonla vâr ârtık yeri
Buz, âyâz hengâmı, yâğmur faslı, kâr eyyâmıdır²⁷⁶

11- LÜTFÜ FİKRİ BEYE ŞARKI

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Bihamdilillah halas oldun nefis eden şevka mu‘tâd ol
Meserrat vaktidir gel, oyna, dans et, gül, âçıl şâd ol
Hemân dildârı âl, ‘azm-i harâbât eyle âbâd ol
Meserret vaktidir gel, oyna, dans et, gül, âçıl şâd ol

Olup âzâde-i kîd belâ pây giriftârın
Semâyı şevka pervâz etti âhir kalb gâmdarın
Efendim aydın olsun çeşm sahâr ü füsunkâr
Meserret vaktidir gel, oyna, dans et, gül, âçıl şâd ol

Bugünler mevsim zevk ü safâyı şâdumânıdır
Evân mesa‘det, hengân şevk ü kâmerânıdır
Zamân nevs sahbâdır, dem ekl revânıdır
Meserret vaktidir gel, oyna, dans et, gül, âçıl şâd ol

²⁷⁶ Akbaba, no:120, s.1(28 Kanunu Sani 1340)

Dizilmiş işte, saf saf rehğüzârın üzere bâk kızlar
 O, dil çâlmakta pek mâhir olân şöhretli hırsızlar
 Edip ümid-i vuslat hepsi âglâr, âh eder, sızlâr
 Meserret vaktidir gel, oyna, dans et, gül, âçıl şâd ol

Sürûrun eylemiştir ehl matbu‘âtı hep harm
 Neşâtında garik neşe olmuştur bütün ‘âlem
 Olup (Fevzî) ye hemdem nûş-ı mey etmez misin bir dem
 Meserret vaktidir gel, oyna, dans et, gül, âçıl şâd ol²⁷⁷

12- ŞARKI

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Söyle ey meb‘ûs adın (Yahyâ) mıdır (Gâlib)midir
 Hangi semtin merdisin sen, hangi meydanın eri
 Pirin, üstâdın ‘aceb mir (‘Ali Sâib) midir
 Bir gazâ ettin ki hayran eyledin (İskender)i

Eyleyip mecliste sel tığ dehâş zebân
 Ol kadar şöhret kazandın, ol kadar aldın ki şân
 Hep sahn sencân ‘âlem cem‘ olup artık hemân
 Yazsalar vâsfında yüz bin dâstân vardır yeri

Kılmâyıp ısgâ kelâm(Eşref)in (Rûşen)i
 Ehl-i matbu‘âtı gösterdin bu mülkün düşman
 Öyle medh ettin ki istibdâdı bî pervâ, seni
 Dinleyenler sândılar (‘Abdülhamid)in yâveri

Serteser teshir ü zabt ettin kalıp milleti
 Kimseler yâd eylemez ârtık (cemâl)ü(tal‘at)i
 Kal‘ edip âhir berûc bendir hayreti
 Lâl ü giryân eyledin mesfûr olân şebhenderi

Âsumân titrer, zemin titrer binersen atına
 Reşk eder-sâğ olsa-dârâ haşmet ü dâratına
 Dense bundan böyle lâyıktır efendim zâtına
 Şehlûndân zamânın pişvâyı ekberi

Nâm meşhûrun bugün gezmektedir efvâhda
 Korkusundan hep kalem erbâbı âh ü vâhda
 Dehre gelseydin eğer vakt resul illallahda
 Şübhesiz haydar değil sen feth ederdin (hayberi)²⁷⁸

²⁷⁷ Akbaba, no:129, s.1,(28 Şubat 1340)

²⁷⁸ Akbaba, no:123, s.2

13- ŞARKI

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kand-i lebden bezl ü ikrâm etmenin hengâmıdır
 Ey hilâl ebrû gelin zira şeker bayramıdır
 Tatlı sohbetler edip zevk eylemek eyyâmıdır
 Ey hilâl ebrû gelin zira şeker bayramıdır

Bekliyordum ben bu rûşen rûz-ı bir aydan beri
 Şimdi artık ahz edip kılsam tenâvül var yeri
 Bûse-i ruhsar gülreng ü halâvat-perveri
 Ey hilâl ebrû gelin zira şeker bayramıdır

'Âşığın hiç sormuyorsun aç mıdır ya tok mudur
 Sende asla söyle insâf u mürüvvet yok mudur
 Gerdeninden rahatul-hulkûm alırsam çok mudur
 Ey hilâl ebrû gelin zira şeker bayramıdır

Nûş-i sahbâ et, süzülün 'işve-peymâ gözlerin
 Târ olup kâküllerin, yer yer kızarsın yüzlerin
 Gûşu telziz eylesin nûşîn ü şîrîn sözlerin
 Ey hilâl ebrû gelin zira şeker bayramıdır

Gel gül-âsâ gül açıl tenşid-bezm et subh u şâm
 Sîne-i gamm-gîne dolsun muttasıl eşvâk-ı tam
 Eylemek lâyıık değil (Fevzî) yi artık telh-gâm
 Ey hilâl ebrû gelin zira şeker bayramıdır²⁷⁹

14- TASVİR-İ CÂNÂN

Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün

Şu cihânda sevgilimin bugün,
 Ne şabihi vâr, ne misâli var!
 Onâ 'âşık ehl-i cihân bütün,
 O kadar kemâl cemâli var!

Fakat ehl-i dillere dâimâ,
 Bükerek dudak savuşur gider
 Olup en deneylere rû güşâ,
 Nice mendeburları şâd eder!

²⁷⁹ P., no:118, s.1 (14 Nisan 1926)

Ne figân tanır, ne enîn ü âh,
 Ne vefâ bilir, ne de merhamet!
 Hele etmeyip bana hiç negâh,
 Kaçınır görünce cihet cihet!

Yine hasretiyle o postâln,
 Mütemudiyen bu şeb ağladım!
 Oturup kenarına mangalın,
 Maşasıyla bağrımı dağladım!

Müteessir olmadı zerrece,
 Dil bî mürüvveti zâlimin!
 Sâni verme veznî bunun (hece):
 Mütefâ‘ilün, Mütefâ‘ilün, !!

Onu «ismi söyle nedir » diye,
 Ne sorup durursun â mânkâfâ!
 Biliyor bütün deliler bile:
 «Pârâ» dır pârâ, pârâdır pârâ!!²⁸⁰

15- GAYR FE‘ÂLLERİN ŞARKISI

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Bir günüm yoktur ki derd ü gamla sînem dolmasın
 Dâinânın korkusundan renk revim solmasın
 Kârım olmuştur bugün şeb-i tâ seher feryâd ü âh
 Gözlerim görmektedir dünyayı sertâser siyah

Hayli yıldır hizmet etmişken bu mülk ü millete
 Can ü ten hasret çeker her lahza havâb ü rahata
 Farkı yoktur dîde-i giryânının bir çeşmeden
 İhtiyar oldum felakat bundadır pek genç iken

İltifat eyler iken yerden temennâlarla dün
 Şimdi cânânımda benden yüz çevirmiş büsbütün
 Çok zamandır geçtiğim yok cânib-i meyhâneden
 Eyleyip yüz bin kovdular dün hâneden

Meyve-i ârâmı dest-i fakr ü nükbet yolmasın
 Kimseler ‘âlemde yâ Râb gayrı fa‘al olmasın
 Eylemez bir kere bânû-yı sürûr artık negâh
 Kimseler ‘âlemde yâ Râb gayrı fa‘al olmasın

²⁸⁰ Aydede, no:28, s.2,(6 Nisan 1338-1922);Akbaba, no:254, s.1(11 Mayıs 1341)

Attılar en sonra bir girdâb-ı mahrumiyete
 Kimseler ‘âlemde yâ Râb gayrı fa‘al olmasın
 Fart âh ü nâleden bir nâle dönmüştür beden
 Kimseler ‘âlemde yâ Râb gayrı fa‘al olmasın

Hatırım sormaz gelip bir kere ihvânım bugün
 Kimseler ‘âlemde yâ Râb gayrı fa‘al olmasın
 Rûz ü şeb yanmak ta‘lim eylerim pervâneneden
 Kimseler ‘âlemde yâ Râb gayrı fa‘al olmasın²⁸¹

16- 15. YIL İÇİN CUMHURİYET ŞARKISI

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fa‘lün

Doğduğun günde senin doğdu ilim fen san’at
 Doğduğun günde senin öldü cehâlet zulmet
 Doğduğun günde senin nihân oldu nazardan zillet
 Yaşa binler yaşa ey sevgili cumhuriyet
 Buldu sâyende senin izz ü saâdet millet

Doğduğundan beridir her günümüz bir bayram
 Bilmiyor şimdi gönüller ne dertler ne de âlâm
 Sana binlerce muhabbet sana binlerce selam
 Ebediyen yaşa ey sevgili cumhuriyet
 Buldu sâyende senin izz ü saâdet millet

Sığdırıp on beş asırlık işi on beş yıla biz
 Çıktık âfâk-ı terakkiye bugün velvelsiz
 Seni tebcîl ederek şâm u seher şöyle deriz
 Yaşa binler yaşa ey sevgili cumhuriyet
 Buldu sâyende senin izz ü saâdet millet

Yok iken zerre kadcılık bile ümmîd-i necat
 Cism-i bîmârına verdin vatanın taze hayat
 Za‘fi imha ederek kudreti ettin isbat
 Ebediyen yaşa ey sevgili cumhuriyet
 Buldu sâyende senin izz ü saâdet millet

Tab‘-ı feyyâzın ile gezmede göklerde hilal
 Onu seyreyleyerek mihr ile mâh olmadı lâl
 Bu ne rif‘at ne teâlî ne tefeyyüz ne Kemal
 Yaşa binler yaşa ey sevgili cumhuriyet
 Buldu sâyende senin izz ü saâdet millet²⁸²

²⁸¹ Z.A., no:11, s.1,(15 Şubat 1339)

²⁸² Ercan, a.g.e. s.337-338

3.1.3.2 MURABBA

İKRRAR

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Açıkken yol bugün yerden havadan
Niçin bol bol şeker gelmez Cava'dan
Neden düştüm cüdâ her bir mevâdan
Kadayıftan reçelden baklavadan

Bu söz ağzımda kâşkûlümle her gâh
Dolaştım hû deyû dergâh dergâh
Sıcak bir çorba nûş etmeksizin âh
Kovulduk muttasıl her mültecâdan

Aba yok post yok mum yok fener yok
Nacak yok tîğ yok şiş yok teber yok
Pabuç yok sikke yok ney yok kemer yok
Felek dûr etti hatta bir asâdan

O yerler işte Berlin işte Peşte
Bugün ser-tâ-be-ser her keşmekeşte
O yerlerden gelen bir yolcu işte
Bana benzerdi noksân- ı gıdadan

Olaydım şimdi ben bir parça zinde
Giderdim mutlaka iklim-i Hind'e
İmâret çok diyorlar orda rinde
Ne hoş şeydir yemek bâd u havâdan

O yerler âh o yerlerdeymiş in'am
Sunarlarmış demâdem câm-ı gülfâm
Gideydim bir çıkıp bir okka her şâm
Açardım şûbeler dâr-üş-şifâdan²⁸³

Yahya Kemal aslına mutâbıktır.

²⁸³ Aydede, no:20, s.3 (9 Mart 1922)

3.1.3.3 TERKÎB-İ BENTLER

1- TERKÎB-i BENTTEN:

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Sâki yine örtülmededir havâb eyle dide
Mey ver de ser âgâz edelim küft veşnîde
- 2 Lâkin hazer et (Fâlih)e seng atmaya gelmez
Dövmekte! Yamandır hele hiç uymâ (Velîd)e
- 3 Artık sataşıp durmâ (Emîrî) yerde zîrâ
Bir kızdı mı, neşr eyler aleyhinde (Ceride)
- 4 Bilmez misin olca neler yaptı (fevad)e
Hakkında yâzıp hayli makâlât-ı şedîde
- 5 Duydum ki bugünlerde fakat terziye vermiş
Nazar eylermiş bir de senâsende kaside
- 6 Her lahza tutâr çâtmâ direm herkese lakin
Bir türlü merâm ânîlâtamâm gelen 'anîde
- 7 Almış yürümüş destine fânûs hecûm
Bir ferd olâmâz (mumcu') devrâne reşide
- 8 Kar'ilere her gün iki üç beyit ider ihdâ
Vardır yed tolâsı lisân-ı el'arabiyyede
- 9 Gitmez mi 'aceb (Mısır)a oturdukça bu yerde
Gelmekte semen kâlbe menlâyı sa'de
- 10 Gelmez mi bugün şehri (Sitânbula)a da ârtık
(Câmî) bana bir telgrâf etsem mi keşîde
- 11 Artık unutulmakta bugün (hâlîde) nâme
Hakka ki tefrid ediyor şimdi (mefîde)
- 12 Şıhm, bugün efkârını tuhid eyle meşgûl
Yok bâktığı aslâ yine (dergah)a, merîde
- 13 Çoktan beri elfâz eyle tarağındı, bugünler
Ma'nâya da küsmüş edebiyât-ı cedide

- 14 Ben şâştım işittikte hemân, sen dahi gel şâş
(Hâşim) ser (Ya‘kub)a demiş bir koca hâşhâş²⁸⁴

2- **TERKÎB-İ BENTTEN:**

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Bir bâğa yolum düştü ki nüzhetten eser yok
Bir menzile irdim ki nezâfetten eser yok
- 2 Allaha emânet ederek kendimi, gezdim
Gördüm ki derûnunda (emânet)ten eser yok
- 3 Güllerde ne bir reng vefâ var, ne de nükhet
Bülbülde de ol ki şetâretten eser yok
- 4 Gördüm geziyor kol kola ağyâr eyle yârı
Bildim ki o âfet de sadâkatten eser yok
- 5 Feryâd eyle dün şâ‘ir tâcir dedi: «artık
Bâzâr muhabbet de ticârette eser yok»
- 6 Sor şüphe edersek giderek çifteci kemâle
Tarlâyı tekâmülde zirâ‘atten eser yok
- 7 Sen bakma nazif olsa da hakkıyla (Nazif)e
Tâhir denilenlere tâhâretten eser yok
- 8 Dermiş çakarım ‘alem kıyâfetten (Emîri)
Heyhât ki şahsında kıyâfetten eser yok
- 9 Kâr etmedi eyvâh bizim koskoca (feryâd)
Ol nâzır mâliyede himmetten eser yok
- 10 Yok bizde bugün taleb kâlâyı ma‘ârif
Zanneleme erbâb faziletten eser yok
- 11 Gayyâ zarurette bugün gâib isemden
Tab'ımda benim kimseye minnetten eser yok
- 12 Üstümdeki (pâlto)ya bâkıp etme melâmet
Sûç bende midir hakkımı vermezse nezâret?²⁸⁵

²⁸⁴ Aydede, no:50, s.1,(22 Haziran 1338-1922)

²⁸⁵ Aydede, no:23, s.3, (20 Mart 1338)

3- TERKÎB-İ BENTTEN:

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Ey cehl mecsim, beni nâdânı mı sanırsın
Kendin gibi keftârı perişân mı sanırsın
- 2 Etmekte bugün yâvelerin 'aczeni esbâb
Sen onları 'irfân ki bir hân mı sanırsın
- 3 «Mef'ûl mefâ'îl mefâ'îl fe'ûl»i
Bir herzeyi vezin etmeğe mizan mı sanırsın
- 4 Mevzûn yâzâbilmek dahi gelmezken elinden
Eş'ârımı vâreste-i ozân mı sanırsın
- 5 Beş kâfiye, on safсата dizmekte hüner mi
Şa'irliği ol müretteb âsân mı sanırsın
- 6 Gör kendini âz çek de birâz çeşmine gehlî
Her çeşmeye bir çeşme-i hayvân mı sanırsın
- 7 Afyon yutarak şahsını bir tutma benimle
Gör kandili hurşid eyle siyan mı sanırsın
- 8 Uçsak da benim ka'beme vâsıl olâmâzsın
Sen şekîyakîn, küfrü de imân mı sanırsın
- 9 Rü'yet ederek kendini dev âynasında
Rüstem mi, İskender mi, Nerimân mı sanırsın
- 10 Gelmez şunu bil kim tolu dizgin cevlâne
İrfân ü edep bâğını ormân mı sanırsın
- 11 Nârgile değil gelen nezâhet gerek elde
İstânbulu mülkün mü safâhân mı sanırsın
- 12 Bin küfr ile dergâh edîbâne girilmez
Kâşâne-i 'uluvvîyeti gülhân mı sanırsın
- 13 İnsanda birâz terbiye lâzımdır â câhil
Şetm etmeye sermâye-i 'irfân mı sanırsın
- 14 Bir tuttu mu gülşenden eder âdemi birbâd
Şâ'irleri bir tıfl debestân mı sanırsın

- 15 Etmek dilemezsen eğer ‘ilân cehâlet
Men ba‘d edebiyât eyle sen eyleme ülfet²⁸⁶

4- TERKÎB-İ BENTTEN:

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

- 1 Gör (Tâhiri)yi kim bende sühandân olayım der
Bir katre iken koskoca ‘amân olayım der
- 2 Ferzâne-i ‘âlem geçinir (ebced)i bilmez
Gülhanda yatar ‘âleme mihmân olayım der
- 3 Destimde iken mihr ma‘layı belâğat
Bak müre Süleymân eyle siyân olayım der
- 4 Bîçâre değilken edebin elfine vâkıf
Serdâr edîbân ü kibârân olayım der
- 5 İnsân bu ‘azîzim edemez hırsını teskîn
Îrâna kaçır, fâtihtürân olayım der
- 6 Gördün ne kadar böyle heyûlâyı cehâlet
İmlâ yazamaz (Nef‘î)devrân olayım der
- 7 Gördün nice bin bu bile tehî dest ü sebkeser
Gömlek bulamaz sahip kaftân olayım der
- 8 Rûyâda görürken o (kapuska) yı tutârda
Bir lahana bulup hâcem (mihrân) olayım der
- 9 Bir okka kemâl almalı karpuzcu bâşından
Her kim ki bu bostânlara derbân olayım der
- 10 Bizler ki hecâ erleriyiz oymağa gelmez
Gafletle uyân mahv ü perîşân olayım der
- 11 Hamamdan akar âb mesfâ-yı selâset
Bir kere için bir dahi nevşân olayım der
- 12 Mevc urmâlı herdem leb şâ‘irde fesâhat
(Nargile) çekiştirmeğe benzer mi bu san‘at?²⁸⁷

²⁸⁶ Aydede, no:47, s.3, (12 Haziran 1338-1922)

²⁸⁷ Aydede, no:17, s. 4,(27 Şubat 1338)

5- **OLUR MU?...**

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Yârab, bu şetâ bahâr olur mu?
Bülbül yine na'mekâr olur mu?
- 2 Hicrânla açık kalan şu destim,
Pîsite-i zülf-ü yâr olur mu?
- 3 Hurşîd-i emel doğar da bir gün,
Mazlum geceler nehâr olur mu?
- 4 Gözler görerek perîyî şalhı
Peymâne kış mesâr olur mu?
- 5 Delilerde de küser huzurûn
Sâkîleri âsakâr olur mu?
- 6 Şâlgâmları bostân devrin
Reşk âver enkenâr olur mu?
- 7 Bahtımda bıkip piyâdelikten
Bilmem ki eşksevâr olur mu?
- 8 İnsâfa gelip şu zâlim esnâf
Vâreste edilen hünerle san'at
- 9 Şâyeste-i nigamla (Lutfî Fikrî)
(Mehrân) ile demkezâr olur mu?
- 10 Medah zamân (Celâl) efendimizde
(Nezhet) bana müsteşâr olur mu?
- 11 Tahsil-i hünerle (mumcu'zâde)
Helvâcıya tablekâr olur mu?
- 12 Finevleri hal-i hazırın da
Âtîde birer cûmâr olur mu?
- 13 Zındıklar için ('Alî Emîrî)
Şıkıl kiş zülfikâr olur mu?
- 14 Ol (Ahmed Emîn) bî nevâda
Câvid bana kisedâr olur mu?

- 15 (Tâhir)de demiş (menem diğer nîst)
Ehliyete inhisâr olur mu?
- 16 Bir şûra zeminde gül biter mi?
Sermâyesiz elde kâr olur mu?
- 17 Ey hâme git (Ercümend) e bir bak
Meyhânedede neşvedâr olur mu?
- 18 (Ya'kub)a ne hoş kaside yazmış
(Hâşim) gibi yâdigâr olur mu?
- 19 Bilmem ki garâbet etmek ibrâz
Sermaye-i iştihâr olur mu?
- 20 Hep eski alır satar bu günler
Fâzıl bana hiç o yâr olur mu?
- 21 Bir kere düşün de vazgeç ey genc
Moskof kızı turkiyâr olur mu?
- 22 Hûb olsa da yerli dilberândan
Onlar gibi şivekâr olur mu?
- 23 Ol şuhı çekip kenâre (Fevzî)
Bir gün yine bahtiyâr olur mu?²⁸⁸

6- GİBİ

Fâ'ilâtün Fa'ilâtün Fa'ilâtün Fa'ilün

- 1 Bir zamanlar ben inat ettim de bir eşek gibi
Tutmadım âlemde bir meslek gidip meslek gibi
- 2 Şimdi bak me'mur olan bilcümle meslektaşımız
Pâyimal olmaktadır sadpare bir çömlek gibi
- 3 Üç beş arşın basma olsun almanın imkânı yok
Kimsenin sırtında bir şey kalmamış gömlek gibi
- 4 Şimdi hep vah vah demektir kâr-ı baş eymezerin
Âdeta gölden cüda düşmüş olan ördek gibi

²⁸⁸ Aydede, no:39, s.4,()

- 5 Koymadık meydana ciddi bir eser korkmaktayız
Ömrümüz geçmektedir lallakla hep, leylek gibi
- 6 Sanma esnaf uslanır ey Lütü Kırdar oğlumuz
Elde bir şey olmadan kırbaç veya deynek gibi
- 7 Hep gelir îmana havfindan bugün vurguncular
Ah eğer bir kere olsun parlasın şimşek gibi
- 8 Ab'a benzer ab'a hasret kaldı İstanbullular
Bari bir ekmek yemiş olaydılar ekmek gibi
- 9 Dostlar kaçmaktadır benden tarafsızım diye
Durma gel sen bari ey âhu ürkek gibi
- 10 Kendin ey (Râsîd) nedir bilmezsin ama kîl ü kâl
Neyleyim hâmen biraz çançan biraz zevzek gibi²⁸⁹

7- TERKÎB-İ BENTTEN:

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Bir kere tûtân mîr (Nihâd)ın kulâğından
Bâş kurtârâmâz gayrı (Nazif)in dââyâğından
- 2 Açtıysa da tekmeyle (Rıza) bâb mezâhı
Mevrûh olarak düştü başından bacağında
- 3 İkbâline bel bağlama (Sâhir!) bu cihânın
(Fâzıl) bile devr oldu bâlinden ü yâğında
- 4 (Suriye) (Cemâl)iyile doyurmuştu (şehâb)
Çıkmâz o zamanın tadı hâlâ damağında
- 5 Bâk (Râsim) nâçâre akıp mâziye hâlâ
Bin hâtıra serd etmede zîbâ sokâğında
- 6 Kış geldi (Kemâl) artık edip lütf ü 'înâyet
Kaldırda da kızgânı ısınsak ocâğında
- 7 (Yahya) lı (Kemâl)in yeki bir beyzası vârmış
Eyvâh geçilmez yine gayed gayed gaydagında

²⁸⁹ Yücebaş, a.g.e. s. 351

- 8 Şişmiş o kâdar burnu bu gün (âydede)ninde
Yok farkı emin ol ki dehlizin çomâğından
- 9 Bağlanmış erenler bağının bâbına (Ya' kub)
Ekl eyler imiş (Nûr Bâbâ)nın ıspanâğından
- 10 Görsem ne zamân (Yûsuf) devrânı (Ziyâ)da
Bahseylemek ister kalemim bâl kâbâğından
- 11 (Hâşim) çekemez (Orhân)ı (Seyfiyi)le beraber
(Orhân)da çeker (göl)deki ördeklere hançer²⁹⁰

8- TERKÎB- i BENTTEN:

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Mey destisi bir elde diğer elde piyâle
Gel başlayalım biz yine hâme cidâle
- 2 Tertîb eyle bir sahr helâl ol emrde
Dünyayı harâm eyleyelim ehl dalâle
- 3 Bir (fiske)vurup enfine (kirpi zamân)ın
Bir dânedede (çimdik) atalım ruy-ı (Kemâl)e
- 4 Hıfz etmeğe yıllarca emânet gibi fehmî
'İllet ne imiş bir sorâlım mîr (Celâl)e
- 5 Ger derse :«emânet bu, hıyânet edemem ben»
Teslim edelim re'sini cellâd ü bâle
- 6 Rü'yâma girip dün gece korkuttu (Emîri)
Artık ben o fertyde lisân etmem imale
- 7 Lakin şunu ondan dilerim subh ü mesâ kim:
Neşr eylesin kendi 'aleyhinde makâle
- 8 (Divrikli)ye ol ki cevâbım yeter ârtık
Vermem metelik bâşlâsa câmi'de suâle
- 9 (Püskülsüz) işittim ki demiş Türk'e minâre
Hattâ develer gülse revâdır bu makâle

²⁹⁰ Aydede, no:11, s.4 (6 Şubat 1338)

- 10 Hicv etmiş iken (gâve)yi ey (âydede) söyle
Attın yine (Rıfki)yi geçen saff-ı ni'âle
- 11 Çıkmış yeni bir (nâşir) dîvan ki bu günler
Kâküleri olmakta sebab kıl ile kâle
- 12 Evvel o (beyaz gölgeler) altında yatarmış
Her gördüğü gülçehreye bir mendil atarmış²⁹¹

9- TAHMÎS

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şehriyâr tab'mın bin belde-i ebâdı vâr
Leşker endişemin pâyânı yok efrâdı vâr
(Tâhir) âsâ kelekimin çok bende-i menkâdı vâr
Bende (Yahyâ)dan füzûn şâ'irlik isti'dâdı vâr
Şâ'ir mâhir ben idim (Yahyâ)nın âncâk âdı vâr
- 2 Şîh durândır, bilir ezlâlîda irşâdıda
Eksik etmez tekyeden rindânı da zihâdıda
Sevmez ammâ lehçe-i i 'câmı da ebrâdıda
Başka bir tarz üzeridir tahriri de inşâdıda
Tarz tahririnden i 'lâ şive-i inşâdı vâr
- 3 Burc âlir vermem bütün ihvâne giderdim kelâh
Derd çok, hem derd yok, giysem tehî, hâlim teba'
Gözlerim görmektedir hurşidi hatta simsiyah
Kanda ol demler ki feryâd eyleyen gönlümdü âh
Şimdi ses gelmez gönülden ma'denin feryâdı vâr
- 4 Ey olân pürsineni rûz u şeb (gîyef)şehbendir
Bizde 'âkıl yok deyip zem etme tali, enverî
Gözlerin görmez mi hiç câmileri, câhidleri
Durmâyıp tevlîd eder dâim siyâset mâderî
Lâ-yuadd evlâdı vâr, ihfâdı vâr, dâmâdı vâr
- 5 Şimdi terk-i hak ve inşâf eyleyenler çoksa da
Nakd istişgâr isrâf eyleyenler çoksa da
Dâima inkâr eslâf eyleyenler çoksa da
İhtiyâr olmuş deyip lâf eyleyenler çoksa da
Pîr ve bernânın cenâb isminde bir istâdı vâr

²⁹¹ Aydede, no:18, s. 2 (2 Mart 1338)

- 6 Gâlibâ tolmuşki sim ü zerle sertâser cibi
Her sabâh eğil eyleyerek on beş tâbâk kazgândiyi
Saldırır etrâfa dâim kükremiş bir fil gibi
Bilmiyor aslâ sehâmımdan peyâmın şâhı
Bil ki bin ok attım ammâ sine-i polâdı vâr
- 7 Öyle külhan vâri küfr ettim bu ‘âdîlik olur
Attığım her şahsa yâlnız fiske yâ çimdik olur
Çünkü ser bâzâne çâtmak ‘âkıbet mehlek olur
(Kirpi)nin ândıkça nâmın tüylerim dimdik olur
Herkesin hakkında zirâ günde bin isnâdı vâr
- 8 (Fevzî yâ) ‘asrındasın gör oğlu sen âyvâz nihâd
Lâz değildir hamsi yer ammâ hemân kış yâz nihâd
Kızmaz asla her zaman dersem de ben haylaz nihad
Havfi yoktur ta'na-i devrâna âldirmâz nihâd
Elde zirâ bî emân bir hâme-i nekâdı vâr²⁹²

10- TERKÎB-İ BENTTEN:

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

- 1 Bir devre yetiştin ki safâ dîdesi hardır
Mihnetkeşi erbâb kemâl, ehl-i hünerdir
- 2 Bitlerle demâdem kumâr oynâr fık râsı
Zenginlerinin sabh ü mesâ kâri pûgerdir
- 3 Sûfîleri olmak da muhâbîb eyle hembezm
Zehâdına gencine-i meyhâne makdır
- 4 Kim neşr edecek dînî şu dinsizlere bilemem
‘Âlemlerinin gâye-i âmâlîde cerdir
- 5 Şâ‘irlerinin giyesi boş, yâzdığı loşdur
Üstâd siyâsetleri mahrûm besardır
- 6 Yüz binlere mâlik mütemevvileri vâr kîm
Bâdiyi te‘âlisi yâ bulgur yâ ciğerdir
- 7 Milyon çalarak keyfe bakar kâtib ‘adli
Me'murları vâdiyi zaruret de hederdir

²⁹² Aydede, no:71, s. 2 (4 Eylül 1338-1922)

- 8 Ahmaklarının rûz u şeb ekl ettiği bâl, yâg
Ahmaklarının rûz u şeb anla ettiği bâl, yâg
- 9 Nesvânı sokaklarda ter emvâ-yı gibi her gün
‘Âkıllarının içtiği zehrâb kederdir
- 10 Erkekleri vâr kim beğenilmek emeliyle
Telvîn râh etmekte kâdından da beterdir
- 11 Bir lokmaya bin tâklâ âtân binleri vardır
«Beyler!» gibi demler süren (eşhâb semer)dir
- 12 Yâr bi bu neket şebinin nerde nehârî?
Olmâz mı hazân mevsiminin bir de nehârî?²⁹³

11- TERKÎB-İ BENTTEN:

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Kanbûr feleğin devrine, devrânına hem yuf
Eşvâkına yuf, şulet ihzânına hem yuf
- 2 İmânını gevretti şu halkın nice yıldır
İnsâfına yuf, zulmüne, ‘idvânına hem yuf
- 3 Emyid vefâ eyleyenin ol kâkâvandan
Ez‘ânına yuf, ‘aklına, ‘irfânına hem yuf
- 4 Mâdemki yuf sa‘id eyle nahsında bekâ hiç
Giryânına yuf, şâdına, handânına hem yuf
- 5 Bir köprü fişinden bile dûr eyledi destim
Cezdânına yuf, servet ü sâmânına hem yuf
- 6 Ben yarama merhem aramam öyle dünyadan
Lokmânına yuf derdine dermânına hem yuf
- 7 Havrânı da galmânı da hep kendinin olsun
Cânânına yuf, vaslına hicrânına hem yuf
- 8 Almakta bugün kahr eyle dün verdiği şey‘î
En‘âmına yuf, lutfuna ihsânına hem yuf

²⁹³ Aydede, no:14, s.3,(16 Şubat 1338)

- 9 Bâş ekmem onun tıg-ı cefâ kârine aslâ
Sehpâsına menfâsına zindânına hem yuf
- 10 Kâmilleri siyân eyle nâkışları târtâr
Mevzununa mizânına o zânına hem yuf
- 11 Yuf benden onun zalimine yerden göğe dek yuf
Tıgyânına isyânına tufânına hem yuf
- 12 Olmâm o fer u mâyeden ölsemde meded havah
Bir düşmana bağlar mı gönül merd-i dil âgâh?²⁹⁴

12- BİR TERKİB-İ BENTTEN:

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Sâki getir ol yüz senelik eski şarâbı
Mutrib hele gel senden akord eyle rübâbı
- 2 Şeb tâ be-seher nûş eyle tezyîdi günâh et
Sofulara, zâhidlere terk eyle sevâbı
- 3 Hâvyâr gibi âlâ mezemiz yok bizim ama
Elbet buluruz bir iki kestâne kebâbı
- 4 Mâdemki bugün kimseye ikna edemez hiç
At bir yana şâ'irliği, dîvânı, kitâbı
- 5 'Arsızlığı kâr eyleye gör rahat ârarsak
Dânler eğer yoksa fütûr eyleme bâbı
- 6 Bir zerre hâlel virme sâkın keyfine zevk et
Bâkkalı da, kasâbı da hep kesse hesâbı
- 7 Fessiz bırakıp gördü ki her kâmil-i devrân
Her an örüyor başına bin türlü çorabı
- 8 Cahilleri iş'âd idiyor üç refâha
Eşeklere nûş ittiriyor buzlu hoşâbı
- 9 Vîrân ola gelmiş gidecektir yine böyle
Aldırma, bırak hâline dünyâ-yı harâbı

²⁹⁴ Aydede, no:20, s.1,(9 Mart 1338-1922)

- 10 Hep bâdededir can ile cânân dediğin iç
Bir kere gelir ‘âleme insân dediğini iç²⁹⁵

13- TERKÎB-İ BENTTEN

Mef’ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Ümid vefâ etme sâkîn rus güzelinden
Ölsen dahi bir katre sû nûş etme elinden
- 2 Az kaldı ki bir dânesi i‘dâm ediyordu
Her şeb beni salb eyleyerek ince belinden
- 3 Kurtulmadı destimda kâlân tek metelikte
Ben kurtulabildimse de dâm ôaylinden
- 4 Bir pây âtâr âtmaz dehâ mebnâ-yı visâle
Sarsılmış idi hâne-i kesem temelinden
- 5 O çıktı elimden yâtarak şimdi âyâzda
İnşâd beyit etmedeyim gam gazelinden
- 6 Ben titrek iken câme-i iflâsın içinde
Vâz geçmez o hâin yine sevmek emelinden
- 7 Abdâlca yutuldum haberim vâir iken eyvâh
«Şeytân eyle cûz oynâmâ » êarbel meselinden
- 8 Lakin şunu inkâr edemem, çıksa da cânım
Dilberdi o «fîdyâs » şehrin modelinden
- 9 Bilemem ne kadar hâne harâb etti ki şimdi
Kâşâne kurâr Şişli’de vuslat bedelinden
- 10 Çıksın o «harık» in gözü kim zârımı tuttu
Ondan değil ahz eyledi «hamrâ» otelinden
- 11 Moskof dolâbından edemez nefsin tahlîs
Bir kere geçen «kûy-ı siyâh» [I] nın tünelinden
- 12 Mâdemki şeyâtını hadâ ‘âleme âtmış
Bilmem ne için bir de kadın cinsi yaratmış²⁹⁶
[I]Karaköy

²⁹⁵ Aydede, no:2, s. 2, (Kanun-u Sâni 5 1338);Akbaba, no:492, s.1(29 Ağustos 1927)

²⁹⁶ Aydede, no: 7, s.2(23 Kanun-u sani 1338-1922)

14- TERKÎB-İ BENT:

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Mey destisi bir elde diğ̈er elde piyâle
Gel bâşlâyalım biz yine hâme cidâle
- 2 Tertîp eyle bir sihri hilâl ol Emîrîde
Dünyâyı harâm eyleyelim ehl-i zilâle
- 3 Bir (Fiske) vurup enfine (kirpi-i zamân)ın
Bir dânedede (Çimdik) atâlim ruy-ı (Kemâl)e
- 4 Hıfz etmeye yıllarca emânet gibi fehmi
'İllet ne imiş bir sorâlim mîr (Celâl)e
- 5 Ger derse :«Emânet bu, hıyânet edemem ben»
Teslim edelim re'sini cellâd ü bâle
- 6 Rû'yâma girip dün gece korkuttu (Emîri)
Artık ben o fertude lisân etmem atâle
- 7 Lakin şunu ondan dilerim subh ü mesâkim:
Neşr eylesin kendi 'aleyhinde makâle
- 8 (Divrikli)ye ol ki cevabım yeter artık
Vermem metelik başlasa câmi'ada suâle
- 9 (Püskülsüz) işittim ki demiş Türk'e minâre
Hattâ develer gülse revâdır bu mekâle
- 10 Hicv etmiş iken (Gâve)ye ey (Aydede) söyle
Attık neye (Rıfkı)yi geçen saff-ı ne'âle
- 11 Çıkmış yeni bir (nâşir) dîvan ki bugünler
Kâkülleri olmakta sebeb kıl ile kâle
- 12 Ol o (beyâz gölgeler) altında yatarmış
Her gördüğü gülçehreye bir mendil atarmış²⁹⁷

²⁹⁷ Aydede, no:18, s.2(3 Mart 1338-1922)

15- OLMUŞUM

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Var iken bin türlü meslek âdetâ kûr olmuşum
Râhat eyler zannedip tutmuş ta me'mûr olmuşum
- 2 Deste bir mir 'at alıp baktım ağarmış saçlarım
Ömrümün fasl-ı bahârında ne kambur olmuşum
- 3 Dün gelip bakkal yakamdan şöyle kavrar kavramaz
Sapsarı kıpkırmızı masmavi mosmor olmuşum
- 4 Dâyinânın korkusundan gündüzün çıkmak muhal
Leyli gözler gözlerim hânemde mahsûr olmuşum
- 5 Öyle bir zarfım ki mazrûfum belâ-yı kâinat
Tâ ezelden derd ü gam mührüyle memhûr olmuşum
- 6 İstikamet gösterip gayrette ifrât eyledim
Bir de baktım mendebur setrinde mestûr olmuşum
- 7 Mültemes kullanmaya aslâ tnezzül etmedim
Başka şeyden sanma ki ben böyle ma'zur olmuşum
- 8 Şimdilik sussam da birgün bomba âsâ patlarım
Çünkü ben yumrukla hak almakta meşhûr olmuşum²⁹⁸

16- YOK ŞİMDİ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bu menzillerde kervan bulmanın imkânı yok şimdi
Soğuk bir kâse ayran bulmanın imkânı yok şimdi
- 2 Sadâkat-pîşe canan bulmanın imkânı yok şimdi
Garazdan sâlim insan bulmanın imkânı yok şimdi
- 3 Görürler müstahak her çevre efrâd-ı ahâliyi
Muvafıklarda vicdan bulmanın imkânı yok şimdi
- 4 Suratlar simsiyah olmuş, kızarmaktan müberrâdır
(Cebîn-i pâk-ü rahşan) bulmanın imkânı yok şimdi

²⁹⁸ Ercan, a.g.e. s.341

- 5 Etekler bûs edilmekten serâpa salyalanmıştır
Temiz bir tane dâman bulmanın imkânı yok şimdi
- 6 Tamamen yurdu lâyüfhemler etmişlerdir istilâ
Beş on erbâb-ı iz'an bulmanın imkânı yok şimdi
- 7 Bakanlar zevke dalmışlar, müdirân hâb-ı gaflette
Şikâyet dinler erkan bulmanın imkânı yok şimdi
- 8 Dirîgaa! Ta esasından bozulmuştur bugün âlem
Nizâm-ı dehre imkân bulmanın imkânı yok şimdi
- 9 Adem âbâda dönmüş memleket, eyvâhlar olsun
Tehî ev ya apartman bulmanın imkânı yok şimdi
- 10 Geçim derdiyle herkes tatlı canından usanmıştır
Velev bir şahs-ı handan bulmanın imkânı yok şimdi
- 11 Bugün yüz binle oynar çerçidir zannettiğin tâcir
Beş on binlik bezirgân bulmanın imkânı yok şimdi
- 12 Ne alsan mutlaka eksik çıkar tartınca hânende
Yazık bir doğru mîzan bulmanın imkânı yok şimdi
- 13 Hemen herkes tarîk-i istikâmetten uzaklaşmış
Külâh etmez Müslüman bulmanın imkânı yok şimdi
- 14 Emin ol, arkadaş, bir hayli meydan var bu illerde
Fakat bir tek küheylan bulmanın imkânı yok şimdi
- 15 Sakın bir kimseden – bir nebze olsun- sen hulûs umma
Hakikat-perver ihvân bulmanın imkânı yok şimdi
- 16 Nazir-i şûrezâr olmuş edep gülzârı vâhayfâ
Tecemmû' gah-ı irfan bulmanın imkânı yok şimdi
- 17 Var ama hayli pars, kaplan, çakal, şempâze, kurt, tilki
Bu ormanlarda aslan bulmanın imkânı yok şimdi
- 18 Ne zannettin, behey câhil behey gâfil bu (Râsîd) la,
Boy ölçer bir suhandan bulmanın imkânı yok şimdi²⁹⁹

²⁹⁹ Sarısoy, a.g.e., s.201-202

3.1.4. NAZİRELER

1- NAZİRE

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Yoktur bu sanemhânedeyârîni eşi tektir
Ruhsâr-ı gül âsâ, teni hemtâ-yı petektir
- 2 Bir gonca-i nev handeye benzer gam tengî
Güftârı şekerpeş, lebi mânend-i çilektir
- 3 Müjgânı siyah öyle ki semûre meşâbe
Giysû-yı dilârası dahi mesel ipektir
- 4 Parmak ısırp hayret vâferle görenler
Derler ki bu âfet ya peridir ya melektir
- 5 «Semtin nere, ismin nedir ey gül?» sordum:
İsmim de (Bebektir) dedi, semtimde (Bebektir)
- 6 Yok hüsnüne asla diyecek zerre söz ama
Bilsek ne cefâgar ne vefâsız ne dönektir
- 7 Ebrûları kavsından o siyâd delik hep
Fırlattığı nâveklerin amacı bu rektir
- 8 Kim koklasa bir kere düşer hâk helâki
Dersem ona pek layık olur şimdi çiçektir
- 9 O rûbe felek eyledi kim sîne mi göz göz
Baktıkça hatıra gelen kalburla elekti
- 10 Sırtımda bugün ne ceket kaldı ne gömlek
Bir satmadığım var ise mintanla yelectir
- 11 Bir lokma için herkese yaltaklayan insan
İnsan değil, ancak benim 'andemde köpektir
- 12 Bir hâlete düşmüş ki bugün şehr-i istânbul
Ekl ettiğim sâkinlerinin nân köpektir
- 13 'Âlemlerinin batnı tehî, mi'desi boşdur
Şâ'irlerinin sözleri mahrum nemektir
- 14 'Âşıkları binâne-i kanun-ı muhabbet
Dilberlerinin tab'ı da hem renk felectir

- 15 Pâlûde yiyor sabh ü mesâ ehl-i riyâsı
Hakgevlerinin kısmeti hem vara kötüktir
- 16 Tayyâre-i fikrimle bugün hemîr olupta
Tâ ‘arşa çıkan (zümrüdü‘ankâ) (gülbin)dir
- 17 Hecû etmek için ‘asrımızın halini ancak
(Fevzî) gibi bir şâ‘ir-i âzâde gerektir
- 18 Fahr eylerim elbette bu hakkımdır bu efendi
Zîra kalemim mektep ‘irfâne direktir³⁰⁰

2- NAZİRE

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ ‘lün

- 1 El‘amân ol gamze-i gammâz bî inbâzdan
Fârîg olmaz bir zaman şerh mâli nazdan
- 2 Lezzet encâm meydan olsun ey vâ‘z habîr
Haşre dek bahs eylemezsen telhî âgâzdan
- 3 Meyl çerkeb riyâ eyler, dururken âb nâb
Bence asla farkı yoktur zâhidin bir kazdan
- 4 Durmayıp ben ba‘d artık tıbl ü sernâ çalmalı
Anlamazmış anladım ol «fil kulaklım» sazdan
- 5 Görmemişim (Hâşim)in eş‘ârı bî ma‘nasını
Biltesâdüf görürdüm akşam farkı yok elgâzdan
- 6 Hey ne hâlettir ilâhi (karga-i âhir zaman)
Çıktı baskın ‘âkıbet murg-ı hezâr âvâzdan
- 7 Sen ne uslanmaz, fütûr etmez adamsın (Câhid)
Bıkmadın asla reh-i kavgada terk-i tâzdan
- 8 Dembedem zehr helâhel neşr eden ol hâmeki
Beş beter dersem becâdır ‘akrep ahvâzdan
- 9 ‘Âkıbet çattık (Rızanur) safâ ma‘tetede
Suç mu mey içmek kef sâkî hatırsâzdan

³⁰⁰ Z.A., no:148, s.2,();Akbaba, no:457, s.1(25 Nisan 1927)

- 10 Top tüfekten havfi yoktur kalbin ama âh pek
Korkarım kasabadan, bakkaldan, habâzdan
- 11 Şüphesiz söyler yalan ben ihtirâz ettim diyen
(Fâlih) tınâzdan,(Ya‘kup) harf endâzdan
- 12 Uçmayıp bir türlü bâzgülgüm alçaklarda âh
Göklerin fevkinde zevk almaktadır pervâzdan
- 13 Havâbgâh yarın (Fevzî) bu avazın bu şeb
Koptu fevvâre-i nâzân gibi şehnâzdan³⁰¹

3- NAZİRE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Sâki hele sun ol mey pür renk ü cilâdan
Devrez nice demden beridir çünkü safâdan
- 2 Artık yetişir eylediğin nâz ü eziyet
Bilmem ki ne zevk almadasın cevr ü cefâdan
- 3 Bir sevr kadın hasreti nâl eyledi cismi
Yok farkı bugün kametimin dal dutâdan
- 4 Etmezdi o hâin bu kadar kadrini mezdâd
Olsaydı eger zerre kadar havfi hüdâdan
- 5 Bıktım da nihayet sana küfr eylemeden ben
Sen bıkmadın ey kahbe felek zülm vâzâdan
- 6 Bir devr geç endişeden geldin ki cihâna
Te‘dâd edilir ehl hamâkat ‘irfâdan
- 7 Ta haşre kadar kârın olur girye bu yerde
Mevcÿt ise bir behren eger ‘akl ü zekâdan
- 8 Ey mîr (safâ) kim de ya suç sen de değil de
Erbâb-ı hüner beş beter olduysa kedâdan
- 9 Sulh oldu salah olmadı yarab bu ne hâlet
Artık bize hiç yok mu rehâ kaht ü galâdan

³⁰¹ Z.A., no:22, s.4,(26 Mart 1339)

- 10 Bir kalpak edinsem paralansam şu günler
Kurtulsa başım gayrı şu püsküllü belâdan
- 11 Meyl etmez idim ey (hanım) elbet haraşuya
Olsaydı sen de eser mehr ü vefâdan
- 12 « Her kim ki arar bûyî vefâ tab‘ nesâda»
Benzer ona kim devlet umar zıll-ı hemâdan
- 13 Mâdemki tanburunu kullanmada telsiz
‘Ad eylemem (Fâzıl)ı artık şa‘râdan
- 14 Ol mertebe ta‘rizler eder kim
Yok farkı (tanîn)in denilir şimdi (debâ)dan
- 15 Bir tane içip anla nedir ‘âlem-i ‘işret
Zâhif hele vaz geç de o beyhude de‘âdan
- 16 Gelmez mi ‘acep (Ankara)dan (Tâhir) hacı
Bir saz hecâ ahz eyle (Gökalp Ziyâ)dan
- 17 Her gördüğü nesvâna çatıp pudralı bekler
Gittikçe tecerrüt ediyor ‘âr ü hayâdan
- 18 Göster bana havf eylemeyen varsa cihândan
(Fevzî) denilen padişah-ı Mülk hecâdan³⁰²

4- NAZİRE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Çarhın ki ne lütfunda, ne cevrinde bekâ var
Devrin ki ne şîhında, ne şûhanda hayâ var
- 2 Şâd olma onun lütfüne, cevriyle yetinme
Cevrinde ne gam, gussa, ne lütfünde safâ var
- 3 Yaklaşmaya gör şîhına, şuhandan uzak ol
Şîhında riyâ safsata, şûhanda cefâ var
- 4 Billah bugün hâsıda bir, ‘âmeyde biridir
Bir zerre ne hâsında, ne ‘âmende vefâ var

³⁰²Z.A., no:67, s.2,(30 Ağustos 1339)

- 5 Zan eyleme, pigûle-i câhende der ârâm
Gel gör ki bugün onda da bin dert ü belâ var
- 6 Bir şey koymadık evde satıp savmadık el‘ân
Matbahta ne bir tane kazan var ne tava var
- 7 Kış geldi, soğuk başladı, kar yağdı da hala
Pâyımda ne lastik, ne de arkamda ‘ibâ var
- 8 «Ferdâ elemin çekme, mey iç, bak reh yâre
Zira sana ferdâda dahi va‘dlikâ var»
- 9 Naz eyle gel ey gül-i ra‘nâ ki sanıpta
Gönlümde benim eski hûs, eski hevâ var
- 10 Bir hayli zaman medrese-i ‘âlemi gezdim
Gördüm ki ne zidende, ne ‘ömründe kâfâ var
- 11 Aldırma sakın anlamayan varsa dilinden
Dünya bu, azizim, nice hayvan dûya var
- 12 ‘Asr içre ne (Hâmid) gibi bir şâ‘ir-i yektâ
Mânende-i (Yahya) ne de bir yâve-serâ var
- 13 Ey herze vekîl, ‘arsa-i hicâda gezinme
Kim orda bu (Fevzî) denilen merd hecâ var
- 14 Sâkî, bedeh ân câm ki mecrâ-yı serûrest
Vân bâde ki bâdi-yi mebâhât vagrûrest³⁰³

5- NAZİRE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

[Üstâd fetânet perver fâzıl dirâyât göster (‘Ali Emîrî) Efendinin yirmi beş yaşında bir nevreste-i edeb iken nazm eyledikleri âteşin bir gazelleri bu kere intişâr iden «târih ve edebiyât» mecmu‘asında manzurum olmuştu. Dün Fâtihde kâin (Millet Kütüphânesi) önünden geçerken meşârâileyhin kemâl vücud ve istigrâk eyle bir müsveddeyi tebyiz etmekte olduklarını gördüm. Yavaşça başımı pencereden içeri uzatarak ‘alal‘acele istinsâhane muvaffak olduğum bu yeni şâh eserin yirmi beş yaşında yazılmış olân mezkûr gazele yetmiş yaşında yapılmış rengin bir nazire olduğunu ba‘delmütâla‘ anladım]

- 1 İhlâfıma dur eyleyecek bir hünerim yok
‘Âlemde benim pul kadar olsun değerim yok

³⁰³ Z.A., no:101, s.1,(67 Kanun-u Evvel 1339)

- 2 Sapmakta idim kendimi bir nüsha-i kibri
İşkembe-i kibri imişim hiç haberim yok
- 3 Didem meğer âlûde imiş hırs ü tama‘la bulaşık
İkbâl ü sa‘âdette sanırdım nazarım yok
- 4 Ettimse de gözüm başka hüner ehlini çok mu?
Enfimde benim çünkü mu‘lak fenerim yok
- 5 Yâzdımsa da binlerce gazel kat‘a kaside
Bâdeyi mübâhât olacak bir eserim yok
- 6 Çeşminde tütüp durmadadır efk tefrid
Heyhât ki pervâz edecek bâl ü perm yok
- 7 O kâfa yânâştım şu kütüphâne yüzünden
Zan itmeyiniz şimdi benim sim ü zerm yok
- 8 İ‘dâmını kurdumsa da (Fevzîyi) şehrin
Kat‘ eyleyecek re‘sinî tığ ü tebrem yok
- 9 Havf ettiğim ol hâin bed çehredir âncâk
Vallâh benim başkalarından hazrım yok
- 10 Cenîn eylerim o (kıblelizâde)yle çok ama
Sad hayfâ ki meydanda ufak bir zaferim yok
- 11 Elkaşa benim şimdi mecâninin Emîrî
Dersem yeri vâ: Vâdiyi ez‘ânda yerim yok³⁰⁴
‘Ali Emîrî

6- NAZİRE
-YAHYA KEMAL’İN «Mâhurdan» Gazeline-

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bir zamânlar bende âhular vururdum dûrdan
Şimdi dört çeşmim vâ âhular ama beterim bir kûrdan
- 2 Muttasıl teşdîd edip durmaktadır âlâmını,
Dehr dûn bilmem ne ister hâtır-ı meksûrdan
- 3 Yâd mâzı, havf-ı âtî aalâtır her ân beni
Çeşmimiñ bir farkı yokdur (çeşme-i horhor)dan

³⁰⁴ Aydede, no:72, s. 4 (7 Eylül 1338-1922)

- 4 Farz-ı ‘ayn olmâz mı tebdil-i diyâr itmek baña
Añlayân yok, zevk âlân yok çâldiâm tanburdan
- 5 Beynimiz üstünde herkes şimdi zurnâ çâlmâda
Söyle ey (dâniş) niçün bahâ eyledüñ (şeypûr)dan
- 6 Bir siyâsiyim ben âncâk, (hamid) itmiş hüsn-i zan
Anlarım zan eylemiş manzumedan, menâurdan
- 7 Eyle insâf ey (Nazif) Allah için bir suç mudur?
Anlamazsam mâviden, âldan, yeşilden, mordan
- 8 Tâ kıyâmet fâlih olmâz, kat‘ı ümmîd eylesün
Dinleyen bir nağme (Fâlih Rıfkı) maâurdan
- 9 Böyle milletten nâşıl ârtık ben iz‘ân beklerem
Hayr umâr hâlâ (Hüseyn Câhid) meşurdan
- 10 Sayd-ı mâhî eylemekdir kâr‘î bahr-ı fitnede
Gel de hadmet bekle (Yûnus Nâdiyi) meyhûrdan
- 11 Fikr idek bir (i‘rac İsmâ‘il Hakkı) devrinî
Âz mı zâlim itmişdir ol hain topâl (Timûr)dan
- 12 İğnenin çeşminden emrâr eyler onlar mânidâyı
Şöyle dursun bulgur, on geçmez bizim kâlburdan
- 13 İtilâfiyyun âyıklârken pirincin taşını
Gör ne şidâdı binâlar yâptılar bulâurdan
- 14 Hakkımız yok kimseden da‘vâya hep belb zenburdan
Çünkü yoktur fırkamız bir can belb zenburdan
- 15 Bindir ‘ukbâya mesfûr itme yârab cânımı
İntikâm aldirmeden (şehbender mesfûr)dan³⁰⁵

Aslına mutâbıktır
Ali Kemâl

7- SİS NAZİRESİNİN MÂB‘ADİ

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

³⁰⁵ Aydede, no:26, s.4,(30 Mart 1338)

- 1 Ey ben gibi bivâye tehi kise olanlar
Hicran ile her lahza sararanlar solanlar
- 2 Ey bir papelin uğruna bin takla atanlar
Ey evdeki eşyayı tamamiyle satanlar
- 3 Yerlerdeki ey sâkin ü sâkid yatan ecdad
Bir kere bakın şimdi neler çekmede ahfad
- 4 Dayinleri gördükçe dolaşmakta sokaklar
Rüyada bugün her biri bir lokma sayıklar
- 5 Ey belde eyâ masdar-ı enva‘ı belaya
Ey lâne-i nekbet ey olan kasvete me‘va
- 6 Tevlid eden ey bir sürü medyun u mürehhin
Ey her yeri bir çıplağa bir yoksula mevtın
- 7 ‘‘ Gamdide ocaklar ki meraretle somurtmuş
Yıllarca zamandan beri tütme ne unutmuş’’
- 8 Ey servet ü sâman ey eden bizleri her an
Sevda-yı cemaliyle perişan ü pür efgan
- 9 Ey ruh-ı cefâ pişe eyâ hain-i mutlak
Aguş-ı sefilânda yatan ey koca ahmak
- 10 Ey hâlik-i sim ü zehep ey kadı-i hacat
Kâfi mi değil ettiğimiz bunda münacaat
- 11 Ey ilm ü kemâl ey iki merdud-i muhakkar
Ey maye-i fazl u hüner ey gevher-i kemter
- 12 Ey kalbi elem menkabe ey girye-i zehrin
Ey natıka-i kahr u cefâ nazre-i gamkin
- 13 Ey çingare amade duran hemser-i muğber
Ey aç uyuyan körpe çocuklar hele sizler hele sizler
- 14 Def ol yeter ey fakr u zaruret yeter artık
Artık yeter artık artık bu rezalet yeter artık³⁰⁶

³⁰⁶ Z.A., no:64, s.2(20 Ağustos 1339)

8- BİR GÜNÜN SONUNDA ARZU

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Destim kapının halkalarında
Dakk eylerken oldu nümâyân
- 2 Arkamda siyah bir bâbâ hindi
Yok ondaki simâ-yı der hısmân
- 3 Hendek, habeşin kargalarında
Zerin kâlelerden kara kuşalr
- 4 Tekrarını ömrün eder i'lân
Çaylakları seyret ki her akşam
- 5 Bâlâyı sermeden gezer eyler..
Akşam yine akşam yine akşam
- 6 Bir sırma kemerdir suya baksam
Ördeklere altın küpe taksam
- 7 Akşam yine akşam yine akşam
Göllerde bu dem bir kamış olsam³⁰⁷

ÖLMEK

- 1 Ham cism-i şarabın kenarına dek oradan
Oradan düşmek ölmek istiyorum
- 2 Ka'r sahbâyı tâ beş efşâne
Titrek parıltılar yaratan gölde nazlı bir ördek
- 3 İbtidâr ile bece cevlâne
Ham cism-i şarabın kenarına dek oradan
- 4 Oradan düşmek ölmek istiyorum
Ka'r sahbâyı tâ beş efşâne
- 5 Sanki bir çömlek
Gibi diler şûhı arkamdan,
- 6 O dem ki yüz sürerim hâk-i pâk meykedeye
Soğukça bir gecenin hîn irtihâlinde

³⁰⁷ P. No:193,s.2 (12 Kanun-u Sâni 1927)

- 7 Piyâle havâh olurum bir dilenci halinde
O dem ki hazır edip pir mi bizim küfeye
- 8 ‘Anf ü şiddetle « haydi! » der garson o dem!
Ham cism-i şarabın kenarına dek oradan
- 9 Deze âh etmeden ve inlemeden
Ka‘r sahbâya düşmek istiyorum³⁰⁸

9- PİYALE

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Zannetme soğuk nevâle çıktı
Âteş gibi bir ‘‘Piyâle’’ çıktı
- 2 Verdin mi otuz kuruş alırsın
Hayrete garik olur kalırsın
- 3 Ben bilmez idim meğer ki ‘‘Haşim’’
Bir şâ‘ir imiş vücûdu lazım
- 4 Eş‘ârı latîf ü nev-zemindir
Hakka ki sezâ-yı âferîndir
- 5 Şâyestedir ezber etse herkes
Baştanbaşa enfes oğlu enfes
- 6 Bir bir yazayım da gör, neler var
Binlerce içindedir, güher var.³⁰⁹

10- MUKADDİME

Der vasf-i bâde-i inhisâr-

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Mey zannederek dalma hayal
Alkol doludur yutma bunarsın

³⁰⁸ P. No:193,s.2 (12 Kanun-u Sâni 1927)

³⁰⁹ P., no:188 , s.2 (19 Kanun-u Evvel 1926)

- 2 Karşında şu mel'ûn piyâle
Neyzen dahi içmişti bu şeyden
- 3 Olmuştu bu menhûs ile mecnûn
Giymişti şifâhânedede lâle
- 4 Yüz dirhem için kimse emîn ol
Baş kaldıramaz bir daha yerden
- 5 Hasret kalır evlâd u iyâle
Alkol doldur, yutma bunarsın
- 6 Karşında şu mel'ûn piyâle

SONBAHAR

- 1 Bir taraf yonca bir taraf tere
Gel uzan sevgilim benimle yere
- 2 Daha otlar yeşil hazân ise de
Bak nasıl sıcıyor çekirgeler

YARI YOL

- 1 Sıkı dur yan basıp da düşme sakın
Dalların zirvesindeyiz avanak
- 2 Yarı yoldan ziyâde yerden uzak
Yarı yoldan ziyâde mâha yakın³¹⁰

11 - SİS'E NAZİRE

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Her gün sarar etrafımı bir dâ'in-i bârid
Bir melhâme başlar ki demâdem mütezâid
- 2 Mağlûb-u perîşan düşerim hâke nihâyet
Bir gamlı ü dehşetli hacâlet ki şu gözler
- 3 Bir türlü teveccüh edemez kiseye ürker
Zira o tehi sîne-i heyûla dahi her an

³¹⁰ P., no:188 , s.2 (19 Kanun-u Evvel 1926)

- 4 Baktıkça eder kalbimi müstağrak-ı ahzan
Baktıkça verir çeşmime bin girye-i muzlim
- 5 Arz eyleyerek pîşime bir sahn-ı mezâlim
Ey sahn-ı mezâlim evet ey sahne-i تنها
- 6 Ey sahne-i zî dağdağa-i ga‘ile pîmâ
Ey hâilenin hadisenin medh-i kararı
- 7 Ey en acı zehrâbelerin memba‘-ı tarı
Ey lâyuad âlâm ü mihan ye's-i kudûret
- 8 Perverde eden sîne-i menhûsu sefalet
Ey ceblerimin kâr-ı hazininde demadem
- 9 Ölmüş gibi yatmakta olan ecvef-i mudgâm
Ey metelikten de cüda müflis-i ekber
- 10 Rûyunda bütün ekşiliğin dördü hüveydâ
Baktıkça nasıl titremez enzâr-ı temâşâ
- 11 Âlûde-i eşkab açılan gözlere hergün
Çeşmân-ı ‘alilinde ne müthiş görürsün
- 12 Ey vâlid-i gam, ey koca meflûc muhakkar
Ey tek metelikten de cüdâ müflis-i ekber
- 13 Mûhiş evet abar-ı cehennem gibi mûhiş
Te'sir edemez kalbine hiç girye-i nâliş
- 14 İ‘mâl olunurken daha bir dest-i hiyânet
Her nescine katmış nice bin tar-ı zarûret
- 15 Hep fakr ü elem dalgaları örgülerinde
Bir katre-i şâdi de bulunmaz içinde
- 16 Hep cevri ü cefâ zulm u ezâ kahr u eziyet
Yok sende evet zerre kadar behre-i şefkat
- 17 Milyonla barındırdığı ahzan arasında
Bir kâ'ime olsun çıkmaz şâtır u handan
- 18 Def ‘ol yeter ey fakr ü sefâlet yeter artık
Artık yeter artık bu rezalet yeter artık³¹¹

³¹¹ Z.A., no:63, s.2(16 Ağustos 1339)

3.1.5. BAHR-I TAVİLLER

1- DER VASF-I (EMİRİ) Bİ'ADİL

Mısrâ-ı Evvel:

Ey belde-i ma'mûre-i 'irfân u kemâlâtın Emîrî güher ifşehânî âyâ hata-i meşhûre-i feyz ü hünerin pâdişaha zî şeref ü şânı dirâyetli giyâsetli firâsetşi cesâmetli kıyâfetli efendim sanıyordum ki geçenlerde tutup destimi giryân olarak verdiğin ol terziyeden sonra 'aleyhimde benim halt kelâm eylemeden vazgeçeceksin kurarak mustaba-i 'işreti her subh u mesâ zât-ı şerîfimle berâber oturup bâde-i gülfâm içeceksin. Refikâdan birisinden dün işittim ki (kütüphâne-i millet) bütün gün yine hakkımda makâlen kalmem hayli mezemmetlere her türlü melâmetlere ciretle o payansız olan ilmimi 'âlemce melsem ü musaddık bulunan bil cümle meziyâtımı inkâra cesâret ediyormuş ve bu suretle bütün ehl-i hard ehli fetânetçe hatır nâk ü mahavif 'ad edilen bir reh nâlâyıka bir fikr ü te'mil getiriyormuşsun olur şey mi bu ol mertebe tıflâna revş sen gibi bir pir cihân dîdeye şâyeste midir yoksa bugünlerde senin söyle biraz magz serin hasta mı yahut ser nârgüle (Tahir) gibi eşksete midir gel â gözüm dinle sözüm tâ'ib ü müstağfir olup destimi takbil ile men ba'd 'aleyhimde bulunmaktan ebâ kıl ki benim müşre-i te'dîb belâ bağrımı ekl eylemeden kurtularak nâ'il ârâm olabilesin hem efendim ne revâdır ki bugün sen gibi bir sâhib-i 'irfân ile zâtım gibi bir dâhiyi devrân hemeân ceng ü cidâl üzere olup birbirinin canına kast eyleye dursun yetişir şimdiye dek ettiğimiz bunca savaş nezâ' artık edip terk-i 'adâvet gidelim her ikimiz duhter sulhun leb-i şirini bûs eyleyerek kâmet mevzûnunu birlikte der âgûş edelim şevk eyle her bâr!

Mısrâ-ı Sâni:

Sen bir de demişsin ki «o (Fevzi)denilen hâci-i meşhûr-u cihân tam iki yıldan beri hep ilmini irfânını inkâr ile emrâr zaman etmededir attığı her sehm-i sim âlûd hecâ cânıma dek yetmededir » Yuf senin ervâhına bir böyle kelâm etmeye bilmem ki dilin gayrı nasıl varmadadır. Ben o senin gün gibi izhâr-ı bulunan fazl-ı kemâlâtını yâhû nasıl inkâr ederim şâm ü seher vâsf-ı cenâbında hezârân gazel ü vaktime düzüp durmadayım sonra hemân bunları neşr eyleyerek her lahzâ bıyık burmadayım arz edeyim bir ufacık parçada bir kere nazar-ı 'atîf ile haksızlığının mertebe sen anlaya gör [sen ey (Emîrî) zaman-ı mülk fesâhatta emir elemrâsın nükte âmuz kirve belgâ-yı şî'râsın suhan iklimini âşifte eden mert hecâsın yegetâz 'ırsât cidâl ü ceng ü vegâsın reh rezeminde de mâdem er arar şânli fetâsın sana her seng ta'riz atanın başına püsküllü belâsın eb eshâb hükmâm kerâm zarifâsın çemenistân giyâsette bugün bir eşi yok bülbül-ü nâdîde nevâsın der şehvâr fazilet güher nâdire-i 'akl u zekâsın mehtâbân dehâ mâh dirahşân nehâsın edebin mesderisin şâh şehir edbâsın hünerin menba'ısın sürûru bîmesel ü nazir 'ukâlasın yedi kat göklerin üstünde uçar murg hemâsın] Fakat ey bahr-ı fezâ'il şunu best eyleyeyim hatem makâl etmeden ol ki zât-ı semâ pâyeme tespitle bugün bir kara câhil sayılırsın beni gördük de hemen havf ile lertzân olarak hâke düşersin bayılırsın bunu dünya biliyor sen dahi gel eyleme inkâr!³¹²

³¹² Akbaba, no:10, s.3(8 Kanun-u Sâni 1339)

2- BAHİR-I TAVİL

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Katl ü i‘dâmına fermân kazâ sâdır olan gülçehre‘i
 Engûrün o yüzbirleri milyonları aşmış bulunan
 ‘Âşık-ı sâdıkları üftâde-i dîrîn muvafıkları müstağrik
 ‘Ummân telaş ü gam olup cümlesinin benzi
 Solup dilleri envâ‘ meraretle dolup âh ü figân
 Eyleyerek elde kadeh cepte yedek şişe-i hemen yel
 Yaprak pîr-i dil âbâd harâbâta koşup destini dâmânını
 Tekbil ile « Ey mürdür ü inhaş-ı dil mürdevî istâd
 Hararet fenni sine‘i eferde gel ilahi sorsun
 Kerem et lütfü mürvet kıl o ma‘şûka-i mahkûmemizin
 Ahir eyyâm hayatında bu ‘aşâk elem dîdeyi hicranıyla
 İnetme ettikleri feryad-ı nûma ehline dinletme
 Bilirsin ki hemen sulh olur olmaz giderek
 Göksuya ya Beykoza yahut Ada’nın Çamlıca’nın
 Kanlıcanın en güzel en nazire rübâ cihet şuh
 Ve matrâsına ol yâr vefâdar ile cem bezmine ihyâ
 Edecek kırk gece kırk gün ne düğünler yapacaktık
 Ne safalar sürerek dîde‘î dünyaya ne şahane kazıklar
 Kakacaktır ve bu suretle sekiz on senedir
 İttiğimiz cam felaketleri, ekl ettiğimiz lokma-i
 Mihnetleri nisyan ederiz zannediyor yüzdüğümüz
 Celd elem kuyruğu yaklaşmadadır gayrı diyorduk
 Ne hata eylemişiz ah meğer dest kader bizlere bundan
 Daha beter daha kasvetli keder günleri ihzâr
 İle meşgul imiş artık yaşamak doğru mudur?
 Böyle safâ düşmanı dünyada efendim şunu senden
 Yalnız şimdi niyaz etmekte geldik ki o cânâne-i can
 Averimiz terk-i hayat etmeden ol bizi aguş
 Visâlinde harap eylesin kalb-i terap eylesin
 Haydi kuzum fevt-i zaman eyleme kim elde bugün
 Dert günümüz dert gecemiz kaldı deyip ahz
 İcazet ederek cümleten ol duhter bedahterin etrafın
 Alıp vech dilârâsını pür hırs ü heves buseye
 Gark eyledin âh³¹³

³¹³ Z.A., no:29, s.3(19 Nisan 1339)

3- BAHR-I TAVÎL

Mısra-ı evvel: Ey ilim ü kemâl evc-i alâ-perverinin ahter-i şöhretver ü tâbânı. Eyâ vehm ü hayâl ufk-ı cünûn-âverinin çâbü-k-per ü fettânı dirâyetlü kiyasetlü cesâretlü şecâatlü Kemâl'im iki gün evvel işittim ki karîben bu güzel tarlayı terk eyliyerek (Mısır)a gidüp bir iki ay râhat edüp sonra dahi (Londra) nâmında olan belde-i ranâyâ azîmetle gezüp eğlenecek zevk u sofalar sürecekmışsin. Ey şûle-i insâfî sönük ben ki senin âşık-ı dîdâr-ı pür-envâr ü füsûn-kârın olup tâlib-i güftâr-ı safadâr u şeker-bârın olup fasl-ı şitâ mevsim-i germâ demedim mihnet-i bî-had çekerek yâre-i kalb üstüne tuzlarla büberler ekerek başka cemâl ehline bir kerre nigâh eylemedim. Derdimi bir ferde dahi söylemedim Rûze tutup lâhna vü karpuz yemedim. Nâle vü efgân ile dünyâyı şu ak başıma zindân ile giryân u perîşan olarak geh sararup geh solarak vaktimi imrâr ediyor bazı zamânlar dahi bir parçacık olsun elem-i kalbimi def etmek için bâde-i hüsnünden içüp (Bahr-ı Tavîl) in leb-i handânına yan yan gidiyorken tutarak bir de firâk âteş-i sûzânına atmak leb-i şîrîni her an bana mumlarla aratmak ne revâ ey gül-i râna.

Mısra-ı Sâni: Vaz geç bu yavan fikr ü tasavvurdan Efendim o senin cism-i nahîfin eğer ârâmişe muhtâc ise gel bir gece agyâre görünmeksizin İstanbul'u terk eyleyerek (Ankara) râhın turalım. Önce fakat maskat-ı re'sin bulunan (Kangırı) şehrinde kalup bir iki akşam yatalım. Cümle ahibbâ ile bir meclis-i cem akd ile bol bol mey-i safî yutalım. Mideye her subh u mesâ tâze asel rûgan-ı hâlis atalım. Sonra Efendim yine biz her ikimiz (Belde-i maksûde) ye kol kolda beraber gidelim Orda hemen bağlar içinden tutarak bir güzel ev her gece gündüz (Aka Gündüz) gibi (Yûnus) gibi nâdîlere mülhak olarak hem (ineb)in kendini hem kandini hem duhter-i gül-handini sık sık bize davet edelim. Baklavalara yağlı börekler kuzular tâze piliçler yiyelim oh o zaman bak a Kemâl'im bu nehâfetden eser kalmayacak sende hemân benzine kan cismine can kalbine îmân gelecek. Bir de Azîzim şunu bil kim seni bu hâle koyan burda bilâ-fâsıla hep lâhna yemek lâhna yemektir. Önümüz yaz görüyorsun ki bu yıl kış az olup şimdiden âşifte sıcaklar da heman çevre şürû eyledi. İmdi bu havâlarda tutup (Mısır) a azîmet ne demek doğrusu bak bence bu rızvânı cehennemle değışmek gibidir. Hâsılı hiç durma hemân sen bu hevâ vü hevesi terk ile bildir bana ey bülbül-i şeydâ³¹⁴

³¹⁴ Aydede, no:24, s. 3, (23 Mart 1338)

4- BAHR-I TAVÎL

Mısrâ-ı Evvel: Ser-muharrirlerin ey server-i şân-perver ü mümtâzı, münekkitlerin ey mefhar-ı şöhretver ser-bâz u ser-efrâzı olan câhid-i tannâz u hüner-sâzım; emîn ol iki gündün beridir zevk u safâ; neş'e ferah ... sînemde bilâ-fasıla dans etmededir. Fahr u mübâhat ve gurûr erleri her lahza huzûrumda etek bûs ile nâ-kâbil ihsâ reverans etmededir. Ey afacan yavrucuğum, işte bu hâlâte sebep hep senin ol mahkeme-i âliyyeden hükm-i berâ't alıp envâ'-ı sitâyişlere, alkışlara mazhar olarak bâ-şeref ü izz ü sa'âdet yine rahş-ı kalem ü hoş-kadem üstünde bütün sâha-i tenkîdi dolaşman sağa yahud sola tevcîh-i nazar eylemeden herkese zâtım gibi çatman ve sataşmandır. Efendim seni tebrîk ederim ez- dil ü cân ...

Mısrâ-ı Sâni: Kimse inkâr edemez, şimdi hece hittasının her ikimiz müştereken hâkimiyiz, durmayalım leşker-i nazmımla benim, asker-i nesrinle senin, müttefekan biz gidelim, nerde bugün zulm ü riyâ kal'ası mevcûd ile teshîr ile hep ceşşini, serdârını berbâd u perîşân edelim, burcunu, bârûsunu hedm eyleyerek hâk ile yeksân edelim taht-ı esâretteki ebkâr-ı me'âlîyi bütün belde-i hürriyetde îsâl ile şâdân edelim, yalnız ey oğlum, şunu senden dilerim kim, ele binlerce fedakarı ve himmetle geçen sevgili cumhûrumuzun çihre-i gül-rengine yan bakmayasın, bir de sakın basma çürük tahtaya her an müteyakkız bulunup ba'd-ez-în, at bir yana, neşr eyleme, yollarsa eğer bir daha mektûb (Ağa Han) adlı o menhûs-ı adîmü'l-iz'ân.³¹⁵

3.1.6 MESNEVÎ

1- MESNEVÎ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Merhabâ ey mir (Vâsıf) merhabâ
Merhabâ ey merd-i 'ârif merhabâ

Merhabâ ey berk-i 'ilm ü ra'd fen
Merhabâ ey dâhi mu'ciz suhan

Merhabâ ey mecr zehâr kemâl
Merhabâ ey nehar-ı cûşân makâl

Merhabâ ey mir mirân-ı kelâm
Merhabâ ey nukte peymay-ı be-nâm

Merhabâ ey âfitâb ma'rifet
Merhabâ ey âsumân-ı mukadderât

³¹⁵ Akbaba, no: 114, s.1 (Cemaziyelevvel 1342)

Merhabâ ey pertev şem ‘ edep
Merhabâ ey rehrû bâg-ı ereb

Merhabâ ey câles cây (Safâ)
Merhabâ ey hâdim cesr-i cefâ

Mukaddemin her feni tesrir eyledi
Sinelerden ye'si tehcir eyledi

Güldü rûyı ehl-i idrâki zaman
Soldu reng-i çehre-i bî behergân

Etme tasyi‘-i zaman sür atını
Bekliyor meydân-ı ‘irfan zâtını

Çünkü çoktandır bu bir er görmedi
Hasma gâlip bir dilâver görmedi

Her gelen ‘arz-ı cebânet eyledi
İrtikâb ‘âr ric‘at eyledi

Elhazr taklid islâf etmesin
Merhametkâr olma, insaf etme sen

Çek de ‘ilmin seyf-i dehşetpâşını
Der cehlin kes uğursuz başını

Tırtıl üşümüş bak ma‘ârif bâğına
Kargalar dolmuş meziyet râğına

Gûşe-i nisyânda kalmış ‘âkilen
Kârı olmuş hepsinin âh u figân

Eyleyip teshir-i mülk ‘ız u câh
Olmuş ehl-i cehl ü gaflet pür refâh

Hâr u hasedin kıl da ‘ârı gülşeni
Halk-ı ‘âlim hep pesend etsin seni

Altı aylık hakkımız var iptidâ
Himmet et i‘tâye ey ebruhâ

Tatlı olsun ilk işin şeker gibi
Çıktı zira kesenin çoktan dibi³¹⁶

³¹⁶ Z.A., no:123, s.1(13 Mart 1340)

3.1.7 TARİHLER

1- KAT'A-İ TÂRİHAYE [*]

Toplayıp kâmilen eserlerimi verdim en sonra etba'-ı neşre karar düştü tarih tam onun ismi gel hesâb et :« Vesâik el-âsâr »
1341 [*] der-dest tab' olan eser-i 'âcizi için ³¹⁷

2- ÇORUM'UN ULU CAMİİ'NE YAPTIRILAN YENİ MİNARE HAKKINDA TARİH

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fe'ûlün

Masdar-ı lütf u sehâ ekber-i ashab-ı atâ
Matla-ı nûr-ı zekâ mefhar-i merdan-ı gayûr

Olsa unvân-ı Kerîm-ül kereme lâyıktır
Ediyor herkese her bîkesi lutfu mesrûr

Rahmi çok şefkat ü ihsânına gayet yoktur
Size tasrîh edeyim kimdir o merd-i meşhûr

Hazret-i mîr Celâl ol fukarâ perverdir
Rabbimiz ömrünü ikbâlini etsin mevfûr

Geldi pek çok mutasarrıf Çorum'a şimdiye dek
Gelmedi zâtı gibi âkil ü hallâl-ı umûr

Rûz ü şeb himmet edip ol kerem-ârâ-yı benâm
Halılarla döşedi câmii etti ma'mur

Daha böyle nice hayrâta muvaffak oldu
Hak Taâlâ edecek sa'yini elbet meşkûr

İşte ez-cümle bize bir minâre yaptı
Hüsn-i inşâsına da eyledi bezl-i makdûr

Yapılıp da bu muallâ eeri tâ şarka
Kamet-i dilkeş ü mevzûnu olunca manzûr

Bülbül-i hâme hemen şöyle nevâ-sâz oldu
Buna târîh ola (âli eseri nûr-â-nûr)³¹⁸

³¹⁷ Aydede, no: 68, S.4 (24 Ağustos 1338-1922)

³¹⁸ Ercan, a.g.e. s.336

3.1.8 TÜRK YURDU DERGİSİNDE YAZDIĞI ŞİİRLER

KÖY DİRLİĞİ

Horozlar öttü, uyku bitti, köylüler uyandılar
Biraz geçince doğdu gündüzün ışıklı yavrusu
Güler durur... Kimin kalır gözünde artık uykusu
Yüzünde belli işte hepsinin de bir sevinci var

Dağın başında bir çoban yanık yanık kaval çalar
Yanıdaki küçük çayın gelir durur çağlıtı
Çayın sesi, kaval sesi, o dağların inletisi
Kucaklaşır uzaklaşır kanatlanır uçar, kaçar

Ağaçlığın önünde var, büyük çayır ve tarlalar
O bir yanda ormanın yeşili deniz görünme de
Sürünme de çakıllara gidip gelen o dalgalar
Gümüştü tül kadar güzel köpüklere bürünme de

Bakin şu çapkın oğlağa kaçar, koşar, meler, gelir
Çayırların içinde bir yuvarlanır... sevimli pek!
Sevimlilik bunun payı! .. «Bu bir güzel çiçek» demek
Nasıl yaraşmasın nasıl çiçek kadar biçimlidir

Ya kuşların cıvıltısı şakır şakır ötüşleri
Çıkıp yeşil ve taze inciler saçan ağaçlara
Ne cana can katar hele, gidip gelip yamaçlara
Çiçekli dalların içinde atlayıp uçuşları

Turuncu, pembe, mavi, kırmızı, mor, al, beyaz, sarı
Çiçeklerin güzelliğiyle kırların bezenmesi
Ve bir şehirli kız gibi donanmaya özenmesi
Sevinç içinde koşturur durur bütün koyunları

Güzellik işte her bucakta yerde gökte bak bütün
O süslü parlak incecik kanatlarıyla uçmada
Uçup duran bulutları gidip gelip de kaçma da
Bugün bir yerde sanki var desem de doğrudur düğün

Olur mu hiç, dedim, bu yerlerin perisi olmamak
Yakıp dururken öyle en sonunda buldum izleri
Ne gördü gözlerim, aman biraz atınca ben ayak:
Yamaçta toplanıp «top» oynuyordu köylü kızlar

GAZİNİN ÖĞÜDÜ

Gönüllü gazi on altı yaşındaki oğluna diyordu:

Hadi yavrum azığına çarığına hazırla
İtalya'nla kavga varmış (Trablos)ilinde
Gönüllüler yazılıyor bütün köyün içinde
Tüfeğini sıkı doldur palanı da unutma

Biz gidelim bakmayalım ergenine gencine
Ora tilki ini değil, arslanların yatağı
Olduğunu gösterelim o İtalyan piçine
Nasıl keser öğretelim Osmanlı'nın bıçağı

Türkün oğlunun bu cihanda adı ile şanı var
Yurt anamız yaşamalı, biz olmalı dizinde
Hepimizin damarında Oğuzhan'ın kanı var
Durmaz gider dolaşırız babamızın izinde

Arş eyler yiğit oğlum yiğit olan şan alır
Der peygamber bize« Cennet kılıçların altında »
Bu dünyada kimse kalmaz herkes ölür nam kalır
Vatan için ölen yaşar milletin kalbinde!

Dere demez tepe demez soğuk demez gideriz
Bu gidişle şu buralı kış gelecek bize yaz
Bir gün evvel gideriz de düşmanla ceng ederiz
Er olanlar toprağına yâd ayağı bastırmaz

Yürü yürü kadın gibi kalmayalım burada
Cenk günüdür yiğitlerin bayramıyla düğünü
Bizden imdat bekliyorlar kahramanlar orada
Yürü yürü yine düşün yeri göğü Türk onu!

Yaşatırız bizde eğer can verirsek yolunda
Ataların can vererek dirilttiği bu yurdu
Yaşamazmış bir milletin can kalmazsa kolunda
Bunu bize eski imam güzel güzel okurdu

İki def'a yaralandım (dövmene)de işte bak
Gömleğinin altındadır babanın da nişanı
Ne ölümler geçirmedik ne ölümler? ..Beni hak
Esirgedi ... Taşıyorum yine bugün bu canı

İyi dinle! Hak saklıyor kim ki eğer cenk günü
 Allahına gönül bağlar, Allah Allah! Diye bir
 En önüne askerlerin arslan gibi atılır
 Düşmanların tepesine yağdırırsa kurşunu!

(22 Teşrin-i Sâni, c.1, s.314-315)

3.1.9 “MUSAVVER ERGANUN ” DERGİSİNDEKİ ŞİİRİ

BİR ÂŞIK-I FİRKATZEDE (AY) A DİYORDU Kİ:

Sana ey mâh! O mehr-i sâfiyet
 Nur vechiyle bahş ederse ziyâ;
 Eyle bûs gadârına gayret;
 Ana benden selamlar et ihdâ!
 De ki: « Bir âşık garîbin var!
 Seni nur nehâr içinde arar,
 Âb u tâb behâr içinde arar;
 Bulamaz girye-bar olur her bâr!
 Rûz u rûşende, leyl-i envârda,
 Arıyor cû bîtenâhide!
 Arıyor ki sahrada, kâhîde,
 Şâm-ı rikkat nümûn-u mugberde
 Her bedâyi‘ içinde her yerde,
 Seni bulmak hayal hâmiyle!
 Geziyor muttasıl semâlarda,
 Üzüyor kendini tamamiyle»
 Hani bir şeb ki ayrılırken yâr:
 «Beni sen mâha sor!» demiş idi yâ
 Sen de şâhit gibi buna güyâ,
 Eylemiştin cihânı gark-ı nehâr!
 Ey kamer! Şimdi nerdedir söyle?
 ‘Âlem zevk içinde puyan mı?
 Ben gibi yoksa gark-ı ehrân mı?
 Lâl ü ebkem ne durdun ah öyle?
 Biraz insâfa gel bana bildir,
 Kimi latifle şâdkâm eyler?
 Onu her gün düşündüren kimdir?
 Kime ebzâl etsem eyler!
 Bana bahset nasıl veya ne gibi,
 -Bildiğin varsa- iştigâlinde!
 Haberin yok mu yoksa hâlinden,
 Söyle neyse sükûtunun sebebi?
 Haydi git durma kalbu şeb orada,

Yarın akşam getir hayırlı haber!
Beklerim böyle ben seni burada,
Gözyaşımla öbür sabaha kadar !..³¹⁹

³¹⁹ M.E.,no:6,s.90-91,(2 Kanun-u Sâni 1327)

KAYNAKÇA

- AKKUŞ, Metin: *Nef'î ve Sihâm-i Kazâ*, Akçağ yayınları, Ankara 1998, s . 49-53
- AKKUŞ Metin: *Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası*, Erzurum 2006, s. 30
- APAYDIN, Mustafa: *Türk hiciv edebiyatında Ziya Paşa*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s.56
- ARIKBAĞ, Z. ve D. AKÜNAL, *Türk Edebiyatında Hiciv ve Mizah Şiirleri*, Aydınlık Matbaası, İst. 1944, s. 110
- ARISOY, M. Sunullah: *Türk Hiciv ve Mizah Antolojisi*, Varlık Yayınevi, İstanbul 1967, s. 200
- AYVAZOĞLU, Beşir: *Yahya Kemal: Ansiklopedik Biyografi*, Kapı Yayınları, İstanbul 2008
- BALCIOĞLU, Semih: *50 yılın Türk Karikatürü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1976
- BORATAV, Pertev Naili: *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, 5.b., İstanbul Gerçek Yayınevi
- ÇIPLAK, Nilgün: *Âşık Şiirinde Taşlamalar*, Ürün Yayınları, Ankara 2008
- ÇİFTÇİ, Hasan: *Klasik Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002
- DURMUŞ, İsmail: *Hiciv- Arap Edebiyatı*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi c. 17, İstanbul
- ERCAN, Abdullah: *14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler*, Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı, İstanbul 1998
- GÜNDÜZ, Mustafa: *İkinci Meşrutiyetin Klasik Paradigmaları*, Lotus Yayınevi, Nisan 2007, Ankara
- HALMAN, Talat Sait: *Türk Edebiyatı Tarihi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2006, c. 2
- IRMAK, Saadet: *Yüz Yıllık Eğitim Çınarı: Kabataş Erkek Lisesi 1908/2008*, Kabataş Erkek Lisesi Eğitim Vakfı, İstanbul 2009
- İNAL, İbnülemin Mahmud Kemal: *Son Asır Türk Şairleri*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1969

- KABAKLI, Ahmet: *Türk Edebiyatı*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1967
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir: *Türk Edebiyatı Tarihi: Başlangıcından Bugüne Kadar Türk Edebiyatı Tarihi, Tenkidi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964
- LEVEND, Ağâh Sırrı: *Türk Dili Araştırmalar Yıllığı Belleten*, Ankara 1970
- MARDİN, Şerif: *Siyasal ve Sosyal Bilimler: Makaleler*, İletişim Yayınevi, İstanbul 1990
- MERİÇ, Cemil: *Bu Ülke*, İstanbul 1974
- OKAY, M. Orhan: ‘*Hiciv*’, DİA: Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 17
- ÖNGÖREN, Ferit: *Cumhuriyet Dönemi Türk Mizah ve Hicvi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1998
- ÖZKIRIMLI Atilla, *Türk edebiyatı ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, İstanbul 1982, c. 3
- PALA, İskender: *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990
- PARLATIR, İsmail: *Gönülden Gönüle: Fuat Bayramoğlu ile Anılarda*, İstanbul
- PROCHAZKA Gisela -Eisl, *Die Lieder des Papageien*, Lit Verlag Wien, 2005 Verlag
- RİFAT, Mehmet: *Mecâmiu'l-edep*, İstanbul 1308
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri: *Harname*, İstanbul, 1971
- TOKMAK, A. Naci: *Hiciv Fars Edebiyatı*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.17, İstanbul
- TUNCER, Hüseyin: *Türk Yurdu Üzerine Bir İnceleme*, Kültür Bakanlığı, Ank. 1990
- ÜLGEN, Erol: *Türk Bilimi ve Türk Edebiyatı Tarihine Adanan Ömür: Prof. Dr. Ömer Faruk Akün*,
- YÜCEBAŞ, Hilmi: *Hiciv ve Mizah Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul 1976, s. 3-7